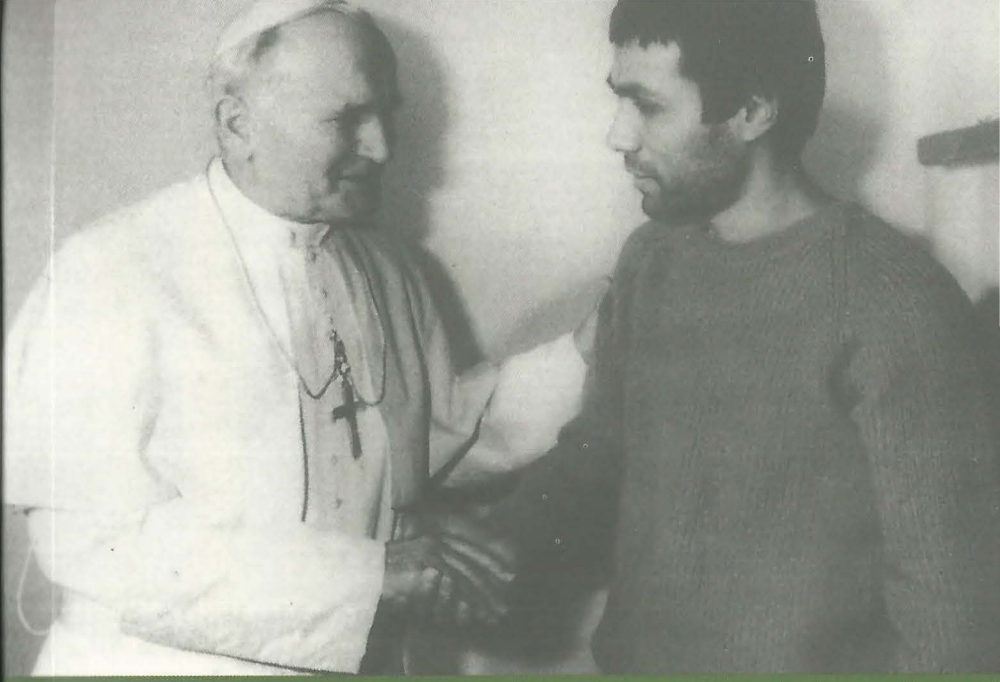
VALESKA VON ROQUES • PAPA'YA KOMPLO

Papa'ya Komplo

Papa II. Jean Paul Suikastının Perde Arkası

Valeska von Roques

Almancadan çeviren:
Ahmet Arpad

Yordam Kitap

Valeska von Roques

Berlin doğumlu olan Valeska von Roques, Tübingen, Berlin ve Hamburg üniversitelerinde Protestan din bilimi ve çağdaş tarih öğrenimi gördü. Hamburg televizyonunun "Panaroma" yayın kurulunda çalıştı. Mesleğinin yirmi üç yılını Spiegel muhabiri olarak New York, Washington ve Roma'da geçirmiştir. 1995 yılında yazdığı ve İtalya'daki politik değişimi anlatan *Leoparların Saati* kitabıyla üne kavuşan Valeska von Roques, Roma ve Hamburg'da yaşamaktadır.

Yordam Kitap: 34 • **Papa'ya Komplo** (Verschwörung gegen den Papst: Die Hintergründe des Attentats auf Johannes Paul II., Goldmann Verlag, Münih, 2001) • Valeska von Roques
ISBN-978-9944-122-27-6 • *Çeviri:* Ahmet Arpad • *Düzeltme:* Ali Gündoğan
Kapak ve İç Tasarım: Savaş Çekiç • *Sayfa Düzeni*: Gönül Göner
Birinci Basım: Ocak 2008 • *Yayın Yönetmeni*: Hayri Erdoğan
© Valeska von Roques, 2001 © Yordam Kitap, 2007

Yordam Kitap Basın ve Yayın Tic. Ltd. Şti.
Nuruosmaniye Caddesi Eser İşhanı No: 23 Kat:1/105 Cağaloğlu 34110 İstanbul
T: 0212 528 19 10 **F:** 0212 528 19 09 **W:** www. yordamkitap. com
E: info@yordamkitap. com

Baskı: Ayhan Matbaası
Yüzyıl Mahallesi Matbaacılar Sitesi
5. Cadde No: 47 Bağcılar-İstanbul
Tel: 0212 629 01 65

PAPA'YA KOMPLO

Papa II. Jean Paul suikastının perde arkası

güncel

Valeska von Roques

Almancadan Çeviren:
Ahmet Arpad

İÇİNDEKİLER

Giriş 7

Birinci Bölüm
Bir Papa'nın sonu 11

İkinci Bölüm
Bir cinayet girişimi 21

Üçüncü Bölüm
Yabancı Papa 49

Dördüncü Bölüm
Bronz kapının ardında 81

Beşinci Bölüm
Bir Bulgar komplosu mu? 107

Altıncı Bölüm
Fiyaskoyla sonuçlanan bir yargılama 133

Yedinci Bölüm
Suç ortakları ve emir verenler 157

Sekizinci Bölüm
"Gladyo" savaşçılarının gizemli dünyası 175

Dokuzuncu Bölüm
Beyazlar giymiş bir piskopos 191

Sondeyiş 209

Kaynakça 219

İsim Dizini 221

Giriş

Suikast girişiminden iki dakika sonra suçlu yakalanmıştı. 13 Mayıs 1981 günü Papa II. Jean Paul'a iki kurşun sıkmış olan yirmi üç yaşındaki Mehmet Ali Ağca, aradan birkaç ay geçtikten sonra da ömür boyu hapse mahkûm edilmişti. Aşırı sağcı Türk'ün, 800 milyonluk Katolik dünyasının ruhani liderini niçin öldürmek istediği ne o mahkeme sırasında açıklığa kavuştu, ne de aradan geçen onlarca yılda. Özellikle bu suçu niçin işlemiş olduğu konusunda yıllar boyu yirmi değişik neden ileri süren M. Ali Ağca olayın açıklığa kavuşmamasında en büyük rolü oynamıştır. Bunun için de Papa'ya suikast girişimi 20. yüzyılın çözülemeyen bilmecelerinden biri olarak tarihe geçmiştir.

Suikastın hemen ardından, özellikle Amerikalı yorumcuların, Ağca'nın komünizmin kiralık katili olduğunu kanıtlama çabaları dikkat çekti. Ancak bunların propaganda amaçlı olduğu zamanla ortaya çıktı. Suikast girişiminden hemen sonra Ağca'nın olayın tek suçlusu olarak yaşam boyu hapse mahkûm edilmesinin ardından sözüm ona Bulgar suç ortaklarını ortaya çıkarmak amacıyla açılan büyük dava da 1986 yılında fiyaskoyla sonuçlandı. Daha ilk celsede Ağca kendisinin Hazreti İsa olduğunu söyledi ve İtalyan yargısı ile kesinlikle ortak çalışmayacağını da açıkladı.

Romalı yargıç Rosario Priore de tam 13 yıl boyunca sürdürdüğü soruşturmaların dosyasını 1998'de kapatmıştır. Onun bu uzun sürede oluşturduğu görüşler ve elde ettiği sonuçlardan

oluşan düşünceler bu çalışmalarımın çıkış noktasını oluşturdu. Prusyalı bir Asliye Mahkemesi yargıcını andıran ve mutlaka onun gibi çok itinalı çalışan Rosario Priore'ye çok müteşekkirim. Sadece tüm dosyaları gözden geçirmeme izin verdiği için değil, uzun görüşmelerimizde bana verdiği çok kapsamlı bilgi için de kendisine teşekkür borçluyum. Bu kitaptaki görüşlerimden Priore tabii sorumlu tutulamaz. Sanırım bazı konularda benimle hemfikir değil. Bu nedenle de öne sürdüğüm savlara yapılacak her türlü eleştiri doğrudan doğruya bana yöneltilmelidir. Roma mahkemesinin arşivindeki binlerce ve binlerce sayfayı okumak benim için çok ilginç olmuştu. Belgelerin doksanlı yıllardan sonra bilgisayara geçmiş olması okumamı oldukça kolaylaştırmıştı. Özellikle sayısız adın doğru okunmasını sağlamıştı. Bu tarihi belgeleri incelememi sağlayan Roma mahkemesinin başkanı Dr. Luigi Scotti'ye de teşekkür etmek isterim.

Washington'daki National Security Archive'de yaptığım çalışmalarda ilginç birçok belgeye rastladım. Ayrıca Georgetown University'nin arşivindeki, CIA'dan alınmış sayısız Amerikan belgesi de çok yararlı oldu. Eski Demokratik Almanya Cumhuriyeti'nin gizli servisi Stasi'den kalan dosyalarda da Bulgaristan'ın Batının suçlamalarına nasıl karşı çıkmış olduğu görülmektedir. Gizli Servis şefi Erich Mielke ve elemanlarının bu konuda Bulgaristan'a yardımcı olduğu anlaşılmaktadır. O günlerde iki komünist ülke arasındaki böylesi bir dayanışma olağandı. İnceleyebildiğim Türk belgelerinde daha çok Susurluk olayı ele alınmakta idi. Nasıl gerçekleştiği bir sır kalacak bu otomobil kazasında hayatını yitiren Abdullah Çatlı, Ağca'nın bağlı olduğu aşırı sağcı 'ölüm komandoları'nın şefiydi.

Günümüzde elektronik medya, tarihçiler ve araştırmacılar için kaçınılmaz bir gereç olmuştur. Bu nedenle Papa II. Jean Paul suikastını ANSA haber ajansının (www.dea.ansa.it) elektronik arşivinden saati saatine takip edebildim. Bu konuyla

ilgili Amerikan medyasında çıkmış olan konuyla ilgili bütün haberleri de *Wall Street Journal*'in (www.djinteractive.com) elektronik arşivinden, yüksek bir ödeme karşılığında da olsa, temin etmek mümkün. Avrupa basınındaki tüm Papa suikastı haberlerini DowJones'dan alma olanağı da var.

Amerika Birleşik Devletleri'nde, San Antonio/Teksas'da yaşayan Daniel Brandt'ın günümüz tarihi arşivi PIR da (Public İnformation Research, www.pir.org.) oldukça yararlı ve ilginç. Aranan ad girildiğinde hemen karşınıza çıkan listede konunuzla ilgili tüm dergi, kitap ve gazete, sayfa numaralarıyla veriliyor. İsteğiniz üzerine de size gerekli olan sayfa veya sayfaların fotokopileri San Antonio'dan tarafınıza hemen postalanıyor ve birkaç gün içinde elinize geçiyor. Bir bilgisayar çılgını(!) olan Daniel Brandt'ın geliştirdiği yepyeni grafikler birer elektronik hazine. Günümüz Amerikan ve İngiliz tarihinde sözü geçen kişiler arasındaki bağlantılar bu grafiklerde çok net görülmekte. Araştırmalarım sırasında beni memnun eden bir başka şey de, eskiden telefonla, ya da kapılarına giderek konuşmaya çalıştığım kişilerin artık sorularıma elektronik sohbet veya e-posta aracılığı ile çekinmeden yanıt vermeleri olmuştur.

İstanbul'da yayınlanan *Cumhuriyet* gazetesinin Haber Merkezi Müdürü Hakan Kara'nın yakın desteğini burada belirtmeden geçemeyeceğim. Arşivinde konumla ilgili bilgilerden yararlanmama hiç çekinmeden izin vermişti. Almanya'da yetişmiş olan Hakan'ın arşivinde Alman belgeleri de bulunmakta. *Sabah* gazetesinin Roma muhabirliğini yapmış olan Yasemin Taşkın da, İstanbul ve Ankara'daki temaslarımda bana yardımcı olduğu gibi, çalışmalarım için çok gerekli olan kitaplardan bazı bölümleri de isteğim üzerine tercüme etti.

Kafamdan geçenleri yazıya dökmeden önce konuştuğum bütün meslektaşlarım ve yakın dostlarım, 20. yüzyılın en büyük cinayet girişimlerinden biri olan bu olayda kimin ne yapmış olduğunu ortaya çıkarmam ve olaya adı karışmış kişileri

açıklamam için bana neredeyse baskı yapmıştı. Şüphelerimin doğruluğunu kanıtlayan ipuçlarını elde etmem hemen hemen üç yılımı aldı.

Papa II. Jean Paul'ü öldürme girişimi planlarının (CIA'nın doğrudan parmağı olmasa da) Batı dünyasında hazırlanmış olduğu kanısını uyandıran çok belirti var. Suikastı sahne arkasından yönlendirilmiş olduklarından yıllarca şüphelenilen Bulgarlar ve Sovyet gizli servisi KGB'nin ise bu olayla hiç ilgisi yoktur. Papa'yı öldürme girişiminde suçu onlara yüklemek daha baştan bu projenin(!) amaçlarından biriydi.

Ortaya ne sonuç çıkacağından hiç emin olmadığım bu konunun üzerine gitmem için beni desteklemiş ve yüreklendirmiş olan herkese teşekkür etmek istiyorum. Özellikle de inatçı bir sabırla çalışmalarıma destek veren New York'taki temsilcim Peter Matson'a.

İstanbul, Washington, Roma, Hamburg ve New York'a yaptığım yolculuklarda dostlarım bana çok yakınlık ve misafirperverlik gösterdi. Özellikle New York'daki Ann ve Paul Sperry'e, Washington'daki Norman Birnbaum'a, Hamburg'daki Christa Naumann ve Gisela Augstein Stelly'e, Altenhof çiftliğindeki Sophie ve Christoph von Bethmann-Hollweg'e özellikle teşekkür etmek isterim. Kızım Karoline de lise bitirme sınavlarından önce, Noel tatili sırasında bütün belgeleri sıraya sokup ciltleterek, kaynak kitapların listelerini çıkararak annesine destek vermiştir.

Burada bütün bu insanlara teşekkür ediyorum.

Birinci Bölüm

Bir Papa'nın sonu

Siyah üniformalı, beyaz eldivenli iki Vatikan görevlisinin ittiği tekerlekli bir platformda duran II. Jean Paul, Sen Piyer Katedrali'nde kayar gibi ilerliyordu. Yaşlı adam önündeki küçük desteğe güçlükle tutunuyordu. Zor da olsa arada sırada sağ kolunu kaldırıp, yanından geçtiği insanları kutsar gibi bir hareket yaptığı fark ediliyordu. Acınacak bir görünümdü bu. Aynı zamanda ürpertici ve hüzün vericiydi. Çok yaşlı, ağır hasta ve vücudu hareket yeteneğini yitirmiş Papa'nın bir tekerlekli sandalyeye oturtulması daha gerçekçi, daha onurlu olurdu.

Kilisesi iki bininci yılını kutlarken, seksen yaşındaki II. Jean Paul'ün fiziksel görünümü sonunun yaklaştığını açıkça belli ediyordu. Sinir sistemini tahrip etmiş olan parkinson hastalığı giderek hareketlerini ve düşüncelerini kontrol etmesini güçleştiriyordu. Hastalığın belirtilerini azaltması için verilen ilacın yan etkileri ağırdı. Bu ilaç birçok Parkinson hastasında sadece depresyonlara neden olmaz, arada sırada geçici bilinç kaybı ve zihin karışıklığı da yaratır. Bu nedenle de Papa o ilacı mümkün olduğu kadar az kullanıyordu. Ancak hastalığının ilerlediği, durumunun zavallılaştığı da her geçen gün daha çok belli oluyordu.

II. Jean Paul'ün konuşurken ne söylemek istediğini anlamak giderek zorlaşıyordu. Hareketsiz yüz adaleleri ve açılıp kapanmayan gözler Papa'nın şişmiş yüzüne ürpertici bir donukluk veriyordu. Konuşma yeteneğini de hemen hemen yitirmişti. Kontrol

edemediği güçlere yenik düşmüş yaşlı bir insan görünümündeydi. Yeryüzündeki bir milyara yakın Katoliğin ruhani lideri, Katolik kilisesinin bu en güçlü kişisi iktidarsızlığın ve perişanlığın, yaşamını kontrol edememenin ve görevini tek başına yerine getirememenin bütün izlerini taşıyordu. Katoliklerin 20. yüzyıldaki en önemli papasının, karalar giymiş görevliler tarafından yetişkin insan iriliğinde bir bebek örneği Sen Piyer Katedrali'nde arkasından itilerek hareket edebilmesi, agnostisizm (bilinemezcilik) yandaşlarını bile utandıran bir görünümdü.

Vatikan'daki gruplar arasında güç dağılımını bilenler için katedraldeki bu durum oldukça tuhaf, simgesel bir görünüm idi. Papa'nın üzerinde durduğu tekerlekli platformu iten, daha doğrusu onun gideceği yolu belirleyen görevliler, Vatikan'da yıllardır birbirleri ile rekabet savaşında olan iki uzlaşmaz grubun temsilcileriydi. Sağlığı hızla bozulan Papa uzun süredir onların elinde tutsaktı! Papalık makamında oluşmuş olan bu boşluk, dünyanın ikinci binden üçüncü bin yıla geçmeye hazırlandığı dönemde gruplar arasındaki rekabet savaşının iyice su yüzüne çıkmasını engelliyordu. Çünkü yakın gelecekte yeni Papa'yı gizli oyla seçecek meclisin toplanacağı yavaş yavaş tahmin edilmeye başlanmıştı. Meclis üyelerinin her şeyden önce ellerindeki kartları hiç kimseye göstermemesi gerekiyordu.

Gruplar belli kamplara ayrılmıştı. Aşırı gerici, köktendinci ve İkinci Vatikan Ruhaniler Meclisi'nin kararlarını geçersiz kılmak isteyen Opus Dei mensubu kardinaller; locayı andıran, birbirlerine gizli bir tarikatın müritleri gibi bağlı, çoğunluğu İtalyanlardan oluşan Papalık Merkez Dairesi kardinalleri fraksiyonunun üzerine çıkmak istiyordu. Her iki grubun da liberal olduğu söylenemezdi. Polonyalı Papa'nın hüküm sürdüğü dönemde Opus Dei oldukça güçlenmişti. Hata bazılarına göre mücadeleyi kazanmıştı da. O günlerde kimi radikal-tutucu söz, ağızlardan çıkmamış da olsa, sanki Papa tarafından söylenmiş gibi yayılıyordu. Yaşlı adam bu gibi şeylere ancak arada sırada karşı çıkabiliyordu. Kilisenin dünya görüşünün başını çeken

kardinal Ratzinger (şimdiki Papa), Katolikliğin insanları mutlu ve cennetlik yaptığını açıklayınca, Papa müdahale etmiş, bu açıklamayı düzeltmişti. Ancak o günlerde Vatikan'da değişim rüzgarlarının estiğini, ılımlı güçlerin bir "ihtilal" yapmaya hazırlandığını iddia etmek yine de çok yanlış olur.

Çok şeyden elini çeken, giderek izole olan Papa zamanının çoğunu kendisine yakın gördüğü, tekerlekli iskemlede oturan Polonyalı kardinal Andrzej Deskur ve uzun yıllardır sekreterliğini yapan Stanislav Dziwisz ile geçiriyordu. Yeni yüzyıla girildiğinde Papa günlük görevlerini iyice sınırlamıştı. Çoğu zaman akşam saat altıda yatağa giriyordu.

Papa'nın hastalığının ilerlediğinin ve gücünü yitirmeye başladığının belirtilerini Katolik dünyasının insanları giderek daha sık görmeye başlamıştı. Örneğin 1999'un yılbaşı gecesi Kutsal Kapı'yı çok zor açabilmişti. Aynı yılın kasım ayında da Yeni Delhi'de Gandi anıtı önünde dengesini kaybettiğinde yere düşmesi güçlükle önlenmişti. Aralıksız yolculuklara gönderilen Papa kısa süre sonra Gürcistan'ı ziyaret etmişti. *Corriere della Sera* gazetesi muhabiri o günlerde Tiflis'ten şu haberi geçmişti: "Papa arka arkaya üç kez titredi. Titreyen sadece elleri değil, bütün vücudu. Tiflis havaalanında Eduard Şevardnaze'nin yanında töreni izlemesi için konmuş olan koltuğa oturmak isterken başlayan titreme bir dakika kadar sürdü. Özel sekreteri hemen yanına sokuldu ve kulağına bir şey fısıldadı. Sonra elini Papa'nın omzuna koyup, kırmızı paltosunu giymesine yardımcı oldu."

Vatikan sözcüsü Joaquín Navarro-Valls her zamanki gibi 'rahatlatıcı' bir açıklama yapmış ve Papa'nın o anda üşüdüğü için paltosunu üzerine almak zorunda kaldığını söylemişti. Polonya'yı sekizinci ziyareti sırasında, 12 Haziran 1999 günü, Karol Wojtyla'nın alnındaki yara bandı dikkatleri çekmişti. Sözcü Navarro-Valls'ın açıklamasına göre Papa'nın ayağı kaymıştı. O sırada yanında bulunan gazeteciler ise kısa bir baygınlık geçirmiş olduğunu söylemişti. Üç gün sonra bir açıklama daha: Yüksek ateş nedeniyle Papa bütün randevularını iptal

etmek zorunda kalmıştı. Ermenistan'a yapması planlanan kısa ziyaretten de vazgeçilmişti.

1978 yılında bu yüce makama geldiğinde, boş zamanlarında dağa tırmanan, kayak yapan ve uzun uzun yüzen Karol Wojtyla'nın bedenen hızla çökmesinin tek nedeni Parkinson hastalığı değildi. Sağlığını yitirmesinin gerçek nedeni daha çok, yaşamı boyunca geçirdiği kazalar ve narkoz verilerek yapılmış olan çeşitli ameliyatlardı. 1996 yılında apandisit ameliyatı olmuştu, bu ameliyattan dört yıl önce vücudundan zararsız bir tümör alınmıştı. 1984 yılında kalça kemiği kırılmıştı. 1981 yılının yazında karnından ameliyat olması gerekmişti. Bundan önce de M. Ali Ağca'nın öldürme girişimi Papa'nın sağlığını çok sarsmıştı. Vatikan'da vurulmasının ardından tekrar sağlığına kavuşması için altı aya yakın hastanede kalmıştı. Kendilerine "Discepoli della Verità" adını vermiş olan ruhban sınıfı mensuplarının 2001'de yayınladığı bir kitapta uzman bir doktor Papa'nın sağlık durumu üzerine şunları söylüyordu: "Hareket organlarında görülen arazlar, yaşamı boyunca geçirdiği beş ameliyat ve bu ameliyatlarda kendisine verilen narkozlar sonucu oluşan değişik patolojik belirtilerdir. Özellikle de 1981 yılında suikast sonucu aniden üç litre kan yitirmesi vücudunu çok sarsmıştır."

II. Jean Paul, 1981 yılının mayıs ayında o uğursuz güne keyifli ve güçlü başlamıştı. Altmışından genç gösteriyordu. Fakat o gün başına gelenler yaşamını ve sağlığını çok değiştirmişti. Türk Ali Ağca'nın sıktığı kurşunların neden olduğu yaralanma, Vatikan basın bürosunun sağlık bültenlerinde yaymak istediği iyimser açıklamalardan çok daha ciddiydi.

II. Jean Paul'ü altı ay kadar makamından uzaklaştıran suikastın sonuçları sürekli önemsiz gibi gösteriliyordu. Hatta Vatikan ruhban sınıfından rahip Monsignore Marinelli'nin dediği gibi, küçük bir 'av kazası' gibi geçiştirmek istiyorlardı: "Roma kilisesi beş aydan fazla Papa'sızdı. İyileştikten sonra

Papalık makamına yeniden oturan Papa, suikasttan önceki II. Jean Paul'ün bir gölgesiydi."

Olayı mahkeme yoluyla açıklığa kavuşturma çabalarını Vatikan hep boykot etti. Suikast üzerine değişik zamanlarda açılan üç dava ve bir soruşturma Vatikan'ın bu davranışı yüzünden hep sonuçsuz kaldı. Tam 13 yıl süren ve 1998'de, dava açılamadığı için kapanan olay için Romalı soruşturma yargıcı Rosaria Priore: "Vardığım acı sonuç şu," diye konuşmuştu: "Yüzyılın suçu olarak kabul edilebilecek bu inanılmaz olayın nedenlerini açıklığa kavuşturmak konusunda ülkeler arasındaki işbirliği çok azdı, hatta hiç yoktu! Vatikan'dan gelen tek tepki, İtalya'nın hukuki destek talebini resmen kabul etmesi olmuştu. Fakat yine de hiç destek vermemişti. Fransa da olayla ilgili en önemli kaynakların devlet sırrı olduğunu açıklamıştı. O yıllardaki gelişmeleri dikkatle izleyince, olaya adı karışmış bütün ülkelerin en yüksek makamlarının ortak bir arzusu vardı gibi geliyor kişiye. Sanki hepsi de suikastın üzerine, yerinden bir daha kaldırılamayacak dev bir kaya yerleştirmek istiyordu."

Hem Rosario Priore, hem de 1983 yılında Vatikanlı 15 yaşındaki genç kız Emanuela Orlandi'nin kaçırılması olayını inceleyen kadın yargıç Adele Rando, Vatikan'a verdikleri dilekçelerle ruhban sınıfından yüksek makam sahipleriyle konuşmak ricasında bulunmuşlardı. Bu kişiler arasında kardinal Sodano, kardinal Ratzinger, kardinal Oddi ve kardinal Agostino Caeroli de vardı. Her iki soruşturma yargıcının gerekçeleri önemliydi. Bunlardan bazıları kamuoyuna da açıklanmıştı. Bu kitapta onlardan söz edilecek. Ancak siyasi hükümranlığını öne süren din devleti Vatikan, Katolik Kilisesi'nin en önde gelen kişisini öldürmek isteyenleri ve olayın küresel bağlantılarını ortaya çıkarmaya çabalayan İtalyan yargısının isteklerini hep reddetmişti.

Fakat suikastın aydınlatılamamasının en önemli nedeni kiliseden çok politikacılardı. İki Amerikan propagandacısı, kadın gazeteci Claire Sterling ile eski CIA mensubu Paul Henze'nin,

M. Ali Ağca'yı Bulgar gizli servisinin katil olarak kiraladığı ve Sovyet gizli servisi KGB'nin de yönlendirmiş olduğu tezi Batı dünyasının çabucak ilgisini çekmiş, herkes hiç sorgulamadan bu savı kabullenmişti. Sterling'in yazmış olduğu *Time of Assassins* ile Henze'nin *The Plot to Kill the Pope* başlıklı yazısı 1983 yılında, hemen hemen aynı günlerde yayınlanmıştı. Doğu bloku bu savlara derhal karşı çıkmıştı. Kısa süre sonra *Literaturnaya Gazeta*'nın Rus New York muhabiri İon Antonov'un çabucak hazırladığı *On the Wolf's Track* adlı kitapla Doğu gizli servislerinin sızdırdığı bilgiler ışığında Fransız avukat Christian Roulette'in yazmış olduğu *La Filière* (Ağ) adlı kitap da piyasaya çıkmıştı. Sterling'le Henze'nin 'Bulgar tezi'nin yanlış olduğunu Amerikalı siyasal bilimciler Edward Hermann ve Frank Brodhead CIA karşıtı dergi *Covert Action*'da yayınlanan makaleleri ve 1986'da çıkan *The Rise and Fall of the Bulgarian Connection* adlı kitaplarıyla da kesin bir şekilde kanıtlamışlardır.

Fakat bu iki bilim adamının yazdıkları nedense toplumun pek dikkatini çekmedi, sadece bazı Amerikan akademisyenlerine ulaştı, ülke sınırları dışına ise çıkamadı. İnsanlar Papa'ya suikast girişiminden söz edilince hâlâ, ah, şu Bulgarların işi, demekte.

Yetmişli yılların sonunda, seksenli yılların başında bir değişim geçirmekte olan dünya, kendini çırpınmaları ve saldırganlığı ile ellili yılları aratmayan yeni bir Soğuk Savaş'ın ortasında bulmuştu. Vietkong'un üstün stratejisi ve dayanıklılığı karşısında Amerika'nın teknolojik donanımlı askeri mekanizması Vietnam'da iflas etmişti. Aşağılanmış ve burnu sürtmüş ulus, saldırgan bir 'vatan sevgisi'yle yeniden bir 'üstün güç' rolüne soyunmak istiyordu. Fakat o günlerde Amerika yine yere, tozların içine yuvarlanmıştı. 1979 yılının kasımında fanatik Ayetullah Humeyni yandaşları Tahran'daki Amerikan Büyükelçiliği'ni ele geçirmiş ve elli üç Amerikalıyı rehin almıştı. Bu yetmiyormuş gibi 1980 yılının nisanında bir kurtarma girişimi başarısızlığa uğramıştı. Sekiz askeri helikopterden üçü teknik arıza sonucu

yere çakılmış, İran'da ıssız bir yere inen dördüncüsü de refaketçi askeri uçağa çarpmıştı.

Şanssız bir Başkanlık dönemi geçiren Jimmy Carter'in ardından, dünya görüşünü, geçmiş yıllarda oynamış olduğu Holywood filmlerindeki 'vatan sevgisi'nden alan sinema artisti Ronald Reagan göreve getirilmişti. Batı dünyasının 'şerifi' rolüne soyunan Amerika Birleşik Devletleri Karaibler'deki Grenada adasını istila etmişti. ABD'den çok daha büyük bir askeri güç olan Sovyetler Birliği de iç politika sorunlarını örtmek için dış politika maceralarına girişmişti. Ordusundaki genç askerler arasında büyük kayıplar vererek Afganistan'ı işgal etmişti. Bazı Afrika ülkelerine asker yollayarak Batı karşıtı özgürlük hareketlerine destek vermişti. Kendi ülkesindeki ideolojik muhaliflerini ise giderek daha çok şiddet kullanarak bastırmıştı.

Aynı yıllarda Polonya'da, Sovyetler'in ülkeyi işgal etme tehditlerine karşın, Doğu blokunun demokratik olarak seçilmiş ilk sendika hareketi güç kazanmaya başlıyordu. O güne kadar alışılmamış bir şekilde Vatikan, Dayanışma Sendikası'nı milyonlarca dolarla desteklemekteydi. Dünyanın birçok bölgesinde de gerilimler artmaya başlamıştı. Önceki yılların silahsızlanma ve barış içinde bir arada yaşama çabaları bir anda unutulup gitmişti. ABD yine dev silahlanma projeleri geliştiriyordu. Örneğin Nevada çölüne inşa edilecek binlerce kilometre uzunluğunda bir demiryoluna yerleştirilecek kıtalararası MX füzeleri sürekli hareket halinde olacaktı. Aralarındaki yüzlerce sahte füzeyle bu proje doğudaki düşmanı tahrik eden çok riskli bir oyundu.

Bu Star-War (Yıldızlar Savaşı) projesi Ronald Reagen'ın aklına, bir Holywood stüdyosunu ziyaretinin ardından gelmiş olabilirdi. Doğunun yolladığı dev füzelerin Kuzey Amerika'nın üzerini kaplayan lazer örtüsüne çarpacağını düşlüyordu. Böyle bir projenin planlanmış olması bile Rusları çok rahatsız etmişti. O yıllarda Avrupa ülkeleri de benzeri bir saçmalığı kafalarından geçirmeye başlamıştı.

İtalya'da yasadışı Mason locası P2 bu arada bir derin dev-

let oluşturmuştu. Bu "devlet"e ordudan, ekonomi ve politikadan çok önemli kişilerle gizli servislerden elemanlar üye idi! Yetmişli yıllarda Batı dünyası için Sovyet tehlikesi giderek azalmasına karşın İtalyan 'erkekler birliği' P2 varoluş nedenlerini komünizmle mücadelede görmeye devam ediyordu. Sözüm ona demokrasiyi kurtarmak isteyen yeraltı bağlantılı P2'nin çalışmaları gerçekte İtalya'da demokrasinin oluşumunu yıllarca engellemişti.

Aynı yıllarda M. Ali Ağca'nın vatanı Türkiye terörizmle kaynıyordu. Cinayetler altmışlı yıllarda, daha çok üniversite öğrencilerinin neden olduğu huzursuzluklarla başlamıştı. On yıl sonra da sağcı ölüm komandolarınca devam ettirilmişti. M. Ali Ağca da böyle bir cinayet komandosunun üyesiydi.

Doğu Anadolu kenti Malatya'nın fakir bir semtinde doğup büyümüştü. Burada sokaklar asfalt değildi, insanlar barakamsı evlerde toprağın üzerinde uyuyordu. M. Ali'nin babası bir maden ocağında çalışıyordu. Çok içiyor ve karısını dövüyordu. Günün birinde artık eve gelmedi. 1958 doğumlu M. Ali on iki yaşına bastığında iki küçük kardeşi (Adnan ve Fatma) ve annesini geçindirmek zorunda kaldı. Tren istasyonunda yolculara soğuk su sattı. Sonra inşaatlarda amelelik yaptı. Daha on dört yaşındayken kimi politik görüşlere sahipti. O günlerde Bozkurtçu arkadaşlarıyla çektirdiği fotoğrafta elinde bir tüfek tutan M. Ali'nin çok gururlu olduğu görülür. Ağca Adolf Hitler üzerine çok coşkulu şiirler yazıp, okul avlusunun duvarlarına Nazi sloganları karalayınca cezalandırılır. Fakat M. Ali Ağca iyi bir öğrencidir de. Okulu bitirince üniversiteye devam etmesi için bir burs kazanır. Gittiği İstanbul'da kısa sürede aşırı sağcı üniversite öğrencilerinin arasına karışır. İçine girdiği grupta, Malatya'dan okul arkadaşı olan Oral Çelik de vardır. Birlikte soygunlara başlayan ikili aynı zamanda fanatik Bozkurt üyesidir.

1978 sonunda M. Ali Ağca'nın değişik banka hesaplarında toplam on bin dolar para birikmiştir. Hesaba para yatıran kişi her defasında Ağca'nın imzasını taklit etmişti. Paraların han-

gi kaynaktan gelmiş olduğu bugüne kadar açıklığa kavuşmamıştır. 1 Şubat 1979 tarihinde M. Ali Ağca; Oral Çelik ve adı hâlâ bilinmeyen bir üçüncü kişiyle birlikte ilk politik cinayetini işler. Üçlü, liberal gazete *Milliyet*'in genel yayın müdürü Abdi İpekçi'yi İstanbul'un merkezindeki evinin önünde başına sıktığı kurşunlarla öldürür. Bu suikastın hazırlanışı ve öldürücü kurşunları kimin sıkmış olduğu bugüne kadar ortaya çıkmamıştır. Türk yargısı kapsamlı bilgi vermemektedir. 1979 yılının temmuz ayında yandaşlarının birinin ele vermesiyle M. Ali Ağca tutuklanır ve Kartal-Maltepe Askeri Cezaevi'ne konur. Beş ay sonra yandaşları Ağca'yı cezaevinden kaçırırlar. Ağca, kendini ele veren kişiye önce yandaşları ile işkence yapar, sonra da vurarak öldürür. Papa'nın İstanbul ziyaretinin başladığı gün M. Ali Ağca açık bir mektup yazar ve Katolik Kilisesi'nin liderini öldürmekle tehdit eder. Sonraki yıllarda yaptığı açıklamalarda bunun ciddi bir tehdit olmadığı söyler. Ülke polisinin, o sıra idama mahkûm edilmiş bir teröristi arayacağına, bütün gücüyle Papa'yı koruması için yapmış olduğunu iddia eder.

M. Ali Ağca üç hafta süreyle, şefi olarak gördüğü Abdullah Çatlı'nın yanında gizlenir. Sonra uzun sürecek bir kaçış dönemi başlar. Yaptıklarına hayran kalan faşist yandaşları onu bu kaçışı sırasında canı gönülden korur ve saklarlar. 1980 yılının ilkbaharında Ağca İran'a ilginç bir yolculuk yapar. Ülkeye giriş yaptığı tarihle Amerikalıların rehineleri kurtarma girişimi çakışır.

1980 yılında, temmuz sonu ile ağustos başı arasında –Sterling'le Henze'nin iddia ettiği gibi bir buçuk ay değil– Ağca'yı Bulgaristan'ın başkenti Sofya'da görürüz. Türk silah ve uyuşturucu taciri Bekir Çelenk genç kaçağa para verir. Sonra 'Papa' projesi iyice belirginleşmeye başladığında Çelenk'in aklına M. Ali Ağca gelir.

O günden sonra da Ağca aylar süren bir Avrupa turuna çıkar. Artık para sorunu yoktur, hiçbir şeyin yokluğunu çekmez. Türkiye'deki 12 Eylül 1980 askeri darbesinin ardından yurtdışına çıkan ve önce Fransa'da, sonra da Avusturya'da konfor için-

de yaşayan dostları Oral Çelik ile Abdullah Çatlı'yı ziyaret eder. 'Papa projesi' de bu arada iyice oluşmuştur. Viyana'da neofaşist bir silah tüccarından M. Ali Ağca'nın Aziz Peder'i vuracağı tabanca satın alınır. Suikastın tarihi de belli olmuştur: 13 Mayıs 1981, Meryem'in Fatima'da göründüğü gün... Eğer suikast herhangi bir nedenle o gün gerçekleştirilemezse, gelecek pazar, ya da çarşamba yeni bir girişim yapılacaktır. Bu misyonundan önce M. Ali Ağca Mayorka adasına iki haftalık bir tatile gider. Birlikte olduğu İtalyan turistler grubu onun için ilerde "yalnız bir kurttu" demiştir.

13 Mayıs 1981. M. Ali Ağca iki gündür Roma'dadır. Bu iki gün sırasında değişik yerlerde konaklar. Suikasttan önceki geceyi Pansiyon İsa'da geçirir. İtalyan gazeteci Anna Maria Turi'nin yazmış olduğu otobiyografide Ağca, güneş doğmak üzereyken yataktan çıktığını ve diz çöküp on dakika süreyle Allaha dua ettiğini anlatır. Sonra bütün vücudunu tıraş eder, kendini kahramanca bir ölüme hazırlar...

"Son günlerde hafif yemekler yedim, kendimi ruhen hazırladım," diye anlatır bu kitapta Ağca. Proje sonuna yaklaşmıştır. "Doğru dürüst yemek içmek istemiyordum. Son üç günde sadece meyve, sebze ve peynir yedim. Süt, greyfurt ya da portakal suyu içtim. Hepsinden çok az aldım. Bu, bir tür diyetti. Kendimi hafif ve rahat hissetmek istiyorum. İspanya'daki tatilde boş zamanlarımda yaptığım meditasyon vücuduma ve ruhuma güç ve enerji vermişti." Sabah saat dokuza doğru dışarı çıkarken tabelada pansiyonun adının 'İsa' olduğunu okur. "Gülümsedim," diye anlatır Ağca İtalyan gazeteci Turi'ye. "Katolik kilisesinin en yüce kişisini öldürmeden önce Pansiyon İsa'da konaklamış olmamı alınyazım sanki önceden belirlemişti..."

İkinci Bölüm

Bir cinayet girişimi

Kurşunlar sıkıldığında saatler 17.17'yi gösteriyordu. Peş peşe iki kurşun. Sen Piyer alanını çevreleyen sütunlu Bernini yolunda yankılanıyor. Göğe yükselen güvercinlerin kanat sesleri, sonra birkaç saniye sessizlik, sanki insan beyinleri o anda ne olduğunu anlayıp kavramaya çalışıyor...

Sonra birbirine karışan sesler, bağırmalar, çığlıklar, Sen Piyer alanı üzerinde dalgalanan bir yılgı. "Papa! Papa'yı vurdular!" diye haykırıyor biri. Alanın sağında, Vatikan postanesine yakın duranlar kimin vurduğunu görmüş gibi. Üstü açık beyaz bir ciple insanların arasından kayar gibi geçen II. Jean Paul birden arkaya doğru sendeliyor, özel sekreteri Don Stanislaw Dztiwisz ile özel başyaveri Angelo Gugel'in kollarına yuvarlanıyor.

Çok kez basılmış bir fotoğrafta Papa'nın karmakarışık yüzünde şaşkınlık belirtileri ve vücudunda başlayan acı sezilmekte. Aynı anda Karol Wojtyla'nın beyaz kaftanı içten kana bulanıyor ve "yavaş yavaş açan kırmızı bir gülü andırıyor." Karol Wojtyla'nın yaz aylarında, hava güzel olduğunda her çarşamba öğleden sonra Sen Piyer alanında içinde ayakta durarak tur attığı "Campagnola", Toyota marka bir cip, olduğu yerde geri dönüyor. Beş koruma hemen cipin sağlı sollu basamaklarına atlıyor. İki koruma da, şaşkın şaşkın bakan dindarlara

kenara çekilip, yol açmaları için haykırarak önden koşuyor. "Campagnola" hızla Vatikan'a dönüyor. Birkaç dakika sonra da Malteser Yardım Kuruluşu'nun ambulansı kilise devletinin resmi kapısı St. Anna'dan büyük bir hızla içeri giriyor. Kısa süre sonra çılgın gibi Roma'nın kuzey batısındaki Katolik üniversite Gemelli'nin kliniğine doğru ilerliyor. 1029 yataklı, içinde beş yüzden fazla doktorun çalıştığı Gemelli, kentin en büyük hastanelerinden biri. Ağca'nın kurşunları sıkmasından sekiz dakika sonra ambulans bu hastanenin önünde duruyor.

Gökyüzünü ince bulutların örttüğü o mayıs günü Papa'nın dindarları "huzura kabul"ü kırk dakika önce başlamıştı. Papa'yı taşıyan cip saat beşi beş geçe Sen Piyer Katedrali'nin sol tarafından görünmüştü. Coşkulu kalabalığa bakan Papa'nın gözlerinden memnuniyet okunuyordu. Alana toplanmış yirmi bin kadar insanın arasında, yakaları kolalı, açık mavi, pembe üniformalarıyla renkli şekerleri andıran küçük öğrencilerini de getirmiş rahibeler, dünyanın dört bucağından hacılar vardı. Bine yakın Polonyalı da –ilk kez bu kadar çok– Sen Piyer alanına Papa'yı görmeye gelmişti. Renkli folklor giysileriyle heyecan içinde Polonyalı köylü kadınlar alanı çevreleyen o barok ihtişamla kendilerinden geçmiş gibiydi. Sayısız rahip ve rahibe de onlara eşlik etmekteydi. Dayanışma Sendikası'nın (Solidarnosc), Polonya hükümetiyle yaptığı zorlu pazarlıkların ardından yurtdışına yollayabildiği 450 kişilik bir grup da Sen Piyer alanındaki yerini almıştı. Hep birlikte, sessizce alanın ortasında durmakta olan Polonyalıların hemen yanında Napoli'den gelmiş Amerikan denizcileri de kar gibi beyaz üniformalarıyla sıralanmıştı. Batı Almanya'dan gelen bir kilise korosu da Papa görünene kadar ilkbahar şarkıları mırıldanıp durmuştu. Almanların şarkılarına, Sabin dağlarının çobanlarının çaldığı tulumların sesleri karışıyordu. Alanı kaplayan insanların yüzünden mutluluk ve sevinç okunuyordu. Her yerde küçük bayraklar dalgalanıyor, hafif rüzgarda renkli balonlar

uçuşuyordu. Papa'nın da pembe yüzünden dinlenmiş olduğu belliydi. Altmış yaşında dinç bir erkek görünümündeydi. Tarikat rahibelerinden biri yanındakilere: "Ne kadar da genç görünüyor," dedi.

Sağdaki sütunlu yolda, iri yarı bir rahibenin arkasında durmakta olan 23 yaşındaki Türk Mehmet Ali Ağca, Papa'nın yaklaşmasını bekliyordu. Elmacık kemikleri çıkık, cildi açık zeytin yeşili genç adam o gün yerine getireceği büyük görev(!) için şık giyinmeye özen göstermişti. Üzerinde ince kumaştan dikilmiş gri bir takım vardı. Hafif mavi renk gömleğinin yakası açıktı. Kısa saçlarını itinayla taramıştı. Bir Ortadoğu ülkesinden gelmiş genç turisti andırıyordu. Boynundan sallanan fotoğraf makinesi kılıfının içinde 9 milimetrelik bir Browning Parabellum vardı. Omzuna asmış olduğu çantaya da, kaçarken atacağı sis bombasını koymuştu.

M. Ali Ağca suikastın ardından kaçabileceğini düşünüyordu. Yandaşları alandaki Katolikler arasında yerlerini almıştı. Vatikan postanesinin önünde, motoru çalışır durumda bir otomobil onu beklemekteydi. Kalabalığın içindeki yandaşlarıyla bir an bakışıp onay aldı. O an gelmişti. Beyaz cip Sen Piyer alanının sol tarafında ilk turunu atıyordu. Oradan sağ tarafa geçecekti. Papa cipiyle Ağca'ya altı metre kadar yaklaştığında bir an için ona arkasını döndü. Deneyimli kiralık katil onu o anda kolayca vurabilirdi. Fakat "bir insan sırtından vurulmaz" diye düşünen Ağca bundan vazgeçti. Papa'yı taşıyan cip az sonra ikinci kez aynı yere yaklaştı. Elinde açık mavi bir balon tutan, sevinç içinde, kıvırcık sarı saçlı bir çocuğu öpmesi için Papa'ya uzattılar. Cip durdu. Ağca yine bir an için durakladı. Sonra cip yine hareket etti ve Ağca hemen kollarını havaya kaldırdı, fotoğraf makinesi kılıfı göbeğine düştü. Ağca önünde duranların başları üzerinden Papa'ya doğru ateş etti.

Don Dziwisz'in sonradan anlattığına göre, yakında duranlar için o anda tabancanın sesi "kulak zarını delen bir

patlama"yı andırmıştı. Tabancandan çıkan kurşunlardan biri Amerikalı turist Ann Odry'nin göğsüne isabet eder ve kadını ağır yaralar. Kurşun hemen yanında durmakta olan Jamaikalı Rose Hall'ın da kolunu sıyırır, ancak onu ciddi bir şekilde yaralamaz. M. Ali Ağca ilk kargaşada kaçmaya çalışır. Fakat arkasında gizlenmiş olduğu rahibe onu hemen yakalar. Ağca kötü bir İtalyanca ile "No io, no io, sono solo" (Ben değilim, ben yalnızım) diye kekeler. Fakat rahibe suratına haykırır: "Hayır, sensin! Ben gördüm!"

Ağca, iri yarı kadının kollarından kurtulmayı bir daha dener ve başarır. Fakat bu kez çevresinde toplanmış öfkeli insanlar üzerine atılır. "Sıkı tutun onu! Buradan sağ çıkmasın! Öldürün onu!" diye haykıranlar vardır. Çok kızgın Katolikler genç adamı dövmeye başlarlar, vücuduna tekmeler atarlar, suratına yumruklar indirirler. Linç etmek istiyorlardır. İki polis memuru öfkeli kalabalığı zorla yararak genç Türk'ü ellerinden kurtarır.

Ağca polisler arasında sakin ve suratı donuk durmaktadır. Sanki otomobille çok hız yapmış da, trafik polisleri onu durdurmuş gibi bir hali vardır. Uzatılan bir kâğıt parçasına adını ve doğum tarihini karalar. "Bütün olup bitenle hiç ilgisi yokmuş gibiydi," diye anlatır onu yakalamış olan polislerden biri ilerde. Ağca alandan çıkarılır ve beklemekte olan polis araçlarından birine arkasından itilerek bindirilir. Otomobil lastikleri gıcırdayarak ve canavar düdükleri çalarak uzaklaşır.

"Her şey birkaç dakika içinde olup bitmişti," diye anlatacaktır, olayı yakından izlemiş olan sarı türbanlı Afrikalı bir kadın: "Fakat yaşadıklarım bana sanki saatlerce sürmüş korkulu bir rüya gibi gelmişti." Rahibeler küçük öğrencilerini bir araya toplayıp, korku dolu bu alanı hemen terk ettiler. Rotorları büyük gürültüyle çalışan polis helikopterleri dağılmaya başlayan kalabalığın tepesinde alçaktan uçmaktadır.

Aynı anda kilise temsilcisi bir monsenyör boş kalmış olan

kürsüye çıkar. Yüksek rütbe sahibi rahiplerin koltukları sahipsiz, Papa'nın tahtı andıran koltuğu da öyle bomboş durmaktadır. Adı bilinmeyen bu rahip sakin bir sesle konuşur: "Aziz Peder yaralandı," der. Değişik lisanlarda tekrarlar sözlerini. "Sağlığına kavuşması için hep birlikte dua edelim." Sonra Latince Meryem'in Duasına başlar. Alanda toplanmış dindarlar ona eşlik ederler. Şarkılar polis otomobillerinin düdüklerine karışır, ağır ağır üzerlerine inip onları bastırır...

"Niçin yaptılar bunu?" diye mırıldanıyordu Papa saat 18.00'e doğru sedyeyle Gemelli hastanesinin ameliyathanesine girerken. Az önce Don Stanislaw Dziwisz efendisinin 'son yağlaması'nı yapmıştı. Üç litre kan yitirmiş olan Papa artık kendinde değildi, yaşamı sona eriyor gibiydi...

Saat tam 17.58'de dört operatörden oluşan bir uzmanlar grubu Papa'nın yaşamını kurtarma savaşına başlar. Üç kurşun yarasından ikisinin zararsız olduğu anlaşılır. Birinci kurşun sadece dirseği sıyırmış, ikincisi de sol işaret parmağından yaralamış. Ancak üçüncü kurşun göbeğin altından karına girmiş. Dokuz milimlik kurşun ince bağırsağı birçok yerden zedelemiş, kalın bağırsağa iyice zarar vermiş ve sırtın altından, belkemiğinin yanından dışarı çıkmış. Kurşunun vücutta izlediği yolu iyice inceleyen doktorlar bunun huni biçiminde olduğunu tespit ederler.

Papa'nın karnındaki madeni para büyüklüğünde olan kurşun deliği ameliyatta açıldığında vücudun içindeki durum daha iyi görülür. Kurşun kan damarlarına, karaciğere, böbreğe, pankreasa, idrar yoluna ve belkemiğine hiç zarar vermemiştir. Bu çok önemli iç organlar arasından, onlara milimetre öteden geçerek kendine bir yol bulmuş. İşte bu mucize Papa'nın hayatta kalmasını sağlamıştı. İlerde Papa suikastı şu sözlerle yorumlamıştır: "Bir el tabancayı tutmuş, bir başka el de kurşunu yönlendirmiş."

Ameliyat beş saat yirmi beş dakika sürer. Papa'ya geçici ola-

rak suni bir bağırsak çıkışı takılır. Ameliyat sırasında iğneyle verilen yüksek dozda antibiyotik, böyle durumlarda bağırsaklara yapılan müdahalelerde oluşabilecek karınzarı iltihabını önlemek içindir. Ameliyatın hemen ardından yayınlanan sağlık bülteni pek kötümser değildi. Wojtyla'nın çevresindekiler ümit etmeye başlamıştı. "Ameliyattan önce çok kötümserdik," diye anlatır Don Stanislaw Fransız gazeteci André Frossard'a. "Fakat sonra yaşam için gerekli uzuvların zarar görmemiş olduğu tespit edildi. Papa'nın hayatta kalma şansı artmıştı."

Ameliyat sırasında Gemelli hastanesinin dördüncü katındaki bir odada İtalya'nın önemli politikacıları toplanmıştı. Hastaneye ilk gelen, 85 yaşındaki Cumhurbaşkanı Sando Pertini idi. Üst düzey İtalyan politikacıları arasında Papa ile dostça bir yakınlık kurmuş olan tek kişi sosyalist Pertini'ydi. Bu dostluk o kadar ilerlemişti ki, arada sırada Apostol Sarayı'nda buluşup birlikte pizza yiyorlardı. Ak saçları hafif morumsu parıldayan ve başına alçı gibi yapışmış izlenimini veren Hıristiyan Demokrat İtalya Başbakanı Arnaldo Forlani de hastaneye gelen üst düzey politikacılar arasındaydı. Başbakan Forlani, Mason locası P2 skandalını uzun süre önemsememiş olduğundan bir hafta sonra İtalya'da Hıristiyan Demokratlar'ın liderliğindeki koalisyona son verilecekti. Sosyalistlerin şefi Bettino Craxi odada sigara içemediği için oturduğu sert hastane iskemlesinde sürekli sinirli sağa sola sallanıp duruyordu. Komünistlerden, meclis grubunun kadın başkanı Nilde Iotti de Piazza del Popolo'daki büyük mitingden gelmişti. Her zamanki gibi çok şık giyinmişti.

Ertesi pazar günü, 17 Mayıs'ta yapılacak halk oylamasıyla İtalyanlar ülkedeki liberal "kürtaj yasası"nın kaldırılıp kaldırılmayacağına karar vermeye hazırlanıyordu. Bu referandumu kabul ettirmiş olan Hıristiyan Demokratlar yasanın kalkmasından yanaydılar. Başta Papa II. Jean Paul olmak üzere tüm Katolik Kilisesi de Hıristiyan Demokratlar'ın girişimine sözlü ve yazılı destek vermişti. Hatta Vatikan o kadar ileri gitmiş-

ti ki, çok kişi bunu kilisenin İtalyan iç politikasına müdahalesi olarak görmüştü. Referandumun karşıtları ve yasanın iptaline 'hayır' diyenler İtalyan politikasının laik güçleriydi. Komünistlerden sosyalistler ve liberallere kadar bütün laik kanat yasanın korunmasından yanaydı. Son yıllarda güçlenmeye başlayan İtalyan kadın hareketleri de laik kanada destek vermekteydi.

Papa'ya suikast yapıldığı haberi duyulur duyulmaz Piazza del Popolo'da toplanmış olan politik liderler mitinge son verir. Ancak halk bu kararı yuhalar. Eğer Craxi ve Nilde Iotti mitinge gelmiş olanlara çabucak Gemelli hastanesine gitmeleri gerektiğini söyleseydi, öfkeli insanlar yollarını kesip, alanı terk etmelerine engel olurdu. O sıralar İtalyan iç politikası çok hareketli günler geçiriyordu. Kürtajın serbest bırakılması konusunda kiliseyle girilen ateşli tartışmalar, toplumun büyük bir bölümünün özel hayatı ilgilendiren önemli konularda ruhban sınıfının vesayetinden ve baskısından kurtarılmasını hedefliyordu. 1974 yılında boşanmayı serbest bırakan yasa bu yolda atılmış ilk adımdı.

Milanolu savcıların ele geçirmeyi başardığı P2 locasının üye listesine bir göz atmak, politik, ekonomik ve askeri güçlerin Licio Gelli'nin anti-demokratik "komplocular örgütü" ile nasıl bir bağlantıya girmiş olduğunu kanıtlamaya yetiyordu. Kızıl Tugaylar da devletin içindeki bazı güçlerle ortak hareket etmekteydi. M. Ali Ağca'nın Papa'ya kurşun sıktığı 13 Mayıs 1981 günü İtalya'da başka olaylar da olmuştu.

Napoli'deki, 1980 depreminin ardından kurulmuş seyyar barakalar sitesindeki hoparlörlerden 13 Mayıs 1981 günü öğleye doğru belediye meclisi üyesi Ciro Cirillo'nun ürkek sesi duyulur. Kentte mesken dağılımdan sorumlu Cirillo 27 Nisan 1981 tarihinde Kızıl Tugaylar tarafından kaçırılmıştı. Kızıl Tugaylar'ın Halk Hapishanesi'nde kaldığını söyler Cirillo. Eline verilmiş olan kâğıtta yazılı metni okuduğu bellidir. Napoli

Belediyesi sorumlularından, kentte boş duran katların derhal depremzedelere verilmesini rica eder. Tabii belediye bu isteği yerine getirmez. Evsizler barakalarda yaşamaya devam eder ve Cirillo da 'hapishane'de birkaç ay daha geçirmek zorunda kalır. Sonra serbest bırakılır.

Birçok Batı ülkesinde de hizmet görmüş, 35 yaşındaki becerikli bir gizli servis elemanı olan Francesco Pazienza bu olayda aracılık yapmıştır. İtalyan, Amerikan ve Fransız gizli servisleriyle ortak çalışmasının yanı sıra İtalyan ve Amerikan mafyası ile Napoli yeraltı dünyası Camorra ile de arası iyidir. Francesco Pazienza ilerde okuyacaklarınızda da pek önemsiz sayılamayacak bir rol üstlenecektir.

Kızıl Tugaylar'la görüşmelerde Camorra şefi Raffaele Cutolo'yla olan ilişkilerinden yararlanıyor. Çok güvenli bir hapishane olduğu bilinen Ascoli Piceno'da cezasını çekmesi Cutolo'nun dışarıdaki işlerini çevirmeye devam etmesine hiç engel değildi. Türk suikastçı M. Ali Ağca da ilk davanın bitiminde aldığı ömür boyu hapis cezasını çekmesi için Ascoli Piceno'da konforlu bir hücreye konur. Camorra şefi Cutolo'nun M. Ali Ağca'ya ilerde ilginç önerileri olacaktır.

13 Mayıs akşamı hava kararmaya başlarken Sen Piyer alanına akın eden yüzlerce Romalı merak ve ürpertiyle M. Ali Ağca'nın Papa'ya ateş etmiş olduğu yere bakar. Polonya'dan gelen hacılardan birçoğu suikastın ardından alanı terk etmemişti. Arada sırada söyledikleri şarkılar alana yayılıyordu. Şarkıların kimi, yurtsever ve militandı. Yüksek sesle Meryem Ana'ya dua da ediyorlardı. Bazı rahipler ve başka ülkelerden gelmiş olan hacılar arada sırada onlara eşlik ediyordu. Polonyalı genç bir rahip gelen yeni haberleri yüksek sesle toplanmış insanlara iletiyordu. Gemelli hastanesinin yaydığı sağlık bültenleri genç rahibe veriliyordu. O da kürsüye çıkıyor ve kâğıtta yazan haberi önce Polonya dilinde, sonra da İtalyanca okuyordu. O saatlerde hiç kimse suikastın nedenleri üzerine kafa yorma ve fikir

yürütme cesareti gösteremiyordu. Sadece Sen Piyer alanında toplanmış Polonyalılardan bazılarının aralarında konuşurken: "Başka kim olabilirdi ki!" dediği duyuluyordu.

Aynı gün Sovyet yönetimi Polonya hükümetine yönelik saldırılarını artırmıştı. Örneğin *Literaturnaya Gazeta*, Dayanışma Sendikası'nın "sosyalist sisteme zarar vermek isteyen" bir grup olduğunu iddia etmekteydi. Polonya yönetimi de bu tehlikenin farkına varacak durumda değildi. Papa'ya yapılan suikastın hemen ardından, halkın tepkilerini de göze alan devlet başkanı Edward Gierek'in davranışı Moskova'yı kışkırtmak ister gibiydi.

Suikast haberi Polonya'ya ulaşır ulaşmaz bütün ülkede, bütün dindarları kiliselere çağırmak istermiş gibi çanlar çalmaya başlamıştı. Fakat insanlar çoktan yollara dökülmüştü. Kiliseler ağzına kadar dolmuştu. Genç Wojtyla'nın Krakov'da yardımcı papaz olarak göreve başladığı Aziz Florian kilisesinin dışına taşan insanlar sokaklarda diz çökmüş dua etmekteydi. Bütün ülkede çabucak bir araya gelen dindarlar teselli arıyor, Roma'dan gelecek son haberleri bekliyordu. Papa'nın doğum yeri olan Vadovic'ye giden yolları uzun insan ve otomobil kuyrukları tıkamıştı. Radyolar ve televizyonlar artık Vadovic'ye gidilmemesini öneriyordu. Yaşadıkları kent ve kasabalarda kiliselere müracaat eden yüzlerce Polonyalı, papaz ve kardinallere, Papa için kan bağışında bulunmak istediği söylüyordu. İnsanlar sadece Polonyalı kanının onu kurtaracağına inanıyordu. Böylesine heyecan ve ümitsizlik, toplumu neredeyse 'havaya uçuracaktı'. İnsanların milliyetçiliğine geçmişte olup bitenlerin anılarının da karışması bu nazik durumun tek nedeniydi. Polonyalılar Almanya'nın yanı sıra Rusya'yı da en büyük düşman olarak görüyordu. "Eğer Papa bu suikast sonucu yaşamını yitirseydi," diye konuşmuştu uzun yıllar Varşova'da görev yapan Batı Alman Radyosu muhabiri Ludwig Zimmerer, "mutlaka kanlı bir ayaklanma çıkardı."

Polonya hükümeti daha o gün ülkedeki Katolik toplumdan yana bir politika gütmesi gerektiğini kavramış, kiliselerin bütün gece açık kalmasına izin verilmişti. Papa için dua etmek isteyen fabrika işçilerinin mesaiye başlamadan önce toplanmasına da göz yumulmuştu. Ülkede bütün sinema ve tiyatro salonları kapanmıştı. Üniversite öğrencilerinin Krakov'da her yıl kent yönetimine 'el koyduğu' geleneksel eğlence de iptal edilmişti. Devlet televizyon ve radyoları sürekli Papa'ya yapılan suikastın haberini veriyordu. Krakov'dan Polonya'nın tüm kentlerine yapılan bağlantılarda Karol Wojtyla'nın yaşamı üzerine röportajlar, haberler yayınlanıyordu. Papa olarak yaptığı yurtdışı gezilerine ait filmler gösteriliyor, sürekli klasik müzik çalınıyordu. 13 Mayıs gece yarısı televizyon yayınına son verilirken beyaz ekranda kocaman kırmızı harflerle, komünist bir ülkede mümkün olamayacak bir yazı belirdi: "Maria, Polonya'nın kraliçesi, Papa'yı bu dünyaya geri ver."

O yıllarda Sovyetler'le arası iyi olmayan Polonya'da insanlar Papa'ya suikastın nedenlerini bulmuş gibiydi: Moskova. Ancak dünyanın diğer ülkeleri olaya daha sağlıklı bakıyordu. Aynı gün, gece yarısına doğru Lucina'daki Piazza San Lorenzo'da İtalya'nın en tilki ve en kapalı kutu politikacılarından Giulio Andreotti yakın dostlarıyla oturmaktaydı. Suikastın Doğu Avrupa kaynaklı olabileceğine inanıp inanmadığı sorulduğunda, dudaklarında o hafif gülümsemesi belirmiş ve: "Bu çok erken, çok yüzelsel, hatta çok tehlikeli bir yorum," yanıtını vermişti. "Sovyet dostlarımız ne budaladır, ne de acemi."

Polonya'dan Vatikan'a gelmiş olan hacılar, Sen Piyer alanında Papa'nın boş kalmış tahtımsı koltuğuna kocaman bir Siyah Meryem Ana resmini dayamıştı. Meryem Ana'nın mistik bakışları kocaman alanın üzerinde dolaşıyordu. Bu bakışlarda sanki her şeyi biliyormuş gibi bir ifade vardı. Soruşturmaya başlamış olanlar, bu arada, birkaç saat önce tutukladıkları genç adam hakkında bazı bilgilere ulaşmıştı.

9 Ocak 1959 tarihinde Anadolu'nun Malatya kentinde doğmuş olan Mehmet Ali Ağca, Alparslan Türkeş'in faşist örgütlenmesi Milliyetçi Hareket Partisi'nden çıkmış sağcı bir terörist idi. 1 Şubat 1979 tarihinde liberal günlük gazete *Milliyet*'in Genel Yayın Müdürü Abdi İpekçi'yi kurşunlarak öldürdüğü için ömür boyu hapis cezası almıştı.

Ağca 28 Kasım 1979 tarihinde, faşist hareketteki yandaşlarının yardımıyla olacak, İstanbul'daki Kartal-Maltepe Askeri Cezaevi'nden kaçar. Aynı akşam *Milliyet* gazetesine bir mektup postalar. Bu mektubunda Ali Ağca, 29 Kasım 1979 tarihinde iki günlük bir ziyaret için Türkiye'ye gelecek olan Papa'yı öldürme tehditinde bulunur. Gerekçesi şöyledir: "Türkiye'nin diğer İslam ülkeleriyle birlikte Ortadoğu'da siyasi ve askeri bir güç olacağından korkan Batı emperyalistleri Haçlı Seferleri'nin başkumandanı Jean Paul'ü, dini lider kisvesi altında yolluyor. Eğer Türkiye için gereksiz sayılan bu ziyaret iptal edilmezse Papa'yı mutlaka öldüreceğim. Hapishaneden kaçmamın tek nedeni de budur. Ayrıca Amerika ve İsrail'den kaynaklanan Mekke suikastının sorumluları da cezasız kalmayacak. Hapisten kaçmamı o kadar çok büyütmemenizi rica ederim. Bu kaçış bir damla kan bile akmadan, çok basit bir şekilde gerçekleştirildi."

Bu mektup üzerine Papa'nın korunması için 10 bin asker görevlendirilir. Ancak ziyaret huzur içinde geçer, hiçbir olay çıkmaz. M. Ali Ağca ortadan kaybolur. Aradan bir buçuk yıl geçtikten sonra Sen Piyer alanında tutuklandığında üzerinden çıkan bir yazıda Ağca'nın görüşleri değişmiş gibidir. Milliyetçi İslamcı açıklamalar artık yoktur. M. Ali Ağca kendini yoksulların ve ezilenlerin sözcüsü olarak görmektedir. "Hem Amerika Birleşik Devletleri'nin, hem de Rusya'nın emperyalist katilleri ile baskıcı uşakları kullanarak binlerce suçsuz insanı öldürmesine karşın toplumların suskun kalışını protesto etmek için Papa'yı öldürmek zorunda olduğumu biliyorum. Bunu yaparken hiçbir kişisel hedefim ve isteğim olmadığını da belirtmek

isterim. Bütün dünya insanlarının temel ihtiyaçlarından sayılması gereken bu gibi sorunlara medya önem vermiyor. Dünya kamuoyunun dikkatini çekmek için bu yaptığımı bir görev olarak kabul ediyorum..."

Tutuklandıktan sonra ilk sorgusunu yapan siyasi polis (Digos) memurlarına da şu açıklamayı yapar: "Ben Mehmet Ali Ağca, Türkiye'nin en ünlü teröristiyim!" Hangi politik gruptan olduğu sorulması üzerine de: "Ben uluslararası bir teröristim," yanıtını verir. "Ne karayım, ne de kızıl. Ben hem kara, hem de kızılım."

Aynı gün saat 19.45'de Anadolu Ajansı, İpekçi'nin katili M. Ali Ağca hakkında uluslararası tutuklama emri çıkmış olduğunu bildirir. Yine aynı gün, suikasttan birkaç sat önce Ankara'daki askeri yönetim Batılı ülkelere yolladığı bir bildiriyle M. Ali Ağca'nın Türkiye'nin en tehlikeli teröristlerinden biri olduğunu ve büyük bir olasılıkla da o sıralarda İtalya'da bulunduğunu açıklamıştır. Türkiye'de görüldüğü anda vurulacaktır. M. Ali Ağca, sorgulamasını yapan İtalyan siyasi polisinin, geçmişi üzerine sorduklarına ise yanıt vermez.

Ağca 14 Mayıs sabahına kadar Digos merkezinde sorgulanır. Memurların karşısında iskemlesinde oturan genç adamın yüzü hep donuktur, sanki orada değilmiş gibidir. Yapılan doktor kontrolü sonucu uyuşturucu veya benzeri şeylerle, düşüncelerini etkileyen herhangi bir ilaç almadığı tespit edilmiştir. Polis doktoru, Ağca'nın sağlığının çok iyi olduğunu da verdiği raporla belgelemiştir. Saatler süren sorgulama sırasında birkaç kez başı önüne düşse ve birkaç dakika uyuklasa da, kendine geldiğinde yine dinçtir.

Ağca on iki saat süren sorgulama sırasında hiçbir şey yemez. Sadece iki bardak su içer. Yüksek rütbeli bir Digos memuru olan Alfredo Lazzarini ilerki yıllarda şöyle konuşur: "Ağca, T'si büyük yazılması gereken bir terörist idi..." Ona göre Ağca, buz gibi, zihni çok açık biridir, din veya politika fanatiği bir

çılgın değildir. Kafasına koyduğu her şeyi gerçekleştirmek için kendini feda edecek kadar ileri de gidebilir.

Sorgulama Romalı başsavcı Achille Galuzzi tarafından yürütülmekteydi. Domenico Sica ve Alfredo Lazzaronni ona eşlik etmektedir. Her ikisi de okumuş yazmış, yetenekli, değişen duruma kolayca ayak uyduran, her şeyin püf noktasını bilen teröristlerin sorgulanması üzerine uzmanlaşmıştır. Mehmet Ali Ağca onların ve sorularının hiç etkisinde kalmaz. Arkasında kimler olduğu üzerine ip ucu verebileceği soruları da yanıtlamaz. Suikastı tek başına, hiçbir yerden yardım ve destek almadan yapmış olduğu tezinden bir an bile vazgeçmez. Ancak soruşturmacıların ilk anda ortaya çıkarmış olduğu bazı gerçekler savının doğru olmadığını gösterir. Örneğin Sen Piyer alanında tutuklandığı sırada cebinde bulunan ve Türkçe yazılmış bir kâğıt sorgulayanlar için iyi bir ip ucudur. Bu kâğıda Ağca'nın suikasttan önce ve sonra yapacakları büyük bir titizlikle not edilmiştir:

Cuma günü akşam saat yedi ile sekiz arasında telefon edilecek.

13 Mayıs, Çarşamba: Papa'nın alana çıktığı gün.

17 Mayıs, Pazar: Papa balkona çıkabilir.

20 Mayıs, Çarşamba: Mutlaka.

Bir omuz çantası satın alınacak, çok itinayla seçilecek.

Saç boyaması kaçınılmaz.

Eğer gerekirse boynuna zincirde küçük bir istavroz tak, kısa blucin, spor ayakkabı, ince yağmurluk (ceket) giy.

Çarşambadan sonra: Floransa'ya günübirlik gezi yapılacak.

Vatikan ya da dikkati çekebilecek başka bir yerde görünmemeye dikkat et.

Kartpostal satın aldınsa hemen yırt at.

Mali durum: 500 000 İtalyan Lireti. 180 000 konaklamaya, 20

000 telefonlara, 200 000 günlük harcamalara, 100 000 yedek para.

Mutlaka yapılması gereken: Çanta ve saç boyası almak için trenle Napoli'ye gidilecek.

Yediğin yemeklere çok dikkat et.

Kahvaltı: Saat 9.00'da.

Bu direktifleri hangi politik görüşte birinin yazmış olduğu anlaşılmaz. Onları herkes yazmış olabilirdi. Bu yazılanlardan sadece birkaç, ya da daha çok kişiden oluşan bir grupta M. Ali Ağca'nın alt kademede görev aldığı anlaşılabilir. Verilen direktiflere uyması gerekiyor, hatta parayı nasıl harcayacağı da belirlenmiş, yiyeceği yemeklere dikkat etmek zorunda. Kısacası, M. Ali Ağca bir komplonun içinde görev alıyor ve ona biçilen rolü oynuyor.

Ağca sorgulamanın engebelerinden dikkatle sıyrılmaya çalışırken, salıyı çarşambaya bağlayan gece konakladığını söylediği Via Cicerone 35 numaradaki Pansiyon İsa'da arama yapılmaktaydı. Pansiyon sahibi 31 numaralı odada kalmış olan sakin genç adamı çok iyi anımsıyordu. Pansiyon sahibinin söylediğine göre Ağca orada daha önce de konaklamıştı. Müşteri kayıtlarının yapıldığı defterde *Faruk Özgün* adı altında 1980'in aralık ayında ve 1981'in nisan ayında da Pansiyon İsa'da kaldığı yazıyordu. 12 Mayıs gecesi konakladığı odayı ise "Özgün" değil, çok iyi İtalyanca konuşan biri ayırtmıştı. Bu da Ağca'nın yandaşları olduğunun yeni bir kanıtıydı. 31 numaralı odada arama yapan memurlar küçük bir çanta içinde birkaç giyim eşyasıyla bir pasaport da bulur. 12 Ağustos 1980 tarihinde Nevşehir'den alınmış TR-F 136635 numaralı pasaport 7 Ocak 1953'de aynı kentte doğmuş olan Faruk Özgün adınadır. M. Ali Ağca'nın fotoğrafını taşıyan pasaport hem sahteydi, hem de değildi. Bu da, Nevşehir Emniyet Müdürlüğü'nde bir memurun işbirlikçi olduğunun kanıtıydı.

Çeşitli sayfalarda görülen giriş-çıkış damgalarına göre *Faruk Özgün* 12 Ağustos 1980'de pasaportunu aldıktan sonra birçok seyahat yapmıştı. Türkiye'den çıktıktan sonra ilk durağı Bulgaristan olmuştu. Oradan da Yugoslavya, Macaristan, İtalya, Fransa, Batı Almanya, Belçika, İngiltere ve İspanya'ya geçmişti. Bu arada Mayorka adasında iki haftalık bir tatil de yapmıştı. M. Ali Ağca tam bir buçuk yılını Avrupa ülkelerinde geçirmişti. Onu sorgulayanlar, mali durumu iyi olmayan bir üniversite öğrencisinin uzun ve pahalı yolculuklarını kimin finanse ettiğini sorarlar.

M. Ali Ağca: "Türkiye'deki dostlarım yola çıkmadan önce bana kırk bin Alman markı vermişti," der. "Adlarını söylemeyeceğim."

1981 yılının nisan ayında M. Ali Ağca, *Faruk Özgün* adı altında Perugia Üniversitesi'ne kaydını yaptırır. Polisler, yanında taşıdığı evraklar arasında 150 000 Liret kayıt parası makbuzunu, *Özgün* adına çıkarılmış öğrenci kimliğini ve geçici oturma iznini de bulurlar. O yıllarda terörizm korkusu altında yaşayan ülkede genç bir yabancı üniversite öğrencisinin bu belgeyi alabilmiş olması onun için başarı sayılırdı. Soruşturmayı yapan memurlara göre, dikkatle atılmış bu adımları genç Türk'ün bilgi sahibi yandaşları olmadan başarması pek mümkün değildi.

Sorgu sürerken İtalya'nın birçok köşesinden yeni bilgiler gelmeye başlar. Örneğin M. Ali Ağca 1980 yılının aralık ayında Sicilya adasının en büyük kenti Palermo'da bir geceliğine küçük Hotel Liguria'da konaklamıştı. Ağca'yı anımsayan otel sahibesi daha suikast akşamı polise verdiği bilgide, müşterisinin Faruk Özgün adı taşıyan pasaportunun kayıtlarda olduğunu açıklar. Genç bir yabancının otelinde kaldığını polise bildirmekle de görevini yerine getirmiş olduğunu söyler. Genç müşterisi onda iyi bir aile çocuğu izlenimi bırakmıştı.

Aynı gün Milano polisinden gelen bilgiye göre de M. Ali

Ağca'nın 27 Nisan ile 9 Mayıs arasında Mayorka adasında tatil yapmış olduğu doğrudur. Orada üç yıldızlı Flamboyant otelinde kalmıştır. Gruptaki diğer turistler "yalnız kurt" adını verdikleri Ağca'yı çok iyi anımsamaktadır. Genç adam her gün onlarla beraber yemek yemiş, düzenlenen turlara da katılmıştı. Fakat gruptan hiç kimseyle doğru dürüst konuşmamış, sohbet etmemişti. 9 Mayıs'ta Milano'ya dönen Ağca hiç sorun yaşamadan ülkeye tekrar giriş yapmış ve trene binip Roma'ya gitmişti. 10 Mayıs'tan 12 Mayıs'a kadar Faruk Özgün adı altında Roma'da konaklamıştı. İlk geceyi bir pansiyonda, ikinci geceyi de bir otelde geçirmiş, kaldığı Hotel Torino'dan Almanya'nın Hannover kenti ile uzun ve pahalı bir telefon görüşmesi yapmıştı. Aradığı telefon, Bozkurt'ların Almanya'daki önemli adamlarından Hasan Taşkın adına kayıtlı idi.

Daha suikast gecesi elde edilen bilgilerle on iki saat önce Papa'yı öldürmek istemiş olan genç adamın eksiksiz portresi çıkarılır. Bu arada iki tanık polise müracaat eder. Bu tanıklar, Ağca'nın kurşun sıkmasının hemen ardından, havaya kaldırmış olduğu elinde tabanca tutan bir adamın Via della Conciliazione'ye doğru koştuğunu görmüş olduklarını söylerler. Sen Piyer alanındaki kurşunlardan birkaç saat sonra ortaya çıkan tanıklar, Ağca'nın tek başına hareket etmemiş olduğu yönündeki savları doğrular gibidir. Roma gazetelerinin 14 Mayıs'taki başlıklarına göre Papa'ya ateş etmiş olan "Neonazi" (*La Repubblica*) veya "Nazifaschista"dır (*Paese Sera*). Bütün gazeteler olayın bir "uluslararası komplo" olduğunda hemfikirdir. Başsavcı Achille Galuzzi tutuklama emrinde Türk suikastçıyı "bir devlet başkanına suikast yapmakla" suçlar. Savcıya göre bu suça "kimlikleri henüz tespit edilmemiş başkaları da iştirak etmiştir". Sorgu yargıcı Luciano İnfelisi, basına şöyle konuşur: "Elimizdeki belgeler Ağca'nın tek başına hareket etmediğini kanıtlamaktadır."

Suikasttan sonraki günlerde Ağca'nın siyasi profili giderek

daha çok ortaya çıkar. Federal Almanya'da bütün makamlar onu "kara terörist" olarak tanımaktadır. Ülkedeki Türk işçileri tehlikeli neofaşist bir katil olarak kabul edilen ve uluslararası tutuklama emriyle aranan Ağca'yı defalarca polise şikayet etmiştir. Fakat Alman polisi bu şikayetleri pek ciddiye almamıştır. Ülkedeki "Federal Almanya Türk İşçileri Federasyonu" bu nedenle 1980 kasımında İçişleri Bakanı Gerhard Baum'a bir mektup yollamış, Ağca gibi siyasi bir katilin tüm ihbarlara ve Türklerin polise şikayetlerine karşın hâlâ Almanya'da bulunduğunu ve tutuklanmadığını şikayet etmiştir.

Suikasttan bir gün sonra başkent Bonn'da sosyal demokrat milletvekili Klaus Thüsing basına dağıttığı "kişisel açıklama"da, 13 Kasım 1980 tarihinde Federal Meclis'e vermiş olduğu soru önergesinden söz eder. Thüsing bu soru önergesinde Federal Almanya İçişleri Bakanı'ndan, aşırı sağcı katil M. Ali Ağca'nın ülkede yaşadığı ve bunun da tanıklarla defalarca kanıtlanmış olduğu konusunda bilgisi bulunup bulunmadığını, ayrıca bu kişiyi Türk yargısına teslim etmek için ne yapmayı düşündüğünü bilmek istemiştir. Federal İçişleri Bakanı'nın bu soruya yanıt vermesi uzun sürer. Aradan dört hafta geçtikten sonra bakanlık müsteşarı Andreas von Schöler aranan kişinin bulunamadığını bildirir. Alman emniyeti Ağca'yı iki ayrı siyasi cinayetten aramasına karşın bir türlü ele geçirememişti.

Güney Almanya'nın küçük Kempten kentinde, eski bir Bozkurt olan, ancak zamanla bu harekete sırtını çevirmiş, bakkal dükkanı sahibi bir Türk, 9 milimetre Browning bir tabancayla ağır yaralanır. Hastanede ölmeden önce kendisine ateş edenin M. Ali Ağca olduğunu söyler. Kısa bir süre sonra aynı silahla bu kez Frankfurt'ta bir Türk gazeteci vurularak öldürülmüştür. Ancak tabancadaki parmak izlerinin Ağca'ya ait olmadığı tespit edilir. Papa suikastından aylarca önce Alman gazetelerinin sık sık konu ettiği M. Ali Ağca ülke polisine yabancı değildi.

Federal Almanya'da yayınlanan gazeteler o yıllarda Bozkurtlar'dan da pek sık söz ederdi. 12 Eylül 1980 tarihinde Türkiye'de ordu yönetime el koymuştu. Batı'daki müttefiklerinin gözüne demokratik görünmek için hemen Alparslan Türkeş'in faşist hareketini yasaklamış ve Türkeş'i de tutuklamıştı. Bunun üzerine birçok Bozkurt Federal Almanya'ya sığınmıştı. Onların Federal Haberalma Servisi'nin güvencesinde olduklarını 18 Mayıs 1981 tarihli *New York Times* bile yazmıştı: "Türkiye'deki savcılar Türkeş'in partisinin Alman gizli polisi ile bağlantısı olduğunu söylemişler. Dava dosyasında, parti temsilcisi Enver Altaylı'nın Alman gizli polis teşkilatından Dr. Kannapin adında biriyle yaptığı yazışmanın belgeleri vardı. Sözü geçen Dr. Kannapin'in kim olduğu henüz belirlenememiştir. Enver Altaylı'nın yazıştığı bir başkası da, Azerbaycan doğumlu ve Nazi döneminde bir SS subayı olduğu söylenen Dr. Mehmet Kengerli'dir."

Bu açıklamalar Alman-Türk ilişkilerinde bir süre için gerginlik yaratmıştı. Papa suikastının hemen ertesi günü basın toplantısı düzenleyen Türkiye devlet başkanı general Evren kendini NATO müttefiklerinin demokrasi öğretmeni sayar gibi: "Siyasi kaçak olduğunu söyleyen herkese kapılarını açmaması için biz Federal Almanya'yı çok uyardık," demişti. "Yanlış yönlendirilmiş olan Avrupalı dostlarımızın bu üzücü olayla kendilerine gelmiş olduğunu ümit ederiz." Aynı günlerde Türkiye'nin Federal Almanya Büyükelçiliği de geçmişte Bonn'daki Dışişleri Bakanlığı'na verdikleri dört resmi yazıyla, sağcı terörist M. Ali Ağca'nın Federal Almanya topraklarında olduğuna dikkatleri çekmiş ve İpekçi katilinin Türkiye'ye iadesini istediklerini açıklamıştı.

Suikastçının siyasi yanı aradan geçen haftalarda ortaya çıkan daha çok detayla iyice kanıtlanır. Girişimi tek başına yapmamış olduğu üzerine de belgeler bulunur. Tabii böylelikle Ağca bilmecesi de giderek büyür. İdeolojisi nasyonalist olan

bir hareketin aşırı sağcı üyesi bir Türk, Katolik dünyasının liderini niçin öldürmek istesindi? Fanatik komünizm karşıtı Türkeşçiler ve Bozkurtlar'ın, komünizmle ilgisi olmayan bir Papa'nın öldürülmesinden ne gibi çıkarları olabilirdi? Üstelik bir Doğu bloku ülkesi vatandaşı olan Papa bu ideolojinin en büyük karşıtlarından biriydi.

Soruşturmayı yürütenlerin ortaya çıkardığı gerçekler arttıkça Ağca bilmecesi de iyice zorlaşıyordu. Suikastın hemen ardından kendinden çok emin uluslararası bir komplodan söz eden İtalyan yargısı dava günü yaklaştıkça suskunlaşıyor, güvenini yitiriyordu. Yargıç İnfelisi de, soruşturmayı yapanların bir komploya inandıklarını, fakat ellerinde bunu kanıtlayacak yeterince belge olmadığını itiraf ediyordu. Yoksa son haftalarda peşinden gittikleri iz "yanlış" bir komplo teorisi miydi? Aşırı sağcı bir katil olan, kendini Türkiye'de faşist bir örgüte yakın hisseden, Federal Almanya'da bir süre Federal Haberalma Servisi'nin anlaşılmaz koruması altında yaşayan suikastçı üzerine yanlış soruşturma mı yapmışlardı?

Suikastla ilgili bütün makamlar sanki terörist Ağca üzerine ortak bir yanlış algılama içindeydi. Bildikleri her şey sis bulutları arasında kaybolup gidiyordu. Sen Piyer alanında bir yardımcısı olabileceği üzerine elde edilen bilgiler de pek önemsenmemekteydi. Suikasttan sonraki haftalarda kamuoyuna yapılan açıklamaların aksine Mehmet Ali Ağca'nın her şeyi tek başına düzenlemiş olduğu savı güç kazanmaya başlamıştı. Savcının iddianamesinde Ağca'ya yüklenen ilk suç "bir devlet başkanına suikast", ikincisi Sen Piyer alanında tabancasından çıkan kurşunlarla yaralanan iki turiste "suikast" idi. Romalı yargıçlar onu ülkeye yasadışı silah soktuğu ve sahte pasaport taşıdığı için de suçlamaktaydı. Dava için Piazzale Clodio'daki Roma Adalet Sarayı'nın kubbeli iç sıkıcı salonlarından biri öngörülmüştü. Gerek basının, gerekse ziyaretçilerin büyük ilgisini çekeceği düşünülerek en büyük salon olan ve Romalı yargıç

Vittrio Occorsio'nun adını taşıyan salon seçilmişti. Occorsio 1976 yılında İtalyan sağcı teröristlerce öldürülmüştü.

20 Temmuz 1981 günü saat 9.30'da elleri kelepçeli Ağca beş Carabinieri'nin eşliğinde, salonun bir kenarında özel olarak hazırlanmış kurşun geçirmez camdan bölüme getirilir. M. Ali Ağca son haftalarda sakal bırakmıştı. Üzerinde ütüsüz, grimsi bir gömlek vardı. Görünümü pek bakımlı değildi. Az sonra oturum başlar başlamaz hapishane koşullarından şikayet edecektir. Önce fotoğrafçıların flaşlarını donuk bir yüzle izler, ona seslenen gazetecilerin sorularına da tek yanıt vermez.

Saat 9.40'ta yargıçlar salona girer. Cüppesi sağa sola dalgalanan başyargıç Severino Santiapichi en önde yürümektedir. İslam hukukunu çok iyi bilen Santiapichi'nin yardımcısı Antonino Germano Abate'dir. Ne kadar etkili bir konuşmacı olduğu ilerde karar açıklamasında görülecektir. Savcı Nicoló Amato da çok iyi bir konuşmacıdır, fişek atar gibi konuştuğu söylenir.

Fakat ilk söz Ağca'ya verilir. Noktasız virgülsüz yaptığı ve on beş dakika süren konuşmasında hapishanedeki koşullardan şikayet eder. Ağca şöyle der: "Bana baskı yapılıyor, öldürülmekle tehdit ediliyorum. Görünümüm ve bedensel durumum bu eziyetlerin kanıtıdır... Ortaçağdan kalma bir mahzene atılmış gibiyim." Ağca'ya baskı yapılmış olduğu gerçeği ilerde kanıtlanacaktır. Mahkeme yargıcı o gün bu konunun üzerinde pek durmaz. Ağca konuşmasının ikinci bölümünde bir Vatikan mahkemesinin hakkında karar vermesini talep eder. Ve bunun için de yargıçlara bir süre tanır. "Eğer Vatikan suskunluğunu sürdürmeye devam eder, beni yargılamak için İtalyan hükümetine müracaat etmez ve yargılama sonunda da beni ülkeme yollamazsa, tam beş ay sonra, yani 20 Aralık'ta açlık grevine başlayacağım."

Salonda bulunan İtalyan gazeteciler önce şaşkın şaşkın bakışırlar, sonra celse arasında Ağca'nın bu komik talebinin ne anlama geldiği üzerine tartışırlar. Serbest bıraksınlar diye yoksa akıl

hastası rolünü mü oynuyordu? Ancak bu arada *Milliyet* gazetesi Bonn muhabirinin dikkatini ilginç bir benzerlik çeker: M. Ali Ağca bundan iki yıl önce de Abdi İpekçi cinayetinin ardından İstanbul'da mahkemeye çıkarıldığında tıpkı şimdi Roma mahkeme salonunda yaptığı gibi özgürlüğünü talep etmiş ve tam beş ay sonra açlık grevine başlayacağını belirtmişti.

İstanbul'daki davası 25 Haziran 1979'da başlamıştı. Ve aradan tam beş ay geçtikten sonra, 25 Kasım 1979'da Ağca Kartal Askeri Cezaevi'nden, üzerinde asker üniforması, yanında faşist yandaşları, art arda kilitli yedi kapıdan geçerek yürüyüp dışarı çıkmıştı. Demek ki Ağca'nın o zamanki mesajını birileri anlamıştı. Şimdi de anlayacaklarından emindi. Fakat İtalya'daki yandaşları kim olabilirdi?

"Az önce kulaklarımızla duyduk," diye konuşur Türk muhabir, "Vatikan'da görülmesini istiyor davasının. Orada biri ona yardım sözü vermiş olmalı!" Çevresindeki gazeteciler hep birlikte gülerler. Aradan yirmi yıl geçtikten sonra Romalı yargıç Rosario Priore "Vatikan izi"ni takip etmeye karar verene kadar hiç kimse bu olasılığı düşünmez. M. Ali Ağca 20 Temmuz 1981 günü konuşmasını, elinde başka silahları da olduğunu karşısındaki ordunun bilmediği inatçı bir mareşal gibi bitirir.

"Ben bu konuda Vatikan'la İtalyan hükümetinin yazılı cevabını tam beş ay bekleyeceğim. Beni savunan avukatımın yapacağı bir şey yok. Dava bitmiştir, teşekkür ederim." M. Ali Ağca, salonu terk etmek amacıyla içinde durduğu cam bölümden çıkar. Mahkeme heyeti donup kalmıştır. İzleyiciler homurdanır. Fakat mahkeme başkanı tutuklunun salondan çıkmasına izin verir. Peşinde beş polis memuru, başı dimdik yürür gider ve kendisini getirmiş olan zırhlı polis aracına binip, Rebibbia hapishanesine döner.

Celse Ağca'nın gıyabında devam eder. Yargıç Severino Santiapichi sorgu tutanaklarını okur. Ağca onu sorgulamış olan memurlara Bulgaristan'da kaldığı yaz aylarında iki Bulgar

üniversite öğrencisiyle arkadaşlık kurmuş olduğunu anlatmıştı. Söylediğine göre, mimarlık yüksek öğrenimi yapan bu iki öğrenciden, adı Ahmet olanından 9 milimetrelik Browning Parabellum'u 3000 marka satın almıştı. Mustafaeoff adındaki öteki öğrencinin ise kendisi gibi uluslararası terörizmle bağlantısı vardı. Onunla bir süre sonra yapmış olduğu Cezayir ziyaretinde tekrar buluşmuştu. Tunus Devlet Başkanı Habib Burgiba ile ülkeyi ziyaret eden Malta Devlet Başkanı Dom Mintoff'u öldürme olanağı üzerine görüşmüşlerdi. Ancak her iki devlet başkanının çevresindeki çok sıkı koruma çemberi onları bu tasarılarından vazgeçirmişti. Ağca o sıralar Batı'nın politikasına destek veren devlet adamlarını hedef seçmiş gibidir. Moskova'nın yönlendirdiği bir teröristmiş izlenimini uyandırmak ister. Ancak yıllar sonra geçmişe bakıldığında Ağca'nın bu davranışının önemi daha iyi anlaşılır.

Ağca'daki solcu düşünceler daha ilk celsede *Frankfurter Rundschau* gazetesinin Roma muhabiri olan Horst Schlitter'in dikkatini çeker. "Genel yayın müdürü Abdi İpekçi'nin firari katili nasyonalist bir teröristmiş izlenimini veriyordu... Fakat o günlerle Roma'daki suikast arasında geçen iki yılda sanki beyni yıkanmış gibi. Artık Bozkurtlar'ın lisanı ile konuşmuyor. Bugünkü Ağca konuşurken silahlı solun kavramlarını kullanmaya özen gösteriyor." İlk celsenin ardından gazetesine geçtiği haberde bu değişiklikten söz eden Horst Schlitter herkesin gözü önünde cereyan eden gelişmelere dikkati çeker. Ancak fanatik bir anti-komünist faşistten solcu bir teröriste olan bu sözüm ona değişim tamamen göz boyama amaçlıdır. M. Ali Ağca mükemmel bir artisttir.

Roma ağır ceza mahkemesi, suikastçıdan ve politik çevresinden yayılan çok açık ve kolay anlaşılır mesajları önemsememe tavrına girer. İkinci celsede iddianamesini okumaya başlayan hükümet savcısı Nicoló Amato, sinir hastalığının eyleme sürüklediği bir psikopatın portresini çizer.

"Niçin, niçin yapmıştı bu suikastı?" diye seslenir savcı davayı izleyenlere dönerek. "M. Ali Ağca'nın tabancasının namlusu ardında kim var? Bu bir Ödipus cinayeti, sembolik bir baba cinayeti. Babayı öldürmek demek kendi geçmişini silip atma demek." Bu sözlerin ardından Amato, Ağca'nın bir gün önce terk etmiş olduğu ve ikinci celseye teşrif etmediği için boş kalan camlı bölmeye doğru döner.

"Sen, yoksulluk ve hüzün, hayal kırıklığı ve korku içinde bir yaşam sürdürmüş olan sen, kendi geçmişini de öldürmek istiyordun. İşte sen bu nedenle insanlığın, Tanrıdan sonraki en yüce simgesini öldürmek istedin. Seni bu davranışa sürükleyen, özseverlik, kendini çok üstün görme ve sapık bir teşhircilik!"

Salondakiler gülümser. Yargıç Santiapichi ihtar etmek istermiş gibi bir elini havaya kaldırır. Amato hiçbir şey olmamış gibi konuşmasına devam eder. Ağca'nın ruhsal durumundan söz ettikten sonra sözü suikasta uğramış kişiye getirir: "Sen, Jean Paul, sen Gandi gibisin, John Fitzgerald ve Robert Kennedy gibisin, Aldo Moro veya VI. Paul gibisin. Sen barışın, umudun ve hayatın insanısın. Senin savaşın gerçek için. Senin bu savaşın evrensel ve sonsuza dek sürecek. Seni kurban etmek istediler, senin sağlığın için dua ediyoruz biz. Ey, Jean Paul, bırakma bizi."

"Bakalım, Ağca için ne ceza talep edecek?" diye gazetecilerden biri yanındaki meslektaşına sorar. "Beş fatiha ile Meryem Ana'sına üç dua mı?"

Fakat Ağca'nın eylemi için öngörülen ceza İtalyan yasalarında belirlenmiştir, Amato başka bir şey isteyemez. Codice Penale'nin 276. maddesine göre yabancı bir devlet adamının yaşamına kasteden kişi ömür boyu hapisle cezalandırılır. Dava sonunda Ağca da bu cezayı alır.

"Türk neofaşistin davası sonuçlandı," diye yazar Roma'da çıkan günlük gazete *La Repubblica* ve eleştirir: "Fakat hiçbir şey aydınlığa kavuşmadı." Önemli birçok soru ele alınma-

mıştı. Ağca'nın İstanbul'daki askeri cezaevinden kaçışından, Bulgaristan'da kaldığı günlerden ve Batı Avrupa'da geçirdiği bir buçuk yıldan hiç söz edilmemişti. Gazetenin konuyu işleyen köşe yazarı, ilgili makamları sertçe eleştirir: "Alparslan Türkeş'in Bozkurt'u, onu kontrol etmesi gerekenlerin inanılmaz sorumsuzluğuna ve olaya seyirci kalmasına sevinmişti. M. Ali Ağca'nın Roma'ya gelişi ve Papa'yı öldürmeyi planladığı bilgisi Sen Piyer alanındaki suikasttan birkaç gün önce İtalyan makamlarına sızdırılmıştı. Fakat hiç kimse önlem almamıştı. Sonra, soruşturma süresince de, onları M. Ali Ağca'nın yandaşlarına götürebilecek izlerin peşinden gitmeyi de gerekli gören olmadı."

Kararı dinlerken Ağca'nın kılı bile kıpırdamamıştı. Birkaç gün sonra da çok güvenli Ascoli Piceno hapishanesindeki tek kişilik hücresine yerleşti. Napoli mafyası Camorra'nın şefi Raffaele Cutolo'nun oraya getirilmesinden bu yana Ascoli Piceno için 'keyifli bir hapishane' deniyordu. Kısa süre sonra M. Ali Ağca da bundan yararlanacaktı. Yeni bir soruşturma ve ikinci bir dava onu beklemekteydi. Bu görev Rosario Priore'ye verilmişti.

1994 yılında Priore çok önemli bir keşif yapar. Suikastla ilgili dosyalar yığını arasında kahverengi bir zarf dikkatini çeker. Zarfı açtığında içinden bir fotoğraf düşer. Fotoğrafın arkasında çekildiği tarih yazmaktadır: 10 Mayıs 1981. Yani suikasttan üç gün önce. Yargıç Priore'nin zarfta bulduğu fotoğrafta, o gün Roma'nın dış semtlerinden San Tommaso di Aquino'yı ziyaret eden Papa görülmektedir. Gülümseyen yaşlı kadınlar, semt kilisesinin rahibeleri ve rahipleri yanı başındadır. Bulundukları büyük bahçeyi yüksek duvarlar çevrelemektedir. Papa, semtin seçkin kişilerine o gün okunmuş ekmek dağıtmaktadır. Papa'nın sadece üç metre arkasında M. Ali Ağca durmaktadır.

Bu fotoğrafı gören yargıç Priore, ona çok benzeyen başka bir genç adam da olabilir, diye düşünür. "Başının şekli, başını

hafif yana eğmiş olması, kaşları, sakal tıraşı, kulaklarına kadar inen saçları... Bu görünümüyle onu andırmakta. Eğer fotoğraftaki kişi Ağca değilse ona yüzde yüz benzeyen dublörü olmalı." Genç adam Roma'nın kuzey doğusundaki bu küçük semte nasıl gelmişti? Bütün ülkelerde aranan bu sağcı teröriste, çevresi kapalı bahçeye girip, Papa'ya o kadar yakın durabilmesi için gereken turuncu renkte özel kimliği kim temin etmişti?

Yargıç Rosario Priore'nin keşfettiği fotoğrafı semt sakinlerinden Daniele Petrocelli çekmişti. Onu bürosuna çağıran Priore çok ilginç şeyler öğrenir. Petrocelli, eşi ve baldızı 13 Mayıs günü Papa'ya suikast yapılmış olduğunu Vatikan radyosunun haberlerinden öğrenmişlerdi. Bunun üzerine hemen televizyonun başına geçip, büyük bir dikkatle olup biteni izlemişlerdi. Suikastı yapanın fotoğrafı ekranda ilk kez göründüğünde Petrocelli ailesinin oturma odasında bulunanlar hayretle bağırmıştı. Üçü de, televizyonun Papa'yı öldürmek istemiş kişi olarak sunduğu insanı görünce hemen, o gün cemaatin arasında durmuş olan yabancı görünümlü o genci anımsamıştı.

Roberta Petrocelli şöyle konuşur: "Ben otuz yıldır bu semtte yaşıyorum. Burada vaftiz edildim, burada Daniele ile evlendim, çocuklarımız burada doğdular ve vaftiz edildiler. Semtteki herkesi tanırım. Fakat o adamı daha önce hiç görmemiştim, ne sokakta, ne de kilisede."

O gün birbirlerine sormuşlardı, fakat hiçbiri onu tanımıyordu. Bir tuhaf olmuşlardı. Adamı bir teröriste benzetmişlerdi. Semt cemaati tehlikede miydi, Papa tehlikede miydi? Hemen kilise papazı Don Tondini'yi uyarmak istemişlerdi. Fakat yabancı adam bu arada ortadan kaybolmuştu.

Papa'nın ziyareti sırasında fotoğraf çekmesine izin verilmiş olan Daniele Petrocelli suikastın ardından fotoğrafların bazılarında bu yabancının göründüğünü anımsamıştı. Bir çekmecede duran fotoğrafları çıkarıp, masanın üzerine yaymıştı. Tuhaf görünümlü genç adamı gösteren fotoğrafları çabucak bulmuş-

tu. Pek net değildi, fakat yüzünün çıkık elmacık kemikleri, gözlerinin derinden bakışı ve saçlarıyla onu hemen tanıyıvermişti. Az sonra Papa kendilerine okunmuş ekmek dağıtacağı için yaşamlarının bu en onurlu gününde çok heyecanlı ve mutlu yaşlı kadınlar, rahibeler ve rahipler arasında yabancı bir genç durmaktaydı.

Petrocelli'ler aralarında iyice konuşup görüştükten sonra polisi aramaya ve yetkili birine o gün dikkatlerini çekmiş olan bu tuhaf kişiden söz etmeye karar verirler. Siyasi polis Digos'un bir elemanı hemen o akşam evlerine gelir ve Ağca'yı gösteren üç fotoğraftan ikisini alır. Ayrılırken de, bu konudan hiç kimseye söz etmemelerini söyler. Fotoğrafların kendisine teslim edildiğine dair tutanak filan da tutmaz. Bu, İtalyan polisi için alışılmamış bir davranıştır. Aradan bir buçuk ay geçer. Sonra başka bir Digos elemanı evlerine gelir ve iki fotoğraftan birini iade eder. Adamın söylediğine göre, Vatikan'da yaptıkları soruşturma sonucu bu genç adamın Papa'nın sivil refakatçilerinden biri olduğunu öğrenmişlerdir. Petrocelli'lerin merak etmesine gerek yoktur...

Durum açıklığa kavuşmuş olduğu için aile rahatlamıştır. Ancak yargıç Rosario Priore'nin kafasında bazı sorular vardı. Papa'nın bu gibi kabul törenlerinde Vatikan'ın davetiyeleri nasıl dağıttığını araştırdığında Papalık makamında küçük bir memura ulaşır. Törenleri izlemek için makama müracaat edenlerin davetiyelerini Ercole Orlandi adındaki bu memur dağıtmaktadır. Yargıç Priore onun adını adı ilk kez, 1983 yılında on beş yaşındaki kızı Emanuela Orlandi kaçırıldığında duymuştu.

Genç kız bugüne kadar bulunamamıştır. Onu kaçıranlar birkaç gün sonra seslerini duyurmuş ve M. Ali Ağca'nın serbest bırakılması karşılığında Emanuela'yı iade edeceklerini açıklamışlardı. Ağca ise serbest kalmak istemediğini söylemişti. Bu arada Papa sekreterliği San Tommaso de Aquina semti cema-

atinin listesinde birkaç yabancı ismin de bulunduğunu belirtmişti. Ancak ne listeden sorumlu rahip Monsignore Monduzzi, ne de memur Ercole Orlandi "Faruk Özgün" adının listede bulunduğunu anımsayabilmişti. Soruşturmayı yürütenler bunun üzerine şunu bilmek istemişti: "Kurbanını" o gün yakından görme olanağını M. Ali Ağca'ya kim sağlamış olabilirdi?

Priore'nin doksanlı yılların ortalarındaki araştırmalarında fazla ilerlediği söylenemez. Özellikle Vatikan'ın ortak çalışmaya pek sıcak bakmadığından sık sık şikayet etmişti. Priore, Papa'nın San Tomasso de Aquino ziyareti dosyasının sonunda belirttiği üzere Orlandi'nin ifadesinde yaptığı bir açıklamaya önemle yer verir. Vatikan memuru o gün Priore'nin odasından çıkarken birden durmuş ve o ana kadar kimseye anlatmamış olduğunu belirttiği bir şeyden söz etmesi gerektiğini söylemişti.

"Üzerinde hep düşünüp durduğum bir şey var: Kızım yanlışlıkla, Papa'nın özel yaveri, muhafız kıtasında görevli Angelo Gugel'in kızı Rafaela Gugel sanılarak kaçırılmış olabilir. Angelo o günlerde bana anlatmıştı, kızı son zamanlarda birisinin kendisini sürekli takip ettiğine inandığını korku içinde babasına söylemişti. Ancak kızlarımız birbirine hiç benzemezdi. Gugel ile beni tanıyanlar ise birbirimize benzediğimizi söylerdi. Hatta kimi zaman adımızı karıştıranlar olurdu. Bu nedenle benim kanaatime göre kızım Emanuela onun kızı Raffaela'nın yerine kaçırıldı. Papa'nın özel yaveri olarak Gugel'in, gizli kalması gereken bazı bilgilere sahip olması pek mümkündü."

Angelo Gugel, Papa'ya düzenlenen komplodan haberdar mıydı? Bu nedenle birileri kızını kaçırmakla onun susmasını mı amaçlamıştı? "Kızların birbirleriyle karıştırılmış olabileceği" teorisi kadar, küçük bir memurun Vatikan'da böyle bir şeyin mümkün olabileceğini düşünebilmesi de önem taşımaktadır.

Üçüncü Bölüm

Yabancı Papa

29 Eylül 1978'de I. Jean Paul'ün öldüğü haberi, o sabah başpiskoposlukta, mutfağın hemen yanındaki odacıkta kahvaltısını yapmakta olan Krakov başpiskoposu kardinal Karol Wojtyla'ya ulaşır. Kardinal kahvaltısını yarıda bırakır ve çok üzgün masadan kalkar.

Hizmetkarına kendisine iki baş ağrısı hapı getirmesini söyler. Çoğu kez olduğu gibi o sabah da yine aniden baş ağrısı tutmuştu. Sonra dua etmek için başpiskoposluğun küçük kilisesine kapanır. Wojtyla, yakında toplanacak ve yeni Papa'yı seçecek olan meclise sadece oy veren bir üye olarak katılmayacağını sezmektedir. Bu meclis, Vatikan içindeki güçlerin dengesinden de sorumludur. Wojtyla'nın yanındakiler de bir şeyler olacağının farkındaydılar. O gün odasına gelen özel şoförü Jósef Mucha şefini çok hüzünlü ve morali bozuk bulur. Başpiskoposlukta herkesin kafasından geçeni Mucha söyler: "O bir daha dönmeyecek buraya."

1920 doğumlu Karol Wojtyla son yıllarda Papa adaylarından biri olarak kabul ediliyordu. Fakat kendisi sürekli bundan habersizmiş gibi davranıyordu. Dinamik bu genç adam VI. Paul'ün hoşuna gidiyordu. Arzusu, kendisinin yerine ilerde Venedik patriği Albino Luciani veya Wojtyla'nın geçmesiydi. Başka aday yoktu. Daha 1967 yılında, Wojtyla 47 yaşında

Krakov başpiskoposuyken Papa onu kardinal yapmıştı. Ayrıca Vatikan'da da kimi görevler vermişti. Ruhban meclisine almış, Katolik eğitim heyetinde sorumlu üye yapmış, liturya ve doğu kiliseleriyle de ilgilenmesini istemişti.

Papalığın doğum kontrolü üzerine kaleme aldığı ferman *Humanea Vitae*'nın hazırlanışında da tutucu Papa ile bu konuda en az onun kadar tutucu sayılan Polonyalı kardinal arasında ortak bir çalışma olmuştu. 1966 yılında VI. Paul'ün oluşturduğu bir komisyonun çoğunlukla aldığı karara göre, doğum kontrolünden yana olanların "kabul edilebilecek kanıtları" karşısında Katolik kilisesinin yapacağı pek bir şey yoktu. Ancak Wojtyla, teolojik karşıt kanıtlar sunarak zor duruma düşmüş olan Papa'ya destek vermiş, doğum kontrolü yasağının sürmesini sağlamıştı. O günlerde Papalığın doğum kontrolü hapına karşı olduğu kararını duyan Wojtyla: "Biz Papa'ya yardım ettik," demişti.

Karol Wojtyla'nın, 1978 yılının ağustosunda vefat eden VI. Paul'ün yanı sıra Vatikan'da çok önemli bir yeri olan başka bir destekçisi daha vardı. 1924 doğumlu piskopos Andrzej Maria Deskur ile üniversite yıllarından bu yana çok iyi bir dostluk kurmuştu. Kültürlü, hoşsohbet, çok bilgi sahibi ve Papa'ya kadar önemli görevdeki herkesle iyi anlaşan bu ruhban sınıfı rahibi Deskur insanlar arası ilişkilerde çok usta biriydi. Kendisinden dört yaş büyük olan Krakovlu başpiskoposu himayesine aldı, Vatikan'da olup bitenleri nasıl doğru izlemesi ve doğru yorumlaması gerektiğini ona öğretti. Deskur, Wojtyla'nın İkinci Vatikan Konseyi'nin her toplantısında bulunmasını sağladı. Ayrıca ruhani meclisin toplantılarına ve Vatikan'daki bütün önemli görüşmelere Wojtyla'nın da katılması onun desteği ile oldu.

Atletik görünümlü Polonyalı başpiskoposa ruhban sınıfı üyeleri zamanla iyice alışmışlardı. Wojtyla'nın yaptığı konuşmalar da saygı ve dikkatle dinleniyordu. Deskur, konuşmaların anında İtalyancaya çevrilmesini sağlamıştı. Ayrıca Wojtyla'nın

yurtdışına geziler yapmasına ön ayak olmuş, bütün dünyadaki kilise büyüklerinin Polonyalı bu din adamını tanımaları için ona davetler çıkartmıştı. Wojtyla'nın seçilmesi beklenen ruhbanlar meclisi toplantısından az önce piskopos Andrzej Maria Deskur, Amerika Birleşik Devletleri'nde dağıtılması öngörülen bir kitaba Polonyalı kardinalin özgeçmişini de ekletmişti. Onun adaylığının dikkatle hazırlanmış olduğu, ağustostaki ruhban meclisi toplantısında Karol Wojtyla'ya hiç umulmayan ülkelerden de dokuz oy daha çıkmasıyla kanıtlanmıştı.

Aylar önceden küçük bir bayrak dikilmişti. Bunu gerçekleştirenler de erguvan renkli kaftan sahibi iki kardinal idi: İlerici sayılan Viyanalı kardinal König ile tutucular grubundan Filedelfiyalı kardinal Krol. Sonradan öğrenildiğine göre bir buçuk ay önceki son ruhban meclisi toplantısında her ikisi de konuşmalarında, yabancı bir kardinalin Papa seçilmesinin çoktan zamanı gelmiş olduğu üzerinde ısrarla durmuştu. Onlara göre, bu görev için en uygun kişi Wojtyla idi. König'in düşüncesine göre, Batı kültürlerinin etkisinde giderek gücünü yitirmekte olan Katolik Kilisesi'ni ancak Doğu Avrupa kültürü kurtarabilirdi. Wojtyla'nın da aynı düşüncede olduğu söylenmekteydi. Krol ayrıca Polonyalı kardinalin gençlik enerjisine ve sağlam dini görüşlerine de hayrandı. Ruhban meclisinin zor bir durumda olduğunu o günlerde söylemek yürekliliğini gösteren tek kişi de yine kardinal Krol idi: Papa olarak seçilebilecek bir İtalyan aday yoktu.

1993 yılında Kardinal Krol bu konuda şöyle konuşmuştur: "Aralarında ben de olmak üzere birçok yabancı kardinal o yıllarda İtalya'daki bazı gelişmelerden çok rahatsız olmaktaydı. Özellikle gizemli Mason locası P2 çevresinde oluşmuş para ve hükümet skandalı hoşumuza gitmemekteydi. Bu skandallara sadece İtalya'nın en üst düzey politikacıları bulaşmamıştı, Vatikan ruhban sınıfından bazı isimler de olayların içindeydi." Tad Szulc da bu konuda şunları söylemiştir: "Bildiğim kada-

rıyla o günlerde P2 locası sorununun diğer ülke kardinallerinin İtalyan olmayan bir adayı desteklemesine neden olduğunu açıkça söyleyen tek kişi Kardinal Krol idi."

Wojtyla da ilerde bu locanın ve gizemli başka grupların Vatikan'da nasıl yaygınlaşmış olduğunu kendi deneyimleri ile öğrenecektir. Böylece karşı rüzgarlara göğüs germesini beceren iyi bir taktikçi olarak davranışlarını ona göre ayarlar. Papa'yı seçen ruhban meclisi toplantısında Wojtyla'nın şansı birden artar. Çünkü tahmin edildiği gibi katı görüşleri ile kiliseyi taş devrine götürecek Cenova kardinali Guiseppe Siri ile kiliseye modern dünyanın kapılarını açmak isteyen, Vatikan'daki müsteşar yardımcısı Giovanni Benelli arasındaki mücadeleden Wojtyla yararlanır. Modernizmi düşleyen Benelli için, Vatikan onunla yirmi yıl diktatörlük olur, diyenler de vardır. Bu durum ruhban meclisindeki otokratların bile hoşuna gitmez.

Polonyalı kardinali onaylayanların sayısı hızla artar. Bir ara ona destek verenlerin sayısında gerileme sezildiğinde, Kardinal König öğle yemeği sırasında kararsızlara hiç çekinmeden Wojtyla'yı seçmeleri gerektiğini söyler. Ve sıra kesin seçime geldiğinde 111 üyeden 99'u oyunu Krakovlu Wojtyla'ya verir. O da kendinden önceki Papa'ya olan yakınlığını kanıtlamak için onun adını alır ve Papa II. Jean Paul olarak koltuğa oturur.

Bir Hollandalı olan ve 1522-1523 arasında sadece bir yıl papalık yapan VI. Adrian'dan 456 yıl sonra yine yabancı bir kardinal Vatikan'daki koltukta yerini alır. Bu, 58 yaşındaki Wojtyla için zor bir görev olduğu gibi, Papalığın ülkelerinin "mülkiyeti"nde olduğuna inanan İtalyanlar için de bir kışkırtmadır. Sen Piyer alanında toplanmış insanlara yeni Papa'nın kim olduğu açıklandığında, yabancı adı duyan bir Romalı: "Bir zenciyi seçtiler!" diye haykırır. Fakat Wojtyla'nın İtalyan dindarları ile ilk buluşması bir zafer şenliğine dönüşür. Üzerinde Papa giysisi balkona çıkan II. Jean Paul kocaman alanda toplanmış olan iki yüz bin insana hafif Polonya aksanı ile yaptığı

İtalyanca konuşmasına: "Sizlerin, hayır *hepimizin* dilinde, yapacağım konuşmada hatalarım olursa beni düzeltin," diye başlar. Piazza San Pietro'daki insanlardan sonsuz bir coşku yükselir. Karşısındaki dindarlara yaptığı konuşmasında papaların kullandığı *biz* yerine *ben*'i seçmesi yabancı Papa ile cemaat arasında hemen, yirminci yüzyılda ondan öncekilerin hiç başaramadığı bir yakınlık oluşturur.

O günün akşamı saat yediye doğru Vatikan'dan inanılmaz haber geldiğinde Polonya'daki coşku sınırsız olmuştu. Krakov'un merkezindeki katedralin yüksek kulelerinde çanlar çalmaya başlamıştı. Kentin üzerine Polonya krallarının taç giyme törenlerinde çalınan çanların güçlü melodisi çökmüştü. İnsanların hemen oluşturduğu –onlarca yıldır olduğu gibi emir üzerine toplanmamışlardı– uzun yürüyüş kuyrukları başpiskoposluk binasına doğru ilerlemeye başlamıştı. Yürüyen binlerden Krakovlu kardinale övgü dolu milliyetçi şarkılar yükseliyordu. Katolik Kilisesi'nin tarihinde ilk kez Slav asıllı biri Papalık makamına getirilmişti. Ve bu çoğu insan için yüzlerce yıldır beklenen, Hıristiyanlığa yenilik doğudan gelecektir düşünün gerçekleşmesiydi. Ertesi gün bütün gazeteler kısa sürede tükenmişti. En okunamayacak parti gazeteleri bile kapış kapış gitmişti. Varşova'daki parti yönetimiyle yaptığı zorlu görüşmelerin ardından Katolik haftalık gazete *Tzgodnik Powzechny* de tirajını on bin yükseltip, elli bin basmıştı.

Polonya'da 33 yıldır sürmekte olan komünist yönetim, ülke insanlarının Katolik dinine olan içten inançlarını söndürememişti. Litvanya'dan Ukrayna'ya, Çekoslovakya'dan Slovakya'ya, Macaristan'dan Hırvatistan'a bütün Doğu Avrupa ülkelerinde Katoliklik ulusal kimliğin en önemli parçası kalmıştı. Bu nedenle de Sovyetler Birliği'nin o ülkelerin üzerine örtmek istemiş olduğu Marksist-Slav örtü yer yer hep delik kalmıştı. Özellikle Polonya'da Katolik Kilise 'güçlü bir karşıt kuruluş, karşıt bir toplum' oluşturmuştu.

Ülkede o günlerde, İkinci Dünya Savaşı öncesinin iki katı –tam 19.885– papaz vardı. Cemaatlere sekiz bin erkek üye idi. Din bilimi yüksek öğrenimi yapan gençlerin sayısı da beş bin kadardı. Lublin'deki Katolik Üniversitesi yetmişli yılların sonuyla seksenli yılların başındaki dönemde altı yüze yakın araştırma yayınlamıştı. Piskoposlukların elli dört yayın organı vardı. On yıl içinde bir buçuk milyon adet dini şarkı ve dua kitapçığı basılmıştı. Küçük ve büyük 14.039 kilise açıktı. Bu sayı savaş öncesinde, örneğin 1937 yılında 7.257 idi. Varşova'daki İsa Bazilikası'nda düzenlenen dini şarkılar festivali 'Sacro Song'a her yıl beş bine yakın genç katılıyordu. Paskalya yortusundan önceki hafta memurlar da oruç tuttuğu için devlet daireleri kapanıyordu. Kiliselerde subaylar üniformalarıyla diz çöküp dua ediyordu. Varşova Paktı ülkeleri içinde askerlerin danışabildiği papazları görevlendiren tek ordu Polonya ordusu idi...

Dindar bir Baptist olan Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Jimmy Carter komünist dünyadan biri Katolik Kilisesi'nde böyle yüce bir göreve getirildiği için çok memnun kaldığını açıklar. Birkaç hafta sonra yayınlanan kamuoyu araştırması, Amerika Birleşik Devletleri'nde insanların Polonyalı Papa'yı dindar yerfıstığı çiftçisi başkandan daha sempatik bulduklarını ortaya koyar. Göreve gelmesinden iki ay sonra da Boston'da çıkan *The Globe and Mail* gazetesi "Wojtyla, Superstar" diye başlık atar. Wojtyla 1856 yılından bu yana seçilmiş en genç Papa'dır. Güçlü ve mutlu bir görünümü vardır. O günlerde Vatikanlı bir diplomat şöyle konuşur: "Bu yüzyılda ilk kez bir Papa için, acaba gençliğinde bir süre evli kalmış mı diye düşünmeden edemiyoruz."

On üç bin rahibenin önünde yaptığı bir konuşma sırasında manastır kadınlarından birçoğu, bir Pop konserinin çılgın genç kızları örneği üzerlerindeki cüppeleri çıkarıp, Papa'ya atmaya çalışır. Yeni Papa ne zaman halk arasına girse, bir süre sonra beyaz giysisinin kolları kırmızı dudak boyası izleriyle doluyor-

du. Kendinden önceki yaşlı Papa I. Jean Paul gibi o da dindarlar arasından geçerken, ortaçağ tantanası gözüyle baktığı, üç tacın süslediği tahtırevana oturmaya yanaşmıyordu.

Karol Wojtyla, ülkesinin Nazi işgali altında olduğu yıllarda üniversiteye gidemediği için yıllarca bir fabrikada çalışmıştı. Duygulu ve kültürlü bir insandı. Yaptığı sohbetlerde bir tiyatro oyunundan kimi replikler ya da hoşuna giden bir şiirden mısralar söylediği olurdu. Aynı zamanda felsefe öğrenimi yapmış olduğu için Lublin Katolik Üniversitesi'nde Fenomenoloji dersi verirdi. Çok sportif bir insan olan yeni Papa gerçekten değişik bir ruhban sınıfı mensubuydu. Rahiplikten piskoposluğa geçerken terfi ettirilmiş olduğu haberini aldığında Rafting yapmaktaydı. Wojtyla aynı zamanda dağa tırmanır, çok iyi kayak da yapardı. Vatikan'a gelirken yanında getirdiği eşyalar arasında dağ ayakkabıları da vardı. Bütün bu yeteneklerinin yanı sıra Papa'nın çeşitli kitaplar da yazmış olduğunu belirtmek gerekir.

Her ne kadar "elle dokunulacak bir insan" görünümündeyse de, Karol Wojtyla dogmacı, katı ve ödünsüz biriydi. Çok tutucu bir kişiliği vardı. Göreve gelir gelmez kafasından geçenleri gerçekleştirmeye başlamıştı. İkinci Vatikan Konseyi piskoposlarla Papa arasında ılımlı bir hava esmesini talep etmişti. Ancak Wojtyla hemen bunun sınırlarını belirlemiş, daha doğrusu olanaksız kılmıştı. Ayrıca Katolik Kilisesi'nin kürtaj konusundaki yasaklayıcı açıklamalarını yenilemiş, papazlarla rahibelere manastırlarda cüppelerini çıkarmamaları emrini vermişti.

II. Jean Paul, 1979 yılının ocak ayında yaptığı ilk yurtdışı gezisi için Latin Amerika ülkelerini seçer. Çünkü oralarda ruhban sınıfı arasında hoşuna gitmeyen bir kaynaşma vardır. Başpiskoposlarının peşinden giden ve fakirler için savaşmak isteyen muhalif kilise papazları özgür olmak istemektedirler. Oluşturdukları cemaatler Vatikan'ın hiyerarşisini sarsmaktadır. Rahipler günlük yaşamlarında politik savaşın içindedir. Roma'dan gelen direktifler kimi zaman umursanmaz.

Papa II. Jean Paul, uçağı havalandıktan az sonra yerinden kalkar ve arka tarafta oturan gazetecilerin yanına giderek, beklenmedik bir basın açıklaması yapar. Öfkeli konuşmasında "özgür teoloji"ye yasak getirir: "Bu din bilimi değildir. Onlar İncil'in gerçek anlamını çarpıtıyor. Tanrının peşinden gitmek isteyenleri, kilisenin onlara göstermiş olduğu doğru yoldan saptırıyorlar. Eğer amaçlarını gerçekleştirmek için politik yolu seçiyorlarsa onlara din adamı denemez..."

Wojtyla'nın ikinci darbesi, "fazla liberal ve çok ilerici" dediği Cizvitleri hedefliyordu. Papalık 1981 yılında, Cizvitlere kimi özgürlükleri garanti eden "anayasa"yı iptal etmişti. Çok tanınmış Cizvit gazetesi *Civiltà Cattolica*'nın genel yayın müdürü Peder Bartolomeo Sorge'nin işine de son verilmiş ve Palermo'ya "sürgün"e yollanmıştı. Sorge orada Cizvit cemaati üyesi Ennio Pintacuda ile beraber bir politik eğitim enstitüsü kurmuştu. Bu enstitü kısa sürede, mafyaya karşı savaşarak Sicilya'yı özgürlüğüne kavuşturmayı amaçlayan özgün bir teoloji geliştirmişti. Ancak Papa Sicilya'yı Meksika'dan daha uzak görüyor olmalıydı ki, adadaki bu gelişmelere hiç tepki göstermemişti.

Başka bir çıkışını Avrupa ve Amerika'daki "devrimci" din bilim adamlarına karşı yapmıştı. İsviçreli teolog Hans Küng'ün elinden Katolik dini öğreti izni alınmıştı. Edward Schillebeeckx "Engizisyon" için Vatikan'a çağrılmıştı. Ancak Küng ödün vermezken, o yumuşamış ve dışlanmaktan kurtulmuştu. Katolik Georgetown University öğretim üyesi Peder Curran da, derslerde anlattıkları Papa'nın hoşuna gitmediği için, görevden alınmıştı. Ve benzeri başka olaylarla Papa Katolik Kilisesi'nde ağırlığını koymaya başlamıştı. Vatikan üniversitesi Gregorian'da görev yapan bir profesör o günlerde: "Bu dikenli bir Papa olacağa benziyor," diye konuşmuştu. "Kilisemizin din bilim adamları ve aydınları daha çok acı çekecek. Tabii bütün kilise değil, fakat önemli bir bölümü bu önlemlerden etkilenecek. Ne

anlamı var, Papa'nın onları yaralamasının, kızdırmasının ve şaşırtmasının?"

Kısa süre sonra Vatikan'daki ruhbanlar sınıfı üyeleri arasında da hoşnutsuzluk belirtileri görülmeye başlanmıştı. O günlerde Vatikan'da görev yapmış olan biri sonraki yıllarda şöyle konuşmuştu: "Karşılıklı büyük sorunlar vardı, karşılıklı birbirlerini kabul edemiyorlardı. Zamanla da hiç değişmedi bu."

Sorun daha çok Papa'nın yönetim şekliyle bağlantılıydı, çeşitli ülkelerden gelen ruhban sınıfı üyelerinin, özellikle İtalyanların, değişik görüşleri de bu anlaşmazlıkta önemli bir rol oynamaktaydı. Vatikan'daki İtalyan hiyerarşisi değişik düşünceleri apaçık tartışmak yerine dolambaçlı yollardan ve çelişkili ödünlerle halletmeye çalışırdı. Yeni Papa ise sorunların üzerine doğrudan ve sert gidiyordu. Toplantılarda konuşmacılar karşıt görüşlerini dolaylı ve uzun uzun açıklamalarla anlatmak istediğinde sabırsızlanıyor, kimi zaman öfkeleniyordu. Karşısındakinin ne demek istediğini süslü püslü sözlerle anlatması uzun sürdüğünde: "Sizi anladım," diyerek konuşmasını kesiyordu. Veya karşıt düşüncede olan bir ruhaninin açıklama yapmasına: "Bana bunları daha önce de iletmişlerdi," sözleriyle engel oluyordu.

II. Jean Paul çevresindekileri şaşkınlığa düşüren davranışlarda bulunmayı da severdi. Örneğin tanınmış bir sanat tarihçisi olan Roma'nın komünist belediye başkanına herkesin içinde sarılıp öpünce yanında duranlar ne diyeceklerini şaşırmıştı. Bunun pek olağan olmadığını söylemeye cesaret eden birine sadece gülümsemekle yetinmişti. Kimi akşamlar da özel sekreterinin yerlere kadar uzun kara cüppesini üzerine geçirip, onunla birlikte Polonyalı rahiplerin kaldığı binaya akşam yemeğine giderdi. Siyah-sarı Rönesans üniformalı koruma muhafızları önce şaşkın şaşkın peşinden bakarlar, sonra da hemen üstlerine haber verirlerdi. O da Katolik Kilisesi ruhani liderinin gittiği yere alelacele bir manga muhafız yollardı.

Günlük yaşamında biraz olsun hareket etmek isteyen II. Jean Paul Castel Gandolfo'daki yazlık saraycığına havuz yaptırtmıştı. Günün birinde Papa'nın mayolu bir fotoğrafı gazetelerde yayınlandığında, Vatikan'da yeni moda her şeyi reddedenler, yüzme havuzunun Papalığın itibarına zarar verdiğini söylemişti. II. Jean Paul ise bu açıklamaları pek önemsememişti. Olayın ilginç yanı, sanki Papalığın yakın ilgisini beklermiş gibi bu 'skandal' fotoğrafı piyasadan büyük paralar karşılığı satın alıp, bir daha yayınlanmasını engelleyen kişinin, komplocu loca P2'nin büyük ustası Licio Gelli olmasıydı.

II. Jean Paul Vatikan'daki günlük yaşamına bazı Polonya alışkanlıklarını da beraberinde getirmişti. Göreve gelmesinin hemen ardından Polonya'dan altmış kadar yakın dostunu Vatikan'daki büyük lokantaya davet etmişti. Gelenler arasında yirmi sekiz de piskopos vardı. İtalyan mutfağının yemekleri sunulmuştu. Garsonlar içecek olarak masalara votka ve maden suyu taşımıştı. Yemeğin ardından İtalyan garsonlardan biri dehşet içinde davetlilerin on şişe votka içmiş olduğunu açıklamıştı. Daha doğrusu kişi başına bir su bardağı votka. Daha sonraki aylarda Wojtyla, kendisine anavatanın yemeklerini pişirmeleri için Polonyalı rahibeleri Vatikan'a çağırmıştı. Öğle saatlerinde Papa'nın dairesinin önünden geçenler: "Yeni bir Papamız olduğu yemek kokularından belli," diye şaka yapmaya başlamıştı. Gerçekten de Polonya usulü Borç çorbasına konan kırmızı pancarın kokuları koridorlara kadar taşardı. Kendinden önceki Papalardan farklı olarak Wojtyla yemek sırasında dostları ve misafirleriyle konuşmasını severdi. Sohbet sırasında da yanında duran bardaktaki votkasını yudumlardı. Yemeklere sık sık tanışlarını davet ederdi, ancak çoğu kez de Polonyalıları.

Yeni Papa kendine en yakın çevreyi de çok kısa sürede "Polonyalılaştırmıştı". Bunun üzerine karşıtlarının tepkisini alması da pek uzun sürmemişti. Özellikle Vatikan'daki eski

düzenin temsilcileri durumdan huzursuzluk duymaya başlamıştı. Örneğin yetmiş yaşındaki kardinal Silvio Oddi ile yaşıtı kardinal Pericle Felice: "Papa çevresindeki, yanlarına sokulamayan bir sürü Polonyalı ile çalışıyor," diye haftalık gazete *L'Espresso*'ya açıklamalar yapmışlardı. Papayı eleştirenler, her ruhban meclisi üyesinin bürosunda en az bir 'Wojtyla hemşehrisi var' diye şikayet ediyordu. Bu kişiler gizli dosyalara göz atabiliyor, Papa'nın dairesine ve diğer odalarına kolayca girip çıkıyordu. Kimilerine göre bu klan bir nevi "Polonya mafyası" idi. Ancak bu eleştirilerde bulunan kişiler Wojtyla'dan önceki bütün Papaların da korunma amacıyla çevrelerine kendilerine yakın insanları toplamış olduklarını unutuyorlardı. Örneğin VI. Paul'ün "Milano mafyası" vardı. Karşıtı kardinal Silvestri de "Feanza mafyası"nı oluşturmuştu. Vatikan'daki değişik güçlerin savaşı kişilerden çok klanlar arasında olmaktaydı. Bu nedenle II. Jean Paul göreve geldiğinde uzun yıllardır var olan İtalyan gruplardan birini yeğleyip, kendine bağlasaydı çok büyük bir hata yapmış olurdu.

Papa II. Jean Paul aynı zamanda ruhban meclisinin kalburüstü üyeleri ile tartışmamaya, onlarla arasını iyi tutmaya çok dikkat ediyordu. İçlerinde en güçlülerini Papalık seçiminin hemen ardından makamlarında tuttuğunu açıklamıştı. Ancak zamanla bunlardan birini görevinde bırakmasının yanlış olduğu ortaya çıkmıştı. Birçok kardinalin de belirttiği gibi o kişi çoktan görevden alınmalıydı. Adı skandallara karışmış olan Vatikan bankası İstituto per le Opere di Religione'nin (IOR) şefi piskopos Kasimir Marcinkus idi istenmeyen kişi. Polonyalı Papa'ya komplo teorilerinin ortaya atılmaya başladığı o heyecanlı yıllarda (1980/1981) Vatikan bankasının birlikte çalıştığı ve başında Roberto Calvi'nin bulunduğu özel İtalyan bankası Banco Ambrosiano çökmeye başlamıştı. Bu çöküş Vatikan'ın içindeki değişik güçleri de çok olumsuz ve derinden etkilemişti.

Çoğu politikacı, Doğu ile Batı arasında 70'li yılların sonun-

da giderek artan ve Amerika'da Ronald Reagan'ın başa geçmesiyle de çatışmaya dönüşmesinden korkulan küresel sorunlar karşısında Papa'nın nasıl davranacağını merak etmekteydi.

Wojtyla 1979 yılında yapmış olduğu gezilerle iki tarafı da mutlu kılmıştı... Gezilerden ilki Doğuya, Polonya'ya, diğeri de Batıya, ABD'ye olmuştu. Ancak o yıllarda Vatikan'ın rolü üzerine değişik görüşler vardı. Örneğin Hansjakob Stehle "Vatikan'ın gizli politikası. Papalar ve komünistler" adlı eserinde II. Jean Paul'ün kendinden önceki Papa VI. Paul'ün başlamış olduğu ve Agostino Casarolli'nin de destek verdiği "dikkatli atılan küçük adımlar" politikasını sürdürmesinin doğru olacağını yazıyordu. Stehle aynı zamanda, VI. Paul'ün Doğu politikasının mimarı sayılan bu Casaroli'yi II. Jean Paul'ün kardinal müşavirliği görevine getirmiş olduğunu yazar. Ayrıca Casaroli'nin çok yakın meslektaşı olan kardinal Achille Silvestrini de "ruhban sınıfının dış ilişkilerinden sorumlu konseyi" sekreterliği görevini üstlenir. 4 Haziran 1979'da yaptığı Polonya ziyareti sırasında Papa, alana toplanmış yüz binlerce insana Casaroli'yi, "Polonya'ya ve Roma'dan Avrupa'nın doğusuna giden bütün yolları bilen, Kutsal Makam'ın kendisine verdiği büyük ve zor görevlerin altından kalkan bir insan" diye tanıtır.

1994 yılında ortak bir Papa biyografisi yayınlayan Carl Bernstein ve Marco Politi ise konuya bambaşka bir açıdan bakar. Özellikle Politi, uzun yıllardır günlük gazete *La Repubblica*'da Papa ve Vatikan üzerine haberlerden sorumlu tanınmış bir Vatikancıdır. Ortak kaleme aldıkları kitaplarında, mesleğinin daha başında olan genç bir Monsignore'nin söylediklerine yer verirler: "Bu Papa bizlerin şimdiye kadar söylediği gibi 'komünistlere küçük adımlarla yaklaşalım' demiyor. Hayır, bu Papa kilise aracılığı ile komünizmi çökertmek için geldi."

Bir yandan Casaroli örneği küçük adımlar politikası, öte yandan komünizmi yenmek için 'kutsal savaş' sürdürme kararı. Gerçekte ise doğrudan, apaçık bir politika uygulanmıyordu.

Hansjakob Stehle kitabında, Polonyalı Papa ile Casaroli arasında geçmişte, Wojtyla daha Vatikan'a gelmeden kimi ciddi anlaşmazlıklar olduğundan söz etmez. O günlerde Polonya kilisesi, Sovyetler'e ödünler vermesinden çekindiği Carasoli'ye pek sıcak bakmıyordu. Örneğin başpiskopos Casaroli'nin 1975 yılında Sovyetler'le yaptığı bir anlaşmaya göre 1945 yılında Rusya'ya dahil olan Lemberg, Wilna, Luzk ve Pinsk piskoposluklarına artık Rus piskoposları tayin edilebilecekti. Bunun üzerine Polonya başpiskoposu kardinal Stefan Wysznski alelacele Roma'ya gitmiş ve Casaroli'yle çok öfkeli konuşmuştu.

Daha da nazik bir konu, sınırlar sorunuydu. Roma, Polonya'nın batıya doğru genişlemiş olan topraklarını tanımıştı. Ancak Vatikan'ın Doğu politikasından sorumlu Casaroli, Polonya'nın, Rusya'nın da batıya, Polonya topraklarına doğru genişlemiş sınırlarını tanımasını istiyordu. Fakat Wojtyla'nın Papa olmasının ardından bu konu kapanmıştı. Bernstein ile Politi'nin kitaplarında iddia ettikleri "Reagan ve Wojtyla arasında, komünizminin sonunu getirecek gizli bir kutsal anlaşma yapılmış olduğu" apaçık gerçek dışıydı, yalandı. *The Wall Street Journal* yazarı Jonathan Kwitny çok titiz bir çalışma sonucu yayınladığı Papa biyografisinde Bernstein ile Politi'nin hiç yapılmamış röportajları kitaba aldıklarını, konuştukları bazı kişilerin söylemiş olduklarını da yanlış aktardıklarını yazar. Kwitny'nin bu savına karşı çıkan olmamıştır.

Ayrıca kardinal John Krol da hiçbir zaman Reagan yönetiminden bir yetkiliyle Polonya Dayanışma Sendikası (Solidarnosc) üzerine konuşmadığını açıklamıştı. Kitabın yazarı Bernstein'ın en önemli tanık olarak gösterdiği general Vernon Walters de bu savların yazarın buluşu olduğunu söylemişti. İşin ilginci, kitabın ikinci yazarı Politi'nin bu gibi şeylere ses çıkarmamış olmasıydı.

Wojtyla'nın Doğu politikası biraz karmaşıktı, Batıya bakışından mutlaka biraz etkilenmişti. Ülke insanları gibi Polonya'nın

komünist yöneticileri de onun Papa seçilmesini gururla kutlamıştı. İlerki yıllarda Edward Gierek yaşam öyküsünde şöyle yazar: "Roma'dan gelen haberi insanlarımızın nasıl karşılamış olduğunu anlamak için kilise çanlarının çalmasını beklememe gerek kalmamıştı. Hemen basın organlarına haber yollamış ve halkın o andaki duygularına uygun yayın yapmaları direktifini vermiştim. Aynı anda, Papa'nın yakın gelecekte Polonya'yı ziyaret edebileceği de kafamdan geçmişti." Edward Gierek o günlerde, ülke yönetiminin Wojtyla'nın seçilmiş olmasına karşı çıkmasının, zaten istikrarsız olan politik durumu komünistler açısından çok sarsacağını anlamıştı. Bu nedenle parti yönetimi hemen bir telgraf kaleme almış, Roma'ya 'en iyi dilekler' ve 'içten tebrikler' yollamıştı. Tabii Sovyetler Birliği'ni sakinleştirmek için ideolojik birkaç 'süslü söz' de metne eklenmişti. Karol Wojtyla bu telgrafa verdiği ivedi yanıtla Polonya'nın komünist yöneticilerini sevindirmişti. Papa'nın telgrafındaki "Polonya Halk Cumhuriyeti'nin en iyi dileklerine çok sevindim" sözlerine çok memnun kalmışlardı. Özellikle de, "Polonya Halk Cumhuriyeti" demesine...

Polonyalı Papa ile anavatanının yöneticileri ve Sovyetler Birliği arasındaki ilişki karmaşık üçlü bir oyuna dönüşmüştü. Bir Polonyalı'nın Vatikan'a seçildiği haberi Kremlin'de endişeyle karşılanmıştı. Sovyetler Birliği o güne kadar Vatikan'ın Doğu Avrupa politikasından memnundu. Dışişleri Bakanı Gromiko 1965 yılında Birleşmiş Milletler'in açılış toplantısı sırasında New York'ta Papa VI. Paul ile bir araya gelmişti. Sonraki yıllarda da onu dört kez Vatikan'da ziyaret etmişti. Devlet Başkanı Podgorni 1976 yılında Papa tarafından kabul edilmişti. Ocak 1979'da da yeni Papa ile Gromiko'nun buluşması kararlaştırılmıştı. Ancak o günlerde Kremlin'deki yöneticilerle Polonya yöneticileri Papa'nın vatanına yapacağı ziyareti yine de biraz endişeyle beklemekteydi. Daha Vatikan'da koltuğa oturduğu gün Polonya Devlet Başkanı Henyk Jablonski ve başpiskopos

Wyszynski ile yaptığı görüşmelerde ülkesini ziyaret edeceğini açıklamıştı. Hemen ardından da Polonya'ya yolladığı mesajda şöyle konuşmuştu: "Ben Aziz Stanislav'ın 900. ölüm yıl dönümünde aranızda olmayı çok istiyorum... Bu anma töreninin inancımıza ve Hıristiyanlık etiğimize yenilikler getireceğinden eminim. Çünkü bizler Aziz Stanislav'a bin yıldır Polonya'daki ahlaki düzenin koruyucusu olarak hürmet ediyoruz."

Bunlar kışkırtıcı sözlerdi. Wojtyla da bunu biliyordu. Komünizme böyle karşı çıkması onun için olağan bir davranıştı. Yıllar boyu ülkesinin komünist yöneticileri ile, Aziz Stanislav'ın ölüm günü olan 8 Mayıs'ta bütün Krakov'da dini törenler düzenlenmek için tartışmıştı. Şimdi de yaptığı öneri ile zekice bir politika uyguladığının farkındaydı. Çünkü biliyordu ki, Polonya hükümeti, 1079 yılında dönemin despot kralı tarafından öldürtülen Aziz Stanislav'ın 900. ölüm günü nedeniyle gelmek istemesini reddedemezdi.

23 Ekim 1978 günü Polonyalı hemşehrilerine yapmış olduğu konuşma Polonya televizyonu tarafından Avrupa'nın en doğusuna kadar yayılmıştı. Papa bu konuşmasında Rusça ve Litvanya dilinde de selamlar yollamıştı. Eski büyük imparatorluğun, o günlerde Rus sınırları içinde kalmış topraklarında yaşayan insanlara ulaşmak istemişti. Onlara kiliselerin bir araya gelmesi için gerekli olan Slavlıklarına sahip çıkmaları gerektiğini anımsatmıştı. Aynı şeyi Rusya da yapıyordu, emrinde olan Doğu Avrupa toplumlarını kilise aracılığıyla bir arada tutmaya çalışıyordu. Papa'nın bu mesajıyla meydan okuduğunu Moskova çok iyi kavramıştı.

Aynı zamanda şunu da belirtmek gerekir: Wojtyla'nın ilk Papalık yıllarında Kremlin'deki yöneticiler kendisinden memnun sayılırdı. Örneğin II. Jean Paul, 24 Ocak 1979 günü Vatikan'da Sovyetler Birliği Dışişleri Bakanı Gromiko'yu kabul etmiş ve onunla iki saate yakın görüşmüştü. Bu görüşmeye Rusça başlamışlar, İngilizce sürdürmüşlerdi. Papa o gün

Sovyetler Birliği Dışişleri Bakanı'nın dikkatini ülkesindeki beş milyon Katoliğin sorunlarına çekmişti. Fakat aynı zamanda insan hakları ve dinle ilgili bütün konuların sorunlarla dolu bir dünyada değil, barışın sürdüğü bir dünyada çözümlenebileceğini de belirtmişti.

Yeni Papa ile görüşmesinin ardından Gromiko Doğu Avrupalı diplomatlar karşısında yaptığı bir açıklamada, Vatikan'daki yeni söz sahibinin kendisinde anlayışlı ve ölçülü biri izlenimi uyandırdığını söylemişti. Fakat 1979 yılı ilkbaharında Papa'nın Polonya'yı ziyaret etmeyi planladığı haberleri duyulduğunda Leonid Brejnev devlet başkanı Gierek'e telefon ederek bu ziyareti önlemeyi denemişti. Gierek ilerde kitabında, 1979 yılının ocak ayında Leonid Brejnev ile yapmış olduğu telefon görüşmesinden şöyle söz eder:

> "Brejnev bana, Kilise'nin Papa'yı Polonya'ya davet etmiş olduğunu duyduğunu söyledi. Ardından da: 'Siz ne diyorsunuz buna?' diye sordu. Benim yanıtım: 'Ben kendisini gereken saygı ile karşılayacağım,' oldu. Bunun üzerine Brejnev: 'Bunu yapmamanızı öneririm, yoksa çok zor durumlarla karşılaşırsınız,' diye konuştu. Karşılık verdim: 'Papa'yı kabul etmeyi nasıl reddedebilirim? Ülkemin insanlarının çoğunluğu Katolik. Onlar için Vatikan'daki bu seçim çok büyük bir olaydı. Hem ben o insanlara, Papa'yı ülkeye sokmak istemediğimizi nasıl kabul ettireceğim?' Brejnev yanıt verdi: 'Söyleyin Papa'ya –o anlayışlı bir insan– sağlık durumu elvermediği için gelemeyeceğini açıklasın.' Ben de kendisine: 'Yoldaş Leonid, ben bunu yapamam, Papa II. Jean Paul'ü kabul etmek zorundayım,' dedim. Bunun üzerine Brejnev'den şu sözleri işittim: 'Gomulka daha iyi bir komünistti. O VI. Paul'ü Polonya'da istemiyordu ve Papa da bu nedenle gelmemişti. Polonya halkı daha önce de böyle bir istenmemeyi kabul etmişti. Eğer şimdi siz yeni Papa'yı ülkeye sokmazsanız, insanlarınız bunu kabullenecektir.' Sonra Brejnev şunları da ilave etti: 'Ne isterseniz yapın.

Sizin ve partinizin ilerde bundan pişmanlık duymayacağını ümit ederim.' Onun bu sözleriyle telefon konuşmamız bitti."

Brejnev'le Gierek arasındaki bu görüşme Papa ziyaretinin tarihi kararlaştırılmadan çok önce yapılmıştı. Tabii Gierek o günlerde Polonya'daki ortamı Moskova'daki 'büyük birader'den daha iyi bilmekteydi. Papa'nın en kısa sürede Polonya'yı ziyaret etmesi görüşmeleri ocak ayının son haftasında başlamıştı. Bu nedenle Polonya hükümeti, Polonya kilisesi ve Vatikan bir 'üçlü' oluşturmuştu. Bu ortaklık olmadan Papa ziyaretinin sorunsuzca ve kiliseyle rejim arasında gerilim yaratılmadan gerçekleşmesi mümkün değildi. Sonunda Varşova, Moskova karşısında durumu kurtarmıştı. Polonya insanı büyük isteğinin yerine getirilmiş olduğunu görmüştü. Bundan da tabii en çok yönetenler yararlanmıştı. Üçlü, II. Jean Paul'ün Polonya hükümetinin değil, resmen Polonya piskoposluğunun davetlisi olarak ülkeyi ziyaret etmesini kararlaştırmıştı. Tüm organizasyondan Polonya kilisesi sorumlu olduğu için, Papa'nın gideceği her yerde halkın hiç sevmediği milisler yerine kilisenin korumaları görev yapmıştı.

O günlerde yazılan iki mektup Polonya ile Vatikan arasındaki anlaşmanın belgeleridir. Polonya başpiskoposluğu 2 Mart 1979 tarihinde şu açıklamayı yapar: "Polonya başpiskoposu, Papa II. Jean Paul'e yolladığı resmi bir yazıyla, Polonya'yı ve kilisemizi ziyaret etmeyi kabullendiği için kendisine teşekkür eder." Aynı günlerde hükümet yayınladığı bir açıklamada, devlet başkanı Jablonski'nin, Polonya başpiskoposluğunun yaptığı davetten ve Papa II. Jean Paul'ün anavatanı Polonya Halk Cumhuriyeti'ni ziyaret etmeyi arzuladığı açıklamasından memnun kaldığını bildirir. Böylece de komünist yönetim Papa'yı resmen davet etmemiş, fakat ülkeyi ziyaretini kabullenmiş olur.

Yeni Papa'yı seçmek için Roma'da toplanan meclise katılmak üzere Polonya'yı terk etmesinden sekiz ay sonra II. Jean

Paul anavatan topraklarına yine ayak basar. Polonya Halk Ordusu ihtiram kıtasının sancağını önünde eğilerek selamlar. Havaalanından kent merkezine uzanan yollarda bir milyon insan Papa'yı beklemekteydi. Konvoy kente yaklaştıkça kalabalık artıyordu. Papanın geçmediği sokak ve caddeler de sarı-beyaz Vatikan bayrakları, çiçekler ve Polonyalı Papa'nın fotoğrafları ile süslenmişti. Yaptığı konuşmada II. Jean Paul sık sık Hıristiyan Slavların birleşmesinden, kendisinin Slav bir Papa olarak onları temsil ettiğinden söz eder. Hatta o Hıristiyan Avrupa'nın bütünlüğünü temsil etmektedir... Papa sanki bu konuşmasıyla, kıtanın Yalta anlaşmasıyla gerçekleşmiş olan bölünmesine son vermek istiyordu.

Yabancı izleyicilerin, örneğin İngiltere basınının Vatikan temsilcisi Peter Hebblethwiate'in dikkatini, Papa'nın güçlü, kendinden emin ve kararlı bir şekilde komünizme karşı çıkışı çeker. Özellikle Papa Varşova'dan uzaklaştıkça konuşmalarında sertleşir. "II. Jean Paul taşra kentlerini ziyaretlerinde dikkati iyice elden bıraktı," diye yazar, muhabiri olduğu *National Catholic Reporter* gazetesinde. "Başkentte konuşmaları dikkatli ve diplomatik idi. Fakat taşra halkının içine girdiğinde yüreğinden geçenleri söyledi. O, insanların duygularına yanıt verdi, insanlar da onun duygularına."

Yeni Papa tabulara dokunmaktan da kaçınmaz. 1944 yılında Varşova halkının Nazilere karşı ayaklanması sırasında, Weichsel nehrinin öteki yanına ulaşmış olan Rus ordusunun, insanların saldırganlara karşı verdikleri bu tek yanlı savaşı nasıl yitirdiklerini seyretmiş olduğundan söz eder. Polonya'nın birinci yıl kutlamalarına katılmak isteyen Papa VI. Paul'ün komünist yöneticiler tarafından ülkeye sokulmadığına değinmekten de kaçınmaz.

Kardinal Agostino Casaroli, itinayla hazırlamış olduğu konuşma metinlerinin dışına çıkan Papa'nın bu ateşli sözlerinden memnun kalmaz. Papa, ruhban sınıfının saygıdeğer mensup-

larını pek umursamamış gibiydi. "Konuşmamı biraz uzattığım için bana kızacaklarını biliyorum," demişti Polonya'nın en eski piskoposluk merkezi Gnesen'de. "Fakat kimi zaman o anda akla gelen bir şey, bu kâğıtta yazandan daha önemlidir."

Bunlar Casaroli'nin pek hoşuna gitmemişti. Varşova'daki yöneticiler de konuşmalardan memnun kalmamış gibiydi. Hemen kaleme aldıkları bir mektupta neleri beğenmediklerini açıklamışlardı: Wojtyla Polonya'nın Nazilerce işgaline pek değinmemişti. Ayrıca Polonya'yı düşmandan kurtarmak isteyen Rus ordularının 600 bin şehit verdiğinden de söz etmemişti. Sosyalist anavatanının İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra gerçekleştirmiş olduğu olumlu şeylere de konuşmalarında yeterince değinmemişti. Hükümetin bu mektubu Polonya başpiskoposu Macharski aracılığıyla kendisine iletilmişti. O günden sonra da Wojtyla konuşmalarını biraz olsun değiştirmişti. Ne de olsa Jean Paul bir Polonyalı idi ve ülkesinin politikacılarının Moskova ile arasını gereksiz yere açmak istemiyordu. Yeni Papa'nın ülkesini ziyaretini Kremlin çok dikkatle izlemekteydi.

II. Jean Paul 10 Haziran 1979 günü Vatikan'a dönmek üzere Krakov'dan ayrıldığında her üç Polonyalı'dan biri onu yakından görmüştü. Doğu Avrupa ülkelerindeki dindarlar için bu çok inanılmaz bir ziyaret olmuştu. Çünkü Polonyalı bir Papa, Avrupa'nın doğu ve batı diye ikiye ayrılmasından otuz beş yıl sonra komünist idaresindeki ülkelerde Katolik kilisenin köklerinin ne kadar derinde ve dinin hâlâ ne kadar güçlü olduğunu bütün dünyaya göstermişti. Demirperde ülkelerinde kilise güçlenmişti. Papa II. Jean Paul, ziyareti ile komünist rejimin Doğu Bloku insanlarını tek başına yönetmesini engellemiş gibiydi.

Krakov havaalanında uçağa binmeden önce II. Jean Paul ile Henryk Jablonski candan kucaklaşmışlardı. Vatikan'dan gelen bir Papa ile komünist bir devlet başkanı... Birbirine düşman iki ayrı dünyanın Polonyalı iki temsilcisi... Hansjakob Stehle kitabında, ülkenin etkili gazetelerinden *Polityka*'nın,

ilerde Polonya'nın başbakanı olacak genel yayın müdürü Mieczylaw Rakowski'nin yanında duran birine şöyle fısıldamış olduğunu anlatır: "Bu andan itibaren hiçbir şey artık eskisi gibi olmayacak."

Gelişmeler onu haklı çıkaracaktı. 1979 yılının sonbaharında Papa ABD'ye gider. Bu ziyareti sırasında Birleşmiş Milletler'de yaptığı konuşma ile kilisesinin iki blok arasındaki konumunu kanıtlamak ister. Delegelere, insanlığın sorunlarına ne Marksizmin, ne de Batı liberalizminin çözüm getirebildiğini söyler. Wojtyla onlara, her iki dünya görüşünün de, birinin ötekini rahatsız etmeden gidebileceği bir üçüncü yolu gösterir. Konuşmasında insan haklarından söz açınca, Batılı delegeler Papa'nın kendi görüşlerine destek vereceğini, toplumun genel haklarına değineceğini, insanlar için konuşma ve toplanma, ya da istediği dine sahip olma özgürlüğünü talep edeceğini sanır. Wojtyla ise "human rights"ı Doğu Avrupa görüşüyle yorumlar. Gelirlerin dünyada insanlar arasında daha adil dağıtılması gerektiğini söyler. Bu, o yıllarda komünist ülkelerle üçüncü dünya ülkelerinin de görüşüdür. İnsanın ana gereksinimleri olan beslenme ve çalışma hakkı garanti altında olmadıkça öngördüğü hakları ona vermenin hiç yararı yoktu.

Papa Birleşmiş Milletler'de yaptığı bu konuşmasıyla Vatikan'ı iki blokun ortasındaki tarafsız bölgeye, iki ideolojinin arasına yerleştirmişti. İşte adını vermeden gösterdiği üçüncü yol bu idi. Ancak Papa'nın görüşüne göre, Doğu-Batı arasındaki sorunlar giderek önemini yitirecek, gelecekte insan hakları Kuzey-Güney sorunlarında kendini iyice belli edecekti.

Papa, New York'dan sonra Amerika Birleşik Devletleri'nin başka kentlerine yaptığı ziyaretlerindeki konuşmalarında, dünyanın bu en zengin ülkesindeki rahat yaşam koşullarını öveceğine, ABD'nin sorunlarına değinmişti. Amerika'ya yaptığı bu ilk ziyaretinde gittiği kentlerin fakir mahallelerine de uğramıştı. New York'ta Harlem ve South Bronx'u, Şikago'da

bombalanmış bir alanı andıran mahalleleri gezmişti. Amerika ziyaretinin sonunda Papa'nın bu ülke üzerine edindiği görüşlerin temelini, zenginler ve güçlülerle buluşmalarından çok fakirlerle bir araya geldiği anlar oluşturmuştu denebilir.

Wojtyla Batının gücünü yitireceğinden ve çökeceğinden çok emindi. Carl Bernstein ile Marco Politi'nin kitabındaki bir bölüm bu görüşünün kanıtı sayılabilir. Bu bölümde Wojtyla'nın uzun yıllardır tanıştığı ve ortak çalıştığı Polonya asıllı Amerikalı filozof Anna Teresa Tymieniecka'nın kocası, Papa'nın Batı dünyası üzerine görüşlerinden söz eder: "Onun Batı dünyasına karşı çok az anlayış göstermesinden eşim rahatsız olmuyor değildi. Wojtyla'ya, Batı toplumunun özünün, onun içinde yetişmiş olduğu toplumdan çok daha değişik olduğunu anlatmak istiyordu. Onun gözünde ise Batı ülkeleri, özellikle de Birleşik Amerika toplumu hiçbir zaman dürüst değildi, ahlak kurallarını dışlardı. Demokratik değerlerin erdemini anlayamıyordu. Eşim kendisine iki ayrı sohbette: 'Eğer Amerika'da yaşasaydın bir Girolamo Savonarola (15. yüzyılda asillerin yaşam şeklini eleştirdiği için idam edilen keşiş) olurdun,' demişti. Tabii eşimin de kabullenmediği bazı şeyler var bu toplumda. Fakat yine de Papa gibi konuşmak abartmalı oluyordu. Eşim kendisine, beğenmediği şeyleri ön plana çıkararak, Amerika Birleşik Devletleri'nde: 'Batı gücünü yitirip, çökecektir,' dememesi öğüdünü vermiştir. Bu çok önemliydi, çünkü Papa böyle konuşmakla Amerika Birleşik Devletleri'nde kabul görme şansını tamamen yitirecekti." Wojtyla'nın böyle düşünmesi, komünizme daha sıcak baktığı anlamına gelmiyordu. Filozof Tymieniecka'nın belirttiğine göre Papa sadece komünist toplumların daha dayanıklı olduğuna inanıyordu.

Polonya'yı yönetenlerin gözünde komünizmin en acımasız karşıtı kardinal Wyszynski idi. Wojtyla ise katı değildi, ılımlı sayılırdı. Papa VI. Paul döneminde Doğu Avrupalı başpiskoposlar, Vatikan'ın ülkelerindeki sorunları anlamadığından,

kendilerine danışmadan kararlar aldığından ve komünist yöneticilerle ilişkilerde kararlı olmadığından sık sık şikayet ederlerdi. Başpiskoposları en çok rahatsız eden şey de, Vatikan'ın Rus Ortodoks kilisesiyle iyi geçinmek uğruna Ukrayna ve Litvanya'daki Katolikleri gözden çıkarmaya hazır olmasıydı.

II. Jean Paul'ün göreve gelir gelmez yaptığı ilk işlerden biri, Vatikan'da bir Polonya sekreterliği kurmak olmuştu. Bunun ardından da, ülkesini terk etmiş olan Litvanyalı Andryas Backis'i Vatikan'daki dış ilişkilerden sorumlu bölümde şef yardımcılığına getirmişti. Backis'in babası, Litvanya'yı Amerika Birleşik Devletleri'nde büyükelçi olarak temsil etmişti. Onun oğlunu Vatikan'ın dış ilişkilerinin ikinci sorumlusu yapan Papa bu girişimiyle Moskova'yı pek sevindirmemişti. Peter Hebbelethwaite 9 Kasım 1979 tarihli *National Catholic Reporter*'de şöyle yazmıştı: "Jean Paul bütün inisiyatifi ele almıştı. Kendisinden önceki Papa VI. Paul Doğu politikasını, demirperde ülkelerinin davranışlarına göre ayarlıyor, duruma göre de gerekli tepkiyi gösteriyordu. Jean Paul'ün Doğu politikası ise 'hırçın' idi. Ciddi adımlar atarken çoğu kez, Doğu bloku ülkelerindeki rejim karşıtlarının insan hakları konusunda kullandıkları dili kullanıyordu. Tepki gösterme sırası şimdi demirperde ülkelerinin yöneticilerindeydi."

Papa için 'sınav', bir yıl sonra, 1980'de gelmişti. Edward Gierek'in ilerde yazdığı gibi o yıl Polonya son yüz yılın en kötü kışını geçirmişti. Ülkenin sosyal ve ekonomik durumu "açlık kışı"nda çok bozulmuştu. İlkbahar geldiğinde fabrikaların bir kısmında işçiler çalışmayı durdurmuştu. Bunlardan en önemlileri Lublin'deki demiryolu işçilerinin greviydi. Ardından da Varşova, Posen, Krakov, Bromberg ve Danzig'de işçiler kısa süreli grevlere gitmişti. Baltık denizinin en önemli liman kenti olan Danzig'deki işçiler kısa süreli grevler yapmaktaydı. Baltık denizinin en önemli liman kenti olan Danzig'de 14 Ağustos 1980 günü Lenin tersanesini basan işçiler, kapıları kilitlemişti.

Kurdukları grev komitesinin başına da, o sıralar işsiz olan Lech Valesa adında bir elektrikçiyi getirmişlerdi. Danzigli tersane işçilerine verilen desteklerin sonucunda da, etkisi bütün ülkeye yayılan büyük Dayanışma Sendikası ("Solidarnosc") kurulmuştu. Bu sendika kurulur kurulmaz Polonya'da Katolikliği öne çıkarmıştı. Lenin tersanesinin büyük kapısına da Papa'nın fotoğraflarıyla Vatikan'ın sarı-beyaz bayrakları asılmıştı.

II. Jean Paul o günlerde çok akıllı davranmış, ülkesinde olup bitenlere karışmamıştı. Ancak Papa'nın gizli temsilcileri Roma ile Varşova, Roma ile Moskova arasında gidip gelmişti. Ağustos sonlarında II. Jean Paul, Brejnev'e yolladığı mektupta, Polonya'daki huzursuzlukların Sovyetler Birliği'ni tehdit etmediğini belirtmişti. O günlerde bütün dünyada insanların nefeslerini tutarak izlediği Danzig olaylarını anlamaya çalışan ılımlı bir mektuptu. Sovyetler, Polonya'yı istila ederse Papa'nın görevinden çekileceği ve ülkesinin özgürlüğü için vatandaşlarının yanında savaşacağı söylentilerinin Amerikan propagandası olduğu sonradan ortaya çıkmıştı. Polonya'da huzursuzlukların giderek artması üzerine de 1981 yılının mart ayında Varşova'ya yolladığı haberle grevcileri biraz olsun yatıştırmak istemişti. O günlerde Dayanışma Sendikası, işçileri genel greve çağırmıştı. Olayların patlaması bilinmeyen sonuçları doğurabilirdi. Papa II. Jean Paul Polonya başpiskoposu Wyszynski'ye acele çektiği telgrafta, ülkenin dört bir yanından gelen haberlerde büyük işçi topluluklarının çalışmak istediğini, grev yapmaya yanaşmadığını duyduğunu yazmıştı.

Aynı günlerde Polonya'da hükümet temsilcileri ve kilise ortak girişimlerle krize engel olmaya çalışıyordu. Son on yıldır bir araya gelmemiş olan bu kişiler çözüm aramak için hemen bir komisyon kurdular ve eylül ayında toplandılar. Ardından Gierek'in yerine Merkez Komitesi başkanı olan Stanizlav Kania ile kardinal Wyszynski krizi çözmek için görüşmeler yaptılar. Bu görüşmelerden sonra Wysznski Papa II.

Jean Paul'ü bilgilendirmek için Roma'ya gitti. Böylece, o güne kadar benzeri görülmemiş bir kilise-komünist rejim ortaklığına gidilerek Polonya Halk Cumhuriyeti tarihinin en büyük krizi engellenmişti. Temyiz Mahkemesi'nin 10 Kasım 1980 kararıyla da Dayanışma'nın kuruluşu resmen onaylanmıştı. Ülke sakinleştikten bir süre sonra II. Jean Paul ile Sovyetler Birliği Merkez Komitesi'nin önemli bir üyesi olan Wadim Zagladin 15 Aralık 1980 günü bir araya gelip, Polonya'nın sorunları üzerine önemli bir görüşme yapmışlardı. Bu arada Washington'da Ronald Reagan başkanlık seçimlerini kazanmıştı. Reagan'ın bazı "çılgın Soğuk Savaşçıları", Papa'nın Washington'daki yeni yönetimi ezmek isteyen "düşman" sistemin temsilcileri ile sessiz bir ortaklık yapmasına çok kötümser bakıyorlardı.

Bir yandan II. Jean Paul Sovyetler'i yatıştırmaya çabalarken, öte yandan da Vatikan bir Doğu bloku ülkesindeki demokratik yollarla seçilmiş ilk kuruluş olan Dayanışma'ya büyük parasal destek veriyordu. Ancak Vatikan bankası IOR ve yakın iş ilişkisi içinde olduğu Banco Ambrosiano'nun hibe paralarının kaynağı tam olarak bilinmiyordu. Bununla ilgili ilk haberler İtalyan medyasında 1981 yılının ilkbaharında çıkmaya başlanmıştı. Turin'de çıkan günlük gazete *La Stampa*, Vatikan bankasının son aylarda 14 milyar Liret'i (yaklaşık 10 milyon Mark) Polonya'ya yollamış olduğunu yazınca, bu haber Vatikan tarafından hemen yalanlanmıştı.

Sendikaya yapılmış olan toplam parasal desteğin tam miktarı hiçbir zaman ortaya çıkmadı. Ancak bunun en az 100 milyon dolar olduğu tahmin ediliyor. Bu "bağış"ların önemli bir miktarının ABD'den geldiği bilinmekte. Özellikle Şikago'da yaşayan Polonya asıllı Amerikalılar Continental Illinois Bankası aracılığı ile büyük havaleler yapmıştı. Bu banka ise mafyanın "kasası" sayılan ve 80'li yılların başında İtalya'da tutuklanan Sindona ile iş ilişkileri içindeydi. Sicilya mafyasının temsilcisi sayılan Banda Magliana üyesi Flavio Carboni,

Roberto Calvi'nin son yıllarında çok yakın "yardımcısı" olmuştu. Ancak ünlü bankerin ölümünün ardından tutuklanmış ve Calvi cinayetinin suçlularından biri olarak hapse mahkûm edilmişti. Gizli kaynaklardan gelen parasal destek konusunda 1981 yılı ilkbaharında yapmış olduğu şu açıklama önemlidir: "Casaroli New York'da, Marcinkus için çalışan ve Dayanışma'ya para yollayan sorumlulardan birini bulduğu anda Vatikan çöker! Casaroli'nin benim görmüş olduğum belgelerden birini bulması bile yeterlidir. Adieu Marcinkus! Adieu Wojtyla! Adieu Dayanışma! Tümünü havaya uçurmak için en son 20 milyon dolarlık havalenin belgeleri yeterlidir..."

Vatikan'la ilişkileri iyi sayılan Sicilyalı bir başrahip de bu konu üzerine şu açıklamayı yapmıştı: "Calvi'nin, ölümünden önceki son iki ayda mafya paralarını da kabul ettiği ve onları Vatikan bankası IOR aracılığı ile akladığı bilinmektedir. Sonra bu bankalar Dayanışma'ya büyük 'hibeler' yapabildiğine göre bu aklamalarda iyi komisyonlar kazanmış olacak... Bizim burada anlatılanlara göre Polonya'ya akan milyonlarca dolarlık yardımın arkasında, Sicilya ve Amerika mafyalarının para aklama işlemleri yatmakta..."

Avrupa tarihindeki en büyük banka iflasının gerçek nedenlerini ortaya çıkarmak için 1980'lı yılların sonunda araştırma yapanlar hiçbir belgeye rastlamamıştı. 1981 sonu ile 1982 ilkbaharı arasında Vatikan'a telefonlarla yapılan tehditlerin ne anlama geldiğini Paul Marcinkus biliyor olmalıydı. Konuşurken şivelerinden Sicilyalı oldukları anlaşılan kişiler, kendilerine kârlı yatırımlar yaparak yüksek faiz sözü vermiş olan banker Calvi'nin bankasına yatırdıkları birikimlerini geri istiyorlardı. Calvi'nin karanlık ilişkilerini bu arada Vatikan da fark etmişti. Bu gelişmeler sonucu Polonyalı Papa yakın çevresindeki popülerliğini yitirmişti. Aralarının her zaman pek iyi olmadığı zaten bilinmekteydi.

İtalyan komünistlerinin yayın organı sayılan *L'Unita* gazetesine Casaroli üzerine bir röportaj hazırlayan muhabir yazısında kardinale, zor da olsa şu soruyu sorabildiğini belirtir: "Saygıdeğer Efendimiz, söylendiğine göre ve bütün gazetelerin de yazdığı gibi, kültürel bağlantılar nedeniyle Papa ile aranızda iyi bir ilişki var. Buna diyalektik denebilir mi?" Casaroli'nin yanıtı şöyle olur: "Diyalektik diyalog ile akraba sayılabilir. Bu anlamda kullanılmasına ben karşı çıkmıyorum. Böyle bir ilişki sav-karşı sav gibi karşıtlardan oluşmak zorunda değildir. Sürekli sentezi arasa da..."

Vatikan kilise devletinde yeni Papa II. Jean Paul'ün başa geçmesinden sonraki dönemde geri planda birbirleriyle mücadele eden fraksiyonlardan zamanla iki grup oluşmuştu. Karşı tarafı devirmek için Katolik kilisesinin doruğundaki bu dindar adamlar alışılmamış olanakları ellerinden geldiğince kullanıyorlardı. Casaroli ve yardımcısı Achille Silvestrini'nin çevresinde "Faenza klan"ı toplanmıştı. Geldiği bölgeye uygun olarak "Mafia romangola" da deniyordu. Bu gruba ayrıca Vatikan'da sözü geçen kardinaller Lio Laghi ve Antonio Samoré de dahildi. Faenza klanı yabancı Papa'yı bir türlü kabul edememiş olan ruhban sınıfı üyelerinin çekirdeğini oluşturuyordu. Vatikan'da Masonları andıran bir loca kurmuşlardı.

Karşı grupta Papa vardı. Opus Dei ona destek veriyordu. (Opus Dei Katolik Kilisesi içindeki en tartışmalı ve en gizemli güçtür. Dünyanın en saygın meslek gruplarından birçok bu tarikata üyedir. İşadamları, doktorlar, gazeteciler, yazarlar, avukatlar, mimarlar vb). II. Jean Paul'a yakın olanlar arasında Vatikan bankası IOR'in şefi Paul Marcinkus ile tek İtalyan, *Osservatore Romano*'nun ikinci başkanı zayıf, soluk yüzlü Virgilio Levi vardı.

Faenza mafyasının amacı, Wojtyla'nın en güçlü desteği olan Paul Marcinkus'un ayağını kaydırtmaktı. Ondan kurtulmak demek, Papa'nın Dayanışma'ya parasal desteğini kökünden bal-

talamak, Doğu politikasını yıkmak ve onun yine Casaroli'nin ön gördüğü yolda yürümesini sağlamak demekti.

Kardinallik sekreteri bu projesini gerçekleştirmek için etrafına tuhaf kişileri toplamaya başlamıştı. İtalyan gizli servisi Sismi'ye de danışmıştı. Bu kuruluşun içinde, çok özel olaylarda görevlendirilen küçük bir grup vardı. Her şeyden sorumlu kişi Francesco Pazienza idi. Otuz beş yaşındaki bu girgin ve zeki adam hemen hemen her göreve yollanırdı. Çok iyi İngilizce, Fransızca ve Arapça konuşurdu. Başarılı bir yazardı, entrikadan da çok iyi anlardı. Fransız gizli servisinin şefi Comte Alexandre de Marenhe'nin yanı sıra ABD'de de bazı önemli politikacıların yakın tanışı olurdu. Pazienza'nın şefi general Santovito idi. Ancak pek zeki olmadığı söylenen, içkiyi çok seven bu kişi İtalya'nın askeri sırlarını koruyacak ve akıllı casusluk çalışmalarıyla yeni bilgilere ulaşacak biri değildi.

1981 ilkbaharında Santovito'ya Vatikan'dan bir telefon gelmişti. Onu arayan, kardinal Casaroli'nin özel danışmanı Monsignore Celata'ydı ve Santovito'dan bir şey rica etmekteydi. Ondan istenen, Marcinkus'u suçlamaya yarayacak bir belge bulmasıydı. Santovito, böyle bir şeyin altından kalkamayacağını hemen kavramış ve Pazienza'yı bu işle görevlendirmişti. İlerde kaleme aldığı ve 1999 yılında yayınlanan yaşam öyküsünde Pazienza o günlerin "Vatikan macerası"na oldukça geniş yer vermiştir. İsviçreli korumalardan biri onu yanlışlıkla Papa'nın özel dairesine yollar. Kapıda görevli rahibe ise, randevusunun olduğu sekreterliğin giriş kapısını gösterir.

"Beni Saygıdeğer Efendi'nin sekreteri olduğunu söyleyen, bakışlarından zeki birini andıran genç bir adam karşıladı ve önden yürüdü. Birlikte, benimle konuşmak isteyen Monsignore Luigi Celata'nın bürosuna gittik. Celata, şık giyimli bir rahipti. Üzerindeki uzun cüppenin iyi bir terzinin elinden çıkmış olduğu hemen görülüyordu. Gömleğinin kol düğmeleri saf altındandı. Yakışıklı biriydi, sesi yumuşaktı.

"Sözü pek uzatmadan: 'Tarafınızdan kabul edilmek onuruna erişmemin nedenini sorabilir miyim?' dedim. Celata'nın yanıtı oldukça uzun oldu, ne istediğini çok dolambaçlı anlattı. Bir süre sonra asıl konuya girdi ve sözü daha fazla uzatmadan baklayı ağzından çıkardı, benden ne istediğini basit kelimelerle anlattı.

"Sözünü ettiği önemli kişi Monsignore Paul Marcinkus idi. Vatikan bankası IOR'nin yönetim kurulunda da yer alan Şikago piskoposu bu görevi bırakmaya zorlanacaktı. Benden beklenen de, ona baskı yapabilecekleri bir belge, ya da olayı ortaya çıkarmamdı. Sözün kısası, ya bu belge bulunacaktı, ya da yapılacaktı! Belgede yazanları okuyan da, bankanın ve şefinin çalışmalarının Katolik kilisesinin öğretisi ile yakından uzaktan ilgisi olmadığına hemen karar vermeliydi. Evet, bir skandal yaratılmak isteniyordu!

"Şaşırıp kaldım, bir an için duymuş olduklarıma inanmak istemedim. Önce ciddi ciddi yüzüne baktım, kendime hakim olmaya çalıştım. Benden istediklerinin nedenini, arka planda neler yattığını da o anda sormadım. Filmlerdeki kiralık katillere benzettim kendimi. Adamın eline bir fotoğrafla bir adres tutuşturulurdu, o da hiçbir şey sormadan, kalkar gider, isteneni hallederdi...

"Eve gelir gelmez general Santovito telefon etti. Görüşmenin nasıl geçtiğini bilmek istiyordu. Ona havadan sudan bir şeyler anlattım. Sonra da biraz olsun dinç kafayla düşünebilmek için kendisine akşam yemeğinde görüşüp konuşabileceğimizi söyleyip, telefonu kapattım.

"Bazı şeyleri analiz etmem gerekiyordu. Monsignore Celata'yla görüşmemin ardından şunu kesinlikle anlamıştım ki, Vatikan'da çok üst düzeydeki güçler arasında bir 'savaş' vardı. Celata'nın öne sürdüğü gerekçe 'Katolik kilisesinin öğretisiyle uyum sağlamıyor'un sadece sudan bir gerekçe olduğundan çok emindim. Olayın arkasında çok önemli başka bir neden yatma-

lıydı. Ruhban sınıfı mensupları arasındaki rekabetle, birbirini çekememeyle, ya da sorunlarla ilgili değildi...

"Birkaç gün sonra, böyle durumlarda kafamı dinlemek ve rahat çalışabilmek için Trastevere'de kiralamış olduğum küçük büroma çekildim. Hemen çalışmaya başladım. Marcinkus'u tanıyan ve onun hakkında bilgi sahibi olan bazı rahiplerden görüşme randevusu aldım. Kısa süre sonra da Şikago yakınlarındaki Cicero'da görevli bu piskoposun Vatikan'ın 'güç piramidi'nde, Papayla kardinal sekreterinin ardından üçüncü sırada bulunduğunu öğrendim. Başka bir şey daha kulağıma geldi. Kısa süre önce vefat eden, Marcinkus'un neredeyse düşmanı sayılan kardinal Vagnozzi'nin hazırlanmış olduğu bir belge vardı. Bu belge o günlerde Peter Duft adındaki İsviçreli bir avukatın kasasındaydı. Bu avukata danışıp, belgenin içinde durduğu dosyaya bir göz attım.

"Bu belgelerde hemen dikkatimi çeken ve beni çok şaşırtan şey, Papa'nın, yakını ve kendilerine çok güvendiği kişiler olması gereken ruhban sınıfı temsilcileri tarafından gerçekte pek sevilmediği idi. II. Jean Paul'ün suçu(!) Vatikan'ı yöneten gücün çekirdeğini oluşturanlar arasına Polonya'dan gelmiş ve bu gücün üyelerine hep yabancı kalmış biri olmasıydı. Vatikan 'makinesi'ni kendilerine göre çalıştıran makam sahiplerinin başına geçen Wojtyla onlar için hep bir yabancı kalmıştı.

"Onların görüşünegörebuPapa'yagüvenilmezdi. Vatikan'ın duvarları içindeki ve dışındaki gücün karmaşık dengesini bozması tehlikesi ve riski vardı. Göreve geldikten kısa süre sonra, yabancı bir Papa olarak ruhban sınıfının üst düzey temsilcileri arasında oluşmuş güçlü birliği fark etmesi mümkündü. II. Jean Paul bunu sadece fark etmeyecek, onu parçalayacaktı da. Bunu yapmakla, kilise hiyerarşisinin doruk noktasındaki, onlarca yıl dengelenmiş ve kişisel çıkarları garantileyip korumak için çok gerekli olan birlikteliği bozacaktı.

"Bu nedenle yeni Papa'yı etkisiz duruma getirmeli, onu izole etmeli, çevresine çok güvenebileceği kişileri toplamasını engellemeliydi. Papa'nın Vatikan'daki durumu kısa sürede akıllıca fark ederek Vatikan'daki başka bir yabancıyla, Paul Marcinkus'la, arasında önemli bir bağ oluşturması da onları çok rahatsız etmişti. Bu nedenle komplocular böylesine alışılmamış bir girişime karar vermişti.

"Papa'ya karşı bir komplo için o günlerde politik nedenler de yok değildi. Karol Wojtyla'nın Doğu bloku ülkeleri üzerine kafasından geçenler sekreterinin uzun yıllardır tasarladıklarıyla hiç uyuşmuyordu. Sekreteri, VI. Paul'ün Papalığı döneminde Kremlin ve komünist Doğu bloku başkentleriyle bir sürü şeytanca ve çapraşık diplomatik ilişkilere girmişti. Fakat bu fazla şeytanlık ve ilişkiler Polonyalı Papa'nın hiç hoşuna gitmemişti. Wojtyla daha ilk günden Vatikan'ın Moskova politikasına sertlik getireceğini, gerekirse çatışmaya gireceğini açıkça belli etmişti."

Ancak II. Jean Paul'ün ilerde böyle çatışmayı göze almamış olduğu Polonya krizi sırasında kendini iyice belli etmişti. Washington'daki'daki Georgetown Institute for Strategic Studies'de görevli en sert ve gözüpek Soğuk Savaş yanlıları tam dolaplarını çevirmeye başlarken Papa'nın ters adım atmasıyla büyük hayal kırıklığına uğramışlardı.

Bu arada Francesco Pazienza da Papa üzerine aradığı belgenin nerede olduğunu bulmuştu. Bir dosya içinde Zürichli avukat Peter Duft'un kasasındaydı. Kendisine içinde bu belgenin bulunduğu dosyayı, De Nunzio adında bir müşterisi vermişti. Marcinkus'a suçlamalarla dolu belgeyi satmak için adı geçen kişi 1,2 milyon dolar talep ediyordu. Parayı veren düdüğü çalacaktı. Kimin verdiği umurunda değildi. Hemen kafasını çalıştıran Pazienza bu belgeye Roberto Calvi'nin de sahip olmak istediğini düşünmüştü. Ne de olsa durumu yavaş yavaş zorlaşan,

sorunları artan ve partneri sayılabilecek Paul Marcinkus'un gözüne girebilmek için Calvi'nin böyle bir belgeyi elinde bulundurması hiç de fena olmazdı.

Sonunda da her şey Pazienza'nın düşündüğü gibi gelişmişti. Banco Ambrosiano'nun o günlerde gittikçe eriyen varlığından 1,2 milyon doları bir kenara ayırmak Calvi için pek zor olmamıştı. Vatikan sekreterliğindeki komploculara şu açıklama yapılmıştı: Kardinal Casaroli'nin Marcinkus'a karşı süper-silah olarak düşlediği becerikli Pazienza ne yazık ki işe yarayacak bir şey bulamamıştı. Bir süre sonra Roberto Calvi'nin Banco Ambrosiano'su batarken, Marcinkus hiç keyfini bozmadan görevine devam etmişti. Son ana kadar Vatikan'la anlaşacağını ummuş olan Calvi elindeki suçlayıcı belgeyi Marcinkus'a karşı kullanmaktan çekinmişti.

Roma savcılığının Banco Ambrosiano'nun sahte iflasında önemli bir rol oynamış olduğu gerekçesiyle Marcinkus'a tutuklama emri çıkartması üzerine ABD'nin Cicero kenti başpiskoposu pek istemese de, Vatikan duvarları dışında özel yaşamını canı çektiği gibi sürdürdüğü Stritch villasını terk etmek ve İtalyan yargısının ona dokunamayacağı, Vatikan'daki Rönesans şaşaalı bir daireye yerleşmek zorunda kalmıştı. Çünkü Vatikan devleti ile İtalya Cumhuriyeti arasında suçluların değiş tokuşu yoktu.

Dördüncü Bölüm

Bronz kapının ardında

20 Mayıs 1981. Milano'da saat sabahın yedisi. Mali polis memurları, o güne kadar İtalya'nın en büyük özel bankalarından sayılan Banco Ambrosiano'nun şefi, ülkesinin en güçlü bankeri Roberto Calvi'yi tutuklamıştı. İki suskun memurun arasına sıkışmış, yüzü kireç gibi, her zamanki şıklığında, başında gri şapkası altmış bir yaşındaki Calvi polis aracında oturuyordu. Alın yazısının ona çizdiği yolun artık iyi olmadığını biliyor gibiydi. Yüzü gergindi. Papa II. Jean Paul suikastının haftasında Avrupa'nın en büyük özel bankalarından biri deprem geçiriyordu. Kısa süre sonra da içten çökecekti.

Kilise devletinde, San Nicola'da, Vatikan bankası IOR'un merkezi sayılan ortaçağdan kalma kuledeki odasında oturan kuruluşun başkanı başpiskopos Paul Kasimir Marcinkus purosunun, kokusu geniz yakan dumanlarını havaya savurup, hizmetkarına akşamüstü viskisini o gün her zamankinden biraz erken getirmesini söyledi. Roberto Calvi, Amerikalı başpiskoposun en çok ortak iş yaptığı bankerdi. Vatikan bankası IOR Calvi'nin bankasına %15 ile hissedardı da. Bu nedenle Ambrosiano'un alın yazısı Marcinkus'u da yakından ilgilendiriyordu.

Her iki banka global ve çoğu zaman yasadışı sayılan finansmanlarda, sirk kubbesi altındaki cambazlar örneği birbirleri-

ne destek vermişlerdi. Şimdi Calvi yuvarlanmıştı. 250 milyon marklık yasadışı bir para transferi ile suçlanıyordu. Marcinkus bu miktarın daha da yüksek olduğundan emindi. Geçmiş yıllarda IOR kanalıyla yurtdışına havale edilmiş milyarları düşünürken rahatsızlık duyuyordu. Suikasttan bedenen ve zihnen zayıflamış olarak kurtulan Papa'ya yakınlığı, şimdi büyümekte olan banka skandalında, Vatikan'daki güçler arasındaki ilişkileri çok iyi bilen Marcinkus'u kurtaracak mıydı, yoksa tam olarak engelleyecek miydi? Amerikalı başpiskopos bundan pek emin değildi.

Katolik kilise devleti ve başındaki Papa bütün dünyadaki bir milyara yakın dindardan en yüksek ahlak kurallarına uymalarını talep ediyordu. Kendi içinde ise bu kurallara pek önem verdiği söylenemezdi. Belki çok inançlı Katolikler'in gözünde Vatikan, Tanrı'ya tapan, sevgi ve iyilik dolu, hiçbir zaman kendi çıkarlarını gözetmeyen erkeklerin hüküm sürdüğü, inançlı bir cemaat olarak Katolik kilisesini yönettiği bir yerdi. Ancak bu dünyanın gerçeklerini bilenler, Katolik kilise devletinde onu yönetenlerin yapısının azgınlaşan bir egoizme yatkın olduğunu, acımasız dalaverelerin ve gizli dolapların döndüğünü fark edeceklerdir. Kariyer peşinde koşanların ve geçerli yasaları pek umursamayanların yaşadığı bir yerdir Vatikan.

Papa'ya yapılan suikastın yıllardır Vatikan'ın "karanlığı"nda kalması da bu ortama çok uymaktadır. Romalı yüksek rütbeli bir ruhani liderin de söylemiş olduğu gibi "bu karanlıkta güzel olmayan bir sürü şey" olup bitmişti. Bunlardan biri de, dünya savaşından sonraki dönemin en büyük banka iflasında Banco Ambrosiano'nun batmasına Vatikan bankası IOR'nin üst düzey sorumlularının da karışmış olmasıydı. Vatikan hiyerarşisinde Mason locası ile Opus Dei'nin oluşturduğu kökten dinci Katolik gruplar arasında yıllarca süren çekişmeler Papa II. Jean Paul'a yapılan suikastla yeniden alevlenmişti. Bu durum günümüzde de hâlâ geçerlidir.

Bu gerçekler ve nedenlerden yola çıkarak, M. Ali Ağca'yı hapisten kurtarmak amacıyla 1983 yılında Emanuela Orlandi ve Mirelle Gregori adlı iki genç kızın birkaç hafta arayla kaçırılması olaylarını da Vatikan'daki iki karşıt grupla bağlantılı görmek mümkündür. O anne babalar kızlarını bir daha göremediler. Kaçıranların ifadesine göre Mirella 1983 yılında öldürülmüştü. Emanuela ise büyük bir olasılıkla hâlâ yaşıyor. 1998 yılında Vatikan duvarlarının içinde işlenen ve üç kişinin yaşamını yitirdiği, ancak Vatikan'daki güçlerin pek ilgilenmek istemediği cinayeti kaçırma olayları ile bağlantılı görmek mümkündür. Bu çok heyecan uyandırıcı cinayetin de Vatikan içindeki gerilimlerden kaynaklanmış olacağı üzerine gizli belirtiler yok değil.

Banco Ambrosiano'nun Vatikan bankası IOR ile yaptığı iş ortaklığının yarattığı skandal 1981/1982 yıllarında doruk noktasına ulaşmıştı. Bu ortak çalışma daha Papa VI. Paul döneminde başlamıştı. 1950'li yılların sonunda Milano kardinali olan Brescialı bu Papa, hakkında pek iyi konuşulmamasına karşın Sicilyalı finansör Michel Sindona ile zengin piskoposluğun mali işleriyle uğraşması için anlaşmıştı. 1957 yılında Palermo'da buluşan Amerikan ve Sicilya mafyalarının toplantısına katılmış olan Sindona, Atlantik ötesi Cosa-Nostra sendikasının her iki kıtadaki, para aklama dahil, bütün para işleriyle uğraşıyordu. Papa'nın 1969 yılında Sindona'yı kilise devletine çağırmasının nedeni apaçıktı. Vergi kaçırma söz konusuydu...

1929 yılında yapılan konkordato sonucu Mussolini hükümeti Vatikan kilise devletine, 1871 yılında modern İtalyan devleti kurulurken el konulmuş olan mal-mülkler ve araziler karşılığı büyük bir tazminat vermişti. Mussolini Vatikan'a ayrıca bir sürü vergi kolaylığı da sağlamıştı. Kilise devleti bu gelirle yeni yatırımlar yapmak zorundaydı. Papa XI. Pius bu görevi Roma başpiskoposunun kardeşi olan Bernadino Nogara'ya vermişti. Her türlü spekülasyona kafası iyi çalışan Nogara da kapitalist

bir çalışkanlıkla hemen işe girişmişti. Bütün bu olup bitenlerin bir Hıristiyanın en yüce erdemleri olduğu pek söylenemez. Kısa süre sonra da İtalyan endüstrisinin önemli kuruluşları Vatikan'ın malı olmuştu. Bu kuruluşların arasında silah ve tank fabrikaları da vardı. O yıllarda doğum kontrolü hapı üreten bir ilaç fabrikası da Vatikan'ındı. Papa VI. Paul ise bu hapın kullanılmasına Wojtyla'nın da yardımı ile hazırlamış olduğu *Humanae Vitae*'de karşı çıkmıştı...

Vatikan artık Avrupa'nın sayılı kapitalist güçlerinden biri olmuştu. Spekülatörlerin, çıkarları için yararlandığı bir kuruluştu. Bağımsız bir ülke sayıldığı için de İtalyan banka denetleme komisyonu ona hiçbir şekilde karışamıyordu. Vatikan geçmişte bir "vergi vahası"ydı, bankası IOR de bir "off-shore-bank" idi. Bu çıkarlar günümüzde de aynen devam etmektedir. Karanlık işler çevirenler bundan hep yararlanır. İtalyan devletinin 1960'lı yıllarda uygulamaya başladığı, sermayenin faizi üzerinden alınan vergiyi yüzde otuz artırması, İtalya'da birçok endüstri şirketine yatırım yapmış kilise devletinin gelirlerine büyük darbe vurur. Bunun üzerine de Papa VI. Paul hemen Sindona'ya, Vatikan'ın İtalya'daki bütün hisse senetlerini satması ve karşılığında, yurtdışında, özellikle de Birleşik Amerika'da, büyük topraklar alması emrini verir.

Yetmişli yılların başında dünyanın en güçlü finansörlerinden biri olan Sindona kısa süre sonra ciddi zorluklarla karşılaşır. En büyük hisse sahibi olduğu Franklin National Bank'da uyguladığı yöntemler Amerikan banka denetim komisyonunun hoşuna gitmemeye başlar. Bu komisyon, Sindona'nın Long Island'ın prestiji yüksek bu bankasını zamanla kendi çıkarları uğruna iflasa sürüklemiş olduğunu kanıtlar. Bu arada Sindona'nın Avrupa'daki banka imparatorluğu da sarsıntı geçirmektedir. Andreotti, bir zamanlar "İtalyan Liretinin kurtarıcısı" dediği ve zor durumda kalan Sindona'ya destek vermesi için Banca İtalia'ya ricada bulunur. Ancak başbakanın bu ricası nezaketle

reddedilir. İtalyan banka denetleme kurulu da, Sindona'nın Bel Paese'deki bankalarına zorunlu iflas getirir. Bunun sonucunda IOR, dikkatli tahminlere göre en az 35 milyon dolar zarar eder. 1978 yılında Sindona'nın, iflasla ilgili işlemleri yapan Giorgio Ambrosoli'yi Amerikalı bir kiralık katile öldürtmüş olduğu da ortaya çıkınca, Papa VI. Paul kilise hazinesini çoğaltmak için yanlış adam seçmiş olduğunu kavrar.

Sindona, yatmakta olduğu Volterra hapishanesinde içtiği kahveye konan potasyum siyanürü ile 1984 yılında öldürülür. 'Tanrının bankası' için öngörülen Roberto Calvi, Sindona kadar vicdansız biri değildi. Ancak Calvi de onun gibi komplocular 'derneği' P2'ye bağlıydı. O da çıkarları için bankasından gizlice para çekmiş, IOR aracılığı ile yurtdışına çıkarmıştı. Sonra da oluşturduğu posta kutusu şirketleri ağını kullanarak bu parayı öyle dağıtmıştı ki, bir süre sonra paraların nereden geldiği, nereye gittiği ve kime ait olduğu kanıtlanamaz olmuştu. Sadece birkaç kişi gerçeği biliyordu. Calvi'den başka P2'nin ikinci şefi, Vatikan'a çok yakın Umberto Ortolani olup bitenlerden haberdardı. Tabii kârlarına ortak ettikleri P2'in şefi Licio Gelli'yi de bilgilendirmişlerdi. Bir süre sonra ortadan kaybolan 1,3 milyar dolar, birçok ülkedeki bankaları da sarsan Avrupa'nın en büyük banka depremine neden olmuştu.

İngiliz yazar Charles Raw tam dokuz yıllık titiz bir çalışma sonucu en küçük detayına kadar her şeyin nasıl gelişmiş olduğunu ve başkanı başpiskopos Marcinkus yönetiminde Vatikan bankası IOR'un bu felakette oynamış olduğu gizemli rolü ortaya çıkarmıştı. *The Moneychangers* adlı kitabın daha birinci sayfasında Paul Marcinkus, "Calvi olayı"nda kendisinin en büyük suçlu gibi gösterilmek istenmesinden şikayet eder. Batmış olan Banco Ambrosiano'nun alacaklıları ile uzun yıllar yapılan görüşmeler sonunda IOR'in kendiliğinden 240 milyon zarar ziyan tazminatı ödemiş olmasını da kabullenmez. Paul Marcinkus: "Bunu yapmamalıydık, suçlu olmayan ödemez,"

diyor. "Ve biz suçlu değildik!" Kitabın yazarı Charles Raw'ın karşı açıklaması ise şöyle: "Ben bu kitapla onun söylediklerinin aksini kanıtlamak istiyorum... Şu ana kadar açıklanmamış belgeleri sunarak Marcinkus'un bu trajik olayda gerçek 'kötü adam' olduğunu kanıtlayacağım. En önemli suçu da, böylesine büyük bir dolandırıcılığı mümkün kılan mekanizmayı yaratmış olması."

Bu mekanizmanın nasıl çalıştığını Raw, Robert Calvi üzerine bir televizyon filmi (sonra kitap olarak da yayınlanmıştı) hazırlamış olan Heribert Blondiau ve Uda Gümpel'e şöyle anlatmıştı: "Calvi gerektiğinde karşısındakinin gözünü boyamasını çok iyi becerirdi. Ancak bu sahtekarlık olayında Marcinkus oldukça önemli bir rol oynamıştı. Hem de daha ilk günden itibaren. Marcinkus'un ve Vatikan bankasının onu koruması sonucu Calvi'nin Ambrosiano paraları ile neler yapmış olduğu hep gizli kalmıştı. Örneğin şunu kesinlikle söyleyebilirim ki, 1975'ten sonra geliştirilmiş mekanizma sayesinde IOR aracılığı ile İtalya'dan kara paralar başka ülkelere yollanmış ve dolara çevrilmiştir. Bu para doğrudan Ambrosiano bankasından Vatikan bankasının özel hesaplarına geçirilmişti. Sonra da Vatikan bankasının başka İtalyan bankalarındaki hesaplarına yollanmış, oradan da IOR'nin denetiminde olan Sviro Bank'ın İsviçre'nin Lugano kentindeki hesaplarına havale edilmişti. En son olarak da bu hesaplarda yatan Liret'ler dolara çevrilmişti.

"Bu bir nevi liturya temizliği idi, daha doğrusu bir para 'yıkanması', kısacası para aklanmasıydı. İtalya'daki enflasyonla sürekli değer yitiren Liretler sağlam dolarlara dönüştürülmüştü. Bu karmaşık transferlerden Papa'nın bankası da tabii kendine iyi bir kazanç sağlamıştı...

"Calvi bankasının çökmesinde de IOR'nin rolü görmezden gelinemez. Borçları giderek arttığında ve para yatırmış olanlar iyice huzursuzlaştığında Calvi dostu Marcinkus'dan teminat mektupları rica etmişti. Vatikan bankasının mektupları, sar-

sıntı geçirmekte olan Calvi imparatorluğunun yeni krediler almasını sağlayacaktı.

"IOR, Banco Ambrosiano'ya verdiği bir nevi 'himaye mektupları' ile, Calvi'nin bütün bankalarını desteklediğini garanti ediyordu. Bu bankalardan altısı Panama'da, biri Lichtenstein'da, biri Bahama adalarındaki Nassau'da, biri de Lüksemburg'daydı. Bu mektuplarda şu da belirtmişti: "İstituto per le Opere di Religione (IOR) ayrıca kendi kontrolünde olan şirketlerle, bir Ambrosiano yan kuruluşu olan Banco Andi arasında 1,2 milyon dolarlık borç göründüğünü de açıklar." Bu mektuplarla, paralarını değerlendirmek isteyenlerin borç içindeki bu bankalara yatırım yapmaya devam edebileceği açıklanıyordu. Ne de olsa sonunda Vatikan bankası bütün borçları üstlenecekti.

"Ancak yatırımcıların bilmediği bir şey vardı. O da, kurnaz Marcinkus'un teminat mektuplarının geçersizliğini kabul eden bir belgeyi de Calvi'ye imzalatmış olduğu idi. Bu nedenle de Vatikan bankasının teminat mektuplarıyla Calvi ve Marcinkus'un sahtekarlığı ortak planlamış olduklarını kabul etmek gerekir.

"Sonunda olaylar beklendiği gibi gelişmişti: IOR'nin 'koruması altında' olan bankalar bir süre sonra ödeme yapamaz duruma gelmişti. Vatikan bankasının bu süreçte araya girip, borçlulara ödemeler yapması gerekiyordu. Calvi, Marcinkus'dan bunu rica ettiğinde, dostu, yüzünde donuk bir gülümsemeyle masasının çekmesinde duran ve teminat mektubunda adı geçen bankaların iflası durumunda IOR'nin hiçbir sorumluluk taşımadığını belirten ikinci mektubu çıkarıp göstermişti. Bu Robert Calvi'nin sonu demekti. Calvi, 16 Haziran 1982 günü, koltuğunun altında dosyalarla dolu bir çanta ve yanında yeni koruyucusu Flavio Carboni Londra'ya gider. Bu kişi, Sicilya mafyasının Roma 'şubesi' üyesi ve ne yaptığı bilinmeyen bir iş adamıydı.

"Calvi, Opus Dei'nin onu ve Kilise devletini içine düşmüş oldukları finans sıkıntısından kurtaracağına inanmıştı. Bunun karşılığında da Josemaria Escrivás'ın müritleri IOR'nin kontrolünü ellerine geçirecekti. Ancak bu öneri Vatikan ruhban sınıfının Mason locası kolunun pek hoşuna gitmemişti. İtalyan parlamentosunun Banco Ambrosiano araştırma komisyonunun dosyalarında ilginç şeyler okumak mümkündür. Banker Calvi'nin kızı Anna Calvi, soruşturma yapan Milanolu yargıçlar Bruno Siclari ve Pierluigi Dell'Ossa'ya Washington'da verdiği ifadesinde şöyle konuşmuştu: "Babamın bana anlatmış olduğuna göre onun için en büyük sorun yasal zorluklar değil, IOR idi. 'Bu rahipler bir gün gelecek bizlerin sonu olacak', demişti. 'Hiçbir şey onların umurunda değil. Onların inancına göre, bir insan öldü mü, ruhu yaşamaya devam ediyor.' IOR ile arasındaki sorunu çözmek için kafasında bir plan oluşturmuştu. Buna göre Opus Dei olaya doğrudan müdahale etmeliydi. Ancak bu planının gerçekleşmesi ve borçların kapatılması için milyar dolardan fazla gerekliydi. Babam bana, bu konuyu Papa'yla da görüştüğünü ve onun kabul etmiş olduğunu anlatmıştı. Ancak bütün gücünü kullanarak bu planı engelleyecek çok güçlü bir karşıt fraksiyon da vardı. Bunun sonucunda da Vatikan'da bazı iç dengeler sarsılacak, hatta değişebilecekti. Opus Dei, IOR üzerinde söz sahibi olduğu anda Vatikan'daki bütün gücü eline geçirecekti. Projeyi engelleyecek karşıtlardan biri de kardinal sekreteri Casaroli'ydi. Vatikan'da bir iç savaşa neden olacak bu durum da babamı çok huzursuz ediyordu."

Washington'da aynı gün Calvi'nin karısı da ifade vermişti: "İlkbahar geldiğinde kocam bana İspanya'ya gitmeyi planladığını anlatmıştı. Şaşırdığımı görünce de, dudaklarında zekice bir gülümsemeyle, Opus Dei'nin İspanya'da çok güçlü ve zengin olduğunu söylemişti. Eğer onlar bu olaydan galip çıkarlarsa, Opus Dei içindeki Doğu politikası yanlılarıyla tutucular arasında yıllardır süren savaşı İspanya kolu kazanmış olacaktı..."

Ancak Calvi, Opus Dei'nin hep gerçek olmadığını iddia ettiği bu planı gerçekleştirememişti. 17 Haziran 1982 gününün sabah saatlerinde banker Calvi'nin ölüsü bulunmuştu. Londra'daki Blackfriars köprüsünde asılıydı. İlk anda intihar ettiği sanılmıştı. Ancak bu sav uzun süre geçerli olmamıştı. Mahkemenin gerçeği ortaya çıkarması, suçluları mahkûm etmesi ise çok sürmüştü. Daha önce sözü edilen Romalı mafya üyesi Flavio Carboni ile Cosa Nostra'nin kasiyeri Pipò Calò 1999 yılına gelindiğinde Roberto Calvi'yi öldürmekten ömür boyu hapse mahkûm edilmişlerdi. Mafya ile bütün ilişkilerini koparmış olan Francesco Mannoia 1991 yılında verdiği ifadesine göre, Calvi, , Cosa Nostra'nın ve P2 locasının büyük miktarda parasını zimmetine geçirmiş olduğu için ölüme mahkûm edilmişti. Bu gerçek olabilirdi. Çünkü Calvi'nin ceplerinden, Masonların sembolü sayılan kiremit taşları çıkmıştı.

1999 yılındaki mahkeme kararı Vatikan'da yüksek görevde bulunan bir piskoposu da etkilemişti: Pawel Hnilica suç işlenmesine yardımdan hüküm giymişti. Hnilica 1980'li yılların ikinci yarısında Vatikan tarafından Carboni'den, Calvi'nin içinde önemli belgeler bulunan ünlü kara çantasını satın almak ve karşılığında da 3,5 milyon mark ödemekle görevlendirilmişti. Bu belgelerden bazılarının içeriğine göre IOR'nin mafya bankeri Michele Sindona ile çevirmiş olduğu karanlık işler de kanıtlanmaktaydı. Hnilica, parayı vercek olan kardinal sekreteri Agostino Casaroli'ye şu mektubu yazmıştı: "Bazı çevreler Sindona mahkemesini bahane ederek bir skandal yaratma çabasında. Bu skandal Calvi olayını da aşabilir ve IOR'yi doğrudan vurabilir. Belgelere göre bu çok mümkün. Çünkü bazı kilise mensuplarının her iki bankayla da ilişki içinde olduğu bu belgelerde yazmakta." Alış verişin sona ermesinin ardından da şunları yazar: "Saygıdeğer efendimizin şimdi elimizde bulunan belgeleri bir incelemesini tavsiye ederim. Bu belgeler yanlış kimselerin eline geçseydi kendimizi büyük bir tehlikenin içinde bulacaktık."

Piskopos Hnilica sadece "yukarıdaki efendisi"ne hizmet etmiyordu. Papa'ya suikasttan altı gün sonra, 19 Mayıs 1981 günü Sismi'nin şefi general Nociarnola'dan Hnilica'ya bir yazı gelir. Siyasi polis şefi, suikastın Varşova Paktı üyelerinin bir kararı üzerine gerçekleştirilmiş olduğunu yazmaktadır. General Nociarnola'nın belirttiğine göre bu bilgiler kendisine Roma'daki yabancı basın tarafından sızdırılmıştır. Yabancı basın ise o günlerde suikastın perde arkasına pek ilgi duymuyordu. "Yüzyılın suçu"nu o günkü ilk haberlerin ardından daha fazla önemsememiş ve rafa kaldırmıştı.

Opus Dei'nin desteği ile seçilmiş olan Papa göreve başlar başlamaz karşıt gruplar arasında kendine ortalarda bir yer bulmaya çaba göstermişti. Bu nedenle de Vatikan bankası IOR'nin şefi Paul Marcinkus'a yakın olmaya ve onu korumaya karar vermişti. Hatta Ambrosiano çevresinde gelişen finans skandalı sırasında da (Eylül 1981) II. Jean Paul Marcinkus'u başpiskoposluğa yükseltmişti. Zamanı geldiğinde de onu İtalyan yargısı karşısında korumuştu. İtalya mahkemeleri 1987 yılında Marcinkus, ikinci başkan Luigi Pennini ve müdür Pellegrino di Strobel'in Banco Ambrosiano'nun sahte iflasında önemli bir rol oynamış olduğuna karar vermişti. IOR'nin bu üç üst düzey sorumlusuna tutuklama emri 1987 Şubatında ulaştırılmıştı. Marcinkus'un dindar olmayan iki yardımcısı ise bu arada Roma'nın göbeğindeki lüks katlarını terk etmiş ve Vatikan duvarları içindeki Hospiz Santa Anna'da gösterişsiz odalara yerleşmişlerdi. Böyle yapmakla da İtalyan yargısının pençesinden kurtulmuşlardı.

Aynı nedenle başpiskopos Marcinkus da daha önce Pamphili parkı karşısındaki konforlu villası Stritch'i, Vatikan'daki Rönesans stilindeki lüks bir daireyle değiştirmişti. Papa'nın Tiber nehrinin öteki kıyısında da dostları vardı. O yıllarda partiler arası çıkar bağlantılarında en güçlü fraksiyon Hıristiyan Demokratlar idi. Politikacılara iletilen yargı ile ilgili bazı is-

tekler, partiler arasındaki çekişmeler pek dikkate alınmadan her zaman gerçekleşiyordu. Ve böylece 1987 yılının temmuz ayında İtalyan temyiz mahkemesi, Roma başsavcılığının bütün karşı çıkmalarına karşın IOR sorumluları hakkındaki tutuklama kararını kaldırmıştı. Öne sürülen gerekçe şuydu: İtalyan yargısının Vatikan devletine karışması, iki devlet arasındaki anlaşmalara aykırıdır.

Bu karardan sonra Strobel ve on bir çocuk sahibi Mennini isteselerdi hiç çekinmeden ailelerine geri dönebilirlerdi. Ancak o yılların çok değişken İtalyan politikasına pek güvenleri olmadığı için Vatikan sınırları içinde kalmayı yeğlemişlerdi. Başpiskopos Paul Marcinkus ise 1989 yılında Papa'nın bir helikopteri ile uzun yıllar yaşamış olduğu kenti terk etmiş ve Roma havaalanı Fiumicino'ya geçip, oradan doğru ABD'nin Arizona eyaletine uçmuştu. Marcinkus o günden bugüne Phoenix yakınlarındaki küçük bir kentte yaşıyor, zamanını golf oynamakla geçiriyor.

Bu olayların ardından bazı sorular yanıtsız kalmıştı. Örneğin, Papa II. Jean Paul İtalyan yargısının 'finans suçlusu' olarak hapse atacağı kişiyi, Dayanışma Sendikası'na büyük destek sağlaması nedeniyle ona teşekkür borçlu olduğu için mi koruması altına almıştı? Vatikan'daki Masonlar ile Opus Dei grupları arasındaki cephe oldukça karmaşıktı. İlişkiler ve sorunlar özellikle 70li yılların sonuna doğru kendini iyice göstermişti. Katolik kilisesinin 18. yüzyılın aydınlanma döneminde ortaya çıkan Masonluğu kendine düşman kabul etmesi olağandı! Kilisenin gözünde onlar Tanrısızdı. Sayısız güzel ve hümanist simgelerle, kuramlarla daha o dönemde Avrupa'da birçok aydını kendilerine çekmişlerdi. Bir tarihte Mozart'ın da ilgi duyduğu bu gruplaşma zamanla, toplum gücünün kilit noktalarını ele geçirmek ve onları müritlerinin çıkarları doğrultusunda değiştirmek isteyen gizli bir kuruluşa dönüşmüştü.

Bu nedenle Katolik kilisesini tehlikede göre Papa XII.

Klemens 1738 yılında Masonları dışlayan bir bildiri yayınlamıştı. Bu bildiriye göre Masonlar dinde tolerans ve hümanizm talep ederek dinsizlik propagandası yapan Katoliklik karşıtı gizli bir kulüptü. Ona üye olanı kilise aforoz etmekle cezalandıracaktı. XII. Klemens'ten sonra da altı Papa Masonları dışlayan bildiriler yayınlamıştı. İtalya'nın ulusal kurtuluş savaşlarında Masonların önemli roller alması kilisenin gözünde tehlikeyi hep artırmıştı. Bu nedenle de kutsal Roma kilisesinin kapıları iki yüz yıldan fazla Masonlara hep kapalı kalmıştı. Ancak Papa VI. Paul'dan sonra durum biraz değişmişti. Mafya bağlantıları bilinen Michele Montini'yi Vatikan'ın mali danışmanı yapan o Papa idi. Sindona'nın P2'ye üye olduğu bilindiği gibi, Roberto Calvi'nin yeraltı kuruluşu Licio Gelli'deki üyeliği de bir sır değildi. 1974 yılında, Papa VI. Paul döneminde Vatikan'ın onayı ile yayınlanan Cizvit dergisi *Civilta Cattolica'da* çıkan bir makalede Katoliklerin bir locaya üye olmalarının artık yasaklanmadığından söz ediyordu. Bu yazıyla Masonlara yasak artık kalkmış sayılmıştı. "Katolikliğe olan inancı sistem karşıtı, kiliseye ve öğretisine düşman olmadıkça bu kuruluşun üyesi kalabilir. Aforoz edilmez, ayinlere ve kilise yaşamına da katılabilir."

12 Eylül 1978 günü, P2 üyesi, İtalyan araştırmacı gazeteci Mino Pecorelli'nin yayınladığı bir listeye göre Vatikan ruhban sınıfından tam 121 rahip gizli localara üye idi. Gazeteci Pecorelli'nin listesi bu kişilerin isimlerini, rütbelerini ve üyelik numaralarını içeriyordu. Vatikan'ın "top ten" rahipleri de listeye dahildi. Örneğin, kardinal sekreteri Jean Villot, "dışişleri bakanı" Agostino Casaroli, IOR şefi başpiskopos Paul Marcinkus ve dünyanın bu en büyük dininin kumanda köprüsü sayılan ruhaniler meclisi başkanı kardinal Sebastiano Baggio... Vatikan'ın "borazan"ı kabul edilen *Osservatore Romano* gazetesi genel yayın müdürü Virgilio Levi de Pecorelli'nin listesine göre Mason locasının bir üyesi idi.

Wojtyla'dan önceki Papa I. Jean Paul daha göreve gelir gelmez önüne konan bu listeyi görünce şaşkınlığından ne yapacağını bilemez. Hemen bir girişimde bulunmak ister, fakat düşündüklerini gerçekleştirmesine fırsat kalmaz. I. Jean Paul 28 Eylül'ü 29 Eylül'e bağlayan gece bilinmeyen ve bugüne kadar da açıklığa kavuşmayan bir nedenle yaşamını yitirir. İngiliz yazar David Yallop 1984'de yayınlanan, satışı bir milyona yaklaşan ünlü eseri *Tanrı Adına*'da Papanın öldürülmüş olduğu savını işler. O yıllarda bütün şüpheler öncelikle Mason locası üzerinde toplanmıştı. 1987 yılında John Cornwell ise Vatikan'ın ısmarlamış olduğu *Gecede Bir Hırsız Gibi* adlı kitabında bambaşka bir tez ortaya atmıştır. Ona göre I. Jean Paul Vatikan'da sevilmiyordu. Birçok üst düzey rahip onu ciddiye almıyor, papalık görevini yerine getiremeyeceğine inanıyordu. Kalbinden de hastaydı. Vatikan'da olup bitenlerin verdiği sıkıntı ve üzüntü sonucu bir gece yatağında kalp krizi geçirip ölmüştü. Ancak Vatikan çevresinde bile Cornwell'in ileri sürdüğü bu tezin doğruluğuna inanmayan çok kişi vardır.

İtalya'da çıkan *L'Europeo* dergisine göre Vatikan'daki Mason locası *Loggia Ecclessia* adını taşıyordu ve doğrudan Büyük Britanya Birleşik Locası'ndan büyük usta Kent dükü Michael'e bağlıydı. *Proseco* adlı bir Meksika dergisinin 1992 yılında yazdığına göre Masonlar Vatikan'ı sekiz bölgeye ayırmışlardı. Bu bölgelerde dört loca büyük bir gizlilik içinde çalışıyordu. Yeraltı çalışmaları o kadar gizliydi ki, loca müritleri birbirlerini geleneksel Mason selamıyla (karşısındakinin başparmağına dokunarak) selamlamaktan bile kaçınıyorlardı. Göbeklerine erguvan rengi geniş kuşak bağlamak uğruna koskoca adamların böyle oyunlara girişmesi çok tuhaftı. Millenari'nin de söylediği gibi ruhban sınıfı üyeleri arasındaki güç savaşı bir yerde aşiretler arasındaki çekişmeleri anımsatıyordu. Biraz kırmızıya sahip olabilmek için birçok üst düzey rahip yüzünün kızarmasını unutuyordu.

Kara rahip giysileri içindeki bu yetişkin "çocuklar" Tiber'in karşı yakasındaki kulelerinde ölümcül oyunlara girişmişlerdi. Bu oyunlar kurbansız değildi. Aziz Peter tahtının nasıl bir mayın tarlasında durduğunu kavrayan II. Jean Paul, Vatikan'daki ilk yıllarında her iki tarafı da memnun edici bir politika uygulamıştı.

1982 yılında Papa Sicilya'ya gitmişti. Onu karşılayan yüz binlerce Katolik, Papa'nın ağzından mafyayı eleştiren sözler çıkmasını uzun süredir ümitle bekliyordu. Ancak daha uçakta gazeteciler arasında elden ele dolaşan o günkü *Giornale di Sicilia*'nın ekonomi sayfasındaki üçte bir sayfa uzunluğunda bir makale dikkatleri çekmişti. Masonlar cemaati, "kardeşleri Papa II. Jean Paul'ü selamlıyor, kutsal ekmek kutusunun önünde saygıyla eğilerek onu anımsıyor ve onu kucaklıyor"du. Papayı selamlayan bu satırlar, Palermolu sermayedar Pino Mandalari tarafından kaleme alınmıştı. Mandalari, 1990'lı yıllarda Cosa Nostra'nın şefi Totò Riina'nın mali danışmanı olduğu ortaya çıkınca tutuklanmıştı. Daha sonraki yıllarda da, mafya şeflerinin mali durumları ile kimi sırlarını İtalyan yargısına ileterek bir nevi "casusluk " yapmıştı.

Papa'ya eşlik eden gazeteciler II. Jean Paul'ün Palermo'daki veda konuşmasında, kendilerine uçakta dağıtılmış metne göre bir değişiklik yapılmış olduğunu fark etmişlerdi. Papanın dindarları mafya ile savaşa çağırdığı bölüm konuşmadan son anda çıkarılmıştı. Vatikanlı loca mensuplarının *Giornale di Sicilia*'daki 'hoş geldiniz' yazısı mı etkili olmuştu? Sicilya ziyaretinin en son gününde, bir gün önce *Giornale di Sicilia*'da belirtilmiş olduğu gibi, Papa II. Jean Paul, üyeleri çok dindar ve tutucu olan bir ulusal geleneksel giysiler derneğini kabul etmişti. Üyelerinin dini bayramlarda şövalyeleri andıran giysilerle törenlere katıldığı bu derneğin ülkesel başkanı P2'nin ikinci adamı Umberto Ortolani idi... Ayrıca Sicilya'nın tanınmış ruhban sınıfı üyeleri, Hıristiyan demokrat politikacıları,

sermaye dünyasının ve ekonominin ünlüleri de derneğe üye idi. Üyelerden birçoğu sonraki yıllarda mafya ile ortak iş çevirdikleri için tutuklanıp hüküm giyecekti.

1970 ile 1996 yılları arasında Palermo kardinali olan başpiskopos Salvatore Pappalardo'ye daha adaya ayak basar basmaz şövalyelik rütbesi verilmişti... Uzun yıllar mafya ilişkilerinden sık sık söz edilen Monreale başpiskoposu Salvatore Cassissa da 1979'da en yüksek komutan rütbesiyle onurlandırılmıştı... Mafya karşıtı hareketin sembolü, 1990'lı yıllarda büyük başarılara imza atmış olan Palermo Belediye Başkanı Leoluca Orlando, Vatikan'la uzun görüşmeler sonucunda mafya ilişkileri nedeniyle bu başpiskoposun 20 Kasım'da Papa'yı karşılamaya havaalanına gelmesini engellemişti. Ancak Papa Palermo havaalanına indiğinde Cassisa yine de karşılayıcılar arasındaydı. Oraya gelmekle gücünü kanıtlamak istemişti. Şişman başpiskoposu havaalanında gören, inançlı Katolik genç belediye başkanı Papa'yı selamlamadan derhal Palermo'ya dönmüştü. Leoluca Orlandi'nin, Katolik İtalya için bir skandal sayılan bu davranışına liberal İtalyan basını yer vermişti. Özellikle Turin gazetesi *Stampa* Palermo belediye başkanının yanında yer almıştı.

Aradan bir yıl geçtikten sonra Papalık makamı ruhani yasada bir revizyona gitmişti. Kardinal Ratzinger yayınladığı bir bildiriyle, Katolik Hıristiyanların bir locaya üye olmaları yasağının henüz devam ettiğini açıklamıştı. Ertesi gün kamuoyunun basından öğrendiği kilise yasasının yeni maddeleri arasında Masonları dışlayan madde ise artık yoktu. Papa boyun eğmek zorunda kalmıştı. Opus Dei grubundaki dostlarının yükselmesini, Vatikan'daki Masonlara ödünler vermekle sağlamıştı.

Pecorelli'nin listesinde adlarını açıkladığı, Vatikan'ın Mason üst düzey yöneticilerinden hiçbirinin kılına bile dokunulmamış, kariyerlerine leke sürülmemişti. Loca pederleri görevlerini

gizem içinde yürütmeye devam etmesini becermişlerdi. Sadece Vatikan'da güçlü olduğu bilinen Opus Dei üyelerinin Masonlar üzerine kimi araştırmalar yaptığı bilinmektedir. İspanyol gizli örgütünden "Millenari"de sadece bir kez söz edilirken, loca mensubu yüksek rahiplere "Şeytanın Kokusu" başlığı altında sayfalar ayrılmış. Bundan da, Vatikan içindeki savaşta gücün kimde olduğu daha iyi anlaşılmaktadır.

Opus Dei, Papa II. Jean Paul'ün hüküm sürdüğü yıllarda o güne kadar olmadığı kadar çok güç kazanmıştır. Köktendinci bir Katolikliği öne çıkaran, İspanya'da Obra denen bu organizasyon katı dinci bir gizli birliktir. Opus Dei'nin teoloji görüşü ile Polonyalı Papa'nın görüşleri büyük benzerlik göstermekteydi. İspanyol rahip Josemariá Escrivá Balaguer tarafından 1928 yılında kurulmuş olan Opus Dei kendini, dini eğitim yoluyla çok inançlı Katolikler yetiştirmek isteyen bir organizasyon olarak görmektedir. Bu nedenle de "üyeler"e çok sıkı bir eğitim öngörülür. Bütün gün, dualar, çile doldurma ve ayinlerle geçer. Sabah duası sırasında çıplak popoya kırbaçla vurulması da bu "eğitim"in kapsamındadır. Kendini kırbaçlama ve kendine başka türlü eziyetler de buna eklendiği zaman Opus Dei'nin bir locadan çok gizli bir tarikat olduğu görülür. Ancak Opus bunu kabullenmez.

Organizasyona kabul edilen gençlere, üye olduklarını ailelerine söylemeleri yasaklanmış, hatta gerekirse yalan söylemelerine de izin verilmiştir. Amerika Birleşik Devletleri'nde çocukları Opus tarafından "kaçırılan" aileler yıllar önce bir araya gelmiş, birbirlerini destekleyen gruplar oluşturmuştu. Bu gizli örgütü Belçika "en tehlikeli 187 tarikat" listesine almıştır.

Opus'a ait birçok enstitü, eğitim kuruluşu ve vakıf Escrivá hareketinden geldiğini gizler. Resmi kayıtlara göre bu kuruluşlar Opus Dei tarafından değil, harekete üye kişiler tarafından kurulmuştur. Bu nedenle de bir araştırma yapıldığında, sözü geçen dernek, ya da şirket resmi kayıtlarda adı görülen kişiye

aittir, yanıtı alınır. Opus Dei böyle şeylerle uğraşmaz, onun görevi dini konulardır!

II. Jean Paul Papalık makamına oturur oturmaz Vatikan içindeki kişisel gücünün temelini oluşturmak amacıyla Opus Dei ile ilişkilerini geliştirmeye sistematik ve sürekli çaba göstermişti. Göreve gelmesinden dört yıl sonra bu İspanyol harekete önem vererek Vatikan'da etkili olmasını ve prestij kazanmasını sağlamıştı. Opus Dei bugün bile yeri geldiğinde Papa'nın ona verdiği yetkiyi öne plana çıkararak aşırı tutuculuklarının üzerine reformcu bir boya çekmeye çaba gösterir. Bütün dünyaya yayılmıştır. Kilise hiyerarşisindeki geçerli olan etkisini rakamlar belirler. Seksen bin üyeli Opus Dei'nin 1600 rahibe sözü geçer. Bunu örneğin Almanya ile kıyasladığımızda, ülkedeki 28 milyon Katolik ile 560.000 rahibin ilgilenmesi gerekirdi. Fakat günümüzde Almanya'da sadece 20.000 Katolik rahip vardır.

1600 Opus Dei rahibinin arasından yedi piskopos çıkmış, içlerinden dördü de başpiskoposluğa getirilmiştir. Aralarından Limalı Cipriani Thorne II. Jean Paul tarafından 2001 yılının başında kardinal yapılmış ve yeni Papa'yı seçecek mecliste yer alması sağlanmıştır. Bir milyar Katoliğe hükmedecek Papa'yı Vatikan'daki on iki kardinalin oluşturduğu meclis seçer. Bu da demektir ki, her 75 milyon Katoliğe erguvan renkli bir kemer sahibi düşmektedir. Sadece 80.000 üyesi olan Opus Dei ise bu meclise bir temsilci sokarak diğerlerine göre çok daha etkili bir duruma getirilmiştir. Vatikan'da Opus Dei'nin en büyük destekçisi Papa II. Jean Paul'ün kendisiydi. Hareketin kurucusu Josemaria Escrivá'ya ölümünden daha on yıl geçmeden aziz rütbesi verilmesini sağlayan Papa idi. Halkın sevdiği, İkinci Vatikan Konseyi'ni düzenleyen "iyi" Papa XXIII. Jean ise o yıllarda azizlik rütbesini hâlâ beklemekteydi. Köktendinci Katolikliğin Vatikan'daki en önemli temsilcisi, Pamplona'daki Opus Dei üniversitesinin kendisine fahri doktorluk unvanı vermiş olduğu Alman kardinal Josef Ratzinger idi. Ruhaniler mec-

lisinde önemli bir görevi bulunan İspanyol kardinal Eduardo Martinez Somalo Opus Dei üyesi değildi, fakat bu harekete yakın olduğu biliniyordu.

Kolombiyalı kardinal Castrillon Hoyos da Escrivá hareketine olan sempatisini hiçbir zaman saklamaz, hatta Opus Dei'nin düzenlediği birçok toplantıya katılırdı. Fransız kardinal Roger Etchegaray da kardinal Ratzinger gibi Pamplona'daki Opus Dei üniversitesinin verdiği fahri doktorluk unvanını kabul etmişti. Brezilyalı kardinal Lucas Moreira Neves, Opus Dei'nin Vatikan'da etkili olmasını ve prestij kazanmasını sağlayanlardan biri olarak kabul edilir. Ruhaniler meclisinin aile sorumlusu Kolombiyalı kardinal Lopez Trujillo'nun da bir Opus Dei destekçisi olduğu bilinir. Buraya kadar adı geçen altı kardinalden en az üçünün zamanı geldiğinde Papa adayı olacağı tahmin ediliyordu. Bunlar Fransız Etchegaray, İspanyol Somala ve Brezilyalı Neves idi...

Kilise devletindeki çok önemli kişilerden biri, kendi söylemine göre Papa'yı her gün gören, Vatikan sözcüsü ve Opus Dei'nin önde gelen üyelerinden Joaquín Navarro-Valls idi. Vatikan duvarlarının ardında olup bitenlerden ve alınan kararlardan hangilerini dünya kamuoyunun öğreneceğine o karar verirdi. Tabii nelerin Vatikan duvarları dışına çıkmayacağına da... Son yıllarda Vatikan'daki bir olayın ardından olup bitenler, bu "haber sansürü"nün nasıl işlediğini ortaya koymuştu.

Kilise devletinde işlenen bir cinayet ve üç ölü. Banka skandalı ve papa suikastının perde arkası gibi bu inanılmaz olayda da Vatikan duvarları dışına pek işe yarar haber sızdırılmamıştı. Cinayetlerin ardından yapılan (ve daha ilk günden pek inanılmayan) resmi açıklamaya göre İsviçre Muhafız Kıtası'nda görevli 23 yaşındaki çavuş Cédric Tournay komutanı Alois Esterman ve eşi Gladys Meza Romero'yu kilise devletindeki dairelerinde üzerinde görev gereği taşıdığı tabancasıyla vurarak öldürmüş, ardından da intihar etmişti. Esterman Opus Dei

üyesi idi. Roma'da Opus Dei üniversitesindeki teoloji yüksek öğrenimi sırasında tanışıp evlendiği karısı da kendini İspanyol harekete yakın hisseden biriydi. Annesi Baudat'ın anlattığına göre genç Tournay, kendisini organizasyona çekmek isteyen birine karşı çıkmış ve ardından da güvendiği bir meslektaşıyla birlikte bazı araştırmalara girişmişti.

Esterman'ların dairesindeki üçlü cinayetin üzerinden daha birkaç saat geçmeden Vatikan resmi bir açıklama yayınlamıştı. Cédric Tournay'ın bu çılgınca davranışının nedeni, komutanı tarafından aşağılandığını ve duygularının yaralandığını sanmasıydı. Açıklamaya göre, belli bir görev süresi dolduktan sonra İsviçre Muhafız Kıtası'nın her ferdinin hakkı olan madalyayı Esterman disiplinsizliği nedeniyle Tournay'a vermeyi reddetmişti. Ancak bu açıklama ilerde geri alınmış ve yeni neden olarak, genç adamın beyninde tespit edilen güvercin yumurtası büyüklüğündeki bir tümörün bu kontrolsuz davranışına yol açtığı ileri sürülmüştü. Aynı açıklamada, o gün yanından geçmekte olan sivil giyimli komutanını asker selamıyla değil, sadece "Buon giorno" diyerek şöyle bir selamlamış olduğu da yer almaktaydı. Bir topun üzerinde oturmakta olan genç Tournay da sivil giyimliydi.

Polis bu gizemli cinayet üzerine bilimsel bir araştırma yapmamıştı. Olayın ardından sadece Vatikan mahkemesinin tek soruşturma yargıcı olan Romalı avukat Gianluigi Marrone çağrılmıştı. Onun dört gün süren araştırmasının ardından hazırladığı rapor, sözcü Navarro-Vall tarafından olaydan birkaç saat sonra yayınlanan bildirideki nedenlerle tıpatıp uyuşmaktaydı. Tournay'in annesinin avukatlar aracılığı ile yaptığı dosyayı inceleme talebi reddedilmişti. Oğlunun sözüm ona işlediği cinayetin ardından intihar ettiğinde üzerinde taşıdığı giysinin kendisine verilmesi isteği de yerine getirilmemişti.

Kendilerine "Discepoli di Verita" adını veren Vatikan içinden bir grup rahiple özel kişi, üçlü cinayet üzerine yaptıkla-

rı araştırmaların sonucunu 1999 yılında "Bugie di Sangue in Vaticano" başlıklı belgeyle kamuoyuna sunmuştu. Bu grubun ortaya çıkardığı ile Vatikan içinden bazı kişilerin daha ilk gün ortaya attığı savlar birbirleriyle örtüşüyordu. Sözcü Navarro-Vall'in yaptığı açıklamalar iyice incelendiğinde gerçeklere uymadıkları görülür. *Discepoli di Verita* Vatikan'da bazı tanıklarla kapsamlı görüşmeler yapmıştı.

Bu kişilerin anlattığı bir araya getirildiğinde olay şöyle gelişmişti: 4 Mayıs akşamüstü Cédric Tournay, Alois Esterman ile karısının kaldığı binanın önünde özel bir nöbete yollanır. Nöbeti sona ermek üzereyken, saat 19.00'a doğru, tanımadığı iki kişinin saldırısına uğrar. Bu kişiler Tournay'ı dövdükten sonra binanın bodrumuna sürüklerler. Resmi soruşturma dosyasında da, iki katlı binanın önünden saat 19.00'a doğru gürültüler geldiği yazmaktadır. Yine tanıkların ifadelerine göre cesetlerde darp izleri vardır. *Discepoli di Verita*'nın dosyasında, Cédric Tournay'ın saat 19.00'u az geçe sürüklendiği binanın bodrumunda, ucuna susturucu takılmış 7 milimetrelik bir tabancayla vurulduğu yazmaktadır. Bu cinayetin hemen ardından da aynı binadaki bir dairede kalmakta olan Esterman ve karısı, genç İsviçreli'nin görev tabancasıyla öldürülmüştür.

Genç İsviçreli'nin 9 milimetrelik tabancasıyla kendini vurarak intihar etmiş olduğunu iddia eden Vatikan'ın uzmanları olayın ardından, Cédric Tournay'ın başındaki yedi milimetrelik kurşun deliğinin nasıl oluştuğunu açıklayamaz. Üçlü cinayetin hemen ertesi günü bütün İtalyan gazetelerinde, Opus Dei üyesi Alois Esterman'ın Vatikan'da görevinden ötede güç sahibi olduğu savı öne sürülmüştü. Tournay'ın annesinin anlattığına göre oğlu ve iki meslekdaşı Esterman tarafından Opus'a üye olmaları için baskı altında tutuluyordu. Ancak onlar böyle bir şeye karşı çıkmış ve İspanyol gizli organizasyonunun görev yaptıkları muhafız kıtasıyla niçin böylesine ilgilendiğini ortaya çıkarmak için kendi başlarına araştırma yapmaya başlamışlardı.

Kafasından bu düşünceler geçen Muguette Baudat 47 yaşında, ufak tefek, zayıf bir kadındır. 1999 yılının soğuk bir şubat gününde, sırtında ince anorak, dudakları arasında sigarası, titreyerek oğlunun karla örtülü mezarının önünde duruyor... Cédric'in arkadaşları toprağa sokulu tahta haça dağcı nişanlarını takmış. Haçın üzerindeki oval fotoğraf gülümseyen genç İsviçreli Muhafız Kıtası çavuşunu gösteriyor. Mezarın üzerindeki toprak kümbelti yapma çiçeklerle bezenmiş. Dağlardan gelen keskin bir rüzgar Batı İsviçre'deki Martigny mezarlığını yalayıp geçiyor.

"Papa'ya üç mektup yolladım," diye konuşuyor hüzünlü anne. "Mektuplarımın alındığını belirten bir yazı bile gelmedi sekreterliğinden. Papa'ya yaz tatili yaptığı mekana yollamış olduğum telefaks da yanıtsız kaldı. Sanmasın Roma'daki efendiler, günün birinde vazgeçeceğimi. Oğlumu öldürdüler, fakat bunu yaparken yanlış bir anneyi seçtiler!"

Muguette Baudat oğlunun ölümünü kabul edemeyen bir kadındı. Atılgan, zeki ve kararlıydı. "Tek isteğim tarafsız bir mahkemenin araştırıp, oğlumun nasıl ve niçin ölmüş olduğunu ortaya çıkarmasıdır," diyen bayan Baudat, *Discepoli*'nin belgesinde, karı koca Esterman'lar ve genç Tournay cinayetiyle ilgili soruşturmanın sonuçlandırılıp, olayın kapatılmasına gerekçe olan Vatikan savlarının tutmazlığını ve kimi bilinçli yanlışları çok eleştirisel ele almıştı.

Bu belgeleri bir araya getirenler olup bitenler üzerine şu yorumda bulunmuşlardı: "Doksanlı yıllarda İsviçre Muhafız Kıtası üzerinde etkili olmak isteyenler arasında sanki bir savaş vardı. Bir yanda komutan Esterman'ı kullanarak muhafız kıtasını ele geçirmek isteyen Opus Dei vardı. Bu gizli organizasyonun amacı sadece sarayları ve Papa'yı uzun süreli denetlemek değildi. Opus Dei İsviçre Muhafız Kıtası'nı uzun aşamada silahlandırıp, Papa'yı koruyan polisleri etkisiz duruma getirmek de istiyordu. Polis üzerinde etkili olan karşı taraf

ise Opus'un Papa Muhafız Kıtası'nı ele geçirmesini, hatta silahlandırıp, korkulan bir güç haline getirmesini ne olursa olsun engellemek istiyordu. Kilise devletini çok iyi tanıyanlar Vatikan duvarları ardında nasıl bir savaşın sahnelendiğini çok iyi anlamaktaydı.

"Esterman'ın ölümünün ardından Vatikan sekreterliği yayınladığı açıklamada komutanın, Papa'ya suikast yapıldığı anda Aziz Peder'i Ağca'nın kurşunlarından korumak için kendini araya atmış olduğunu bildirmişti. Ancak bu büyük bir yalandı. Vatikan'daki bazı yaşlı rahipler Esterman'ın böyle bir kahramanlık yapmamış olduğunu anımsamıştı, çünkü muhafız kıtası komutanı o anda ağzına kadar dolu Sen Piyer alanında Papamobile'den 60 metre kadar ötede durmaktaydı. Suikastın hemen ardından çekilmiş fotoğrafların hiçbirinde Esterman, Papa'nın yakın çevresinde görülmez. Sen Piyer alanında 13 Mayıs günü saat 17.17'de olup bitenleri saniyesi saniyesine anlatan günlük gazeteler de Papa'ya sadık bu insanın kendini araya atmış olduğundan söz etmez. İki grup arasındaki savaşta birbirinden nefret eden iki 'bayraktar' vardı: Papa'nın İsviçre Muhafız Kıtası komutanı Esterman ile polis grubunun yeni şefi Raoul Bonarelli."

Bu kişi bizi II. Jean Paul cinayetine geri götürür. İki genç kız, ikisi de 15 yaşında, 1983 yılında Roma'da kaçırılır. Vatikan memurlarından birinin kızı olan Emanuela Orlandi 23 Haziran 1983 çarşamba günü saat 18.30'da rahibelerden piyano, flüt ve şan dersi aldığı kiliseye ait müzik okulundan çıkar. Az sonra bir kız arkadaşı Corso, Vittorio Emanuele'deki duraktan 64 numaralı otobüse binerken Emanuela'yı bir telefon kulübesinde görür. Ablası Federica da eve telefon etmiş olduğunu anımsar. Emanuela telefonda, birinin ona Sorelle Fontana'da düzenlenecek bir defilede, Piazza Barberini'deki kozmetik firması Avon'un el ilanlarını dağıtmasını teklif etmiş olduğunu söyler. Federica da kız kardeşine bu teklifi iyi bulduğunu belirtir, an-

cak anne babası yirmi dakika sonra eve döneceği için tekrar telefon etmesini söyler. Fakat bu telefon hiç gelmez.

5 Temmuz 1983 günü Vatikan sekreterliği ile Orlandi ailesine birer telefon gelir. Arayan kişi iyi İtalyanca konuşmaktadır. Emanuela'nın Türkeşçiler grubu tarafından kaçırılmış olduğunu söyler. Emanuela hapiste yatan M. Ali Ağca ile en geç 20 Temmuz'a kadar değiş tokuş edilmelidir. Telefon eden kişi para talebinde bulunmaz. Ertesi gün gelen bir zarftan çıkan şantaj mektubunun ilişiğinde Emauela'nın öğrenci kimliğinin bir fotokopisi vardır. Mektup, Bozkurtlar'ın Almanya merkezinin bulunduğu Frankfurt'tan postaya verilmiştir. Ardından ikinci bir mektup daha yollanır. O da Bozkurtlar'ın Olten'deki İsviçre merkezinden gelmektedir.

M. Ali Ağca ise Emanuela Orlandi'ye karşı serbest bırakılmak istemez. Ascoli Piceno hapishanesindeki iyi döşenmiş, rahat hücresinde kendini dışardan daha güvencede hissediyor olmalıydı. "Serbest kalmak istemiyorum!" diye bağırır, o günlerde Roma'daki mahkeme binasından çıkarken bekleşen gazetecilere. "Emanuela'nın da yanındayım!"

Genç kızı kaçırmış olanlar bu arada ses bantları yollarlar. Birinci ses bandı 17 Temmuz'da gelen bir telefonun ardından Quirinal yapısındaki Ansa haber ajansının önündeki merdivenlerde bulunur. Bantta Emanuela'nın yalvaran ağlamaklı sesi duyulmaktadır: "Daha fazla dayanamayacağım, kendimi iyi hissetmiyorum, hastayım..." Aradan birkaç gün geçtikten sonra ikinci bir ses bandı daha gelir. Yine Emanuala'nın sesidir. Genç kız arka arkaya yedi kez aynı cümleyi tekrarlar: "Gelecek ders yılında Vittorio Emanuele manastırında orta okul son sınıfına gidecektim."

Mirella Gregori de 4 Mayıs 1983 günü kaçırıldığında 15 yaşındaydı. İki olay arasında çok benzerlikler vardı. En son olarak ailesinin, Roma'nın kuzeyindeki Via Volturno'da çalıştırdığı "Coppa d'Ora" adlı kahvede görülmüştü. Kızın annesi son

zamanlarda sık sık uğrayıp, bir kahve içen ve Mirella'ya kur yapan 35-40 yaşlarında bir erkeği anımsıyordu. İki kaçırma olayı birbirine benzediği için Gregori ailesi, Orlandi'lerin avukatı Gennaro Ogidio'yu görevlendirir. Ancak Mirella'nın atılgan bir insan olan annesi kendi başına da araştırmalara girişir. O günlerde Papa'nın Via Nomentana'daki cemaati ziyaret edeceği kulağına gelince, kalkar oraya gider ve II. Jean Paul'ün korumaları arasında, kahvesine sık sık gelen o adamla karşılaşır. İyi bir araştırma sonucu da onun adına ulaşır. Bayan Gregori bu keşfinden, olayı inceleyen savcıyı haberdar eder. Ancak kadının verdiği bilgiler dosyada kalır. Tâ ki 1990 yılında Adele Rando adındaki bir kadın yargıç bu kaçırma olayını yeniden ele alıncaya kadar. Papa'nın yakın çevresindeki bu kişi yargıç Rando'nun ilgisini çeker.

Böylece Papalık polisinin ikinci şefi Raoul Bonarelli de sahneye çıkar. Hem Mirelle, hem de Emanuela'yı tanımış olduğunu itiraf eder. İki genç kızın kaçırılmasından yedi yıl geçtikten sonra araştırmalara yeniden bir hareket gelir. Yargıç Adele Rando hemen Bonarelli'nin telefonlarının dinlenmesine karar verir ve kısa sürede ilginç bilgilere ulaşır. Telefon görüşmelerinden birinde şu konuşma kayıt edilir: "Vazgeçmeye kalkma sakın," diye konuşur Raoul'u arayan yaşlıca bir erkek. Bu kişi ona 'sen', Raoul da ona 'siz' diye hitap ettiği için şeflerinden biri olabilirdi. "Bizim hiçbir şeyden haberimiz yok," diye adam devam eder. "Biz her şeyi gazetelerden öğrendik." Sonra Raoul konuşur: "Öyle ise ben... Fakat bazı şeyleri reddedemem ki... Annesi beni tanıdı..."

Yargıç Rando bayan Gregori ile Raoul Bonarelli'yi yüzleştirir. Fakat bu yüzleşmenin sonunda yanıtlardan çok yeni sorular ortaya çıkar. Mirelle'in annesi o gün nedense sinirlidir, korktuğu da bellidir. Kahvede kızıyla arada sırada konuşan adamla, Papa'nın refakatinde gördüğü adamın aynı kişi olup olmadığından şimdi pek emin değildir. Bayan Gregori'nin o

günkü davranışları yargıçta tehdit almış izlenimini uyandırır. Kısa süre sonra da kadın hastalanır ve ölür.

Yargıç Adele Rando 1997 yılı sonunda soruşturmaları durdurur. Bu kararı almasının nedenlerini açıklarken özellikle, kendinden önceki yargıç Rosario Priore gibi, iki kızın kaçırma olaylarını araştırırken Vatikan'ın hiçbir işbirliğine yanaşmadığından çok şikayet eder. Kilise devleti sorumluları kaçırma olayları üzerine bildiklerini İtalyan yargısı ile paylaşmaya yanaşmazlar. Soruşturmayı yapanlar Tiber nehrinin öteki yakasında hüküm süren 'Efendiler'ine üç kez arkaya arkaya yazıyla müracaat edip, onlardan bu konuda destek isterler. Soruşturma kapsamında dört kardinal ve bir başpiskoposla görüşme istekleri her defasında kabul görmez.

M. Ali Ağca'nın 2000 yılında Türkiye'ye iadesinin ardından yaşanan gelişmeler, Orlandi ailesinin hâlâ umut içinde olduğunu göstermektedir. Çünkü Ağça onlara 1997 yılında bir mektup yollamış ve mektupta yazılanları başkalarına açıklamalarını yasaklamıştı. Bu nedenle de Ağca'nın mektubu gizli kalmıştır. Orlandi'lere yazdığına göre kızları Türkiye'de yaşamaktadır. Emanuela evlendirilmiştir, çocuk sahibi de olmuştur. O günlerde otuz yaşını geçmiş olan kızlarını bir gün gelecek yine göreceklerdir. Ancak Ağca'nın o güne kadar söylemiş olduğu birçok şey gibi bu yazdıklarına da hemen inanmamalı, üzerinde iyice düşündükten sonra kesin karar vermelidir. Ağca'nın Türkiye'ye iadesinin ardından bu mektubu basına vermiş olan Orlandi ailesi ümidini yitirmemiş olduğunu belirtirmişti. Ancak yine de kötümser durumlarında değişen pek bir şey yoktu. "Bu kaçırma olayının ardında öylesine güçlü bir organizasyon var ki," diye konuşmuştu anne baba, "Bizce bazı ülkelerin gizli servisleri de bu işin içinde... Onlar raket, bizler de pinpon topuyuz."

1985 yılının sonbaharında M. Ali Ağca'nın hücresinde yapılan bir aramada memurlar, gazete kupürleri dolu bir zarf bu-

lurlar. Aralarında Amerikalı kadın gazeteci Claire Sterling'in *Famiglia Cristina* dergisine vermiş olduğu bir röportaj da vardır. Bayan Sterling gazete kupürünün altına el yazısı ile Ağca'ya bir not düşmüş: "Kimseye söyleme, Emanuela ile değiş tokuş edileceksin."

İtalyan yargısı Amerikalı gazetecinin ifadesini alamaz, çünkü bayan Sterling bu arada kanser hastalığından vefat etmiştir.

Beşinci Bölüm

Bir Bulgar komplosu mu?

Sergey Antonov otomobili ile Roma trafiğine çıktı mı, peşinden gelen otomobiller sürekli korna çalıyor; ormanda gezinen birinin peşinden havlayan köpekler örneği. Eski model Lada otomobilini Roma'nın keşmekeş trafiğinde öylesine dikkatli ve yavaş sürüyor.

1977 yılında İtalya'ya gelmiş olan otuz beş yaşındaki Antonov Bulgar havayolları "Balkan Air"in Roma bürosunda ikinci müdür görevindedir. O yıllarda çoğu Doğu bloku ülkesi vatandaşının hayat dolu ve zengin bir Batı kentinde hoşlandıkları bir yaşam tarzını Antonov sevmez. Roma ona hep korkutucu ve yabancı gelir. Hemen hemen bütün gününü havayollarının sevimsiz bürosunda geçirir, işten çıkınca da doğru Parioli semtinde Via Poli'deki tek odalı dairesine gider. Akşamları çoğu kez Bulgar klasiklerini okur. Pek dostu olmadığı için evinde telefon da yoktur. Roma dahilindeki birkaç özel telefon görüşmesini bürodan yapar. Yurtdışına özel telefon görüşmeleri yapmaz. Antonov kötü İtalyanca konuşur. Gerekli de değildir, çünkü Balkan Air'in, içine neredeyse rüzgar giren eski uçakları ile Bulgaristan'a uçmayı hiçbir İtalyan aklından geçirmez.

Roma'daki ilk yıllarında karısı Rositza ve kızı Anna onun yanındaydı. Karısı Sergey'den bambaşka karakterde bir insandı. Yaşamı seven, sohbetten hoşlanan biriydi. Kentteki di-

ğer Bulgarlarla sık sık bir araya gelir, Roma'da gezmekten de hoşlandırdı. Bu Sergey'i rahatsız etmezdi. Karısı evde yokken küçük kızına göz kulak olurdu. Fakat Anna altı yaşına basınca okul sorunu çıkmıştı. Roma'da Bulgar çocuklarının gideceği bir okul yoktu. Rositza da çalışabileceği uygun bir iş bulamamıştı. Yetmişli yılların sonunda İtalya ile Bulgaristan arasında turizm pek gelişmiş değildi. Bulgaristan kumsallarına sadece bazı İtalyan solcuları tatile gidiyordu. Onlar da Balkan Air'i yeğlemiyordu. Kendi halinde, sakin, içine kapanık kocasını seven Rositza sonunda istemeye istemeye küçük kızını yanına alıp, Bulgaristan'a geri döner. Görüşmeleri Sergey'in tatillerinde gerçekleşir...

25 Kasım 1982 sabahı saat 9.30'da kaldığı küçük dairenin kapısı çalınır. Sergey kapıyı açar ve karşısında bir grup Roma polisini görür. En önde duranı elindeki tutuklama emrini gösterir. Sergey kâğıtta yazanların tek kelimesini bile anlamaz. Bu durumda ne yapacağını da bilmiyordur. Fakat pek korkmaz. Bir yanlışlık, diye düşünür, önemli değil, gerçek az sonra anlaşılır...

Fakat Antonov birkaç saat sonra düş kırıklığına uğrar. Polis karakolunda kendisine anlatılanları yavaş yavaş kavrayınca kabus gördüğünü sanır. Sergey Antonov, 13 Mayıs 1981 günü Mehmet Ali Ağca'ya Sen Piyer alanında Katolik kilisesinin lideri II. Jean Paul'e kurşun sıktırmış olanların komplosunda sorumlulardan biri olmakla suçlanmaktadır.

Antonov İtalyan gazetelerini okumamaktadır. Haftalardır yazılanlardan büroda bile söz edilmemiştir. Gazetelerin bildirdiğine göre Papa'ya suikastı, Sovyet gizli polisi KGB'nin emriyle Bulgarlar planlamış ve uygulamıştır. Polonyalı Papa Sovyetler Birliği'nin İkinci Dünya Savaşı'nın ardından Doğu Avrupa insanlarını tıktığı "toplumlar hapishanesi"nde çok huzursuzluğa neden olmuştu. Bu nedenle Kremlin'de hüküm sürenler onun bir an önce ortadan kaldırılmasını arzuluyor-

du. 'Ağabey'in isteklerini yerine getirmek de her zaman olduğu gibi Bulgarlar'a düşmüştü. Amerika'da yayınlanan aylık dergi *Reader's Digest*'ın Ağustos/Eylül sayısında bunlar yazıyordu. Bu heyecan verici haberi Claire Sterling kaleme almıştı. Altmış dört yaşındaki kadın gazeteci Sterling'in katı bir antikomünist olduğu biliniyordu. Roma'da yaşıyor ve çok kez CIA tarafından da finanse edildiği bilinen günlük gazete *Daily American*'a haber ve yazılar geçiyordu.

Bu arada Antonov korku içinde Roma hapishanesi Rebibbia'da ne olacağını beklerken, Roma'nın Trastevere semtinde Claire Sterling yaşamının doruk noktasına hazırlanıyordu. *Reader's Digest*'daki makalesinin hemen ardından bir kitap yazmaya başlamıştı. 1983 yılında çıkan kitabında Sterling kendini gerçeğin peşinden koşan büyük bir gazeteci olarak sunmaktadır. "Benim kısa süre önce *Reader's Digest*'tan aldığım öneri yaşamında her gazeteciye nasip olmaz. Sana istediğin kadar zaman veriyoruz, dediler, nereye istersen oraya git, yeter ki gerçeği ortaya çıkart!"

Bayan Sterling yedi ay boyunca seyahat eder. Türkiye'ye gider, Avusturya, İsviçre ve Almanya'da haftalar geçirir. Ancak çoğu ülkede ilgililer onunla görüşmeyi reddeder, hemen hemen hiçbir yerde eline işe yarayan bilgiler geçmez. 'Komplonun içinde olan insanların yaşadığı' Bulgaristan'a ise gitmez. Örneğin silah tüccarı ve kaçakçısı Bekir Çelenk'le görüşmeyi denemez bile. Sterling'e göre, Bulgaristan'da gerçeği hiç çekinmeden anlatacak insanları bulması olanak dışıdır...

Ancak gerçek Bayan Sterling'i pek ilgilendirmemektedir. Kafasındaki tez bir başkadr. Bu kitapla 'Bulgar tezi'ni kanıtlayıp yaymak görevi verilmiştir kendisine. Arka planda ipleri ellerinde tutanların başında, CIA'nın Ankara'daki adamlarından Paul Henze ile Beyaz Saray'ın ve Başkan Ronald Reagan'ın Soğuk Savaş strateji uzmanı(!), İtalya ile bağlantıları çok iyi olan Michael Ledeen vardır. 'Bulgar tezi'ni ilk ortaya atan Paul

Henze'dir. 1920 doğumlu Henze, komünizmle savaşın ideolojik dinozoru sayılır. Yetmişli yıllarda CIA'da general rütbesine yükseltilmiş olan Paul Henze mesleğine Soğuk Savaş'ın başlangıcı sayılan ellili yıllarda *Radio Free Europe*'un politik danışmanı olarak başlamıştır. Batı dünyasının en büyük ve güçlü propaganda aracı sayılan bu radyo Almanya'dan yayın yapmaktaydı. İlerki yıllarda Amerikan 'enformasyon politikası'nın Türkiye'deki temsilcisi olarak bu ülkede de benzeri bir görevi yerine getirmiştir. Daha sonra Türkçe öğrenip, 1974 yılında üç yıllığına CIA'nın istasyon şefi olarak Türkiye'ye dönmüştü.

Birçok Türk politikacısı ve gazeteci, konuşmayı seven bu kişiyi hâlâ çok iyi anımsar. Onu yetmişli yıllarda yakından tanımış olan bir gazeteci şöyle anlatmıştır: "Henze'nin tam 'Big Brother'e uyan bir kişiliği vardı. Konuşurken sesi çok kısık çıktığı için ne söylediğine hep dikkat etmek gerekirdi. Konuşması bittikten sonra ne söylediğini şöyle bir düşündüğünüzde tehditten başka bir şey söylememiş olduğunu anlardınız..." CNN'in bugünkü İstanbul muhabiri Mehmet Ali Birand'ın 1985 yılında hazırladığı belgeselde Henze'nin ülkede görev yaptığı yıllarda CIA'nın Türkiye'nin istikrarsızlığı için aktif çaba göstermiş olduğunun belirtileri vardır. Gerçekten de yetmişli yıllar Türkiye'de huzursuz geçmiştir, hele solun ağır yara aldığı 1977. Aynı yıl CIA'yı güçlendirmek isteyen Başkan Jimmy Carter'ın güvenlik sorumlusu Zbigniew Brezinski Türkiye ve İran uzmanı olarak Paul Henze'yi grubuna alır.

1980 yılında Ulusal Güvenlik Kurulu'nun bir üyesinin Henze döneminde iki CIA ajanını Ülkelerarası Radyo Yayınları denetleme kuruluna sokmak istemiş olduğu ortaya çıkınca Başkan Carter liberal senatörlerin baskısı ile karşılaşır. Yetmişli yıllarda Münih'ten yayın yapan *Radio Free Europe* ve *Radio Liberty*'nin CIA tarafından yönlendirildiği anlaşılınca böyle bir denetleme kurulunun oluşturulması gerekmişti. Bu olayda yine 'köstebeklik' yapmış olduğu iyice belirlenin-

ce, Paul Henze, Carter'den sonra başkanlık koltuğuna oturan Reagan döneminde tutucu bir Think Tank grubu olan ve daha çok CIA'ya uygun senaryolar hazırlayan Rand Corporation'ın danışmanlığını üstlenmişti. Onun gibi katı bir antikomünist düşünceyle kalıplaşmış kişiler özellikle Reagan döneminde güçlenen yeni Soğuk Savaş politikasında çok gözdeydi.

M. Ali Ağca'nın birinci davasının sonuçlandığı 1981 Eylülünde açıklanan kararla hemen hemen aynı günlerde, Paul Henze *European American İnstitute for Security Research*'in Napoli'de düzenlediği ve konusu 'NATO'nun güney kanadı' olan bir toplantıya katılır. Henze'nin konuşmasının başlığı ilginçtir: 'Hedef: İstikrarsızlık'. Konuşması sırasında Henze "Sovyetler Birliği tarafından İtalya'da ve Türkiye'de yönlendirilen terörizm"den söz eder. Ona göre Papa'ya düzenlenen suikastı da bu kapsamda görmelidir. Bu konuşma daha sonra elden geçirilerek 1981 yılının kasım ayında *Atlantic Community* dergisinde de yayınlanır. Yazıda M. Ali Ağca'nın ve Sovyetler Birliği'nin geri planda oynadığı rol daha çok ön plana çıkarılır. Aynı yılın eylül ayında da İngiltere'de Thames televizyon kanalında *TV-Eye* adlı bir programda gazeteci Julian Manyon benzeri düşünceler öne sürer. Manyon bu programda ilk kez "Bulgar bağlantısı"ndan açıkça söz eder.

Bu filmde sözüm ona Bulgar gizli servisinin etkisinde olan Türk mafyası da konu edilir. Film yapımcısına göre Mustafaeoff adında bir Bulgar M. Ali Ağca'ya Papa'yı öldürmesi siparişini Tunus'da vermiştir. Belgesel filmin sonunda Julian Manyon'un teşekkür ettiği kişilerin isimleri yazılıdır. Bunlardan biri de Paul Henze'dir. Sayısız dünya ülkesinde milyonlarca tiraj yapan *Reader's Digest* dergisi Papa'ya suikastın hemen ardından Paul Henze'den bir istekte bulunur. Henze'den Papa II. Jean Paul suikastının perde arkasını inceleyip bir dosya hazırlaması istenir. Ancak Henze'nin Amerikan kamuoyunda daha çok CIA adamı olarak tanınması onları bu projeden vazgeçirir ve görev

Claire Sterling'e verilir. Kadın gazetecinin CIA ile ilişkilerinin çok iyi olduğu meslektaşları arasında bilinmektedir. Paul Henze de yakın tanışıdır. Clair Sterling bu ilişkilerden gerçekten yararlanır. Henze akademisyen havasındadır, Sterling ise ateşli bir gazeteci rolünü üstlenmiştir.

1982 yılının kışında yedi ay sürecek bir araştırma gezisine çıkar. "Karlar içindeki Ankara sis bulutları arkasına gizlenmişti," diye başlar Türkiye izlenimlerini anlatmaya. "Ancak kentin yaşamında yıllardır tanımadığı neşeli ve rahat bir hava esiyordu." Sterling'in yazdığına göre Ankara son yıllarda her şeyi felç eden terörizm korkusundan kurtulmuştu. Çünkü 1980 yılının eylülünde Türkiye'de bir askeri darbe olmuştu. Daha o yıllarda bu darbenin ardında ABD'nin parmağının olduğu söyleniyordu.

Bayan Sterling askerlerden hep iyi söz eder. Örneğin general M. onun gözünde "saçlarına ak düşmüş, sağcısından, solcusuna birçok Türk'ün sevip saydığı ılımlı biri"dir. Bu generalin anlattığına göre 43.000 kişi tutuklanmıştı. İçlerinden dört yüzü, politik görüşü ne olursa olsun Filistin kamplarında eğitim almıştı. "Filistinliler onları sadece eğitimden geçirmemişti," diye anlatmış general. "Sağcı mı, solcu mu, Kürt bölücüsü mü, Ermeni mi, hiç ayırım yapmamışlar, hepsine parasal destek vermişler, onları silahlandırmışlar da."

Bayan Sterling generalin anlattıklarını heyecanla dinler. Duydukları pek hoşuna gider. Ancak üzerinde fazla kafa yormadığı bir şey vardır. Kürt bölücülerle Ermeni teröristlere Filistin kamplarında 'solcu misafir' gibi davranılırken, Bozkurtlar gibi sağcıların bu kamplarda ne işi vardı? Fakat üzerindeki üniforması mükemmel ütülü, oturduğu masası derli toplu general, Sterling'in gözünde çok inandırıcı birisiydi.

Sosyal demokrat Başbakan Bülent Ecevit'in kısa süren ortanın solu koalisyonunda içişleri ve dışişleri bakanlığı yapmış olan Hasan Fehmi Güneş'i ise Sterling kitabında general kadar

övmez. "Şimdi avukatlık yapan Güneş loş ve küçük bürosunda oturuyor... Yüzünün hatları yumuşak, orta yaşlı, ancak göbeği çıkmış... Keyfi pek yerinde değil. Güneş, dikkatli olmalıyım, diyor konuşmaya başlarken. Hakkımda soruşturma açıldı." Bunun üzerine Sterling, röportajı banda almayı öneriyor. "Sizin güvenliğiniz açısından..." Güneş kabul ediyor.

Eski içişleri bakanı görüşme sırasında Papa suikastını kendince şöyle değerlendiriyor: "Polonya'yı denetimi altına almak isteyen diğer Doğu bloku ülkeleri bu komployu düzenlemiş olabilir." Fakat Güneş şunu da ekliyor: "Ancak benim daha çok inandığım başka bir şey var. O da, Polonya'nın Varşova Paktı'nın dışına çıkmasını sağlamak için ülkede bir ayaklanma yaratmak isteyen Batının bu komploda parmağı olduğu."

Ankara'dan sonra İstanbul'da da bir süre kalan Claire Sterling en fazla beş-altı kişiyle karşılıklı görüşür. Görüştüğü kişilerden hiçbiri Bulgaristan olasılığından söz etmez. Bulduğu tek belge, bir Türk gazetesinde çıkan ve Amerikan Büyükelçiliği tarafından tercüme edilen bir yazıdır. Sol eğilimli *Cumhuriyet*'teki yazıda bir Türk silah kaçakçısı işlerinden söz ederken Bulgaristan bağlantılarına da değinir.

Türk mafyası da diyebileceğimiz, Türk silah kaçakçıları çetesinin lideri Abuzer Uğurlu ve üç kardeşidir. Bulgaristan yoluyla Türkiye'ye çok sayıda ateşli silah kaçak yoldan girmektedir. Bu silahlar genellikle İtalya, Fransa ve İspanya'dan gelmektedir. Söylentiye göre giren silahların içinde Çekoslavakya menşeli olanlar da vardır. Aracılığı yapan Türk mafyası silahların karşılığını eroinle ödemektedir. Uyuşturucu da bu yolla Batı ülkelerinin yolunu tutmaktadır.

Cumhuriyet, bu yazının ardından gelen bir okur mektubunu da yayınlar. Mektubu yollayan, Almanya'da tutuklu olan Türk silah kaçakçısı Süleyman Necati Topuz'dur. Yıllar sonra bu kişinin Alman Haberalma Servisi'yle bağlantı içinde olduğu ortaya çıkacaktır.

Topuz, *Cumhuriyet* gazetesine yolladığı mektubunda şunların bilinmesini istemektedir: "Türk mafyası Bulgar Gizli Servisi'nin denetiminde ve yönetimindedir." Buna başka savlar da ekler: "Bulgar Gizli Servisi Türk mafyasını içine almıştır. Çünkü Bulgaristan'da kaçakçılara satılan sigaradan ağır silahlara kadar her türlü şey devletin sahibi olduğu ithalat ve ihracat firması Kintex aracılığı ile yapılır. Bulgaristan'dan transit geçen bütün mallar yurda giriş yaptıktan sonra Kintex aracılığı ile yine yurtdışına çıkmak zorundadır. Bu nedenle bütün kaçakçılar, daha doğrusu mafya, Bulgaristan'daki ticari ilişkilerinde Kintex'i kullanmaya zorlanır. Bu şirket bir yerde Bulgar Gizli Servisi'nin bir 'yan kuruluşu'dur."

Süleyman Necati Topuz'un son cümlesinde söyledikleri çok doğrudur. Ancak Claire Sterling'in bir Batı Alman hapishanesinde cezasını çekmekte olan kaçakçının okur mektubundan yola çıkarak "Bulgar izi"ni bütün dünyaya yayması pek anlaşılır gibi değildir. 1982 yılının ağustos ayında *Reader's Digest* dergisinde yayınlanan yazısında, Kintex'in Sofya'daki gri renkteki binasından Roma'daki Sen Piyer alanına uzandığını iddia ettiği 'kanıtlar zinciri'ni sunarken verdiği kanıtlar çoğu kez sağlıklı değildir. Kitabından önce kaleme almış olduğu bu bu yazıdaki birçok bilgi boşta kalan savlardır. "Gittiğim her Batı ülkesinde kilit noktalarında oturan insanlar özel görüşmelerde bana, Ağca'yı yönlendirmiş olan güçlerin ardında Sovyetler Birliği'nin bulunduğuna inandıklarını söyledi," diye yazar Sterling. Hıristiyan demokrat İtalyan politikacı Francesco Mazzola da: "Ağca'nın emir aldığı subay Bulgar gizli ajanı Mustafaeoff olmalıydı," diye anlatmış. Bu politikacı İtalyan parlamentosunda gizli servislerin denetiminden sorumlu komisyonun başkanıydı.

Claire Sterling'e göre Türk silah kaçakçısı Abuzer Uğurlu Bulgar parti yönetimiyle bağlantıları sağlayan kişiydi. Uğurlu'nun Bulgar pasaportu vardı, Sofya'da da bir villası. "Bu, sadece Bulgar Komünist Partisi üst düzey mensuplarına

tanınan bir ayrıcalıktı," diye yazar Sterling. Ancak daha sonra ortaya çıktığına göre ne Abuzer Uğurlu'nun bir villası vardı, ne de kitapta verilen adres doğruydu. Sofya'da böyle bir cadde de yoktu... "Uğurlu'nun Bulgarlara çalıştığı kesindir," diye yazar Sterling. "Hiçbir ülkenin gizli polisi de Bulgarlarınki kadar KGB ile böylesine yakın ilişki içinde değildir. Bulgarlar, Ruslar ne söylerse yapar. KGB bütün teröristleri yakından izler. Bu nedenle de Bulgar gizli servisine böylesine yakın olan Ağca gibi birini tanımaması ve yapmak istediğinden haberdar olmaması düşünülemez."

Sterling'in kimi açıklamaları 'maceracı' şeylerdir. Bir sayfada Ağca'nın Bulgar gizli servisiyle ilişki içinde olduğunu kanıtlamak için en büyük mafyacı Uğurlu'yu kullanırken, birkaç sayfa ötede hiçbir aracıya gerek görmeden Ağca'nın gizli servisle doğrudan ilişkiye geçmiş olduğunu belirtiyor. Sterling'in bu yazısından bir yıl sonra da kitabı piyasaya çıkar. Öne sürdüğü tezde değişiklik yoktur, sadece anlatımı bol sözlüdür.

"İzleyip çizdiğim komplo oldukça karışıktı. Ne de olsa Katolik kilisesinin lideri öldürülmek isteniyordu. Benim tezime göre kiralık katili, operasyonları için Bulgaristan'ı kullanan ve Bulgarların sıkı denetiminde çalışan Türk mafyası bulmuş ve ona gerekli olan himayeyi vermişti. Buldukları kişi kiralık katil olarak bilinen bir sağcı terörist ve faşist bir katildi. Avrupa ülkelerine yaptığı ziyaretlerle ve her gittiği yerde neofaşist Bozkurtlarla bir araya gelerek 'ününe ün' katmıştı. Suikastın, Sovyetler Birliği ile hiç ilgisi olmayan, aşırı sağcıların bir komplosu olduğu kanısı uyandırılmak isteniyordu.

"Burada söz konusu olan Bozkurtlar gerçekte Türk mafyasına çalışıyordu. Onlar da Bulgar gizli servisi Darzhavna Sigurnost'un (DS) kontrolü altındaydı. Bana göre Sovyet gizli servisi KGB de Bulgarları kontrol etmekteydi. Bu kitapta yazanları okuyan tabii kendi görüşlerini oluşturabilir. Ancak baştan sona yeterli kanıtlar vardır. Sadece Bulgarlardan

Ruslara olan bağlantı kanıtlar incelenerek kesinleştirilebilir. Komplo ile ilgili herhangi bir bağlantıları olduğu kanıtlanmasın diye Ruslar her türlü önlemi almıştı. Sovyetler Birliği üst düzey yöneticileriyle yüzyılın suçu arasındaki bağlantıyı kanıtlayacak tek bir kâğıt parçası, şifreli hiçbir mesaj, hiçbir bant kaydı, ya da tanık bulunması olanak dışıdır. Ortaya suikastla ilgili ne çıkarsa çıksın, hiçbirinde elinde namlusu tüten bir tabanca tutan Rus görülmez."

Claire Sterling'in bu yorumları yaparken kullandığı tek "belge" inancıdır. O yıllarda zafer coşkusu içinde yayınladıklarından hiçbiri ilerde kanıtlanmamıştır. Hele Türk mafyasının çalışmalarını Bulgar gizli servisinin denetiminde yürüttüğü savı hiç... Gerçekte böyle ilişkiler tersine çalışmıştır. Türk kaçakçıları Bulgarların desteğine gereksim duydukları zaman bunu, çoğu kez dolarla rüşvet vererek hallediyordu. Doğu blokunun en yoksul ülkesi Bulgaristan'da böyle şeyler büyük Sovyet kardeşin övücü sözlerinden çok daha geçerliydi. Sterling'in bol örülmüş bir kazağı andıran tezi, en çok doktor muayenelerindeki bekleme odalarında okunan *Reader's Digest*'in sayfalarının dışına çıkmayacaktı. Ancak Sterling savları o günlerde dikkatli ve eşgüdümlü aksiyonlarla daha başka okurlara da sunulmuştu.

1982 yılının eylülünde Amerikan televizyon devi NBC Papa suikastını ele alan ve tam bir saat süren bir yayın yapar. Programı hazırlayan, Amerikan televizyon dünyasının en etkili yorumcularından Marvin Kalb'dır. Yayın için Roma'daki araştırmaları, Claire Sterling'in yakın bir meslektaşı olan kadın gazeteci Judy Harris yapmıştı. O günlerde Paul Henze ile Claire Sterling 'Sovyet suçu' konusunda uzmanlığa terfi etmişlerdi! Marvin Kalb'ın sunduğu programda da danışman rolüne soyunmuşlar, onun çanak sorularına her zamanki yanıtlarını vererek tezlerini pekiştirmişlerdi. Marvin Kalb'ın sorularından biri şöyleydi:

"Bu suçun arkasında Sovyetler Birliği'nin olduğuna gerçekten inanıyor musunuz?"

Her ikisinin de ağzından şu yanıt çıkmıştı:

"Biz buna sadece inanmıyoruz, böyle olduğunu da biliyoruz."

Program çok ilginç bir görüş açıklaması ile sona ermişti. Marvin Kalb'ın söylediğine göre çok güçlü bir devlet kendine düşman gördüğü başka bir devletin başkanının yaşamına son verme girişiminde bulunmaktan çekinmezdi. Ne de olsa, Amerika Birleşik Devletleri de Küba Devlet Başkanı Castro'yu öldürmeyi birçok kez denemişti...

Bu televizyon yayınının ve Sterling'in *Reader's Digest*'ta çıkan makalesinin hemen ardından Amerikan kongresinin Avrupa'da Güvenlik ve İşbirliği Komisyonu Papa suikastını 23 Eylül 1982 tarihli toplantısının gündemine almıştı. Claire Sterling, tanınmış terörizm uzmanı Michael Ledeen ve Ananov Slavov adında bir Bulgar göçmeni de tanık olarak davet edilmişti. Komisyonun amacı, Papa'ya yapılan suikastın 1975 yılında Helsinki'nde alınan kararın altıncı maddesine aykırı olup olmadığını incelemekti. Bu maddeye göre sözleşmeyi imzalayan devletler "teröristleri doğrudan veya dolaylı desteklemeyeceklerini" garanti etmişti. Toplantıya katılan her iki partinin kongre üyeleri yaptıkları açılış konuşmalarında toplantının ana konusu üzerine aynı fikirde olduklarını belirtmişlerdi. Pennsylvania eyaletinden Demokrat Parti üyesi Don Ritter çok gereksiz konulara da değinen uzun ve heyecanlı bir konuşma yapmıştı:

"Günün birinde 'yüzyılın suçu' diyeceğimiz bir olayı incelemek için şu anda düşünülmesi mümkün olmayanı düşünmek, inanılması olanak dışı bir şeye inanmak istiyoruz. Daha önce başlayıp, 13 Mayıs 1981 günü doruğuna ulaşmış olan olaylar kesinlikle 'yüzyılın suçu'dur. Çünkü onlardır suça yönelik ulusal bir düşünce şeklini sembolize eden. İnanılması zor şey-

lerdir. Evet, kimi insan olup bitenlere inanmayı reddedecektir. Kimileri ise arkalarını dönmeye, kulaklarını tıkamaya çaba gösterecektir. Olaya ilgi duyanlara gelince, onlar insanlık medeniyetinin değerlerine bıçak saplayabilen bu öldürücü kafa yapısı karşısında kendilerini hiç de iyi hissetmeyeceklerdir... Bugünkü toplantımızın konusu bizler için sadece rahatsız edici değil. Burada duyacaklarımızın gözden kaçırılmaması gereken kimi tehlikeler karşısında gözlerimizi açması da mümkündür. Özellikle Sovyetler Birliği ile onun uyduları ve dostları terörizmi ulusal politikalarının bir yöntemi kabul ediyorlar. Bu görüşte olan ülkelerin sayısı giderek artarken kendimize şu soruyu sormak zorundayız: Bundan sonraki kurban kim olacak? Bu kurban sen olabilirsin, ben olabilirim, sizler olabilirsiniz!"

Bütün katılımcılar daha sonraki konuşmacıların söyleyeceklerine artık hazır sayılırdı. Don Ritter'den sonra mikrofona Claire Sterling gelmişti. Kadın gazeteci konuşmasına çok alçakgönüllü(!) başlamıştı: "Eğer benim gibi bazı basın mensupları ellerindeki bütün olanakları sonuna kadar kullanmasaydı, bu suikastın perde arkası hiçbir zaman ortaya çıkarılamazdı! Bu hiç de kolay bir çalışma olmamıştı. Kişisel deneyimlerime dayanarak şunu söyleyebilirim ki, olayla uzaktan yakından ilgisi olan devletlerden hiçbiri suikastle ilgili araştırmalarını sonuna dek sürdürmek istememiştir. Hatta çok belirgin izlerin bile peşinden gitmemek için çaba göstermişlerdir. Özellikle de gerçekle karşılaşmamak için Doğuya uzanan izleri önemsemediler. Çünkü hepsi de bu korkunç olayın perde arkasında kimin olduğunu biliniyordu."

Claite Sterling bu sözlerinin ardından kendince en önemli kanıtları sıralama başlamıştı. Bunlardan biri de, M. Ali Ağca yakalandığında cebinden çıkan ve ne zaman, ne yapması gerektiğini yazan Türkçe notlardı. Sterling'e göre tabii bu kâğıt parçası, Ağca'nın kendisine "emir veren" bir destekçisi olduğunun güzel bir kanıtıydı. Ancak kâğıtta yazanlardan bu kişinin

Doğudan mı, yoksa Batıdan mı geldiğini kanıtlamak mümkün değildir. O gün salondaki politikacılardan hiçbiri Claire Sterling'e, Ağca'nın cebinden çıkan kâğıtla "Doğu izi"ni nasıl belgeleyebildiğini sormamıştı. Ağca'nın banka hesaplarına yatırılmış paralar konusunda da aynı suskunluğu göstermişlerdi. Claire Sterling her şeyi öyle anlatmıştı ki, sanki banka dekontlarının üzerinde Kremlin şefi Andropov'un parmak izleri vardı! Gerçekte ise Türkiye'deki değişik bankaların dekontlarından, 1978 sonundan itibaren, daha doğrusu Abdi İpekçi cinayetinden önce, genç M. Ali Ağca'nın hesaplarına büyük miktarda paralar yatırılmış olduğu görülmekteydi. Dekontlardaki M. Ali Ağca imzası taklit edilmişti. Hesaptan para çeken ise Ağca'nın kendisiydi, çünkü imza onundu.

Claire Sterling'e göre böyle bir kiralık katili sadece şeytanca kötülükler düşleyen Moskova finanse edebilirdi. Kadın gazeteci konuşması sırasında ayrıca şuna da dikkati çekmişti: Türkiye Gazete Sahipleri Sendikası ile Milliyet gazetesi İpekçi'nin katilini ihbar edip yakalanmasını sağlayana para ödülü vereceklerini açıklamışlardı. Ancak Ağca'nın Türkiye'de yakalanmasından sonra gelip altı milyonluk bu ödülü alan olmamıştı. Claire'e göre İpekçi cinayetinde parmağı olduğu ortaya çıkmasın diye KGB kimseyi parayı almaya yollamamıştı! Bunu daha önce *New York Times* da yazmıştı. Kongre üyeleri ise bu konudan habersizdi. O günlerde insanları bilgilendiren internet yoktu. Birçok bilgi eyalet dışına çıkmıyordu, ya da okyanus ötesinden Amerika'ya gelmiyordu. Bu nedenle de Claire Sterling salonda kendisini dinleyenlere hiç çekinmeden istediği her şeyi anlatabilirdi. Avrupa ülkelerinin iç politikası üzerine haberleri daha çok *Herald Tribune* biraz kırparak okuyucularına veriyordu.

Bir kongre üyesinin, dört hafta önce yayınlanmış olan makalesine tepki alıp almadığı sorusuna Sterling şu yanıtı vermişti: "Bilmiyorum. Haftalardır Roma'da değildim, fakat bugün

İtalya'ya uçuyorum. Beni arayanlar olmuş olabilir. Ancak en son gelişmelerden haberim yok."

Sterling'in *Reader's Digest* makalesinde yazdıkları ve NBC'nin belgeselde anlattıkları, medyanın değişik uzmanları tarafından desteklenmesine karşın Amerikan kamuoyu Sovyetler Birliği'nin Papa suikastının suçlusu olduğu tezine pek inanmamaktaydı. Sterling'in tezini destekleyenlerden biri de, Michael Ledeen'di. Bu kişi, 1981-1982 arasında başkan Ronald Reagan'ın dışişleri bakanı olan general Alexander Haig'ın danışmanlığını yapmıştı. Aynı zamanda Georgetown Institute for Strategic Studies görevlisiydi. Ledeen kongre üyelerine yaptığı konuşmada, suikast üzerine çok bilgisi olmadığını, Bulgaristan'ı ve Türkiye'yi de pek tanımadığını söylemişti. Ancak kimi belirtilere göre Ledeen bu konularda bilgi sahibiydi. Ledeen iyi bir analizcidir. Kongre üyelerinden Ritter kendisine uzun bir soru sorar:

"Söylediğinize göre Bulgar gizli servisi, ülkenin politik üst düzey yöneticilerinden emir almadan dış politikayla ilgili girişimlerde bulunmuyor. Yine siz, Bulgar gizli servisinin Sovyetler Birliği gizli servisi ile çok yakın ilişki içinde olduğunu belirttiniz. Onların da tek başlarına dış politikayla ilgili kararlar alamadığını söylediniz. Şimdi ben sözlerinizden şu sonucu çıkarıyorum: Sovyetler Birliği'nde bu gibi çok önemli görevlere atanma kararlarını en yüksek makam veriyor, daha doğrusu bu kararları Politbüro alıyor. Doğru mu düşünüyorum?"

Ledeen şöyle konuşur: "Sorunuza yanıtım 'evet' olacak. Papa'yı öldürme komplosunda Bulgar gizli servisinin parmağı bulunduğu kanısına vardınız mı, Sovyetler Birliği'nde Politbüro'nun da bunun iyice içinde olduğunu kabullenmelisiniz. Bence bu olayı başka türlü analiz etmek mümkün değildir."

Gerek kongre üyesinin, gerekse tanınmış strateji uzmanın söylediklerine İtalyanlar "aria fritta" der. Anlamsız cümleler-

le birbirine eklenen içi boş savlar sonunda gerçek gibi kabul edilir ve buna da herkes inanır! Bu toplantıdan bir yıl sonra (1983) gerek Paul Henze'nin, gerekse Claire Sterling'in, Papa'yı öldürme girişiminde Sovyetler'in suçlu olduğu tezini işledikleri kitapları piyasaya çıkar. Her iki kitabın da içeriği hemen hemen aynıdır. Henze kimi yerde konunun dışına çıkarak terörizmin Sovyet komünizminin ayrılmaz bir parçası olduğunu kanıtlamaya çabalar. Claire Sterling'in, birçok bölümünde Paul Henze'nin parmak izlerinin açıkça görüldüğü kitabı da iyi bir propaganda ile piyasa sürülür.

Ancak bu arada bazı gazete makaleleri de göz ardı edilmiştir. Örneğin *New York Times*'ın asker-ordu-savaş konularında uzmanlaşmış yazarı ve Brzezinski'nin danışmanı Lesli Gelb 27 Ocak 1983 tarihli makalesinde, M. Ali Ağca'nın arkasında Bulgar gizli servisinin olduğu ve emirlerin Moskova'dan geldiği tezinin Henry Kissinger ve çevresinin ne kadar hoşuna gitmiş olduğuna değinir. Gelb ayrıca, Claire Sterling'in *Reader's Digest* makalesinde Paul Henze'nin topladığı belgeleri kullanmış olduğundan da söz eder.

Kısa süre sonra *Reader's Digest* yolladığı bir okur mektubuyla *New York Times*'a doğru yolu göstermek ister. Savlara açıklık getirme çabasında olan dergi genel yayın müdürü şöyle yazar: "Paul Henze, tarafımızdan Papa'yı öldürme girişimiyle ilgili bir inceleme hazırlamakla görevlendirilmişti. Claire Sterling dergimizin 1982 yılının eylül sayısında yayınlanan makalesini gerek hazırlama, gerekse yazma aşamasında Bay Henze'nin bu incelemesinden yararlanmamıştır. Gerçek şudur ki, Claire Sterling, Bay Henze'nin yazdıklarını görmemiştir bile."

İtalyan soruşturma dosyalarında ise bambaşka bulgular vardır. *Reader's Digest* genel yayın müdürünün "Claire Sterling görmemiştir" dediği Henze incelemesi Sterling'in arşivinde ortaya çıkmıştır. Suikastla ilgili üçüncü soruşturmayı yönetmiş olan Romalı yargıç Rosario Priore 1995 yılında, birkaç ay önce

kanser hastalığından vefat etmiş olan Claire Sterling'in arşivine el konulması kararı almıştı. Görevliler kartonlar dolusu belgeyi Sterling'in Roma'daki dairesinden ve Cortona'daki villasından taşımıştı. Yargıç Priore, eline ne geçmişse bir kenara koymuş olan Sterling'in bu arşivindeki gazete kupürlerinden en ufak kâğıt parçasına kadar her şeyin listesini yaptırtmıştı. Bulunanlar arasında Sterling'in Paul Henze ile sıkı işbirliğini belgeleyen yeterli sayıda evrak da vardı. Henze'nin *Reader's Digest*'e yazmış olduğu makale de Sterling'in "Henze prep.R-D" dipnotuyla arşivinden çıkmıştı. Ayrıca kadın gazetecinin üzerine "Henze" notunu düşmüş olduğu ve daktiloyla yazılmış bir "Ağca kronolojisi" de arşivindeydi. Bu belgeyi Henze 1983 yılında çıkmış ve Papa suikastı konusunu işlediği kitabında kelimesi kelimesine kullanmıştı. Her iki "suikast uzmanı"nın birlikte Türkiye'ye gitmiş oldukları da arşivden çıkan belgelerden görülmektedir.

Sterling'in evinde bulunanlar arasında İstanbul Üniversitesi'nden bir profesörün Sterling ile Henze'ye yollamış olduğu bir mektup da vardır. Mektubun içeriği, üniversite öğrencisi M. Ali Ağca'dır. Paul Henze ayrıca Eylül 1981'de Napoli'de düzenlenen "European American Institute for Security Research" adlı seminer için hazırlamış olduklarını da Bayan Sterling'e vermiş. Ağca konusundan da sözettiği belgenin başlığı "Goal Destabilization – Soviet Agitational Propaganda, Instability and Terrorism in NATO South"dur.

Roma savcılığının el koyduğu ve arşivlediği yığınlarla belgenin içinde çok önemli bir şey eksikti. Sterling'in, öne sürdüğü Bulgar tezini kanıtlamak için adını Mustafaeoff olarak verdiği ve önemli tanık saydığı o gizemli Bulgar'la ilgili tek bir ipucu bile bulunamamıştı! Ne bu konuda kimi uzmanlara gönderilmiş yazılı sorular, ne Mustafaoeff'un adının geçtiği herhangi bir gazete kupürü, ne de bu kişinin Bulgaristan'dan Tunus'a nasıl gitmiş olduğu üzerine bilgiler vardı Sterling'in

dev arşivinde. Böyle bir kişinin kesin varlığından kendisine söz ettiklerini belirttiği siyasi polis Digos'un komiserleri ile yaptığı buluşma üzerine de herhangi bir belgeye rastlanmamıştı. Claire Sterling'in çok kapsamlı, çok derin ve kimi yerde etkileyici araştırmalarının hiçbir yerinde bu adama rastlanmaz. Buna şaşmamak gerekir. Çünkü böyle birisi yoktur! Konunun ilginç yanı, M. Ali Ağca da daha 13 Mayıs 1981 günü, suikastın hemen ardından yapılan ilk sorgulamasında Mustafaeoff adından söz etmişti. Demek ki genç Türk daha tabancasını Papa'ya doğrultmadan, hangi kişiyi suçlaması gerektiğini biliyordu. "Bulgar tezi" Ağca'ya sonradan hapishanede ulaştırılmamıştı. O bundan suikastten önce haberdardı. Olayın bu yanı uzun süre bir bilinmeyen olarak kalacaktı.

O günlerde Bayan Sterling kendini bir Jeanne d'Arc rolünde görüyordu. Çünkü gerçeği tüm karşı çıkmalara rağmen 'kanıtlamak' istiyordu! Fakat Amerikan ilgilileri, medyası, hükümeti, en başta da CIA ile uğraşmak zorundaydı! Yazmış olduğu kitabın üçte birini bu "hüzün öyküsü"ne ayırmıştı... Sterling kendini, vermek istediği mesajların ülkesinde kabul görmediği bir peygambere benzetir.

Kadın gazeteci içinde bulunduğu durumu şöyle anlatır: "Amerika Birleşik Devletleri ve dostlarının uygarca ilişkileri ayakta tutmaya çaba gösterdiği bir süper güce karşı ağır suçlamalarda bulundum. Makalemin yayınlandığı günlerde bu ilişki sıfır noktasındaydı. Amerikalılar ve Ruslar nükleer silahları azaltma veya çoğaltma üzerine 'çarpışma rotası'ndaydı. Bu dönemde Sovyetler SS-20 füzelerini yerleştirmek isterken, Amerika Birleşik Devleri de bir yıl sonra Cruise-Missiles ve Pershing'leri mevzilendirmeyi planlıyordu. Bu çatışma NATO ülkeleri arasında da çatlaklara neden olmuş, hatta kimi üyeler ABD'ye, Moskova ile ne olursa olsun bir anlaşmaya varması için isteklerde bulunmaya başlamıştı. Sovyetler Birliği yöneticilerini 'adam öldürmeye teşebbüs'le suçlamak için yanlış bir zaman

mı seçmiştim yoksa? Daha sonra mı yapmalıydım bunu? Acaba o uygun zaman hiç gelmeyecek miydi?

"Bana göre kamuoyunu karanlıkta bırakarak uygarca ilişkilerin ayakta tutulması mümkün değildi. Batılı ülkeler 1972 yılında politik yumuşamayı denemişti. Ancak Sovyet rejimi üzerine gerçekleri ülkelerinin kamuoyundan saklayan Batı hükümetleri, istemeden de olsa, daha ileri gitmesi, daha çok şeyi göze alması için Sovyet yöneticilerini güçlendirmişti. Onlar Batının bu suskunluğunu onay olarak görmüştü."

Claire Sterling'in yazdıkları pek coşkuyla karşılanmamıştı. Bu da onu çok üzmüştü. Washington'da CIA yetkilileri gazetecilere yaptıkları açıklamalarda, Sterling'in "Bulgar tezi"nin yetersiz olduğunu söylemişlerdi. Elinde yeterince kanıt yoktu. Basın da yazdıklarına pek önem vermemişti. Claire Sterling şöyle konuşmuştu o günlerde: "New York, Los Angeles veya San Francisco'da rastladığım meslektaşlarım yazdıklarımın etkisinde kalmıştı. Ancak hepsi de Rusları kötülememi doğru bulmadıklarını belirtmişti. Bunun senatör McCarthy'den sonra artık yapılmadığını söylemişlerdi."

Fakat Claire Sterling'in üzüntüleri M. Ali Ağca'nın 3 Mayıs 1982'de verdiği bir ifadeyle biraz olsun hafiflemişti. Ağca, söylediğine göre, Palma di Mayorka adasındaki tatili sırasında Musa Serdar Çelebi ile bir telefon görüşmesi yapmıştı. Kartal hapishanesinden kaçmasının ardından Milliyet gazetesine yazdığı ve Papa'yı öldürmek istediğini açıkladığı mektubun ardından Çelebi kendisine, Bulgar gizli servisi ile arası çok iyi olan silah ve uyuşturucu kaçakçısı Bekir Çelenk'le Frankfurt'ta buluşmuş olduğunu söylemişti. Çelenk ona, eğer Ağca Papa'yı öldürme planını gerçekleştirirse Bulgar hükümetinin Bozkurtlar teşkilatına üç milyon Mark ödemeye hazır olduğunu açıklamıştı. Ayrıca Türkiye'den gelen mültecilere de Varna'da sığınma olanakları yaratılacaktı... Ağca da ona bu öneriyi kabul etmeye hazır olduğunu belirtmişti. Papa'yı öldürmeyi zaten

kafasından geçiriyordu. Ayrıca bundan hem dostları yararlanacaktı, hem de kendini yakın hissettiği komünist harekete faydası dokunacaktı... Ancak bu anlatıklarının ilginç bir yanı vardı. Aşırı sağdan sola kaymasına karşın, cinayetin kaymağını Bozkurtlar'daki eski dostlarının yemesine rıza göstermesiydi.

M. Ali Ağca ilerki aylarda Bulgarlarla işbirliği üzerine giderek düşlem dolu birçok şey anlatır. İyice süsleyip püslediği öyküleri her defasında daha fazla Bulgar isimleriyle dolar. 18 Kasım 1982 günü önüne konan 56 fotoğrafın arasından da sözüm ona Bulgar işbirlikçilerini hemen gösterir.

"Bir numaralı fotoğraf daha önce de belirttiğim Sotir Kolev," der. "İkinci fotoğrafta görünen genç Kanada Büyükelçiliği'nin önünde otomobiliyle bizi bekleyecekti. Suikast başarıyla gerçekleşmiş olsaydı onun kullandığı araçla kaçacaktık. Bu genç o gün siyah sakallıydı, ancak sakalı bana takma gibi gelmişti... Yirmi numaralı fotoğraftaki kişi, Petrov adıyla tanıtmış oldukları Bulgaristan Büyükelçiliği'nin askeri ataşesi."

Roma savcılığı bu kişilerin gerçek adlarını biliyordu. Birinci fotoğraftaki kişi Bulgaristan Büyükelçliği'nin bir memuruydu. İkinci fotoğrafta görünen Todor Aivazov adındaki kişi de büyükelçilikte kasa işlerinden sorumlu bir memurdu. Üçüncünün ise gerçek adı Sergey Antonov idi ve Bulgar Havayolları "Balkan Air"in Roma bürosunda görevliydi. Yirmi numaralı fotoğraf da Bulgaristan Büyükelçiliği'ndeki askeri ataşenin sekreteri Vassilev Kolev'indi.

Ağca dördüncü kişinin ismini ve telefon numarasını 1980 yılının ağustosunda Bekir Çelenk'ten aldığını söylemişti. Aynı yılın kasım ayında Roma'ya ilk gelişinde de Kolev'e telefon etmiş. Anlattığına göre aralarındaki bu görüşme İngilizce olmuş. Aynı ay içinde Piazza Berberini'deki "Piccadilly" adındaki küçük lokantada iki kez buluşmuşlar. Bekir Çelenk askeri ataşeyi daha önce telefonla aramış ve kendisiyle buluşacak kişinin adını vermiş. Ağca ifadesinde belirttiğine göre 1981 yılının

nisanında da aynı kişiyle Roma'da bir daha buluşmuş. Kolev ona, ay başında Zürich'de Ağca, Oral Çelik ve Bekir Çelenk arasında verilen Papa'yı öldürme kararından haberdar olduğunu söylemiş. Şimdi artık bunu gerçekleştirmenin zamanı geldi, demiş...

Ağca'nın ifadesine göre suikasttan önceki günler şöyle geçmişti: Mayorka adasındaki tatilinden döndükten sonra 10 Mayıs 1981 günü Bulgar askeri ataşesiyle Roma'da YMCA'nın yakınlarındaki bir barda buluşmuştu. Ertesi gün tekrar bir araya gelmişlerdi. Bu buluşmada Antonov da vardı. Sonra hep birlikte Sen Piyer alanına gidip, incelemelerde bulunmuşlardı. Bunu ertesi gün de tekrarlamışlardı. Ağca'ya kaçış planı da açıklanmıştı. İtalyan gümrüğünün mühürlemiş olduğu bir TIR kamyonu Bulgaristan Büyükelçiliği yakınlarda onu bekleyecekti...

M. Ali Ağca'nın bu fantazi dolu "öyküsü"ne göre Bozkurtlar'dan yakın dostu ve işbirlikçisi Oral Çelik de bu arada Roma'ya gelmişti. Anlattığı üzere 11 Mayıs 1981 günü Sen Piyer alanında yaptıkları ilk inceleme sırasında Papa'nın limuziniyle Vatikan'ı terk ettiğini görmüşlerdi. Aynı akşamki buluşma Antonov'un Via Pola 29 numaradaki dairesinde olmuştu. Orada suikast planını bütün detaylarıyla konuşmuşlardı. Ağca geceyarısına doğru Bulgar işbirlikçileri tarafından diplomatik plakalı Fiat 128 model bir otomobille konakladığı YMCA'ya götürülmüştü.

Ertesi gün, 12 Mayıs 1998'de kararlaştırmış oldukları gibi onu gelip almışlar ve kalacağı Pansiyon İsa'ya bırakmışlardı. Sonra bütün işbirlikçiler öğle saat 12.00'ye doğru Piazza dell'İndipendenza yakınlarındaki bir Café'de buluşmuşlardı. Ağca'nın verdiği ifadeye göre bu buluşmaya Oral Çelik, Sotir Petrov, Sotir Kolev ve Bayramic katılmıştı. Sonuncusu, Roma'dan Sofya'ya o hafta uçan tek Balkan Air uçağına yetişmesi gerektiğini söylemiş ve bir saat sonra yanlarından ayrılmıştı.

"12 Mayıs'ta Sen Piyer alanında bir saat kadar dolaştık," diye anlatır Ağca. "Sonra hep birlikte alandan ayrıldık. Çelik ve ben tren istasyonunda otomobilden indik. Sanırım ötekiler Bulgaristan Büyükelçiliği'ne gittiler. Akşama yeniden buluşup, Via Torino'daki sakin bir lokantada birlikte yemek yedik. 13 Mayıs günü saat 13.00'de Piazza della Repubblica'da diğerlerini bekledim. Via Barberini'de öğle yemeği yedik. Otomobille yine Via Pola'dan geçtik. Antonov orada indi ve on beş dakika sonra elinde bir çantayla döndü. Çantanın içinde iki adet 9 milimetrelik Walter tabancası vardı. Bunlardan birini kendi aldı, diğerini de Çelik'e verdi. Çantadaki iki sis bombasını da Çelik aldı, zamanı gelince onları patlatacaktı.

"Ardından Sen Piyer alanına gidip, her şeyi tekrar gözden geçirdik, yakındaki bir Café'de oturup Espresso içtik. Bir saat kadar sonra Oral Çelik ve ben diğerlerine veda ettik. Bize başarı dilediler. Anlaşmaya göre otomobili kullanan suikasttan on beş dakika sonrasına kadar bizi bekleyecekti. Hesaplarımıza göre Papa'ya sıkılan kurşunların ardından otomobilin durduğu yere varmamız bu kadar sürebilirdi. Sonra Café'den çıkıp, Vatikan postanesine gittik. Kartpostallar aldık, oturup turistler gibi bir şeyler yazdık.

"...Yine Sen Piyer alanına çıktık. Ben katedralin önünde, sağ tarafta yerimi aldım. Çelik de benden kırk metre kadar ötede, sol tarafta durdu. Saat 17.00'yi az geçe Papa göründü. Binmiş olduğu cip halkın içinde yavaş yavaş tur atıyordu. Başımı çevirip Çelik'e baktım ve bir el işaretiyle hazır olduğumu belirttim. Fotoğraf çeker gibi yapıyordum. Papa ikinci kez bizlerin durduğu yere yaklaştığında fotoğraf makinasını yere atıp, kemerime sokulu tabancayı çektim ve sağ elimle Papa'ya iki, ya da üç kez ateş ettim. Çelik'in sis bombasını fırlatmadığını görünce tabancayı yere attığım gibi kaçmaya çalıştım. Fakat çevremde bulunanlar bunu engelledi."

M. Ali Ağca'nın Roma savcılığındaki dosyalarda okunan

ifadesinde anlattığı öykü burada biter. Dünya tarihine geçecek bir komployu planlayanların hazırlık aşamasındaki davranışları oldukça alışılmamış ve beceriksizdir. Sanki ayaklarını boya kutusuna soktuktan sonra hiç çekinmeden bütün Roma'yı dolaşmışlar ve yeterince iz bırakmışlar. Birlikte Roma lokantalarına, Café'lerine ve barlarına girip çıkarken dikkatleri çekebileceklerinden hiç korkmamışlar. Bu küçük grup Roma'da oradan oraya dolaşırken hiç olmazsa oturup sohbet ettikleri, yemek yedikleri yerlerden birinde bazılarının mutlaka dikkatini çekerdi. Aralarında hangi dilde anlaşmış oldukları da bilinmiyor. M. Ali Ağca birkaç kelimenin dışında hemen hemen hiç İtalyanca bilmiyordu. Kafa göz yararak İngilizce konuşabiliyordu. Bulgarcası yoktu. Roma'da yaşayan Bulgarlar da İtalyanca bilmiyordu. O yıllarda İngilizce Doğu bloku ülkelerinde neredeyse kullanılması yasak olan bir dil olduğu için okullarda ders programında yoktu. Böyle önemli bir komployu hazırlayanlar Roma'da aralarında hangi dilde konuşmuştu?

Soruşturmayı yapan ilgililer için suikastçının biraz dağınık, biraz şaşkın anlatmış olduklarına inanmak zordu. Çünkü Ağca daha önce de kimi sabah bir gerçeği anlattığını iddia etmiş, sonra öğleyin tam tersini söylemiş, akşama da yine sabahki tezini ileri sürmüştü. Bu kez anlattığı öykü de çok düşsel gibiydi. Ne de olsa çok bölümü mantık dışıydı.

Fakat Roma savcıları ona inanırlar. Ağca'nın önüne konan fotoğraflarda gösterdiği sözüm ona Bulgar işbirlikçisi Sergey Antonov birkaç gün sonra tutuklanır. Diğer iki Bulgar ise tutuklanmaktan kurtulur. Askeri ataşenin sekreteri Kolev o günlerde Bulgaristan'a izine gitmişti. Aivazov da muhasebe hesapları için Sofya'da dışişlerindedir. Balkan Air görevlisinin tutuklanmış olduğu haberi gelince her ikisi de bir süre için Roma'ya dönmemeye karar verir.

Polisler onu almaya geldiklerinde Sergey İvanov Antonov oldukça sakindir. Çünkü bir yanlışlık olduğuna emindir.

Sorgulma sırasında meslek yaşamını şöyle anlatır: Küçük bir havaalanı çalışanı olarak 1972 yılında mesleğe başlamıştı. İlk görevi iç hatlar bölümünde olmuştu. Sonra Balkan Air'in uluslararası uçuşlar bölümüne verilmişti. Bu arada altı aylığına aynı havayollarının Kazablanka bürosuna da yollanmıştı. 1977 yılından itibaren Balkan Air'in Roma bürosunun ikinci sorumlusuydu.

13 Mayıs öğleden sonrası için Antonov'un tanıkları vardır. Balkan Air'in Via Gorizia 14'deki bürosunda çalışıyordu. Çok iş olduğu için sekreter iki kadın da yanındaydı. Öğle yemeğine de çıkmamıştı. 1981'de Bulgaristan kuruluşunun 1300. yılını kutlamaktaydı. Ayrıca o sıralar Sofya'da Dünya Barış Günü kutlamaları olduğu için İtalya'dan birçok barışsever Bulgaristan'a akın etmişti. 13 Mayıs 1981 günü saat 18.00'e doğru seksen yaşındaki annesi, sekreter Silva Popkresteva'ya telefon etmiş ve heyecanla, Papa'ya bir şey mi olmuş, diye sormuştu. Televizyonda görmüş olduklarını pek anlamadığını söylemişti.

Bu arada Balkan Air bürosunda da heyecan doruk noktasına ulaşmıştı. Antonov önce en son haberleri telefon aracılığı ile öğrenmeye çabalamıştı. Haber hattı 190 numarayı aramış. Ancak hat sürekli meşguldü. Sonra telefonda hüzünlü müzik duymuştu. Ardından otomobiline gidip transistorlu radyosunu almış ve masasına koyup, işinin arasında haberlerini dinlemeye çalışmıştı. Bunu da pek başaramayınca bürodan çıkar çıkmaz doğru eve gitmiş ve o akşam çoğu Romalı'nın yaptığı gibi televizyonun karşısına oturmuştu. Bütün akşamı Sen Piyer alanında olup bitenleri izlemekle geçirmişti.

Balkan Air'in diğer çalışanları Antonov'un bu ifadesini teyit etmişti. Sekreterlerden biri kısa süre sonra sorgu yargıcına gidip, ifadesinde bir değişiklik yapmak istediğini belirtmişti. İlk ifadesinde o gün akşamüstü saatlerinde Bayan Antonov'un da büroda olduğunu söylemişti, ancak bunda yanılmıştı.

Rositza'nın o yıl mayısın ilk günlerinde Bulgar tanışlarının otomobiliyle Sofya'ya gitmiş olduğunu bir an için unutmuştu. Hatta ondan habersiz gitmiş olduğu için kızmıştı, bilseydi Bulgaristan'daki ailesine bir hediye paketi yollardı.

Bu ifadelerden sonra M. Ali Ağca'nın "Antonov öyküsü"nün doğru olmadığı kanıtlanmıştı. Ağca'nın 11 Mayıs'ta görmüş olduğunu söylediği Bayan Antonov 8 Mayıs'ta İtalya'yı terk etmişti. Ancak M. Ali Ağca 7 Temmuz 1983'de soruşturma yargıcına yeni şeyler anlatmaya başlamıştı. O günlerde tam dokuz aydır hapiste olan Balkan Air elemanı Antonov'un yaşamından ilginç ayrıntılar anımsadığını söylemişti... Antonov küçük içki şişeleri koleksiyonu yapıyordu. Söylediğine göre bir gün Ağca ona eşlik etmişti. Otomobiliyle Roma'nın merkezindeki bar ve hatıra eşyası satan dükkanlardan koleksiyonunu zenginleştirmek için küçük şişeler toplamıştı. Antonov Pop müziğini, şık giyinmesini ve çiçekleri de çok severdi. Yine Ağca'nın anlattığına göre büyükelçiliğin verdiği görevle arada sırada Milano'ya giderdi. Adı Rositza olan karısına daha çok Rosi veya Rosa derdi. Bayan Antonov doktora yapmış bir üniversite mezunuydu. Sosyoloji ve filoloji yüksek öğrenimi görmüştü. Antonov sportif biri değildi, kısa bir yürüyüşün ardından bile hemen yorulmaktaydı.

İki gün sonra da Antonov'a Türk suikastçının verdiği bu bilgilerin doğru olup olmadığı sorulmuştu. Tutuklu Bulgar söylenenlerin doğruluğunu onaylamıştı. Evet, içi boş veya dolu küçük içki şişeleri toplamasını severdi. Çiçekler de hoşuna giderdi. Sadece Pop müziğinden değil, her türlü müzikten hoşlanırdı. Klasik müziği severek dinler, fakat hafif parçaları ve halk melodilerini de yeğlerdi. Spor yapmadığı doğruydu. Kısa bir gezintinin ardından yüreği çarpmaya başlardı...

Antonov bu açıklamayı yaparken, Roma yargısının Ağca'nın anlattıklarına dayanarak aleyhine büyük bir dava açmaya hazırlandığının farkında değildir. Aslında bu, yargının çok dü-

şüncesizce biri girişimidir. Dava açılmadan çok önce Birleşik Amerika'da, eski bir CIA ajanı olan Philip Agee tarafından kurulan *Covert Action Magazine* dergisine bir makale kaleme alan Frank Brodhead ve Edward Herman adlı bilim adamları, Sterling ile Henze'nin öne sürdüğü Bulgar tezini yerden yere vurmuşlardı. Bu makaleyi de kapsayan ve 1986 yılında yayınladıkları *The Rise and Fall of the Bulgarian Connection* adlı kitap, iki CIA yandaşının yanlış bilgilendirme çabalarını bugüne kadar en iyi analiz etmiş olan tek yayındır. Bu bilim adamlarının, Papa suikastının ardında sadece Türkeşçi partinin büyük Turancı ideolojisinin yattığı savı ise çoğu kişi tarafından kabul görmemiştir.

Kitabın yazarlarına göre "Bulgar tezi"nin tek dayanağı, M. Ali Ağca'nın Türkiye'de hapisten kaçtıktan sonra gerçekten Bulgaristan'a gitmiş olması. Soğuk Savaş yanlıları bundan yola çıkarak muazzam bir tez yaratıp, sonunda ister istemez Moskova'ya ulaşmışlar! Brodhead ve Herman *Covert Action Magazine*'de şunları da ileri sürer: "Bu teze inananlara göre Bulgaristan komünist bir 'polis devleti' olduğu için polisin de her şeyden haberi vardır. Ağca'nın başkasının ismini taşıyan çok iyi yapılmış sahte pasaportu girip çıktığı on iki ülke sınırında pasaport polisleri tarafından fark edilmemesine karşın bunu bilen Bulgarlar Ağca'yı bilinçli olarak korumuştu. Bu tezi ileri sürenlere göre Bulgarlar onu Papa'yı öldürmesi için kullanmayı amaçlıyordu. Bu nedenle de ülkelerinde kalmasına göz yummuşlardı. Tabii bu tahminleri daha da ileri götürenler, Bulgarların Sovyetler'e sormadan hiçbir şey yapmadıklarını öne sürerek, Moskova'nın da Papa suikastına karışmış olması gerektiğine inanmıştı. Bu da demek oluyordu ki, planı uygulamaları gereken Bulgarların Ağca'yı kiralamasından, dolayısıyla da Papa suikastından Sovyetler sorumluydu."

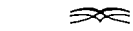
Bu savlar dizisi Brodhead ve Herman'a göre çok kurgusaldı. Çünkü Bulgarların Ağca'nın ülkeye giriş yaptığını bildikle-

ri, ya da onunla ilişkiye geçmiş oldukları üzerine hiçbir kanıt yoktu. Bulgar tezini öne sürenler sadece Bulgaristan polisinin her şeyi bildiğinden ve çok güçlü olduğundan yola çıkmıştı. Bu sav sadece bir tahmindi ve temeli gerçeklere değil, bir ideolojiye dayanıyordu. O yıllarda Batı Avrupa ülkelerine gidip gelen yüz binlerce Türk Bulgaristan'dan geçiyordu. Bulgar polisinin hepsinin tek tek kimliği üzerine bilgi sahibi olması mümkün değildi. Yine o günlerde Türk yetkilileri, Batı Almanya, İsviçre ve İtalya güvenlik sorumlularını kaçak Ağca'nın ülkelerinde görülmüş olduğu üzerine dikkatlerini çekmiş ve yakalanmasını talep etmişti. Fakat bu ülkelerden hiçbiri konunun üzerine gitmemişti. O yılların Soğuk Savaş ideolojisi, 'Bulgarlar Ağca'yı korudu ve kullandı' savını inanılır yapmıştı.

Brodhead ve Herman'ın dikkat çektiği noktalardan biri de, M. Ali Ağca'nın Batı Avrupa ülkelerine giriş çıkış yaparken kullandığı Faruk Özgün adına düzenlenmiş pasaportuydu. Bu pasaporttaki damgaya göre Ağca Bulgaristan'a 30 Ağustos 1980'de girmiş ve 31 Ağustos 1980'de çıkmıştı. Ancak bu, Sterling'in Ağca Bulgaristan'da 50 gün kalmıştır savına uymadığı için de kadın gazeteci kitabında giriş damgasının sahte olduğunu yazmıştır. Bu taktiği Sterling, eline geçen bazı evraklar yazmak istedikleriyle ters düşünce birkaç kez uygulamıştı. İki akademisyen Brodhead ve Herman'ın aydınlatıcı kitabı ABD'de pek ilgi çekmemişti. İtalyan yargısının da dikkatinden tamamen kaçmıştı. Eğer İtalyanlar Edward Herman ve Frank Brodhead'ın kitabındaki kanıtları göz önüne alsaydı o utandırıcı davayı açmazlardı.

Altıncı Bölüm

Fiyaskoyla sonuçlanan bir yargılama

Raffaele Cutolo, Vezüv dağının yamaçlarında, Napoli körfezine tepeden bakan olağanüstü manzaralı, salonlarının duvarları değerli yağlıboya tablolarla süslü, küçük bir sarayı andıran villasında yaşıyordu. Musluklarından berrak suların aktığı villayı çevreleyen yüksek kale(!) duvarları onu rahatsız edici ziyaretçilerden koruyordu.

1981 Martında ele geçirilen Camorra şefi, Ascoli Piceno'daki çok güvenli ve yeni Marino del Tronto hapishanesine yerleştirilir. Villadan hücreye taşınan Raffaele Cutolo her şeyi konforlu bulunca "ev sahibi" İtalyan devletine teşekkür eder. "Burada her şey küçük sarayımdaki kadar güzel," diye anlatır birkaç hafta sonra avukatlarına.

Cutolo, korumaları, masörleri, sekreterleri ve hizmetkârları ile geldiğinde hapishane müdürü bütün bir katı boşalttırmıştı. Yakındaki lokantalardan şefe her gün zengin mönüler geliyor, aşk hayatı da istediği gibi sürüyordu. Nişanlısı gelince, hiç kimse rahatsız etmesin diye mafya şefi aşkıyla uygun gördükleri bir odaya geçiyordu. Kendini çok diri hisseden Cutolo ile yanındakilerin ani bir isteği oldu mu da, Ascoli Piceno'nın 'aşk kadınları'na hapishaneden bir telefon etmek yetiyordu. Kapılar onlara her zaman açıktı. Cutolo'nun Napoli'deki villasında ya-

şamaya devam eden annesi ne hapishane, ne de lokantaların yemeklerine güveniyordu. Oğlu, anasının arada sırada yolladığı yemekleri iştahla yiyordu. Cutolo'nun bu lüks hayatı dikkatleri çekmeye başlayınca soruşturma yapan memurlardan biri: "Yemek listesinde domates soslu makaroni, biftek, tavuk, oğlak eti, biber dolması, balık tava, bisküviler, kekler, pastalar ve badem ezmeleri var," diye anlatmıştı biraz da kıskançlıkla.

Çoğu mafya şefi gibi Cutolo da dindar bir Katolik idi. Kendini iyi hissetmediği günlerde, çok geniş çevresi olduğu bilinen hapishane papazı Mariano Santini onun dertlerini dinliyordu. Bu papaz kente gittiğinde de, Cutolo'nun küçük ve büyük siparişlerini yerine getiriyordu. Tabii satın aldığı şeylerin fiyatına biraz "zam" yapmıyor da değildi. Sorulduğunda da: "Fakirlerin yararına!" diyordu. Bu "fakirler"den biri de kimi zaman kendi oluyordu! Ancak Santini zamanla Camorra şefine pahalı gelmeye başlayınca "görevi"ne son verilmişti!

Cutolo, Nuova Camorra Organizzata şefi olarak hapiste de işlerini çevirmeye devam etmişti. Yapacak çok şey vardı! 1980 kışında Güney İtalya'yı yerle bir etmiş olan depremden sonra İtalyan hükümeti depremzedelere milyarlarca yardıma karar vermişti. Yeni bina yapımına da harcanan bu paralardan büyük bir miktarı tabii Camorra'nın da kasasına girmişti. Ancak Cutolo'nun Camorra'sının denetiminde yapılmış olan binalardan bir kısmı ilerki yıllarda oturulamaz duruma gelmiş, kimi de tamamen yıkılmıştı.

Hapishanedeki günlük yaşamında hoşuna gitmeyen bir şey oldu mu Raffaele Cutolo derhal müdürün karşısında çıkardı. Müdür de odasına gelen Camorra şefine sevdiği kırmızı şaraptan ikram eder, pahalı bir sigara sunardı. Marino del Tronto, İtalya'nın en keyifli hapishanesiydi, en çok da Cutolo gibi güçlüler bundan yararlanıyordu! Camorra'nın şefine karşı çıkanların yaşamları, ister tutuklular, isterse gardiyanlar olsun, o günden sonra pek iyi geçmez, kimi zaman da pek uzun sür-

mezdi... Marino del Tronto korkunun, şantajların ve hücrelerinde şüpheli ölümlerin de hapishanesiydi.

Raffaele Cutolo "devlet adamlığı" rolüne de soyunmuştu. 28 Nisan 1981 ile 27 Temmuz 1981 tarihleri arasında İtalyan gizli servisinin elemanları ile Kızıl Tugaylar arasındaki dokuz uzun görüşmede aracılık yapmış ve solcu teröristlerin "Halk Hapishanesi"neatmış olduğu Napolili politikacı Ciro Cirillo'nun özgürlüğüne kavuşmasını sağlamıştı. O yıllarda İtalya'da devlet güçlerinin mafya ve teröristlerle çıkarları kapsamında işbirliği yapması olağan sayılıyordu. Üç yıl önce İtalyan hükümeti solcu teröristlere boyun eğmemek için Hıristiyan Demokratlar'ın başkanı Aldo Moro'nun öldürülmesine boyun eğerken, daha az önemli Napolili politikacı Cirillo'nun serbest kalması için büyük miktarda fidyeyi ödemeye razı olmuştu. İtalyan yargısının M. Ali Ağca'yı Ascoli Piceno'daki elek gibi geçirgen "çok güvenli" hapishaneye yollaması bir rastlantı olamazdı.

M. Ali Ağca 19 Ağustos 1981 günü bu hapishanedeki hücresine yerleşmişti. Cezasının ilk yılını tek başına geçirmesine karar verilmişti. Fakat genç Türk'ün bu hapishanede kendisini yalnız hissetmeyeceği birkaç gün sonra belli olmuştu. M. Ali Ağca hücresine daha doğru dürüst yerleşmemişti ki, papaz Mariano bu yeni misafiri(!) ziyarete gelmişti.

Papaz beraberinde bir sepet dolusu hediye getirmiş ve M. Ali Ağca'nın şaşkın bakışları arasında masaya boşaltmıştı. Müslüman tutukluya ilk verdiği tabii bir istavroz ile İncil olmuştu. Ardından da Roma'daki Türkiye Büyükelçiliği'nden getirtmiş olduğu Kuran-ı Kerim'i armağan etmişti. Uzattığı bir tepsi dolusu çeşitli pastayı da Ağca memnuniyetle kabul etmişti. Hediye sepetinin içinden traş sabunuyla kalın bir kazak da çıkmıştı. Rahip Mariano sonra Ağca'ya Raffaele Cutolo'nun davetini de iletmiş ve "bir ara uğrasın diyor" sözleriyle hücreyi terk etmişti. Marino del Tronto gibi gevşek yönetilen hapishanede böyle buluşmalar hiç sorun değildi. Rosario Priore'nin

dosyalarında Camorra şefi ile Türk suikatçının ilk buluşmaları belgelenmiştir.

Dosyada yazılanlara göre Marino del Tronto'nun iki "ünlüsü" birbirlerini dostça selamlarlar. Cutolo, Papa suikastçısından torunu için imza rica eder. Camorra şefi de Ağca'ya Napoli'nin güzelliği üzerine yazmış olduğu ve altına imzasını attığı ünlü bir şiirini verir. Marino del Tronto'da kalan tutukluların birbirleriyle evlerindeymiş gibi görüşmeleri belki biraz inanılmazdı, fakat gerçekti. Bu, değişik soruşturmalarda hem tutuklular, hem de gardiyanlar tarafından defalarca onaylanmıştır.

Cutolo'nun sağ kollarından biri olan ve ilerde Camorra'ya sırtını dönen Giovanni Pandico, İtalyan yargısına 1985 Haziranında Napoli'de görülen Camorra davasında kimi kanlı sırları anlatırken Ağca'yla ilgili açıklamalar da yapmıştı. Pandico'nun ifadesine göre Rafaelle Cutolo, o ve P2 organizasyonuna yakınlığı nedeniyle görevine son verilmiş olan gizli polis şefi general Pietro Musumeci 1982 Martında "Bulgar tezi"yle Ağca'nın beynini yıkamıştı. Cutolo general Musumeci tarafından bu konuda aracı olması için biraz baskı altına sokulmuş sayılırdı. Kendisine bunun karşılığında bazı Camorra üyelerinin korkulan hapishane adası Asinara'ya yollanmalarının ertelenceği sözü verilmişti. Aralarında Cutolo da vardı. 18 Mart günü yapılması düşünülen nakil sırasında İtalyan gizli servisi tarafından öldürülmesinin planlandığı kulağına gelmişti.

Rosario Priore önce bu anlatılanlara pek inanmamıştı. Fakat kendine özgü titizlikle araştırınca gerçekten ilginç verilere ulaşmış ve Pandico'nun söylediklerinin doğru olduğunu tespit etmişti. Adalet Bakanlığı'nın dosyalarında, Cutolo'nun başka bir hapishaneye naklinin bilinmeyen nedenlerle ertelenmiş olduğu yazıyordu. Pandico sorgusu sırasında, 1985 Haziranında bir araya geldiklerinde general Musumeci ile Ağca'nın birbirlerini daha önceden tanıyorlarmış izlenimini edinmiş olduğu açıklamasını da yapmıştı.

Priore dosyadaki notlarında bunun mümkün olabileceğini belirtmiştir. 28 Eylül 1981 günü Marino del Tronto hapishanesiyle Ascoli Piceno arasındaki caddede bir polis memuru, o günlerde görevinden alınmış olan, ancak memuriyet sözleşmesi henüz sona ermemiş olan gizli servis şefine rastlamıştı. Musumeci de yanındaydı. Polis ifadesinde her ikisinin de içkili olduğunu belirtmişti. Musumeci ona gururla, az önce M. Ali Ağca ile görüştüğünü anlatmıştı.

Hapishane papazı da hücresinde tek başına yaşayan tutukluya ruhani desteğini vermeyi, onu teselli etmeyi sürdürmüştü. Eylülün son haftasında, Marino del Tronto gardiyanlarının her yılki pikniğe gittiği gün Ascoli Piceno başpiskoposu Monsignore Morgante aniden Ağca'nın hücresinin kapısına vurmuştu. Monsignore ona pişmanlıktan ve tövbeden söz etmişti. Türk tutuklu pişmanlık duymalıydı. "Pentirsi" demişti başpiskopos... İtalya'yı iyi tanıyanlar onun ne demek istediğini bilir. Ağca yargı ile işbirliği yapmalıydı.

1981 yılının sonuna gelindiğinde Ağca buna hazırdır. Hapishane müdüründen, gizli servis elemanları ile konuşması için randevu almasını rica eder. 29 Aralık 1981 günü Roma'dan gelen iki eleman hapishanede Ağca ile buluşur. Adamlardan birinde ses kayıt cihazı vardır. Görüşmeyi Nagra marka bir teyple kasete çeker.

On beş yıl sonra o gün neler konuşulmuş olduğunu öğrenmek isteyen Rosario Priore üç saatlik kaset kayıtlarına rastlamıştır. Ancak ilk başta dinledikleri pek işe yarar şeyler değildir. Tâ ki gizli servis elemanlarından birinin şöyle bir esnedikten sonra söyledikleri Priore için çok ilginçti: "Tam beş saattir şu lanet olası zindanda oturuyoruz." Demek ki bant kayıtlarından iki saati eksiktir. M. Ali Ağca ile iki gizli servis elemanının o iki saatte neler konuşmuş olduğunu dünya kamuoyu hiçbir zaman bilemeyecektir.

Daha sonraki ifadelerinden birinde Ağca, İtalyan gizli ser-

visinin, eğer yargı ile işbirliği yaparsa cezasında büyük bir indirim yapılacağı sözünü vermiş olduğunu söylemiştir. Buna göre en fazla on yıl daha yatacaktır hapiste. Cutolo'nun avukatı, Giannino Guisi, İtalyan yargısıyla gizli servisinin –sadece İtalya'nın değil– M. Ali Ağca ile Marino del Tronto hapishanesindeki görüşmelerinin pek gizli yapılmadığından emindi. "Ne de olsa Cutolo ilerde yaptığı açıklamalardan birinde Türk'ün yaptığı gizemli dönüşün tüm nedenlerini bildiğini söylemişti," diye konuşmuştu avukatı. "O aylarda Ağca'yı ziyaret edenlerin ardı arkasının kesilmediğini de anlatmıştı."

Ağca'nın çok güvenli Marina del Tronto hapishanesindeki tanışları arasında Camorra şefi ile arada sırada içini döktüğü rahip Mariano'dan başkaları da vardı. İtalyancası da hızla düzelmeye başlamıştı. Özellikle yan hücre komşusu, Kızıl Tugaylar'ın eski fikir babası Dr. Giovanni Senzani onunla sık sık İtalyanca konuşurdu. Yoldaşlarını ele vermiş olan Senzani o sıralar İtalyan devletinin çıkarları uğruna "görev" yapıyordu! Cutolo'nun şefi olduğu Napoli mafyasına üyeliği bir süre sonra ortaya çıkan papaz Mariano'nun Ağca'yı hücresinde tam 90 kez ziyaret ettiğine ilerde hapishane kayıtlarında rastlanmıştı. İkinci Ağca davasına bakan yargıç Santiapichi bir duruşma sırasında tutuklunun İtalyancayı biraz papaz diliyle konuştuğunu belirtmişti. Türkiye gazetelerinden *Milliyet*'in o yıllarda Bonn muhabiri olan Örsan Öymen de papaz Mariano'nun, Vatikan'ın Marino del Tronto hapishanesindeki köstebeği olduğunu yazmıştı. Öymen bu yazısında Ginno adında bir Katolik papazın şu açıklamasından da söz etmişti: "Kilisemiz Papa'ya yapılan suikastı, Bulgarları suçlu gösteren teze destek vermek için bir süre kullanmış, sonra da onu geri çekmiştir."

Hapishane papazının hemen hemen her gün hücreye yaptığı ziyaretlerin sadece ruhsal konuşmaları içermediği M. Ali Ağca'nın 2000 yılında ortaya çıkan bir mektubunda görülür. 24 Eylül 1982 tarihinde kardinal Silvio Oddi'ye bir şikayet mek-

tubu yollayan Ağca, papaz Mariano'nun "kendisine hakaret ettiğini ve baskı yaptığını" yazmıştır. Tutuklunun mektupta kullandığı kelimelerin çok anlamlı, kimi yerde iğneleyici, kimi yerde de korkakça olduğu dikkati çeker. Mektubun tamamı okunduğunda Ağca'nın yine de köprüleri atmamaya özen gösterdiği görülmektedir:

"Çok saygıdeğer kardinal Silvio Oddi,

Önce şunu belirtmek isterim ki, hapishane papazı bana hakaret etti ve tehdit etti (Haftalık dergi *Epoca*'da). Ascoli Piceno başpiskoposundan da hakaret işittim, tehdit aldım. En son da siz kardinal Oddi, *Panorama*'da ve Amerikalı gazetecilerle yaptığınız görüşmede aynı davranışlarda bulundunuz. Papazlar, başpiskoposlar ve kardinaller! Katolik hiyerarşisine göre sıra Papa'da. Şimdi o da penceresine çıkıp, bana hakaret etmeli... İtalyan politikacıları bile, İsa halkının ümidi olan dinin temsilcileri sizler gibi davranmamıştı bana. Ne demişti İsa: Düşmanını sev! Barış, bağışlama, sevgi gibi şeyler de... Sizler ise bunun tam tersini yapıyorsunuz. Bu durumda da insanların M. Ali Ağca üzerine en kötü ve en çirkin şeyleri düşünmesi çok olağan. Şunu itiraf ediyorum: Ben siz Vatikan'dakilerden korkuyorum. Sizler beni günün birinde, doğrudan veya dolaylı, öldürebilirsiniz. Fakat yine de, belki de bu nedenle, Vatikan'a olan ümidimi henüz yitirmedim. Vatikan'da iyi kalpli ve âdil bir insan olmalı... Vatikan'ın M. Ali Ağca üzerine kötü düşünmekten vazgeçeceğini hep ümit ediyorum. Ben ne Katolik kilisenin, ne de İtalyan halkının düşmanıyım. Ben sadece pişman olmuş bir teröristim. Fakat bekleyelim, gelecekte neler olacak. Agostino Casaroli'ye de bir mektup yazdım. Vatikan'dan birinin bana yanıt vereceğini ümit ediyorum...

Saygılarımla,

Mehmet Ali Ağca"

Kilisenin kendisini affetmesini isteyen biri böyle bir mektubu kaleme almazdı. Ağca doğrudan Papa'ya da yazmamış. Onun sözleri sadece Vatikan'daki güce yönelik. Mektubun sonunda sözünü ettiği Agostino Casaroli Vatikan'da Papa'dan sonra gelen ruhani lider. Ağca'nın ondan rütbesini kullanmadan söz etmesi herhangi bir güven ifadesi olarak kabul edilebileceği gibi aşağılama olarak da anlaşılabilir. Bunu şantaj olarak okumak da mümkündür. Marino del Tronto hapishanesinde M. Ali Ağca'nın kimi zaman gözü korkutuluyor, baskı altında tutuluyor, kimi zaman da şımartılıyordu. Gün geliyor tek kişilik hücreden alınıp, koğuşa yerleştirileceği açıklanıyordu. Ağca bunun kendisi için ölüm tehlikesi olduğunu bilmekteydi. Cutolo'nun adamlarından birinin Ağca'nın hücresini ateşe vereceği ve kaçmasının engelleneceği planı da ortaya çıkmıştı. Kısa bir süre sonra da hapishane müdürü Cosimo Giordano, Papa suikastçısı Türk tutukluya daha rahat bir hücre vermişti. Her türlü gazete okuma özgürlüğüne kavuşan Ağca çeşitli konularda Türkçe kitaplara da merak salmıştı. Hücresine kablolu televizyon bağlantısı da yapılmıştı. Bu yolla M. Ali Ağca'nın beynine girmesi istenen kimi mesajları sızdırmak mümkündü. Ascoli Piceno'dan bir dükkan sahibi Ağca'nın hücresine yer halısı döşetmişti. Priore bunun faturasına hapishanenin kayıtlarında rastlamıştı.

Böylece dokuz ay boyunca iyice yumuşatılan Ağca 1982 yılının mayısında soruşturma yargıcı İlario Martella'ya haber yollamıştı. Yeni itiraflara hazırdı. Ancak yakalanmasının ardından ve ilk davada söylemiş olduklarına ekleyecek pek yeni şeyler bulunmadığı hemen belli olmuştu. 6 Haziran 1982 günkü yeni ifadesinde Hamoud adındaki, Bulgaristan'da yaşayan bir Suriyeli'yi Sofya'da nasıl tanımış olduğundan söz etmişti. Ağca'ya göre bu adam Bulgar politikasında güçlü ve önemli biriydi.

Ağca'nın ikinci davasına bakan yargıcın dosyasında şunları okumak mümkündür: "Bir akşam Hotel Vitoşa'nın kumar-

hanesinde yanına gelen biri kendini Hamoud diye tanıttıktan sonra ona nereden geldiğini sorar. Ağca da Türkiye'den geldiği ve adının Metin olduğu yanıtını verir." Kısa sürede birbirlerine yakınlık ve sempati duyarlar. Hamoud ona bir sırrını açıklar: Suriye'de tehlikeli terörist grubu olan Abu Nidal'a üyedir, Avrupa'da çeşitli terörist girişimler planlanmaktadır. Bunun üzerine Ağca da ona ülkesinde tanınmış bir terörist olduğunu ve o sıra Yoghinder Singh adına düzenlenmiş bir pasaportla yurtdışında bulunduğunu söyler... Kısa süre sonra Suriyeli Karim Hamoud ona 2000 dolar verir, Ağustos boyunca Bulgaristan'da kalabilmesi için oturma izni almasında da yardımcı olur.

Ağca tanışına 20 Ağustos'ta, Avrupa'da terörizmle ilgili bazı şeyler gerçekleştirmek için Bulgaristan'dan ayrılmayı planladığını anlatır. Önemli bir kişiye suikast düzenleyeceğini söyler. Bu kişi örneğin Avrupa Parlamentosu başkanı Simone Veil, ya da Nato general sekreteri Joseph Luns olabilir. Papa II. Jean Paul de aklından geçmektedir. Kerim Hamoud söylediklerini dikkatle dinler. En çok da Papa'ya suikast yapılmasını ilginç bulur. Birkaç gün sonra Ağca'ya 3000 dolar daha verir. Lübnanlı Hüseyin Kahf adına düzenlenmiş bir de pasaport temin eder.

Daha sonraki yıllarda Bulgaristan yargısının İtalya'nın talepi üzerine verdiği bilgiye göre M. Ali Ağca 1980 Temmuzunun ilk günlerinde Yoghinder Singh adına düzenlenmiş sahte bir Hint pasaportuyla ülkeye giriş yapmıştır. Ancak Bulgarların listesine göre 1980 yılında Yoghinder Singh adını taşıyan tam on sekiz Hintli ülke sınır kapılarından içeri girmiştir. Ağca'nın Bulgaristan'da bulunduğunu söylediği Temmuz/Ağustos aylarında ise Singh adında tek giriş 15 Temmuz 1980'de, sabaha karşı saat 3.30'da olmuştur. Bu kişi Türkiye'ye açılan 'Kapitan Andreeov' kapısından Bulgaristan'a girmiştir. Aynı kişi yine aynı gümrük kapısından 30 Temmuz 1980'de ülkeyi terk etmiştir. Bütün işlemler o tarihlerde pasaport polisi tarafından fotokopilerle belgelenmiştir.

Ağca'nın adını verdiği Hamoud ise o tarihlerde ne Vitoşa otelinde, ne de bir başka Sofya otelinde konaklamıştır. Kerim Hammoud adında bir yabancı ise 1980 yılında Bulgaristan Halk Cumhuriyeti sınır kapılarından giriş yapmamıştır. M. Ali Ağca, ilk sorgulardan birinde "Mustafaeoff" olarak adını verdiği kişiyi ikinci sorgudaki ifadesinde tütün fabrikası müdürlüğüne getirir! Sözünü ettiği fabrika sahte Malboro sigaraları üreten bir fabrika olarak bilinmektedir. Bulgar yargısının yaptığı araştırmada bu ismin hayal ürünü olduğu ortaya çıkar. Ayrıca M. Ali Ağca'nın tanışının adı "Mustafayov" olmalıydı, ancak ilgililer böyle bir kişiye de rastlayamazlar. Yabancıların kaldığı Vitoşa'nın müşterileri arasında da yoktur. "Hamoud" ve "Mustafaoeff" adları Bulgar ve İtalyan makamlarının daha fazla ilgisini çekmez. Kısa süre sonra da onlardan sanki hiç söz edilmemiş gibi unutulup giderler.

1982 yılı yazı da böyle geçer. Soruşturmadan sorumlu Martella, M. Ali Ağca'nın kendisini oyalayıp, zaman kazanmak istediğini hissetmektedir. ABD medyası eylülde bir çıkartma yapar. *Reader's Digest* aylık dergisinde Claire Sterling'in araştırma yazısı yayınlanır. Ardından NBC Marvin Kalb'ın suikastla ilgili belgeselini yayına sokar. İtalyan medyası Roma'da yaşamakta olan Claire Sterling ile röportajlar yayınlar. *New York Times* da aynı günlerde Henry Kissinger gibi Amerikan dış politikasının "babalarının" Bulgarların, dolayısıyla da KGB'nin suçluluğuna inandıklarını yazar. Kısacası tek yanlı bir baskı oluşturulur.

İtalyan yargısının elinde bir suikastçı vardır. Fakat tutuklayabileceği yardakçılarla işbirlikçilere bir türlü ulaşılamamıştır. Aleyhinde karar verilmiş tek Bulgar yoktur. M. Ali Ağca da İtalyanların arzuladığı gibi, her şeyi itiraf eden bir tutuklu değildir. Bu durumda Martella 1982 yılı ekiminin ilk haftasında ABD'ye bir yolculuk yapmaya karar verir. Önce televizyoncu Marvin Kalb ile görüşür. Ardından NBC'nin yayınlamış olduğu

programı tekrar gözden geçirir. Amerikan medyasının en büyük "Soğuk Savaşçısı" Arnaud de Borchgrave ile bir araya gelip konuşur. Bu gazeteci uzun yıllar Newsweek'de çalıştıktan sonra ne olduğu pek bilinmeyen, Koreli tarikatçı başı San Myung Mun'un finanse ettiği *Washington Times*'e geçmiştir. Martella, Langley'de CIA merkezini de ziyaret eder, müdür Bill Casey ile görüşür. Casey ona, kendisi gibi Bulgar tezine inanan, fakat elinde belge olmadığı için savını kanıtlayamayan biri izlenimini verir.

Martella ABD'den döndükten sonra, "alıcı antenleri" çok hassas olan M. Ali Ağca şimdi rüzgarın nereden estiğini fark etmiştir. Söylediklerine iyice inanılsın diye öykülerine yaşamakta olan birini daha eklemesi gerektiğine karar verir. Böylece 28 Aralık 1982 günü Ağca'nın öykülerinde Bekir Çelenk de sahneye çıkar! Çelenk uluslararası bir silah ve uyuşturucu kaçakçısıdır. İlişkileri Bulgaristan'dan öteye kıtalar arası çalışan Batılı gizli servislerin yeraltı ağına kadar uzanmaktadır. Çelenk'in Almanya'daki temsilcisi ve en iyi adamı Atalay Saral, İtalyan savcılığının dosyalarında görüldüğü üzere Batı Alman Haberalma Servisi'ne bilgi taşıyan biridir.

Trientli sorgu yargıcı Carlo Palermo'nun uluslararası uyuşturucu ve silah ticareti üzerine yapmış olduğu, 1982 yılında açıklanan araştırmalarında Çelenk adı kilit adamlar arasında geçmektedir. Belgelere göre Çelenk albay Türkeş'in partisiyle çok yakın ilişkiler içindedir, Bozkurtlar'a da silah vermektedir. Ağca onunla 1980 yılının yazında Sofya'da tanışmıştır. Yaptığı yeni açıklamada Papa suikastında Çelenk'e önemli, belki de en önemli rolü vermemek için daha önceki sorgusunda ona "Hamoud" demiş olduğunu söylemiştir.

Ağca ifadesinde ayrıca Çelenk'in çok güçlü biri olduğunu, adını açıkladığı anda yaşamının tehlikeye gireceğini bildiğini de belirtmiştir. Sustuğu sürece Çelenk'in onu İtalyan hapishanesinden kurtaracağını ümit etmiştir. Ağca, Çelenk'in aracılığı ile Sofya'da Sotir Kolef adında (savcı için bu Aivazov idi) bir

Bulgarla tanışmış olduğunu da söylemiştir. Ağca'ya göre "Kolef uluslararası terörizmde birinci sınıf bir uzman"dı. Ve aniden Kolef diye birinden söz eden Ağca'nın yeni bir masallar ülkesine adım attığı ilerde anlaşılacaktır. Ancak bu "ülke" o sıralar İtalyan yargısının çok arzuladığı bir "ülke"ydi...

Sofya'daki buluşmalarından birinde Bekir Çelenk, kendisini gerçek adıyla tanıtmış olan genç Türk'e, Papa'yı öldürmeyi hâlâ düşünüp düşünmediğini sormuş. Ağca'nın bu soruya verdiği 'evet' yanıtı da ortaklığın başlangıcı olmuş. Bunun üzerine Çelenk Aziz Perder'in öldürülmesi karşılığı üç milyon Mark'ın hazır olduğunu garanti etmiş, fakat bu paranın kimin cebinden çıkacağını söylememiş.

O sıralar Ağca'nın fantazisi çok iyi çalışıyor, yepyeni çiçekler açıyordu! Soruşturma yapanlara yeni bir komplodan da söz eder. 1981 yılında Leh Valesa'nın Roma ziyareti sırasında öldürülmesinin planlanmış olduğunu anlatır. Bu plan üzerine Aivazov ve Bulgaristan Büyükelçiliği elemanlarından Donçev ile görüşmüştü! Bu Bulgar diplomatını, önüne konan fotoğraflar arasından hemen göstermişti. Ağca'ya göre KGB adına casusluk yaptığı suçlamasıyla tutuklanmış olan İtalyan sendikacı Luigi Scriciolo'nun İtalyan gizli servisine bilgi vermesinden çekinildiği için bu plandan vazgeçilmişti...

Ağca bu Valesa komplosu üzerinde 1983 yılı Haziranına kadar ısrarla durur. Fakat sonra birden bundan da vazgeçer. İlerde açıkladığına göre, yargıçlar Imposinato ile Priore yaptıkları bir sorgulama sırasında önüne koydukları malzemeyle onu bu öyküyü anlatmaya neredeyse teşvik etmişlerdi! Önce yargıç Imposinato meslektaşına Ağca'nın yanında Scricciolo sorgulamasının tutanağını okumuş, ardından da Ağca'ya Bulgar diplomatının fotoğrafını gösterip: "Bu Scricciolo'nun yakın dostu İvan Donçev," demiş. "Şimdi onu yine tanıdın mı?" Böyle bilinçli, ya da bilinçsiz yargıç yardımıyla da Ağca için Donçev'i tanıdığını söyleyip, bir öykü anlatması pek zor olmamış olacaktı.

Kararlı biri olan Ağca kimi bilgiye çok kolay ulaşmasını hep becermiştir. O gün de Priore ile Martella'nın bir an için odayı terk etmesinden yararlanır ve yanındaki Türk kadın çevirmenden Roma telefon rehberini vermesini rica eder. Az sonra da sorgu devam ederken Bulgaristan Büyükelçiliği'nin telefon numarasını ezberindeymiş gibi söyleyerek yargıçları etkiler. Ancak anlattıkları bilinenlere pek yenilik getirmez. Çünkü iki adım ileri atan Ağca, bir adım da geri atmaktadır.

Bütün bir yıl geçmesine ve soruşturmalarda Bulgaristan yargısının da desteğini almasına karşın İtalyanlar yeni bir dava açma olanağını bir türlü elde edemezler. Bulgarlar Ağca'nın fantazisinde geliştirdiği öyküde birçok şeyin gerçek olmadığını bildirirler. Örneğin M. Ali Ağca suikasttan sonra elinde tabancayla kaçan bir adamı gösteren fotoğraftaki kişinin Bulgar yardakçısı Aivazov olduğunu söylemişti. Ancak adı verilen Bulgar diplomatın Sofya'da yapılan bir basın toplantısında gazetecilerin karşısına çıkması bile Ağca'nın savını çürütmeye yetmişti. Aivazov biraz tıknaz, vücudu adaleli, orta yaşlı biriydi. Fotoğtafta görünen kişiyse zayıf ve gençti. Ağca tutanağa geçen başka bir ifadesinde Rositza Antonov'la 1981 yılının ocak ayında Piaza Barberini'deki Restaurant Piccadilly'de tanıştığını söylemişti. Ancak Sofya'dan gelen yanıtla, sanat tarihçisi olan Rositza'nın aynı günlerde üniversitede öğrencilerinin sınavı için Bulgaristan başkentinde bulunduğu kanıtlanmıştı. 11 Mayıs 1981 günü Antonov'un Roma'daki evinde yapılan toplantıda çay içerken kendisine bisküvi verdiğini söylediği küçük Anna da o saatlerde Sofya'daki "Kliment Oçridiski" okulunda dersteydi.

Bulgaristan'ın Roma Büyükelçiliği'nde görevli askeri ataşe Jelio Vassilev'e gelince... Sorguya katılan Bulgarlar Ağca'ya sorarlar, subay uzun boylu mu, yoksa kısa boylu mu, diye. Ağca, kısa boylu, der. Yanlıştır. Çünkü Vassilev uzun boyludur. Gerek Bulgarlar, gerekse Antonov'un Romalı avukatları Consolo ve Larussa, Ağca'nın ataşeyi sadece İtalyan gizli servisindeki kim-

lik fotoğrafından tanıdığı kanısına varırlar. Antonov'la hangi dilde anlaşmış olduğu tekrar sorulduğunda İngilizcede ısrar eder. Fakat bu arada davayla ilgili herkes bilmektedir ki, Bulgar memur çok az İngilizce konuşmaktadır. Antonov'un bildikleri genelde sivil havacılıkta kullanılan kelimelerdir. Bulgarlar ülkelerine şu kesin kanıyla dönerler: Arka planda bilinmeyen birileri M. Ali Ağca'nın kulağına Bulgarlar aleyhine açılacak bir davayı desteleyecek bilgileri fısıldamaktadır.

Papa suikastçısının 1983 yılı ağustosunda Roma'daki Amerikan Büyükelçiliği askeri ataşesine yazmış olduğu uzun mektubu da gerçekten zengin bir fantezi ürünü kabul etmek gerekir:

> "Çok saygıdeğer askeri ataşe,
> Yanlış anlaşılmamı önlemek için size bu kez mektubumu Türkçe yazıyorum. Size çok değer verdiğimi ve teşekkürlerimi daha önce de belirtmiştim. Şimdi yine teşekkür etmek istiyorum. Karşılıklı dostluğumuz ve ortak çıkarlarımız için son iki yıldır gerekli olan her şeyi yerine getirdim. Ancak son zamanlardaki kimi olayların ardından bugün size bazı şeylerden söz etmek istiyorum. Bunları anlayışla karşılayacağınızı umuyorum.
>
> 1. Bazı Amerikan basın yayın organlarıyla çok tirajlı gazeteler son zamanlarda beni yalan söylemekle suçlamaya başladı. Şuna dikkat etmeliler: Eğer ben yalancıysam, Batı dünyasının bütün ülkeleri de yalancı ve itirafçıdır. Bu durumda Sovyetler büyük Soğuk Savaşı kazanan tek taraf olacaktır. Benim suçum ne oldu? Sizler 'Başla' dediniz, ben de başladım anlatmaya!
>
> 2. Fransız gizli servisiyle birlikte ortaya çıkardığınız ve konuşmalarını sağladığınız eski Bulgar diplomatları hiçbir şey elde etmediler, hiç de inandırıcı olmadılar. Sizden ricam yeni ve daha başarılı elemanları göreve getirmenizdir.
>
> 3. Şu anda önemli olan tek şey şudur: İran'dan kaçtıktan sonra İngiltere'ye giden Sovyet ajanını bulmalısınız. O şunları itiraf edecektir:
>
> a) 1979 yılında Kremlin'de Andropov hem Papa'yı, hem

de Valesa'yı öldürtme kararı almıştı. Hedef, Dayanışma Sendikası'nı çökertmek, Vatikan'ın Polonya ve Doğu Avrupa'da etkili olmasını engellemek, İtalya ve Batı Avrupa ülkelerinde demokrasiye zarar vermekti.

b) Sovyetler yetmişli yıllarda Ortadoğu ve Avrupa'da terörist girişimleri hem organize etmiş, hem de onlara para kaynağı sağlamıştır. Bulgaristan, Suriye ve Doğu Almanya bu girişimin uygulayıcıları olmuştur. Şimdi her şey aynen devam etmekte.

c) Ben, Christian Klar, Giovanni Senzani, Mario Moretti ve daha birçok Fransız ve İspanyol terörist, Sovyet ajanları tarafından Suriye ve Bulgaristan'daki terörist kamplarında eğitildik. Sovyetler Birliği'nin Avrupa'daki hedeflerini bizler gerçekleştirdik...

Ağca daha sonraki yıllarda, bu mektubun hayal ürünü olduğunu söylemiştir. Bu büyük bir ihtimalle gerçektir. Mektubunda yazdıkları özellikle Ağca'nın kafa yapısını göstermek bakımından önemlidir. Başkalarının kendisine önem vermesini, onu kabul etmesini arzularken, yeteneklerini de kolayca abartmaktadır. Amerikan Büyükelçiliği Ağca'dan gelen mektubu hemen İtalyan gizli servisine ulaştırmıştı. Onlar da soruşturmayı yapan yargıç Martella'ya vermişlerdi. Kendini pek önemseyen birinin yazmış olduğu bu mektubun zarfındaki damga soruşturmacıların çok dikkatini çeker. Üzerindeki pul Ağca'nın o günlerde kaldığı Rebibbia hapishanesinden on iki kilometre ötedeki Nomentana postahanesinde damgalanmıştı. Bütün mektupları sansürden geçen Ağca'nın bu yazdıklarını kim kolayca hapishane dışına çıkarmıştı? O günlerde soruşturmadan sorumlu yargıç İlario Martella, bu mektup 1985 yılında dosyalarda ortaya çıktığında, postaya götürülmesine kendisinin izin verdiğini açıklamıştı. Ancak hapishane disiplinine göre böyle bir şey mümkün olmamalıydı. Belki de Ağca'nın mektubundaki çok ilginç açıklamalar, kanıtlanmak istenen 'Bulgar tezi'ne çok uygun düştüğü için Martella böyle bir şeye izin vermişti...

Roma başsavcısı Antonio Albano yeni bir davanın açılması için gerekli olan soruşturma dosyasını 1984 yılının haziranında imzalar. Bu gizli dosyanın içeriğini ilk yayınlayan *New York Times* olur. Belgeyi yayına hazırlayan da, soruşturma yargıcı Martella'ya hemen hemen her gün, kimi zaman sadece hatırını sormak için uğramış olduğunu kitabında gururla anlatan kadın gazeteci Claire Sterling'dir. İtalyan başsavcısı Albano üzerinde yürüdüğü zeminin çok sallantılı olduğunu itiraf eder. Ağca'nın sürekli ifade değiştirdiği veya yeni açıklamalarına gerçek dışı şeyler eklediği doğrudur. Fakat Ağca'nın üzerindeki "psikolojik baskı" nedeniyle bunu kabullenmek gerekir. Serbest kalabilmek için "üç olanakla görüşmeyi" denemek zorundadır. Bunlar "Türk ve Bulgar suç ortaklarıyla İtalyan yargısı"dır.

Albano'nun yazdıklarına göre İtalyanlar Türk suikastçının girişimlerini az da olsa anlayışla karşılamaktadır: "Ağca tam bir Ortadoğu insanı gibi davranıyor. Önce elindeki malı büyük sözlerle övüyor, fiyatını, rengini, kilosunu abartıyor... Ardından da küçük adımlarla geriye gidiyor. Ağca önce Türk ortaklarından yardım almayı denedi, sonra kimi küçük itiraflarla Bulgarlardan anlaşmış olduğu yardımı bekledi ve sonunda da kendini İtalyan yargısının merhametine bıraktı."

O günlerde ortaya atılan, bir Bulgar grubunun İtalya'ya gireceği ve Ağca'yı anlaşma doğrultusunda az güvenlikli bir İtalyan hapishanesinden kaçıracağı savı da pek öyle kolay inanılır bir şey değildi. Aynı aylarda İtalyan yargısı tam üç yıl süren soruşturmalar sonucunda Papa suikastı komplosunda M. Ali Ağca'nın yardakçıları olduğu kanıtlanan üç kişiyi tutuklamayı başarmıştı. Bunlar Ağca ile aynı ideolojiyi paylaşan antikomünist faşist Bozkurtlar'ın üyesiydi. Eğer Bulgarlar veya arkalarında olduğundan şüphelenilen KGB komünizm hedefleri uğruna böyle bir komploya kalkışmış olsaydı, Moskova'nın can düşmanı sayılan aşırı sağcı Bozkurtlar'dan bir birliği organize etmezdi!

Hakkında dava açılanlardan biri olan Musa Serdar Çelebi

Bozkurtlar'ın Batı Almanya'daki şefiydi. İtalyan yargısına göre Bulgarlar ile bağlantıyı Çelebi kurmuştu. Ağca ile iki kez buluşmuş olduğu kanıtlanmıştı. Bu buluşmalardan biri 1980 sonbaharında Frankfurt'ta gerçekleşmişti, diğeri de 1981 Nisanında, suikasttan birkaç hafta önce Zürich'te. Çelebi Frankfurt'ta tutuklandıktan sonra İtalya'ya teslim edilmişti. Bozkurtlar'ın İsviçre sorumlusu Ömer Bağcı, Ağca'nın kendisine bir süre saklaması için vermiş olduğu tabancayı 1981 Martında Milano'ya götürüp iade etmiş olduğunu kabullenmişti.

İtalyan yargısının, Türk silah kaçakçısı Bekir Çelenk'in 1980 yazında Bulgarların "siparişi"ni Sofya'da Ağca'ya ileten kişi olduğu iddiası üzerine Bulgarlar, ülkeleri itham altında olmasına karşın Sofya'da her türlü işle uğraşan zanlı Bekir Çelenk'i 1982 sonbaharında Hotel Vitoşa'da "ev hapsi"ne almışlardı. Doğu bloku ülkeleriyle İtalya arasında suçluların iadesi anlaşması olmadığı için Çelenk İtalya'ya teslim edilmemişti. Ancak İtalyan yargısının temsilcileri onu Sofya'da rahatça sorgulayabilmişti.

Bekir Çelenk 1984 yılında çeşitli polisiye suçlar işlediği, silah ve uyuşturucu ticareti yaptığı için Bulgar sınırları dışına çıkarılıp, Türkiye'ye teslim edilmişti. Roma'daki ikinci dava başlamadan bir Türkiye hapishanesinde kalp yetmezliğinden ölmüştü. Bekir Çelenk'in kalbinden rahatsız olduğu daha önceden biliniyordu. Silah ticaretinde birlikte iş çevirdiği, Çelenk gibi Batı gizli servislerinin bir adamı olan Henri Arzan da daha önce kalp yetmezliğinden ölmüştü. Arzan'ın ölümünde olduğu gibi Çelenk'in de zayıf kalbinin durmasına "yardım" edilmiş miydi, bu artık tespit edilemez...

'Kötülüğün komünist imparatorluğu' olarak kabul edilen Bulgaristan'a karşı açılan bu davanın baş kişileri Antonov, Aivazov ve Kolev idi. Ağca'nın iddiasına göre suikastın lojistiği Sergey Antonov'un evinde yapılmıştı. 13 Mayıs 1981 günü kiraladığı bir otomobille onu Sen Piyer alanına götüren de Antonov idi. 1982 yılının eylülünde tutuklanmış olan Antonov, kısa bir "ev hapsi" dışında yıllardır hapisteydi. Ağca'nın anlattığına

göre Aivazov ile askeri ataşe sekreteri Vassilev Kolev de suikastın planlandığı toplantılara katılmışlardı.

İtalyan yargısının dava açılmadan yaptığı ön çalışma, yüzyılın bu olayını tâ ilk günden izleyen ünlü Amerikalı gazetecilerin pek hoşuna gitmemişti. "İki yıl süren soruşturma ve araştırmalar sonunda, Türk suikastçının tutuklanan üç Bulgarla doğrudan işbirliği içinde olmuş olduğunu kanıtlayacak tarafsız deliller elde etmeyi İtalyan savcıları başaramamış," diye başlar 22 Temmuz 1984 günü *Washington Post*'ta çıkan uzun bir yazı. Gazeteci Michael Dobbs ve meslektaşları İtalya'da tahkikatı yapanların iddianamesini iyice inceledikten sonra işe yarar bir şey olmadığı kanısına varmıştı. Dobbs yazısında, davanın başarılı sonuçlanacağından pek emin olmadıklarını açıklayan bazı İtalyan sorgu yargıçlarının görüşlerine yer vermişti. "Bazılarına göre devletin yola çıktığı tez inandırıcıydı," diye yazar Dobbs. "Fakat bunun yargıç karşısında tam olarak kanıtlanması çok zordu. Başka İtalyan hukukçuları da Ağca'nın anlattığı komployu çok amatörce bulmuştu. Bu nedenle Bulgar ya da başka bir ülke gizli servisinin böyle bir 'ortak çalışma'ya girişmesi düşünülemezdi."

Mayıs 1985: Roma "yüzyılın davası"na hazırlanıyordu. 1981 yılında, Papa'yı öldürmek istemiş olan adamın ilk davası Roma Ceza Mahkemesi'nin salonlarından birinde görülmüştü. Bu kez ise Mussolini döneminde büyük cimnastik yarışmaları için kullanılmış olan gösterişli "Foro İtalico"nun en büyük salonu ayrılmıştı. İtalyan, Bulgar ve sayısız Avrupa televizyon kanallarının yanı sıra Amerika'nın dört önemli televizyonu da davaya ilgi göstermekteydi. Bulgaristan'ın yollamış olduğu delegelere, Antonov'un yakınlarına, büyükelçilik mensuplarına, Bulgar yargısına ve çevirmenlerine özel bir bölüm ayrılmıştı. Salonda Türkçe çevirmenler de hazır bulunuyordu.

İtalya dünya kamuoyu karşısında küçük düşmek istemiyordu. *Ansa* haber ajansının o günlerde bildirdiğine göre "dava öncesi soruşturmalar çok eleştiri aldığı, soruşturmayı yürüten

kişinin de tarafsızlığından şüphe edildiği için" her şeye özellikle dikkat ediliyordu. Davanın lojistiğinden sorumlu olan adliye müşaviri Enrico Caruso "her şey bir İsviçre saati gibi çalışmalı," diye konuşmuştu. Yüzlerce polis zanlıların ve izleyicilerin güvenliğinden sorumluydu. Zanlılar, kafesi andıran ayrı bölümlere oturtulmuştu. Mahkeme başkanlığını, ilk mahkemeyi de yönetmiş olan Severino Santiapichi yapıyordu. Davacı vekilliği görevi Antonio Marini'ye verilmişti. Söylemek istediklerini el kol hareketleriyle ve dallandırıp budaklandırarak anlatan bu kişi dramatik roller için çok uygundu...

27 Mayıs 1985, birinci celse: Zanlılar iki ayrı araç konvoyu ile getirilmişti. Roma hapishanesi Rebibbia'dan beş zırhlı araç yola çıkmıştı. Türk zanlılar M. Ali Ağca, Ömer Bağcı ve Musa Serdar Çelebi, üçer gardiyanın eşliğinde, elleri kelepçeli ayrı ayrı araçlardaydı. Diğer iki zırhlı araçta da ellerinde ağır silahlar koruma görevlileri vardı. Konvoyu havadan iki polis helikopteri izlemişti. Zanlı Sergey Antonov, Via Poli 29 adresinde gözaltında bulunduğu evinden alınmıştı. Tutuklanmasından bir süre sonra depresyon geçirmeye başlayan zayıf, ufak tefek Bulgar son zamanlarda 'ev hapsinde'ydi.

M. Ali Ağca, hakkında açılan ikinci davanın ilk celsesinde de açık mavi takım elbisesini giymişti. Kravat takmamıştı, yakası açık gömleği de yine beyazdı. Yıllar önceki giysileri vardı üzerinde. Fakat Ağca'nın bambaşka biri olduğu belliydi. Celse başlamadan önce rahat bir İtalyanca ile Romalı gazetecilerle konuştuğu, hatta kimiyle şakalaştığı da görülüyordu. Türkiye'den gelmiş olan gazetecilerin bütün sorularını da yanıtlıyordu. Az sonra başlayan celseyi oturduğu yerden dikkatle ve rahat bir şekilde takip ettiği belliydi.

İkisi de Bulgar diplomatı olan zanlı Aivazov ve Vassilev Kolev'in dokunulmazlıkları nedeniyle haklarında adli kovuşturma yapılıp, bir İtalyan mahkemesi tarafından mahkûm edilip edilemeyeceği sorunu ortaya çıkınca celseye üç saatlik bir ara verilir. Mahkeme heyeti Bulgarların İtalyan mahkemesinde

yargılanabileceği kararını alır. Öğleden sonraki celse bir M. Ali Ağca gösterisi ile başlar! O günlerde bir çılgınlık olarak kabul edilen bu davranış, aradan yıllar geçtikten sonra tuhaf da olsa bir anlam kazanıyor.

Önce Ağca ifade vermeye karşı çıkar. "Vatikan'dan beklediğim cevap gelmediği sürece konuşmayacağım," der. Sorgusu başlayınca da, daha önceki soruşturma sırasında yargıç Martella'ya yapmamış olduğu önemli bir açıklama için kendisine yeterli süre tanınmasını mahkeme heyetinden talep eder. Ağca çok ciddi ve kesin konuşmuştur. Salonda hemen bir gerginlik oluşur.

"Papa'ya yapılan bu suikast Fatima'nın üçüncü sırrı ile bağlantılıdır", der Ağca. "Ben yeniden doğmuş olan Hazreti İsa'yım ve Tanrı adına dünyanın sonunu ilan ediyorum!"

Salondaki gülüşmeleri yargıç Santiapichi bir el hareketiyle keser. Ağca, yeknesak bir ses tonuyla ve oldukça sakin, günlük yaşamını anlatan herhangi biri örneği konuşmaya devam eder: "Salonda bulunan bütün gazetecilere şunu söylemek istiyorum: Biz burada Papa suikastındaki bazı gerçekleri açıklığa kavuşturmak için bulunuyoruz. Bu sadece çok ağır bir suç değil, aynı zamanda dünya tarihinin en büyük insani trajedilerinden biridir de... Olayla ilgili gerçeği hiç kimse bilmiyor. Daha doğrusu bunu bilen biri var, fakat korkusundan açıklayamıyor. Gerçeği sadece Vatikan biliyor. Bunun kanıtları kesindir."

Salondaki gazeteciler duyduklarına inanamaz. Celseden sonra bir araya gelip, tuttukları notları karşılaştıracaklardır.

"İsterseniz bana çılgının biri, deyin. Fakat bunu söylemeden önce de iyice bir düşünün! Papa hücreme geldi. Ben ona sırrımı verdim, Tanrı ile konuşmuş olduğumu söyledim. Dünyanın sonunun yaklaştığını söyledim Papa'ya! Ve o bana sordu: 'Ne zaman?' Çılgın olduğumu söylemedi, sadece sordu: 'Ne zaman?' Beni ziyaretini çok güzel, çok mükemmel bulduğunu da söyledi. Ben her şeyi gördüm. Bu dünyanın saatleri sayılı. Bu nesil daha hayattayken mahvolacak dünya. Ne Sovyetler, ne de

Amerikalılar kurtarabilecek kendisini! Ben şimdi Vatikan'dan talep ediyorum, Fatima'nın üçüncü sırrını açıklasınlar!"

Kilise devleti Ağca'nın bu 'emri'ni on beş yıl boyunca yerine getirmez. Mayıs 1985'te Vatikan'dan bir yanıt beklediğini söyleyen Ağca'nın kilise devleti yetkililerince kandırılmış olması mümkündür. O güne kadar Papa'nın Ağca'yı hücresinde ziyaretinde ona Fatima'dan söz etmiş olduğu kabul ediliyordu. Ancak Ağca ile Oral Çelik'in açıklamaları dikkatle incelenip, kimi veriler karşılaştırıldığında şu görülür: Suikastçı, Sen Piyer alanında tabancasını Papa'ya doğrultmadan daha altı ay önce kurşunları Fatima adına sıkacağını bilmekteydi.

Yargıç Santiapichi Ağca'nın sözünü keser ve iddianamedeki suçlamalar hakkında bir şeyler söylemesini ister.

"Peki," yanıtını verir Ağca. "Şunu kesinlikle belirtmek isterim ki, her ne kadar başkaları benim iyiyi kötüyü ayırt edemeyen veya delinin biri olduğumu söylese de ben, ruhsal durumu çok iyi, düşünce yeteneği hızlı ve çok akıllı biriyimdir."

"Çok haklı," diye mırıldanır salondaki ünlü Türk gazetecisi Uğur Mumcu. Sol eğilimli günlük gazete *Cumhuriyet*'in köşe yazarı, M. Ali Ağca davasını izleyebilmek için İtalyanca öğrenmiştir. "Adam çok akıllı, çıkarlarını korumasını da çok iyi biliyor. Ne söylemesi gerektiğinin de bilincinde. İddianameyi hazırlayanlardan hep bir adım ilerde," der Mumcu yanındaki İtalyan kadın meslektaşına.

M. Ali Ağca, 2000 yılının haziranında affedilip, İtalya'dan Türkiye'ye gönderilene kadar inançla üzerinde durduğu bu açıklama ile davanın istenen sonuca ulaşması mümkün değildi. İddia makamı o günden sonra da çoğunlukla Ağca'nın sürekli değiştirmiş olduğu ifadelerine dayanarak davayı devam ettirmeye çalışmıştı. Albano dosyasında M. Ali Ağca'nın zanlıların özel yaşamı üzerine verdiği kapsamlı bilgilere İtalyan yargısının hayran kaldığı belirtilmektedir. Ancak bunların kısmen yanlış olduğu sonradan ortaya çıkacaktır. Kimi bilgileri mutlaka dışardan birilerinden elde etmiş olduğu da kaçınılmazdır.

Örneğin zanlılardan Antonov'un Via Pola 29 numaradaki dairesini heyecanla tarif ederken, ikiye katlanarak açılan bir kapının oturma odasını ortadan böldüğünü söylemişti. Böyle bir kapı gerçekten de Antonov'un oturduğu apartmanın bütün dairelerinde vardı. Ancak sadece Antonov'un dairesinde böyle bir kapının yerine bir perde odayı ikiye bölüyordu.

Bunun böyle olduğunu ise Antonov'un altındaki dairede yaşayan komşusu bilemezdi. Aşağıdaki kiracı, rahip Felix A. Morlion'du. Çok inançlı bir antikomünist olduğu bilinen 1904 doğumlu Belçikalı rahip yıllardır CIA'ya Vatikan'ın içinden bilgiler sızdırmaktaydı. Felix A. Morlion aynı zamanda Cumhuriyetçiler'in sağ kanadına çok yakındı. NATO Müttefik Kuvvetleri komutanlarından, Ronald Reagan döneminin dışişleri bakanı general Alexander Haig'le de arası çok iyi idi. Morlion ayrıca New York'da işlevi pek bilinmeyen Pro deo adında bir özel üniversitenin de kurucusuydu. Bu üniversitenin sayısız İtalyan antkomünistine fahri doktorluk verdiği bilinmektedir. Papa suikatçısına Antonov ailesinin dairesi üzerine böyle kapsamlı bilgileri veren kişi bu radikal sağcı rahip miydi? İtalyan basını o günlerde bu sorunun üzerine giderken, dava sırasında Antonov'un komşusu rahip Morlion'dan hiç söz edilmemişti... Hele Morlion'un, general Haig'in bir zamanlar danışmanlığını yapmış, Sterling ve Henze'yle beraber "Bulgar tezi"nin en önemli propagandacılarından sayılan Amerikalı siyasal bilimci Michael Ledeen'in yakın dostu olduğu da mahkemede hiç konu edilmemişti. Bu kişiden ilerde yine söz açacağız.

Mahkeme aylarca sürer. İzleyicilerin sayısı her geçen gün azalır. Arada sırada Claire Sterling de duruşmalara katılır. M. Ali Ağca yıllar sonra Rosario Priore'nin yeni bir sorgusu sırasında, yanına sokulan kadın gazetecinin kendisine şunu fısıldamış olduğunu iddia eder: "Hiçbir şeyi kabullenme, Emanuela ile değiş tokuş edileceksin!" Sterling, benzeri bir cümleyi, Ağca'ya yollamış olduğu *Familia Cristiana* dergisinin bir köşesine de not etmişti. Bu açıklama dosyalara geçmiştir. Claire Sterling'in o gün-

lerde davanın gelişmesinden huzursuzluk duymuş gibi meslektaşı Judy Harris'e yazmış olduğu şu cümle de dava dosyalarındadır: "Romalı savcı çok ileri gitmiş olacak, şimdi zorluklar içinde."

Yüzyılın davası belki de en ilginç tanığın gelmesiyle birden yeniden önem kazanır. İki Fransız polisin eşliğinde 23 Eylül 1985 günü Abdullah Çatlı yargıç karşısına çıkar. Yetmişli yılların sonunda Bozkurtlar'ın şefi olan Çatlı o günlerde uyuşturucu kaçakçılığından Fransa'da hapistedir. Mahkeme salonuna getirilen yakışıklı gençten adamın üzerinde koyu mavi bir ceket, açık gri pantalon vardır. Çatlı, komünizmin kiralık askeri gibi davrandığını söylediği Ağca'yı Türk faşistlerinin davasına ihanet etmekle suçlar. "Bıraktığın izlerle herkesi yanlış hedeflere yönlendiriyorsun," diye azarlar bir zamanki 'mücadele arkadaşı'nı. "Sen en iyi dostun Oral Çelik'i bile bu işin içine çekip, ona ihanet ettin."

Ağca o günkü duruşmada Çatlı'yla arasına mesafe koymak istermiş gibi söylediklerine karşı çıkar: "Ben hiçbir zaman senin her söylediğini yapmadım..." Bu tuhaf bir karşı çıkmadır. Çünkü Ağca bir zamanlar Çatlı'nın koruması altında yaşamıştır. Abdi İpekçi'yi öldürmesinin ardından da üç hafta Çatlı'nın evinde saklanmıştır.

Davanın gerçek sürprizi ise o gün ifade veren ikinci Türk tanık Yalçın Özbey olmuştu. Bozkurtlar üyesi Özbey o yıllarda Batı Almanya'da uyuşturucu kaçakçılığından yatmaktaydı. Aylardır süren davada 'Bulgar tezi'nin doğru olduğunu söyleyen tek tanık Özbey olur. Bulgar gizli servisinin Ağca'nın planlarından haberdar olduğunu ve onayladığını açıklar. Ancak Özbey konuşurken araya giren Çatlı onu da azarlar gibi söylediklerine karşı çıkar:

"Alman Haberalma Servisi'nin önerisini anlatmak için bana telefon etmiş olan sen değil miydin? Eğer Roma mahkemesinde Ağca'nın 'Bulgar tezi'nin doğru olduğunu açıklarsak bize 200.000 dolar verilecekti, Batı Almanya da bizi himayesi altına alacaktı."

Duruşma salonunda ölüm sessizliği hissedilir. Yargıç Santiapichi tanık Özbey'e dönerek sorar:

"Siz gerçekten böyle bir öneriyi Bay Çatlı'ya ilettiniz mi?"

Özbey susar. Çatlı ise yargıca doğru dönerek açıklar:

"Eğer Özbey her şeyi anlatırsa büyük sorunlarla karşılaşır. Onun arkasında Batılı bir gizli servis vardır."

Bunun üzerine Özbey susmaktan vazgeçer. Usul sesle konuşur:

"Sayın yargıçlar, sayın avukatlar, bu konuda daha fazla bir şey söyleyemeyeceğim için beni affedin. Eğer şimdi burada konuşmaya başlarsam, her şeyi anlatmak zorunda kalacağım. Sizler için zanlılar önemli. Benim için de yaşamım."

Duruşmanın ardından Fransız günlük gazete *Liberation* şunu sorar: "Ağca'nın 'Bulgar tezi'ne destek veren bu tek tanık da mı yönlendirilmiş?"

Eğer böyle olmuş da olsa Özbey'in tanıklığı hiçbir işe yaramaz. 29 Mart 1986 günü, on ay süren davanın ardından Roma mahkemesi kararını açıklar: İddianamedeki, Doğu Avrupa ülkelerinin Papa II. Jean Paul'ü öldürme amaçlı komplosuna karıştıkları ileri sürülen bütün zanlılar delil yetersizliğinden serbest bırakılacaktır.

Gazeteci Sterling'e hep destek vermiş olan *New York Times*'da şu yazı çıkar: "Kanıtlardan birçoğu iki yönlü yoruma açıktı. Bu nedenle de zanlıları suçlayıp mahkûm etmek mümkün değildi." Baştan beri 'Bulgar tezi'ne inanmamış olan gazeteci Michael Dobbs'un haber geçtiği *Washington Post* ise "Dava utanılacak bir sonuçla bitti" diye yazar. "Çünkü bütün iddianame Ağca'nın ifadelerine dayandırılmıştı. Savcının dava yöntemi de başarılı değildi..."

Yedinci Bölüm

Suç ortakları ve emir verenler

Frank E. Terpil ürpertici şeyler anlatırken yüzünde tek kıl kıpırdamıyor. 1982 yılında adı gizli tutulan bir yerde çekilmiş olan BBC belgeseli "A Dangerous Man" adlı filmde Amerikalı silah tüccarı o güne dek bilinmeyen sırları açıklıyor. Terpil 80'li yıllarda dünyanın en çok aranan on kişisinden biridir. O ve ortağı Edwin P. Wilson'un Afrikalı terörist diktatör, kana susamış Uganda başkanı İdi Amin'e işkence aletleri satmış oldukları iddia edilir. O yılların en tehlikeli teröristi Carlos'un da onlar tarafından eğitilmiş olduğu söylenir.

Terpil'in korkutucu öyküleri, New York'da 10.000 makinalı tüfek satın almak için onunla pazarlık yapan Brezilyalı iki ihtilalcının o kadar hoşuna gitmişti ki, hemen sözleşme imzalamışlardı. Ancak kısa bir süre sonra FBI memurları Terpil'in kaldığı otel odasına baskın yapıp, uluslararası kaçak silah tüccarını tutuklamıştı. Onunla pazarlık yapmış olan Brezilyalı 'ihtilalciler' Amerikan emniyetinin ajanlarıydı. Silah tüccarı kılını bile kıpırdatmamış, işlerini CIA ortaklığı ile çevirdiğini söylemişti. Ne de olsa onların eski bir görevlisiydi. Bu doğruydu. Ancak Amerikan Haberalma Servisi çevirdiği karanlık işler nedeniyle, özellikle de silah satışlarıyla ilgili, daha 1971 yılında Terpil'in görevine son verilmiş olduğunu açıklamıştı. Bu da doğruydu, fakat yüzde yüz değil...

Terpil ve yakın ortağı Edwin P. Wilson'un Amerikan casusluk merkeziyle bağlantıları hiçbir zaman kopmamıştı. Bu iki "ölüm taciri"nin Amerikan savunma endüstrisiyle olan bağlantıları de hep canlı kalmıştı. Terpil ile Wilson'un genç elemanlarından Kevin P. Mulcahy da eski bir CIA elemanıydı. Bu kişi üstün teknoloji silahları üzerine uzmandı. Göreve başladıktan üç ay sonra şeflerinin ne işler çevirdiğinin farkına varmıştı. Terpil ve Wilson Amerikan silah endüstrisinin ürettiği en kaliteli malları en çok para verene satıyorlardı. Özellikle de en başta Muammer Kaddafi olmak üzere Üçünü Dünya ülkelerinin diktatörlerine.

Wilson-Terpil ikilisi Libya'da bir "terörist eğitim kampı" da kurmuştu. Merkezi Amerika'da olan Green Berets adındaki özel bir birlik bu kampta "terörizm sanatı" üzerine dersler veriyordu! Zamanla bu birliğin bazı üyeleri, Amerika Birleşik Devletleri'nin Sovyetler Birliği'nden sonra dünyanın en büyük "canisi" kabul ettiği Kaddafi'nin ülkesinde terörist yetiştirmelerini tuhaf bulmaya başlamıştı. Moskova'nın kampa yollamış olduğu "politik caniler"in Batı dünyasının özgür demokrasilerini yıkmak istediğini bu kişilere söyleyen bir Tanrı kulu çıkmamış mıydı? Sonunda Libya'ya yollanmaya hazırlanan Green Berets'den biri merak edip, kafasından geçenleri şefine söyler ve ondan yanıt ister. Fakat şefi, Washington'la konuştuğunu ve merak edilecek bir durum olmadığı yanıtını verir.

Lübnan'da, Beyrut'un güneyinde de bombacılar ve suikastçılar yetiştiren bir "Terpil-Wilson Yüksek Okulu" vardı. Bu okulun ünlü mezunlarından(!) birinin de adı Mehmet Ali Ağca idi. Terpil böyle bir eleman yetiştirmiş olduğu için o kadar gururlanmıştı ki, 1981 yılının haziran ayında Beyrut'ta bir basın toplantısı düzenleyip, dünya medyasına kimi yetiştirmiş olduğunu ilan etmişti... Ağca da ifadelerinde, 1979 ilkbaharında Lübnan'da bir "terörist eğitim kampı"nda kalmış olduğunu, bu kampın Türkiye ile başka ülkelerin gizli servisleri tarafın-

dan yönetildiğini açıklamıştı. Ustası Terpil'i "Binbaşı Frank" adıyla tanımıştı. Wilson-Terpil firmasından silah satın alanlar arasında Bozkurtlar da vardı.

"Wilson-Terpil olayı bir Amerikan efsanesidir! Bu efsanenin kahramanları Amerikalıdır. Terör olaylarında kullanılacak elektronik casusluk aletlerinin ve çeşitli silahların satış konuşmalarını yapmak için barlarda ve büyük şirketlerin yönetici katlarında gizlice bir araya gelirler, yurtdışında katillere eğitim verirler," diye yazar 14 Haziran 1981 tarihli *New York Times*'da Seymour Hersh. "Papa olayı, eski CIA sorumlularının ve ordu komutanlarının oluşturduğu bir 'old-boy' örgütünün öyküsüdür. Olup biteni tam olarak kavrayamayan bazı yeni ve eski CIA yöneticilerini de aralarına almışlardır. Hükümetin sorumlu makamlarının da çoğu kez görevlerini yerine getirmekte beceriksiz davranmış olduğu bellidir. Haberalma servislerinde bile kimi zaman kişisel çıkarlarını ulusal hedeflerden üstün tutan kişilerin yarattığı bir rüzgar esmektedir."

Amerika'nın en ünlü araştırmacı gazetecisi olan Seymour Hersh'e göre, en önemli Amerikan askeri sırlarını ihraç eden bu adamların oluşturduğu asker+endüstri birliğinin içinde, yurdunun zarar görmesini umursamadan çok yüksek kişisel kazançlar uğruna devlet yönetimi deneyimlerini, ilişkilerini, bilgilerini satan eski CIA ve ordu mensupları vardır. CIA'nın iç organlarına kadar ilişkileri olduğu bilinen başarılı araştırmacı-gazeteci Hersh'in Papa suikastının hemen ardından kaleme aldığı bu makale öfke doludur. Amerika Birleşik Devletleri'ni yönetenler arasında yüksek ahlaksal değerlere inananların az olduğunu kavramış bir Amerikalı'nın öfkesidir Hersh'in satırları.

Jimmy Carter'in, Tahran'daki Amerikan Büyükelçiği'nde rehine olarak tutulan 53 Amerikalı'yı kurtarma operasyonundaki başarısızlığı nedeniyle yeniden başkan adayı olmaktan vazgeçmesinin ardından gizli işleri, kirli dalavereleri ve tek

yanlı girişimleri sevenler yine Beyaz Saray'ı pek umursamadan işlerine devam etmişlerdi. Buna en güzel örnek, Reagan'ın az kalsın başkanlığı yitirmesine neden olan İran-Kontra skandalıdır. O günlerde Amerika Birleşik Devletleri'nin baş düşmanı olan İran'a, Kongre'nin Ayetullah ülkesine silah satışını yasaklamasına karşın büyük bir gizlilik içinde yine de Amerikan silahları satılmıştı. Bu gibi işleri çevirmesini çok iyi beceren deniz kuvvetleri kaptanlarından, ülkesinin Güvenlik Kurulu'nda üye Oliver North bu satıştan elde edilen kazancı Nikaragua'da solcu Sandinista'ya karşı savaşan kontralara aktarmıştı. Bu girişim de, bir ülkenin egemenliğine karışma suçuydu!

Aynı gizlilik içinde, fakat çok daha yasadışı ve insan aşağılayıcı gerçekleştirilmiş, o güne kadar Batının yeni tarihinde örneği olmayan girişim ise Papa suikastının sahneye konuş şekliydi. Ancak bu cinayet girişiminde M. Ali Ağca'nın çevresinde toplanmış kişileri gözden geçirmemiz gerekir.

M. Ali Ağca'yı bir tiyatro oyununda başrole çıkan aktör olarak kabul edelim. O, oyun başladığında sahnede kapalı perdenin önünde durmaktadır. Bir kukladır. Ellili yıllarda Batının propaganda yayınlarında görüldüğü gibi, yukarıdan sallanan ipler barbar Sovyet komünistlerinin elindedir. Üzerinden kanlar damlayan bir bıçak Ağca'nın ağzındadır. Sonra perde yavaş yavaş açılır, sahne aydınlanır. Papa'ya suikast tiyatro oyununda rol alanlar projektör ışıkları içinde durmaktadır. Onlar Ağca'nın en yakın dostları ve suikasttaki işbirlikçileridir. İçlerinde en önemli kişi, ikinci Ağca davasında, Alman Haberalma Servisi'nin ona ve çevresine rüşvet vermeyi denemiş olduğunu açıklayarak heyecan yaratmış olan Abdullah Çatlı'dır.

Orta Anadolu kenti Nevşehir'de 1956 yılında doğan Çatlı ilerde evleneceği karısını da daha okul yıllarında bu kentte tanımıştı. Genç yaşta üye olduğu Bozkurtlar'da kısa zamanda yükselmişti. Yirmi yaşına geldiğinde ikinci şefti. Komünistlere

olan nefreti, solculara karşı işlenen cinayetlerdeki soğukkanlılığı ve baskınlar düzenlemedeki yetenekleri ile kısa sürede ünlenmişti. 1978 yılının ekiminde Çatlı ve üç adamı Ankara'da öğrencilerin kaldığı bir evi basıp, sol görüşlü yedi üniversiteliyi öldürürler. Cinayetin ardından da öğrencilerin cesetlerini bir çöplüğe atarlar. Kısa süre sonra solcuların devam ettiği bir kahveyi basan katiller beş insanın hayatına kıyarlar.

Çatlı'nın korku saçan adamları, profesörler ve yargıçları öldürüp, öğrenci yurtlarını basar, sendika toplantılarını bombalar. 1978 yılının sonunda Çatlı İstanbul'a yerleşir ve yeni bir "ölüm komandosu" kurar. O yıllarda Türkiye'nin birçok bölgesine yayılmış, Çatlı'nın ve başka şeflerin denetimindeki "ölüm birlikleri"nin kısmen devlet destekli Kontrgerilla'ya bağlı oldukları yirmi yıl sonra ortaya çıkacaktır. Çatlı grubuna Oral Çelik, genç arkadaşı M. Ali Ağca, Yalçın Özbey ve Mehmet Şener dahildir. Bu kişiler Papa'ya düzenlenmiş olan komploda görev almış en önemli Türklerdi. Yine o yıllarda Türk mafyası ile işbirliğine girmiş olan "komandolar" rahat bir yaşama kavuşmuştu. Yeraltına saklanmaları pek gerekmiyordu, çünkü ortak iş çevirdikleri mafyanın üyeleri o sıralar MİT bağlantılı olup, MİT'in koruması altındaydı.

Ancak 1980 yılında Türkiye'de ABD destekli bir darbe yapılması, bu ortaklığa bir süre için ara vermişti. Alparslan Türkeş ile birçok yandaşı tutuklanmış, mahkeme karşısına çıkarılmış, ardından da hapis cezasına çarptırılmıştı. Fakat bir süre sonra hepsi yine özgürlüklerine kavuşmuştu. Yurtdışına kaçan M. Ali Ağca da o günlerde bazı Avrupa ülkelerine yaptığı gezilerle "bilgisini arttırıyordu."

Meclis araştırma komisyonu karşısına çıkan Meral Çatlı'ya göre, 1980 yılı eylül ayında ordunun yaptığı ihtilalden çok kısa süre sonra kocası "bilgisini geliştirmek amacıyla altı haftalık bir kurs için bir Batı ülkesine gitmişti". Bu kitabın yazarına İstanbul'da bilgi veren bir kişi bu "kursun", Batı Alman anti-

terör birliği GSG9'un bir "eğitim kampı" olduğunu kesinlikle söylemiştir. Alman birinci kanalı ARD'nin *Kontraste* adlı programının bir yayınında yapılan açıklama da bu kişinin söylediklerine destekler niteliktedir. Alman televizyoncuların ortaya çıkardığına göre, seksenli ve doksanlı yıllarda Türk eroin ticaretinde çok önemli bir rol oynamış olan Abdullah Çatlı takma bir adla Almanya'ya elini kolunu sallayarak sayısız giriş çıkış yapmıştır.

Türkiye'de askeri yönetim sona erdikten sonra Fransa'ya yerleşen Çatlı ve Çelik MİT'in kendilerine vermiş olduğu bazı emirleri para karşılığı buradan yerine getirmişti. Ayrıca uyuşturucu işleri de fena gitmemişti. Çatlı 1981 yılında İsviçre'de tutuklanıp hapise atılmış, fakat kısa süre sonra yine salıverilmişti. Ankara'dan İsviçre'ye gelen CIA adamları ilgililerle yaptıkları görüşmeler sonucunda Çatlı'nın serbest bırakılmasını sağlamışlardı. O yıllarda Türkiye'de kısa ömürlü bir ortanın solu koalisyonun dışişleri bakanı olan Hasan Fehmi Güneş bunun doğruluğunu kitabın yazarına 2000 yılındaki bir görüşmede teyit etmiştir. Çatlı seksenli yıllarda Miami'de Amerikan göç bürosu tarafından gözaltına alınmış, ancak hemen serbest bırakılmıştı. Çatlı'yla beraber yolculuk eden, İnterpol tarafından aranan, İtalya'nın en ünlü sağcı teröristi Stefano Delle Chiaie de hemen özgürlüğüne kavuşmuştu. Her ikisi de hiçbir şey olmamış gibi yolculuklarına devam etmişti.

Oral Çelik hiçbir zaman şefi Çatlı kadar üne kavuşamamıştı. Ancak o da Batı gizli servislerinin korumasında Fransa'ya yerleşmiş, uyuşturucu ticaretine atılmıştı. Gençlik günlerinden arkadaşı, Türk faşisti Çelik için Ağca bir zamanlar "onu kardeşim gibi severim" demişti. 13 Mayıs 1981 günü Ağca Sen Piyer alanına giderken Çelik'in ona eşlik etmiş olduğu kanıtlanmıştır. Büyük bir olasılıkla Çelik de ateş etmişti. Onu Sen Piyer alanından kaçarken gösteren bir fotoğrafta elinde bir tabanca tutmaktadır. Aynı günün sabahı Via Veneto'daki bir

bankanın video kayıtlarında da Oral Çelik para bozdururken görülür. Suikastın ardından Çatlı ve Çelik, aileleriyle birlikte Fransa'ya yerleşmişti.

Çatlı ve Çelik'ten sonra 1934 doğumlu Bekir Çelenk Papa'ya komploda adı geçen üçüncü Türk'tür. Ağca ondan ancak 1983'teki sorgulamasında söz etmişti: "Çelenk suikastın organizesindeki en önemli kişilerden biridir, hatta en önemlisidir." O güne kadar onun adını ağzına almamış olmasının, ya da ona "Hamoud" adını vermesinin nedenini de şöyle açıklamıştı: "O günlerde adını açıklamış olsaydım çok büyük bir tehlike altına girerdim. Ondan söz etmediğim sürece de Çelenk'in beni hapisten kurtarmak için bir şeyler yapacağını ümit etmiştim..."

Ancak o sıralar Çelenk'in eli kolu bağlıydı. Karanlıktaki bu Türk'ün Papa suikastında da parmağı olabileceği haberi gazetelerde çıkmaya başlayınca Bulgar makamları onu lüks Hotel Vitoşa'da "ev hapsi"nde tutmaya başlamıştı. O yıllarda Bulgaristan ile İtalya yargısı arasında karşıklıklı desteği öngören bir anlaşma yoktu. Fakat Bulgar yetkilileri yine de İtalyan yargısının soruşturmalarına destek vermeyi kararlaştırmış ve hemen eyleme geçmişti. Soruşturmaları için Bekir Çelenk'le silah ticareti konusunda görüşmeyi gerekli bulan Carlo Palermo'nun isteğine Bulgar makamları 48 saat içinde olumlu yanıt vermişti.

1983 yılının ilk günlerinde *New York Times*'ın bir muhabiri lüks Hotel Vitoşa'nın lobisinde iri yarı, çok şık giyimli Çelenk'le karşılaşır. Üzerindeki pahalı kaşmir ceketinin dirsekleri süet kaplıdır, kahverengi çizgili İtalyan kravatı ipektendir. Yanındaki kendisinden daha iri yarı üç adamın korumasındadır. Eliyle şöyle bir işaret eder etmez korumalardan biri efendisine Küba purosunu uzatır ve hafifçe eğilerek yakmasına yardımcı olur. Gorilleri, bir gün önce Türk mafyasının baş adamı Çelenk'e fazla sokulmuş olan bir fotoğrafçıyı fena dövmüştü.

Gerek ABD, gerekse birçok başka ülke o günlerde Çelenk'in uluslararası eroin ve silah ticaretinin merkezini oluşturduğunu iddia etmekteydi. O ise gazetelere yaptığı bütün açıklamalarda bunun doğru olmadığını söylüyordu. Yaptığı tek iş Bulgaristan'dan sayısız ülkeye sadece maden suyu ve narenciye ihraç etmekti... Bulgaristan deniz kuvvetlerinin satışa çıkarmış olduğu bir gemiyi satın almış, ancak "Çelenk" adını verdiği bu gemi daha ilk seferine çıktığında batmıştı... Ağca'nın Papa'ya kurşun sıkmasıyla şans onu terk etmişti... Oteldeki "ev hapsi" yavaş yavaş sinirlerini bozmaya başlamıştı. Türkiye'ye iade edilme olasılığı, o yıllarda bir Türk şarkıcısı ile evli olan bu lüks yaşam düşkünü adamın hiç de hoşuna gitmiyordu...

M. Ali Ağca ifadelerinde Çelenk ile iki kez buluşmuş olduğunu söylemişti. Bunlardan ilki ve en önemlisi 1980 yılının temmuzunda Sofya'da Hotel Vitoşa'da olmuştu. Ağca'nın ifadesine göre Türk işadamı ona Papa'yı öldürme projesinin ana hatlarını açıklamıştı. O günlerde bu otelde konaklamış olduğunu Çelenk itiraf etmek zorunda kalmıştı. Ancak orada Ağca ile buluştuğunu ise kabul etmemişti. Yine Ağca'nın belirttiğine göre ikinci buluşma 30 Mart 1981 tarihinde Zürich'de olmuştu. Ayrıntıların görüşüldüğü bu buluşmaya Almanya Ülkü Ocakları başkanı da katılmıştı.

Çelenk bunun da doğru olmadığını söylemişti, çünkü pasaportunda İsviçre'ye giriş-çıkış yapmış olduğunu belgeyelen damgalar yoktu. Ancak o yılların en önemli uyuşturucu ve silah tüccarlarından biri olan Çelenk'in değişik pasaportlar kullanmış olabileceği düşünülürse söylediklerini kanıt olarak kabullenmek zordur. 30 Mart 1981 günü Londra'da olduğunu belirten Çelenk bunu hiçbir şekilde belgeleyememiştir.

Buna karşılık Münih'te yaşayan ve İtalyan yargısının ifadesine başvurduğu Salih Sürfüler, Çelenk'in Almanya'daki adamlarından biri olan Atalay Saral hakkında yıkıcı açıklamalarda bulunmuştur. 19 Eylül 1983 günü Sürfüler'in sorgulama-

yı yapanlara anlattığına göre, 1980 yılında 15 Eylül ile 20 Eylül arasında bir gün onunla buluşmuş olan Saral inanılması çok zor bir şey sormuştu: Çok para karşılığı ünlü bir kişiyi öldürecek birini tanıyor muydu? Ondan bir süre yanıt alamayan Saral sonunda bu kişinin Aziz Peder olduğunu açıklamış. Sürfüler İtalyan savcıya, dehşete kapılarak Saral'a, hayır, dediğini anlatmıştır. Tanışına ayrıca, bir milyar insanın inandığı bir kişiyi öldürmek için çıldırmış olmak gerekir, demiş.

Ona böylesine inanılmaz bu öneriyi getiren adamın Alman polisinin muhbiri olduğunu bilmekteydi. Carlo Palermo'nun dosyalarındaki kapsamlı bilgiye göre Atalay Saral yıllardır Federal Haberalma Servisi'ne Münih'teki Türkler üzerine bilgi veriyordu. Yetmişli yılların sonunda bildiklerini Münih'te konuşlanmış CIA elemanlarına da aktarıyordu.

Bulgaristan'da da komünist rejimi tepetaklak etmiş olan politik ve toplumsal değişimden sonra Bulgar haber ajansı BTA'nın muhabiri Hristo Petrov araştırmalarını genişletmişti. Bulgar Gizli Servisi'nin o yıllarda emekliye ayrılmış olan bazı üst düzey elemanlarını çok yakından tanıdığı için onlarla 'Bulgar tezi' konusunu rahatça ve çok kapsamlı konuşmuştu. İçlerinden hiçbiri Batılıların ortaya atmış olduğu 'Bulgar tezi'nin doğruluğunu destekleyecek açıklamalar yapmamıştı.

Trientli savcı Carlo Palermo'nun soruşturmaları sırasında ortaya çıkarmış olduğu silah ve uyuşturucu ticareti bağlantılarındaki bazı izler de bambaşka yönleri gösteriyordu. Ancak Palermo'nun soruşturma sonuçları hiçbir zaman dava açmak için kullanılmamıştır. Kimi zaman fazla atak kabul edilen bu savcı silah ve uyuşturucu ticaretiyle ilgili soruşturmaları sırasında o yıllardaki sosyalist hükümetin başbakanı Bettino Craxi'nin Milano bürolarında da arama yapmak istemesi üzerine görevden alınmış ve Sicilya'daki mafya yuvası Trapani'ye tayin edilmişti. Kısa süre sonra da bu kentin sokaklarından birinde bombalı suikasta uğramış ve ölümden kıl payı kurtul-

muştu. Ancak olay sırasında yoldan geçmekte olan bir kadınla ikizleri Guiseppe ve Salvatore yaşamlarını yitirmişti.

Mafyanın savcı Palermo'nun ölümünü istemiş olduğunu belgeleyecek hiçbir kanıt ortaya çıkmamıştır. Suikastın politik bir nedenle işlenmiş olması mümkündür, ancak bu da günümüze dek kanıtlanamamıştır. Mafya karşıtı "Rete" hareketinin Roma milletvekili olarak bir süre parlemontada görev yapan Carlo Palermo bugün Trient'deki küçük avukatlık bürosunda oturmakta.

Politikadan elini ayağını çekmiş olan eski savcı kendi halinde bir yaşam sürdürmekte. Arada sırada gelen dayanılmaz baş ağrıları suikastın kalıtı... Bir zamanlar hiç kimseden çekinmeden yürekli tezlerle kamuoyu karşısına çıkan ve mükemmel hatip Carlo Palermo, günümüzde görüşlerinden çok seyrek ve dikkatli söz ediyor. Seksenli yılların başında desteklemiş olduğu "Bulgar tezi"ne de artık inanmıyor. Bugün sanki bir sır vermek istermiş gibi: "Bence gerçeği Atlantik Okyanusu'nun öteki kıyısında aramak gerekir," diye konuşuyor. Ancak bunu söylerken, o sırrın peşinden gitmek isteyen birini hiç andırmıyor.

Seksenli yıllarda Bekir Çelenk ile ilgili araştırmalar yapmış olan Palermo çok önemli ilişkileri ortaya çıkarmıştı. Trientli savcının açıklamasına göre Çelenk'in, CIA'ya de silah temin eden Fransız Ermenisi silah tüccarı Henri Arsan ile arası çok iyi idi. Palermo, Arsan'ı Cenevre'deki villasında tutuklatmıştı. Ancak Trient'te hapse girmesinden birkaç gün sonra Arsan, ilk açıklamaya göre kalp krizinden ölmüştü. Şüphe üzerine yapılan otopside kalbinin hemen yanında gözle görülmeyen bir iğne izi tespit edilmişti. Palermo'nun kanıtlarına göre Bekir Çelenk'in aynı zamanda ABD'nin Virginia eyaletindeki Arlington kentinde bir şirketle de ilişkisi vardı. Bu şirketi bir zamanlar CIA'nın üst düzey şeflerinden olan, kirli ve gizli işlerden sayılan "covert operation"ların sorumlusu Theodora Shackley kurmuştu.

Meslektaşlarının "Blond Ghost" dediği bu Shackley'den ilerde yine söz edeceğiz.

Roma'dan geçen bütün yollar sonunda Langley'le de mi birleşecekti? Bu ilk bakışta böyle görülebilir. Eldeki izler, suikastte komünist parmağı arayanları gerçekten de oraya götürebilirdi. Örneğin CIA'nın Ankara'daki adamı, Amerikalıların yaşama geçirdiği kontrgerilla ile çok yakın bağlantıları olduğu bilinen Paul Henze'nin yanı sıra kadın gazeteci Sterling ve Ankara'daki Amerikan Büyükelçiliği görevlilerinden gizem dolu Rudi Nazar da Langley'deki şirket ile ilişki içindeydi.

Nazar, Paul Henze ile birlikte Münih'teki *Radio Free Europe*'da çalışmıştı. Ankara'daki diplomatik görevlerinin ardından Bonn'daki Amerikan Büyükelçiliği'nde de beraber çalışmışlardı. Rudi Nazar gerek Ankara'da, gerekse Bonn'da Milliyetçi Hareket Partisi'ne ve Bozkurtlar'a olan yakınlığı ile tanınıyordu. Roma Sen Piyer alanındaki olayı komünist dünyanın görüşleri çerçevesinde araştırıp, kısa sürede *On the Wolves' Track* adıyla bir kitap yayınlayan İon Andronov'a göre Henze ve Nazar'ın da rol aldığı bu komplo CIA tarafından planlanmış ve yönlendirilmişti. Fakat dünya tarihine müthiş bir tecavüz sayılan Papa'yı öldürme girişimi böylesine basit planlanabilir miydi? CIA'nın bu adamları ne kadar çılgın olursa olsunlar, böyle bir trajediyi başlatabilirler miydi? Papa öldürülseydi Polonya'da kanlı ayaklanmalar çıkabilir, ardından da Sovyetler ülkeye girip her şeyi bastırmak için silaha başvurabilirdi. Sonuçta da Ronald Reagan'ın yönettiği Amerika Birleşik Devletleri'ni Sovyetler Birliği ile karşı karşıya getirme riski çok büyük olurdu. Tabii iki büyük gücün karşılıklı nükleer silahlara sarılma olasılığı da...

Şimdi, yıllar sonra günümüzde Papa'ya suikastın Langley'de planlanmamış olduğu kesinlikle söylenebilir. Konuyu çok iyi bilenlerden sayılan Edward Herman ve Frank Brodhead de aynı düşüncededir. Fakat onlara göre Bozkurtlar'ın planlayıp,

aralarından seçtikleri M. Ali Ağca'ya yaptırtmış oldukları suikast MHP'nin Büyük Turancılar ideolojisine dayanan bir Türk projesiydi! Herman ile Brodhead'in pek bilmediği bir şey ise, Alparslan Türkeş'in çevresinde toplanmış olan faşistlerin düşlediği tek şeyin bütün Türk halklarını birleştiren büyük bir devlet olduğu idi. Onlar yeni bir cihadı arzulayan fanatik islamcılar değildi. Hıristiyanlara karşı herhangi bir "Haçlı Seferi"ni hiçbir zaman düşünmemişlerdi.

Her ne kadar M. Ali Ağca'nın o yıllarda 16 yaşında olan erkek kardeşi Adnan gazetecilere ağabeyinin Hıristiyanlığa karşı olduğunu söylemişse de, bunu Türk neofaşistlerinin ideolojisinin bir kanıtı kabul edip ciddiye almak doğru olmaz. M. Ali Ağca 1979 yılının kasım ayında Papa'yı Türkiye ziyareti sırasında öldüreceğini kamuoyuna açıklamıştı. Fakat o günlerde Kartal Askeri Cezaevi'nden kaçmış olduğundan güvenlik güçlerinin Papa'nın korunmasına ağırlık vererek, onu aramaması için böyle bir tehditte bulunmuş olduğunu ilerde sık sık belirtmişti. Ağca'nın bu savına inanmak gerekir, ne de olsa tehditiyle başarılı olmuş, o günlerde hiç aranmamıştı. Katolik dünyasının en büyüğüne yapılan suikast Bozkurtlar'ın amacına uygun bir girişim olsaydı içlerinden bazı gruplar olaya alkış tutardı. Fakat ne o günlerde, ne de ilerde hiçbiri tepki göstermemişti. Tam tersine, Ülkücü Dernekleri adı altında Batı Almanya'da organize olmuş olan Bozkurtlar olayın hemen ardından bir basın toplantısı düzenleyip, yandaşları Ağca'nın eylemine mesafeli baktıklarını açıklamışlardı.

Bu durumda yine CIA'ya uzanan izleri mi aramak gerekiyor? Doğu Avrupa kaynaklarının o günlerde ortaya attığı savlarla yayınladığı kimi belgeler, gerçekten var olan CIA izlerinin olaydaki rolünün kesin olduğu inancını yayıyordu. Ancak o sıralar Batı da karşı çaba gösteriyordu. Bulgar tezinin en büyük savaşçısı Paul Henze 1977 yılına kadar CIA'nın Ankara sorumlusuydu. Ağca, Roma'ya giden uzun yolculuğu-

na çıktığında Henze Demokratlar'dan ABD Başkanı seçilmiş Jimmy Carter'in Ulusal Güvenlik Kurulu'nda çok önemli bir görevdeydi. Müthiş bir antikomünist olan güvenlik danışmanı Zbigniew Brzezinski'nin yanında NATO partneri Türkiye sorumlusuydu. Carter'in 1980'deki yenilgisinin ardından Reagan döneminde CIA'ya yakınlığı ile tanınan Rand Corporation'da, Batıya sızmakta olan komünist düşmana karşı 'senaryolar' yaratmakla görevlendirilmişti!

Fakat Amerikan kamuoyunu 'Bulgar tezi'ne tepeden inme inandırma girişimleri başladığında CIA bu teze pek olumlu bakmamıştı. Bu durum Claire Sterling'in hiç hoşuna gitmemişti. Çünkü kötüler dünyasının çok karanlık bir girişimini ortaya çıkardığına inanan bu 'vatanperver' insanın çabaları beğeni kazanmamıştı. Reagan'ın seçim kampanyasını yürüten ve sonra Carter'in adamı amiral Standfield Turner'in yerine CIA'nın başına getirilen Bill Casey, mücadeleci kadın gazeteci ile destekçisi Paul Henze'nin yanında olmasına karşın CIA içinde 'Bulgar tezi'ne inanmayanlar da vardı. Anlatılanlara göre Casey KGB'nin ve Bulgarlar'ın suçluluğunu kabullenmeyenler karşısında yaptığı öfkeli bir konuşmada gerekli kanıtların bulunmasını, gerekirse yaratılması için çaba gösterilmesini talep etmişti.

Papa suikastı üzerine CIA içinde yaratılan karşılıklı savaş kimi zaman organizasyonu gülünç duruma düşürmüştü. Olup bitenler üzerine bilgilere 1992 yılının eylül ayında Robert Gates'in CIA şefliğine getirilmeden önce Amerikan senatosunda yapılan ön görüşmelerin tutanaklarından ulaşmak mümkündür. Senatonun oluşturduğu komisyon şu sonucu elde etmişti: "Amerikan gizli servisinin sorumluları Papa'ya düzenlenmiş olan suikastı önceden fark edememişti. Olayı inceleyen uzmanlar 1981 yılına kadar Moskova ile Papa arasında yarı resmi bir anlaşmanın varlığına inanmıştı. Buna göre Papa Polonya'da bir huzursuzluk çıkmasını önleyecekti, karşılığında

da Sovyetler Birliği askeri güçleri ülkeye girmeyecekti. Onların inancına göre bu anlaşmayı bozmak Sovyetler'in yararına olmayacaktı..."

O yıllarda CIA'nın Papa olayına bakışı böyle idi. 1983'de yayınlanan "Papa'yı Öldürme Girişimi – Konuyla ilgili haberlerin değerlendirilmesi" başlıklı belge kitap da bu bakışa destek verir nitelikteydi. Kitaba göre suikastın sorumluluğunu Sovyetler'e yüklemek olanak dışıydı.

Bu yayına çok öfkelenen William Casey, yardımcısı Robert Gates'i, 'Bulgar tezi'ni destekleyen bir çalışmayı hazırlatması için görevlendirmişti. Casey'in isteği kısa sürede yerine getirilmişti. Çalışmanın başlığı şöyle idi: "Ağca'nın Papa'yı Öldürme Girişimi – Sovyet ortaklığının kanıtları". Ancak bu belge kitap çok zayıf bir çalışma olmuştu. CIA'da Sovyetler Birliği analizleri bölümünden sorumlu Melvin Goodmann Senato üyeleri karşısında şöyle konuşmuştu: "Casey ve Gates Sovyetler Birliği'nin suikastın baş suç ortağı olduğunun kesin kanıtlarını bulmak için yıllarca boş yere uğraşmıştı." CIA'nın Sovyetler bölümünün araştırmacıları bu ülkenin Papa suikastının baş suç ortağı olduğunu hiçbir zaman kanıtlayamamıştı. Goodmann'ın açıkladığına göre Gates raporun önemli bölümlerini değiştirmesi ve 'Sovyetler suikasta doğrudan katılmıştır' savını destekleyen bir önsöz yazması için Casey tarafından baskı altına bile alınmıştı.

Ancak CIA'nın kimi uzmanları böyle bir açıklamayı kabullenmek istememişti. Bu nedenle şef Casey ile organizasyonun birçok elemanı arasında fikir ayrılıkları başlamıştı. Ancak sonunda şef galip çıkmış ve Sovyetler'in olaydaki ortaklığını kanıtlayacak bir araştırmayı sipariş etmişti. Görevlendirilen uzmanların meslek etiğini zedeleyen bu araştırmanın ardından CIA içindeki başka bir grubun hazırladığı ve karşıt düşünceyi destekleyen dosyanın başlığı "Papa'ya Suikast: Sovyetler'in işbirliği yaptığı savlarına karşı görüşler" idi.

Ateşteki demir iyice kızarmıştı. İkinci şef Gates bir danışma kurulu oluşturmuş, ünlü bir Sovyetler Birliği uzmanı olan Ross Vovey'i de bu kurulu yönetmekle görevlendirmişti. Kapalı kapılar ardında toplanan danışma kurulu bir süre sonra yayınladığı raporda her iki tarafın da hazırlamış olduğu araştırma dosyalarını eleştirmiş, Amerika Birleşik Devletleri gizli servislerinin iki yıldan fazla süren çalışmalar sırasında Sovyet-Bulgar tezinin dışında başka olasılıkları incelememiş olduğuna da dikkati çekmişti.

Ancak olay buradan öteye gitmemiş, daha doğrusu peşi bırakılmıştı. İki Almanya'yı bölen duvarın yıkılması ve Soğuk Savaş'ın sona ermesi karşılıklı kavgalara neden olan bu olayın kapanmasına da yol açmıştı. Gates 1992 yılında Amerikan Senatosu'da yaptığı açıklamayla o günlerde bazı şeylerin ihmal edilmiş olduğunu itiraf etmek zorunda kalmıştı: CIA Papa suikastıyla ilgili hazırlatmış olduğu raporları dağıttığı politikacıları, gerçeğe tam olarak ulaşılamadığı konusunda bilgilendirmemişti. Aynı senatonun bir komisyonu 18 Ekim 1991 tarihinde Robert Gates'i dörde karşı on bir oyla CIA'nın yeni şefliğine seçmişti.

Peki bu arada Doğu Avrupa'da neler olup bitmişti? Duvarın yıkılmasının ardından KGB ile Bulgar Gizli Servisi'nin ortak çalışması sonucu suikastın gerçekleştirilmiş olduğunu kanıtlayacak bir sürü belgenin ortaya çıkması beklenirdi. Fakat o günden bugüne tek bir belgeye rastlanmamıştır. İtalya'da yedi kez başbakanlık yapmış olan Giulio Andreotti 1991 yılındaki Moskova ziyareti sırasında Mihail Gorbaçov'dan bu konuya artık açıklık getirilmesi için yardımını rica etmişti. Rusya Devlet Başkanı da gerçekten bir araştırma yaptırtmıştı. Elde edilen sonuç Andreotti için inandırıcı olmuş olacak ki, 1992 yılında piyasaya çıkan kitabı *L'Unione Sovietica vista da vicino*'da bu konuya da değinmiştir: "Sovyetler Birliği'nin, ya da Bulgarlar'ın Papa suikastını perde arkasında düzenlemiş olduğu üzerine tek

bir kanıt bulunamamıştır. Korkarım ki, İtalyan yargısı bu konuda kötü bir şekilde aldatılmıştı."

KGB konusunda ünlü bir uzman sayılan ve 1980 yılında Sovyetler Birliği'den kaçmış olan Viktor Şeymov'un görüşlerini ciddiye almak gerekir. 1996'da başına bir peruk geçirmiş, güneş gözlüğü takmış olarak Alman İkinci Kanalı'ndaki (ZDF) bir programa katılan Şeymov şöyle konuşmuştu: "1979 yılının kasım ayında KGB şefi Yuri Andropov'dan, Papa'nın yanına nasıl sokulabileceği üzerine bilgi toplanması emri geldiğini kanıtlayabilirim. KGB içinde böyle bir emir, Papa'nın öldürülmesine karar verilmiş olduğu anlamına gelmekteydi."

Sovyetler Birliği'ndeki yaşamı üzerine çok ilginç bir kitap yazmış olan Şeymov şu sıralar Amerika Birleşik Devletleri'nde hacklenmeye dayanıklı bir yazılım programı bulmak amacıyla çalışmalar yapmaktadır. Ancak Papa suikastı üzerine televizyon programında söylemiş oldukları gerçeklerle pek uyuşmamaktaydı. O yıllarda Papa'nın yanına nasıl sokulabileceği üzerine kafa yoran birinin televizyon seyretmesi yeterliydi. Her çarşamba günü Sen Piyer alanından yapılan yayınlarda Papa II. Jean Paul'ün öğleden sonra halkın arasına girdiği görülmekteydi.

Başkent Berlin'de, Demokratik Alman Cumhuriyeti'nin devlet arşivlerinden geriye kalmış dosyaların muhafaza edildiği makama başvuran herkes Papa suikastı üzerine bazı bilgilere ulaşabilir. Bu belgelerde resmi makamların konuyla 1982 yılının ağustosunda ilgilenmiş olduğu görülmektedir. Doğu Alman istihbarat teşkilatı Stasi'nin dosyalarında, kadın gazeteci Claire Sterling'in *Reader's Digest*'de çıkmış ve bütün dünyada yankı yapmış olan makalesinin ardından Bulgaristan İçişleri Bakanı Stoyanov'un Stasi'den sorumlu Erich Mielke'ye başvurup, 'Bulgar tezi'nin çürütülmesinde Doğu Almanya'nın kendilerine yardımcı olmasını rica ettiği görülür. Bunun üzerine iki ülkenin gizli servisleri karşıt bilgiler toplama kararını al-

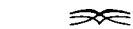
mış, bu görev de Luigi Cavallo adlı bir ajana verilmiş. Yaşamını Paris'te sürdüren ve Batı Avrupa'da kimi karşıdevrim olaylarına bulaşmış olan Cavallo İtalya'daki Kızıl Tugaylar ile Batı Almanya'daki Kızıl Ordu Fraksiyonu'nun görüşlerine destek veren biriydi. Cavallo ilk olarak kendi adına kurduğu "Ajans A" yayını olarak olaylara çok eleştirel bakan bir kitapçık çıkarır. "M. Ali Ağca, CIA ve Papa Suikastı" adı altında 1983 yılında basılan kitapçığın ardından avukatı Christian Roulette de *La Filière (Ağ)* adını verdiği kitabında her şeyi CIA'nın organize etmiş olduğunu kanıtlamaya çalışır. Ancak ne Cavallo, ne de Roulette yazdıklarının doğruluğunu destekleyen belgelerden söz eder.

Savcı Priore 1998 yılında şu sonuca varır: "Stasi belgelerinden Bulgarlar'ın, ya da Antonov'un Papa suikastından sorumlu olduğu veya olaylara karıştığı tespit edilememiştir. Bu belgelerde daha çok, Antonov'un suçsuzluğuna inanan Bulgarlar'ın onun baskı altında yanlış bir ifade vermesinden korktuğu görülmektedir."

Suikastla ilgili İtalyan dosyalarındaki yığınla belge arasında bulunan bir yazıda Antonov'un Bulgar Gizli Servisi'nde görevli bir general olduğu iddia edilir. Ancak bu yazı, ABD'nin İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Avrupa'da kurduğu propaganda organı, Münih'ten yayın yapan, bir zamanlar Paul Henze'nin de görevli olduğu *Radio Free Europe*'un elemanlarından biri tarafından kaleme alınmış...

Sekizinci Bölüm

"Gladyo" savaşçılarının gizemli dünyası

6 Kasım 1996, saat sabaha karşı ikiye geliyor. İzmir-Bursa karayolunda, Balıkesir'in Susurluk ilçesi yakınlarında 06 AC 600 plakalı zırhlı bir Mercedes otomobil, bir benzin istasyonundan aniden hızla yola çıkan bir kamyona çarpar. Daha doğrusu kamyon, önden giden korumaların aracı geçer gezmez, sanki planlanmış gibi yola ani çıkış yapar. Bu alışılmış bir kazaya benzememektedir. Ön koltukta oturan araç sahibi, daha önce tanımış olduğumuz, Türk uyuşturucu mafyasının şefi, silah tüccarı, yönetenlerle, Türk gizli servisiyle ve CIA ile arası iyi olan kırk yaşındaki Abdullah Çatlı kazada ölür...

Bazı cinayetler nedeniyle o günlerde birçok ülkenin aramakta olduğu Çatlı'nın cebinden Türkiye İçişleri Bakanlığı'nın verdiği ve onun gizli bir özel organizasyonun üyesi olduğunu gösteren, silah taşımasına izin veren özel bir kimlik çıkar. Ayrıca düştüğü her türlü zor durumdan onu kurtarabilecek nitelikte, değişik isimleri taşıyan on iki ayrı kimlik, ehliyet ve pasaport da Çatlı'nın yanında bulunur.

Otomobilin bagajından çıkan sayısız silahla cephane İsrail ve Alman menşeliydi. Heckler & Koch marka yarı otomatik bir tüfeğin yanı sıra susturucular, kokain ve bir sürü gizli belge de aracın bagajındaydı. Mercedes'i tanınmış bir devlet memu-

ru kullanıyordu. Elli iki yaşındaki Hüseyin Kocadağ İstanbul Emniyet Müdür yardımcısıydı ve siyasi polisten sorumluydu. İyi ilişkiler içinde olduğu Türk uyuşturucu şebekesinin şefleri Kocadağ'ın cebini doldurmaktaydı.

Bu otomobil kazası Gonca Us'un da "mesleki yaşamı"na son vermişti. Birkaç yıl önce Türkiye Sinema Güzeli seçilmiş olan Gonca Us son zamanlarda uyuşturucu mafyasının önemli bir elemanı olmuştu. Sadece kuryelik yapmamış, kirli paraların aklanmasında da rol oynamıştı. Mafyanın kontrolündeki bir kumarhanede krupye olarak da çalışmıştı. Otomobilde yanında Sedat Bucak oturuyordu. Bucak o sıralar dışişleri bakanlığı görevinde bulunan ve hakkında rüşvet dedidokuları dolaşan Tansu Çiller'in partisinden milletvekiliydi.

Sedat Bucak aynı adlı bir aşiretin reisiydi ve Türk devletinin yanında ayrılıkçı Kürtlerle mücadele ediyordu. Susurluk'taki kazada yaşamını tek yitirmeyen o olmuştu. Çatlı'nın cenaze töreni neredeyse bir devlet cenaze törenini andırmıştı. On bine yakın insan tabutunun peşinden yürümüştü. Tansu Çiller Çatlı'yı ölümünün ardından: "Devlet için kurşun atan da yiyen de şereflidir," sözleriyle övmüştü.

Ancak bir emniyet müdür yardımcısının ve ülkenin en güçlü mafya şefinin hükümet partisinin bir milletvekili ile geceyarısı aynı otobilde yolculuk etmesi Türkiye kamuoyu için cenaze törenlerinin ardından unutulup, kapanmaması gereken müthiş bir skandaldı. Bunun üzerine Büyük Millet Meclisi, kazanın olduğu ilçenin adı verilen bir araştırma komisyonu kurar. Susurluk Komisyonu'nun çalışmaları sonucu şaşırtıcı gerçekler ortaya çıkar. Örneğin komisyon Türkiye'de, adına Kontrgerilla denen gizli bir sivil gücün varlığını kanıtlar.

Bu "kontralar" daha çok polisin özel görev timine ait komandolar arasından seçiliyordu. Eğitimleri, CIA görevlisi David Gallula'nın yazmış olduğu ve Türkçeye de çevrilmiş bir kitaba uygun yapılıyordu. Bir CIA yayını olan *Halk Ayaklanmalarının*

Bastırılmasında Teori ve Tatbik adındaki bu kitaba göre eğitilmiş güçler gerektiğinde ülkedeki sola karşı da kullanılabilirdi.

Olaya adı karışmış olanların ifadelerine göre Federal Alman gizli servisiyle de ortak çalışmalar yapılmıştı. Özel Harekat Dairesi'nden İbrahim Şahin Susurluk Komisyonu karşısında Alman GSG9 timinde eğitim almış olduğunu açıklamıştı. Polisin istihbarat şefi de komisyona yaptığı açıklamada Abdullah Çatlı ve çevresinin Alman Haberalma Servisi ile ortak çalıştığını söylemişti. Kamuoyunun da bilgisine sunulan bu savları Ankara'daki Almanya Büyükelçiliği Türk hükümeti nezninde protesto etmemiştir. Türk kontraları o yıllarda sol eğilimlilerle Kürtler arasında cinayetler işlemişler, ardından da bu cinayetlerden karşı grubun suçlu olduğunu iddia etmişlerdi. Tabii doksanlı yıllardaki kanlı PKK terörünü bu olayların dışında tutmak gerekir.

Susurluk Komisyonu raporu kimi bölümlerinde kısmi gerçeklere dayanmaktadır. Ortaya çıkan en önemli şey ise, M. Ali Ağca'nın şefi Abdullah Çatlı'nın uzun süre devlet koruması altında çalışmış olduğu gerçeği idi. Türkiye'ye döndükten sonra Çatlı'ya başını sokabileceği bir yer gerekli olmuştu. Önce İstanbul Emniyeti'ne sığınmış, sonra da Emniyet Genel Müdürlüğü ona kapılarını açmıştı. Yurtdışındaki çalışmaları nedeniyle Abdullah Çatlı'yı bir 'kahraman' kabul eden Emniyet Genel Müdürlüğü onu koruması altına almıştı.

Çatlı'nın Fransa'da yaşadığı yıllarda yaptıklarından daha önce söz etmiştik. Susurluk Komisyonu'nun raporunda da bunlar kapsamlı olarak açıklanmıştır. Bir dizi cinayetten ve bombalı suikasttan Fransa'daki Asala'yla çeşitli yöntemlerle mücadeleye kadar sayısız polisiye suç işlemişti Çatlı. Onun gibi ülkeye dönen teröristlere, işe yaradıkları sürece bütün kapılar açılmıştı. Komisyon üyeleri raporda Çatlı'nın rehabilitasyonunu destekleyen bazı ifadeler de kullanmıştı. Onlara göre Abdullah Çatlı'ya yeni bir kimlikle yeni bir şans verilmeli, na-

muslu yaşam sürdürmesi sağlanmalıydı. Eğer o bunu hak etmemişse yargı karşısına çıkarılmalıydı. Ancak bunlardan hiçbiri yapılmamıştı.

Çatlı Ankara'ya ayak basar basmaz tanışı olan eski ve yeni bakanlarla, milletvekilleriyle yine bir araya gelmiş, Meclis odalarında çayını kahvesini içmiş, lokantasında yemeğini yemişti. Fakat günün birinde Erdek'te sokakta sarhoş dolaşırken onu yakalayan polisler karakola götürüp ifadesini almışlar, hücreye tıkmışlardı. Ankara'yla yapılan sayısız telefon görüşmesinin ardından Çatlı serbest bırakılmıştı, fakat ruhi durumu çok sarsılmıştı. En üst mevkideki devlet adamlarıyla içli dışlı olan biri için ne zor bir durumdu! Bir dorukta, bir dipteydi. Zavallı Çatlı çok şaşkındı.

Susurluk Komisyonu'nun çalışmaları sonucu ilk kez bazı "özel savaş metodları" da kamuoyunun gözleri önüne açıkça serilmişti. Bunlar daha önce tam olarak bilinmese de bir süredir üzerlerinde tartışılıyordu. Seksenli yıllarda gazeteci Mehmet Ali Birand konuyla ilgili bir dosya hazırlamıştı. Ona göre "çok gizli bir kontrgerilla" rejim karşıtlarına suikastlar düzenlemekte, kimi zaman da şiddet kullanarak ülke politikasını etkilemekteydi. Bu organizasyon gizli servisin bir koluydu, fakat kendi başına hareket etmekteydi. Resmen varlığı bilinmeyen organizasyonun üyeleri sivil kişilerdi.

Gazeteci Birand raporunda sosyal demokrat hükümetin başbakanı Bülent Ecevit'in sözlerine de yer vermişti: "Kontrgerillanın 1971 ve 1980 askeri darbelerinde önemli bir rol oynamış olduğundan eminim. 1977 yılının mayıs ayındaki katliamı andıran cinayet de bence onların işiydi... Ankara'da söylenenlere göre kontrgerilla organizasyonun arkasında, 1977 yılındaki şefi Paul Henze olan CIA'nın Ankara bürosu var. Bu kişi daha sonra başkan Carter'in güvenlik kuruluna seçilmiştir."

Susurluk skandalının ardından Türk kontgerillası üzerine bazı kitaplar da yayınlanmıştı. İtalya'daki benzeri organizasyon "Gladyo"nun adını alan ve devletten lisanslı bu grubun içinde Abdullah Çatlı'nın yanı sıra Oral Çelik ve M. Ali Ağca'nın da bulunduğu Susurluk Komisyonu'nun soruşturmaları sırasında gün ışığına çıkmıştı. Her üçünün Türk Gizli Servisi MİT adına çalışmış olduğu da bu arada resmen kanıtlanmıştı.

İtalyan kamuoyu gizli paramiliter bir örgütün varlığından 1992 yılında Venedikli genç savcı Felice Casson'un çabaları sonucu haberdar olmuştu. 1972 yılında Peteano'da otomobillerine yerleştirilen bir bomba sonucu yaşamlarını yitiren üç Carabinieri'nin ölümünü tekrar ele alan Casson ağzına kadar NATO silahlarıyla dolu bir yeraltı deposu keşfetmişti. Üç polisin ölümüne neden olan bombanın aynıları bu depoda da vardı. Daha ilerki yıllarda tüm İtalya'da böyle 139 silah deposu daha bulunmuştur.

Savaş sonrası İtalya'sında politik cinayetlerin ardından hep yapıldığı gibi, polislerin katilleri sol eğilimli teröristler arasında aranmıştı. Yıllar sonra dosyayı tekrar açan Casson ise incelemelerinde neofaşist izlere rastlamıştı. Kısa süre sonra da "Ordine Nuovo" grubundan ünlü neonazi Vincenzo Vinciguerra'dan şüphelenmeye başlamıştı. Yaptığı sorguda Vinciguerra kimi şeyler itiraf etmişti. Casson'a söylediğine göre bazı resmi makamlar ve gizli servislere paralel çalışan gizli bir kuruluş tarafından kollanmıştı. "Ordine Nuovo" NATO'ya bağlı idi ve Sovyetler İtalya'yı işgal etmeye kalkıştığında sabotajlar yapmakla görevlendirilecekti. Vinciguerra ayrıca şunu da itiraf etmişti: Bağlı olduğu organizasyon İtalyan kamuoyunun kafasını karıştırmak ve sol eğilimli insanların güven yitirmesini sağlamak için ülkede politik karşıtlarla da mücadele etmişti. Daha doğrusu toplum dengesini bozmaya yönelik çalışmalarda bulunmuştu.

O yılların askeri gizli servisi Sifar'ın ele geçen gizli bir belgesine göre, ülke içinde kışkırtıcı hareketler tespit edildiğinde veya devletin hükümranlığı tehlikeye düştüğünde de gizli güçler harekete geçirilecekti. Örneğin demokrasi kuralları çerçevesinde çalışan, Doğu bloku dışındaki etkin tek komünist parti olan ve gelecek seçimlerde hükümet kurulurken koalisyonda yer alma şansı bulunan İtalyan Komünist Partisi'nin (KPİ) ilerlemesi engellenecekti.

Genç savcı Felice Casson'un ortaya çıkardıkları İtalyan kamuoyunda heyecan yaratmıştı. İnsanlar yönetenler tarafından ilk kez düş kırıklığına uğratılmamıştı. Parlamentoda konuşan Başbakan Andreotti gizli bir kuruluşun varlığını itiraf etmek zorunda kalmış, kontrgerillanın iç yapısı ve hedefleri üzerine yazılı bir açıklama da sunmuştu. Başbakanın açıklamalarına göre "gladyo birliği"nin 700 "vatansever" üyesi vardı. Doğu bloku ülkelerinin orduları İtalya'ya girdiğinde onlar, zayıf Çinli üniversite öğrencilerinin 1989'da Pekin'in Tienanmen alanında yapmış olduğu gibi kendilerini düşmanın ayakları dibine atmayacaklardı. Gladyo üyeleri casusluk yaparak, sabotajlar düzenleyerek ve alışılmamış mücadele yollarını kullanarak düşmanı zayıflatacaktı.

İtalya'da altmışlı yılların sonundan başlayarak sürekli artan ve toplumu sarsan, yüzlerce insanın ölümüne neden olan kanlı suikastlar İtalyanlar'ın komünist cepheye kaymasını ve onları seçmesini önlemek için uygulanan "gerilim stratejisi"nin bir parçasıydı.

Türkiye'de bu "gladyo" birliklerinin varlığı ülkenin başbakanından bile saklanmıştı. 1973'den 1977'ye kadar Türkiye'de iktidarda kalan, 2001 yılında tekrar başbakanlığa seçilmiş olan sosyal demokrat Bülent Ecevit ülkesindeki paramiliter gizli ordunun varlığından yetmişli yıllarda, başbakanlığının son aylarında haberdar olmuştu. General Semih Sancar, "Özel Harp

Dairesi"ne yeni bir bina yapımını örtülü ödenekten finans etmesi için ricaya geldiğinde çok şaşırmıştı. Ecevit böyle bir dairenin varolduğunu bilmediğini belirtmiş, bunun örtülü ödenekten karşılanmasının henüz mümkün olmadığını da söylemişti. Başbakan Ecevit kendisiyle röportaj yapan Amerikalı kadın gazeteci Lucy Komisar'a, Türkiye Genelkurmay Başkanlığı'nın vermiş olduğu bilgiyi iletmişti: "Ülkemizde isimleri gizli olan belli sayıda vatanserver vardır. Onlar ömür boyu bu 'Özel Harp Dairesi'nde görev yapmak için and içmişlerdir. Ülkenin belirli bölgelerindeki gizli silah depoları bu kişiler tarafından kullanılmaktadır."

Ecevit bu durumdan pek memnun değildi. 'Vatansever'lerin zamanla aşırı sağa kayabileceğinden ve silahlarını kendi ideolojileri uğruna kullanabileceğinden çekinirken haklıydı. Fakat yeni bina yapımı için istenen ödeneği sonunda yine de onaylamıştı. Amerika ile arasını bozmak istemiyordu. 'Koruyucu güç'ün o yıllarda ayakta zor duran koalisyonu şöyle bir dokunsa devirebileceğini biliyordu. Gerçekten de Amerika Birleşik Devletleri'nin olup biten her şeyden haberi vardı. Ne de olsa İkinci Dünya Savaşı'nın ardından birçok Batı Avrupa ülkesinde benzeri gizli güçler oluşturmuş olan Amerikalılardı.

Başkomutanlığı daha ilk günden İstanbul'daki Amerikan Askeri Ataşeliği'nde bulunan Türk 'gizli güçler'i 1971 darbesinin ardından kontrgerilla olarak görevlerine devam etmişlerdir. *Cumhuriyet* gazetesinin en ünlü yazarı olan ve 1971 askeri darbesinin ardından tutuklanan Uğur Mumcu'yu sorgulayanlar kendisine: "Biz kontrgerillayız. Bize başbakan bile karışamaz," demişlerdi. Uğur Mumcu 1993 yılında otomobilinin altına yerleştirilen bir bomba ile öldürülmüştür. Mumcu'nun, Abdullah Çatlı ve çevresindekilerin devlet mekanizmasıyla olan ilişkileri üzerine çok yayın yapmış olduğu için öldürüldüğü tahmin edilmektedir. Uğur Mumcu, Papa II. Jean Paul suikatından bir-

kaç yıl sonra yazdığı kitapta M. Ali Ağca'nın Türk gizli servisi MİT'e çalıştığından söz eder.

Ağca'nın suikasttan çok önce Kontrgerilla'ya dahil olduğu bilnmekteydi. Bununla ilgili bir yazı haftalık İtalyan dergisi *L'Europeo*'da çıkmıştı. Papa suikastı üzerine kaleme alınmış bu uzun makalede genç Ağca'nın yaşam öyküsüne de yer verilmiş, 29 Kasım 1979 tarihinde Kartal Askeri Cezaevi'nden kaçışı da anlatılmıştı: "Ağca'nın kaçmış olduğu ertesi sabah fark edilmişti. Kaldığı koğuştaki diğer hükümlüler sorgulanırken içlerinden biri: 'Bunu niçin Kontrgerilla'ya sormuyorsunuz?' diye bağırmıştı." Ülke yasalarına aykırı çalışan bu gizli ordunun varlığını Batı Avrupalılar ancak doksanlı yılların başında fark etmişti.

Amerikan "Contra"larının varlığından ise dünya kamuoyu bambaşka bir olayla haberdar olmuştu: 1984-1985 yıllarında ABD'nin başdüşmanı sayılan İran'a gizlice Amerikan silahları satılmıştı. Bu satıştan elden edilen kazançla da Nikaragua'da Sandinista yönetimine karşı gerilla mücadelesi yürüten sağcı Contra'lar desteklenmişti. Her şeyin açığa çıkmasının ardından oluşturulan Senato komisyonu bu yasadışı girişimi gerçekleştirenlerden birinin Washington'da sağcı ideolojiyi yönlendiren Michael Ledeen olduğunu ortaya çıkarmıştı. Bugün tutucu gazete *Washington Times*'ın genel yayın yönetmenliği görevini yürüten 1939 doğumlu Ledeen başkanlık seçimleri öncesi yaptıkları propagandayla Ronald Reagan'a Beyaz Saray yolunu açmış ve başkanlığı sürensince de onu desteklemiş olan 'yeni muhafazaklar'dan biriydi. Reagan'ın 1980 Kasımında seçimi kazanmasının ardından da Amerika Birleşik Devletleri'nin 'şahin' dışişleri bakanı general Haig'in danışmanlığına getirilmiş olan Ledeen kendini birden devlet gücünün ortasında buluvermişti.

Daha önce sözü edilen İtalyan gizli servis elemanı Francesco Pazienza ile ortak 1980 yılında Amerika başkanı Jimmy

Carter'in kardeşi Billy Carter'i karalama kampanyasını düzenlemişti. Pazienza daha sonra Bologna tren istasyonundaki bomba olayı nedeniyle on yıl hapis cezasına çarptırılmıştı. 2 Ağustos 1980 günü gerçekleşen ve 85 kişinin yaşamını yitirdiği bu olayda Sismi elemanı Pazienza'nın yanlış izler bırakarak, İtalyan tarihinin bu en dehşetli suikastını neofaşistlerin gerçekleştirmiş olduğunu örtbas ettiği kanıtlanmıştı.

Hapiste yazdığı ve 1999 yılında yayınlanan anılarında Francesco Pazienza, Carter olayından sanki bir gençlik şakasıymış gibi söz eder. Gerçekte ise Billy Carter'in Libya macerası üzerine bilgilere, savcının da iddianamesinde belirtmiş olduğu gibi zor kullanarak ve şantajla ulaşmıştı. Ledeen böyle elde etmiş olduğu bilgileri basına sızdırarak Başkan Jimmy Carter'i karalama amaçlı, "Billy-Gate" adı verilen büyük bir kampanya için kullanmıştı.

Michael Ledeen 1987 yılındaki İran Kontra Skandalı'nı dostu ve partneri, CIA'da yıllarca kirli dalavereler ve gizli savaşlardan sorumlu Ted Shackley'le birlikte yaratmıştı. Shackley'in 1994'te yayınlanmış olan yaşam öyküsünde CIA adamının kariyeri 'kötü Amerikalı'nın portresi gibi okunur. Güneydoğu Asya'da Schackley'e 'Laos kasabı' adını vermişlerdi. Şili'de demokratik bir seçimle ülkenin başına geçmiş olan Salvadore Allende'nin devrilmesinden ve ölümünden Schackley sorumluydu. Ancak CIA'daki 'başarılı' kariyeri yetmişli yılların sonunda yara almaya başlamıştı. Jimmy Carter'in CIA'nın başına getirdiği amiral Stansfield Turner organizasyonu 'çılgın yeraltı savaşçıları'ndan temizlemek, Amerikan casuslarının namuslu çalışmasını sağlamak istiyordu. Kariyerinin son yıllarını CIA'nın istasyon şefi olarak Londra, Paris veya Bonn'da geçirmeyi ümit eden Theodore Shackley de merkezde önemsiz bir göreve getirilmişti. Amiral Turner onun bir zamanlar Washington'daki CIA merkezinden silah tüccarı Edwin Wilson'un karanlık işlerini desteklemiş olmasını affetmemişti.

Wilson yetmişli yılların sonunda Frank Terpil'in iş ortağı idi. Bir başka adı "Binbaşı Frank" olan Terpil, Ağca'ya eğitim verenlerdendi. CIA merkezindeki görevini beğenmeyen Schackley istifasının ardından kendi şirketini kurmuştu. Virginia Eyaleti'nin Arlington kentindeki, isminin baş harflerinden oluşan TGS adlı şirket endüstri tesislerinin elektronik aletlerle korunması üzerine uzmanlaşmıştı.

O yıllarda, 1978'de, Shackley ile Michael Ledeen arasındaki dostluk başlamıştı. Kısa süre sonra da Ledeen, *New York Magazine*'in 1980 ilkbahar sayısı için kaleme aldığı bir makalede, Shackley gibi yetenekli bir uzmanın CIA'dan uzaklaşmasına neden olduğu için Carter'in yeni adamı Stansfield Turner'i sertçe eleştirmişti. Ledeen'e göre, Shackley'i daha önemli görevlere getirmemiş olması amiralin CIA'yı yönetecek kapasitede biri olmadığının kanıtıydı.

Shackley ve Ledeen'in İtalyan Askeri Gizli Servisi Sismi ile araları oldukça iyi idi. 1980 yılında bu organizasyonun elemanları için düzenledikleri ortak seminere Sismi şefi general Santovito da katılmıştı. Seminerin konusu, teröristlerin düzenlemeyi planladığı suikastları önceden sezme ve önleme idi.

Ronald Reagan'ın Amerika'nın başına geçmesiyle Theodore Shackley CIA politikasını, şimdi dışardan da olsa, yine belirleme şansını elde ettiğinin farkına varmıştı. Böylece Shackley kariyerinin son yıllarında 'iyi ahlaklı' Jimmy Carter'in ona yasaklamış olduğu gizli görevlere tekrar el atmaya başlamıştı. Ronald Reagan'ın kazandığı başkanlık seçiminin hemen ardından, 5 ve 6 Aralık 1980 tarihlerinde Capitol Hill'in yasama kurulu üyeleri, uluslararası gizli servislerin üst düzey elemanları ve bazı gazeteciler Washington'da tutucu bir araştırma merkezi sayılan Strategy İnformation Center'in konferans salonda bir araya gelmişti. Toplantının konusu "Seksenli yıllarda gizli servislerin görevi" idi.

David Corn bu toplantı üzerine şunları yazmış: "Bir araya

gelmiş olan kişiler çok ümitliydi. Bilmek istiyorlardı, seksenli yıllarda yaşanacak olaylar ne gibi kirli dalavereleri beraberinde getirecekti? Ted Shackley'in bu toplantıda yapmış olduğu konuşmanın konusu: 'Gelecek on yılda paramiliter girişimler' idi.

"Görevinden uzaklaştırılmış bu 'kirli dalavereler ustası' o gün katılımcılar karşısında rahatça, inançlarına uygun konuşabilmişti. Baştan sona Soğuk Savaş'tan söz etmişti!

"Shackley konuşmasında o yıllarda Kübalı paralı askerlerin Afrika'nın diktatörlük rejimleri Angola ve Habeşistan'ı desteklediğinden, kıtanın batı bölgelerinde de, Sovyetler Birliği ve Küba'da eğitilmiş ihtilalcilerin hüküm sürdüğünden söz etti."

Ted Shackley'in listesi o gün uzun gibiydi: Arap yarımadasının güneyinde konuşlanmış Sovyet birlikleri Batıya petrol akışını tehdit edebilirdi. Sovyet ordusu Afganistan'daydı. Honduras ve Namibya'daki isyancılar Sovyetler'den destek alıyordu. Shackley'in görüşüne göre o yıllarda bütün kötülük Moskova'nın başının altından çıkmaktaydı. Konuşmasını bugün tekrar okuyan biri Soğuk Savaş yıllarının 'çocuk yutan canavarı'nın hep Moskova olduğuna inanır...

"Dünyanın birçok bölgesine yayılmış olan bu savaş yöntemine karşı çıkmamak çok tehlikeli ve çok sorumsuz bir davranış olur. Bu konuda zayıflık göstermek, Batıyı, dünyayı büyük ölçüde kontrolünde bulunduran Sovyetler Birliği ile nükleer bir çatışmaya sürükleyebilir. İzole olmuş, her yandan saldırıya uğrayan ve çaresiz kalmış bir Amerika Birleşik Devletleri de sonunda nükleer silahlarını kullanmaktan başka çıkar yol bulamaz!" Shackley'e göre bu gelişmeyi önlemek ve politik hedeflere ulaşmak için ayaklandırma, karşı ayaklanma ve gizli operasyonlar gibi yöntemlere de başvurulabilirdi.

David Corn yazısına şöyle devam ediyor: "Shackley, Amerika Birleşik Devletleri'nin paramiliter girişimlerde bu-

lunmasını önerdi. Gizlice başka ülkelerin iç işlerine karışmaya hakları olmadığına inanmak Amerikalılar için bir lükstü. Göze alacakları paramiliter girişimlerin çapı, Amerika Birleşik Devletleri'nin ulusal çıkarlarını korumak için ne derece istekli olduğunu kanıtlayacaktı." Gözü dönmüş canavarları durdurmanın tek yolu onları kendi silahları ile ezmekti.

Kısa süre sonra Shackley bu saldırgan mesajını *Reader's Digest Yayınevi*'nde basılan ve *The Third Option: An American View of Counterinsurgency Operations* adını verdiği bir kitapla da yayma girişiminde bulunmuştu. CIA'ya yakınlığı ile tanınan *Reader's Digest* basmadan önce kitabı, o sıralar yine Cumhuriyetçiler'in kontrolündeki gizli servise onaylatmıştı.

Newsweek muhabiri olarak Vietnam'da bulunmuş olan Peter Osnos, Shackley'in kitabı üzerine *Washington Post* gazetesinde şöyle yazmıştı: "İçeriği çok kısıtlı bir kitap, fakat çok eminim yakında birileri Shackley'in tezini uygulamaya geçirecek..." Bu belki de Osnos'un *Washington Post*'taki 28 Haziran 1981 tarihli yazısından önce gerçekleşmişti. Çünkü yazı çıkmadan on beş gün önce M. Ali Ağca Sen Piyer alanında Papa'ya ateş etmişti. Suikastın arkasındaki, ipleri ellerinde tutan kişiler CIA'ya yakın birinin ortaya atmış olduğu saldırgan tezlerden etkilenmiş olabilir miydi?

Suikastın ardından yapılan soruşturmalarda Michael Ledeen'in oldukça gizemli bir rol oynadığı görülür. Kongrenin, gizli servislerin çalışmaları için oluşturulmuş komisyonunda Papa suikastı görüşülürken Ledeen de davet edilmişti. Açıklamalarının daha hemen başında Papa suikastı ve nedenleri üzerine hiçbir şey bilmediğini belirtmişti. Bunun aksini kanıtlamak mümkün değildir. Ancak ikinci dava öncesinde M. Ali Ağca'nın verdiği ifadelerin kayıtlarını çok özel bir kaynaktan izlemiş olduğunun kimi belirtileri vardır. Ledeen'i 1983 yılının ekiminde (ikinci davanın başlamasından önce) Washington'da

ziyaret eden bir İtalyan avukat masasının üzerinde o günlerde çok gizli olan dava dosyasından bir deste sorgu tutanağını görünce çok şaşırmıştı. Ziyaretçisinin bakışlarının nereye takılmış olduğunu fark eden Ledeen de gülümseyerek işaret parmağını dudaklarını götürmüştü.

Ledeen bir ülkenin ulusal çıkarları uğruna insan öldürme konusunda neler düşündüğünü bir zamanlar sol eğilimli sayılan, New York'da çıkan *Partisan Review* (PR) adlı dergide yayınlamak istemişti. Üç ayda bir basılan bu dergi ellili, altmışlı yıllarda New Yorklu aydınların kalesiydi. Hannah Arendt, Susan Sontag, André Malraux, George Orwell, Arthur Koestler, Ignazio Silone ve o yılların daha birçok ünlü edebiyatçısının *Partisan Review*'da makaleleri çıkmıştı. Ancak 'Reagan-Devrimi' kapsamında *PR* de yeni-muhafazakar yöne çekilmişti.

Yayın kurulu Ledeen'den bir makale rica etmiş, o da kaleme aldıklarıyla inanılmaz temel görüşlerini okurlara iletmek istemişti. Yazısının hemen başında, Reagan döneminde ortaya atılmış olan 'demokratik devrim' görüşünü övmüştü. Ona göre politikada herkes, kapasitesi ne olursa olsun istediğini söylemek hakkına sahipti. Ledeen o kadar ileri gitmişti ki, anayasaya göre yürütme erkinin dış politikadan sorumlu olduğunu iddia etmişti. Makalesinde bir Fransız tutucu politikacının savı olan "bunu uygularken bazen yasalara aykırı davranmak zorunda kalınır" görüşüne de destek vermişti. Ledeen *Partisan Review* için kaleme aldığı görüşlerinde, Amerika'da devlet memurlarına katillerle ortak çalışmayı yasaklayan bir yasanın değiştirilmesi gerektiği üzerinde de durmuştu. Ayrıca 1975 yılında çıkarılmış ve hükümet üyelerinin "cinayet işlemesini, cinayet talimatı vermesini, cinayete yüreklendirmesini veya cinayet işlemeyi kolaylaştırması"nı yasaklayan bir kararnamenin de kaldırılmasını talep etmişti. Hiçbir zaman yayınlanmamış

olan bu makale nedeniyle *Partisan Review* yayın kurulunda büyük tartışmalar çıkmıştı.

Yargıç Rosario Priore 1995 yılında Papa II. Jean Paul suikastı ile ilgili olarak Michael Ledeen'in ifadesini almak istemişti. Ledeen yanında avukatı Roma'ya gelmiş, ancak anayasadaki, hiç kimse kendini suçlu duruma düşürecek davranışa zorlanamaz temel ilkesine dayanarak ifade vermeyi reddetmişti. M. Ali Ağca da bu arada şunu belirtmiştir: "Suikast bir 'covert operation' idi..." Kendini tehlikeye atmamak için de konunun derinine inmeyi hep reddetmiştir.

Bunlardan yola çıkınca Papa II. Jean Paul'e yapılan suikastın bir propagandadan başka bir şey olmadığı sonucuna varılıyor. Papa'ya sıkılan kurşunlar, Moskova'nın her türlü terör girişiminin arkasında olduğunu kesinlikle kanıtlamak amaçlıydı. Polonya'da huzursuzluğa da neden olacaktı. Papa öldürülmeyecekti! Ağca gibi bir katil hedefini şaşıramazdı. Ne de olsa bir zamanlar, Papa'nın ölümünü amaçlamış olsaydı, bütün şarjörü boşaltacağını söyleyen Ağca idi.

Bu konu üzerine yapılmış ilginç açıklamalardan biri, seksenli yıllarda İtalyan gizli servisinin emrinde görev yapmış olan yargı bilimi profesörü Francesco Bruno'nundur. Bugün yargıç Rosario Priore'nin dosyalarında bulunan bu açıklama, çoğunlukla kiliseyle ilgili konulara yer veren, Roma'da yayınlanan *30 Giorni* adlı aylık dergide 1994 yılında çıkmıştı. Derginin oldukça ünlü yayın sorumlusu, İtalya'da yedi kez başbakanlık yapmış olan Giulio Andreotti idi.

Profesör Bruno şöyle konuşmuştu: "1987 yılından bu yana gizli servisle ilişkim olmasa da, bazı sırları açığa vurmamam gerekir. Ancak artık bir dönem geride kaldı sayılır. O nedenle bu olayda kimi şeylerin gün ışığına çıkması gerektiğine inanıyorum."

Soru: "Sizin varsayımınıza göre M. Ali Ağca'ya Sen Piyer

alanında Papa'yı yaralamak, fakat öldürmemek görevi mi verilmişti?"

Profesör Bruno: "Söylediklerim artık varsayım filan değildir. Burada anlatacağım her şey kesin olgulara dayanmaktadır. Bunlardan en önemlisi de kurşunun vücutta izlediği yolun incelenmesi sonucu ortaya çıkmış olanıdır. O günlerde yanlış bilgilendirilmiş bütün gazeteler Papa'nın vücuduna giren kurşunun kendine aşağıdan yukarı bir kanal açmış olduğundan söz etmişti. Bu tamamen yanlış bir bilgilendirmeydi. Çünkü gerçekte bunun tam tersi olmuştu. Papa'nın yaralanmasına neden olan kurşun yukarıdan aşağı sıkılmıştı. Vücuda karından girmiş ve kalçadan çıkmıştı. Elimizdeki fotoğraflarda da Ağca'nın kurşunu sıkarken nasıl durmakta olduğu çok güzel görülmektedir. Karşısındakini öldürmek isteyen biri böyle durmaz. Kalabalığın arasından yukarı uzanan el aşağıyı göstermektedir. Fakat kendisinden daha yukarıda duran bir hedefi tam vurmak isteyen Ağca'nın aşağıdan yukarı ateş etmesi gerekirdi.

"Bir başka şey daha var. Papayı vurmak isteyen, daha doğrusu dünyanın en önemli kişilerinden birini tekrarlanmayacak bir suikastle öldürmek isteyen, bu cinayet için daha uygun bir tabanca seçerdi. Ağca ise böyle bir şey yapmamış, amacı öldürmek olan 'deneyimli' her katilin o anda kullanmayacağı 9 milimetrelik bir Browning'i yeğlemişti. İsabet alan Papa geriye doğru düşeceğine olduğu yerde çökmüştü. Kiralık her katil gibi eğer o da bir P38 kullansaydı vücuna giren mermi Papa'yı geriye doğru yuvarlar, öldürücü olurdu."

Soru: "Yargıç Rosario Priore şimdi suikastle ilgili yeni fotoğrafları incelemek istiyor. Sizin böyle fotoğrafların varlığından haberiniz var mı?"

Profesör Bruno: "O günlerde incelememiz için önümüze konan fotoğraflardan çoğunun CIA'daki meslektaşlarımızdan

geldiğini biliyorduk. Biz hepsini daha sonra savcılığa iletmiştik. Belki suikast sırasında Sen Piyer alanında az sayıda resmi fotoğrafçı da vardı. Sanırım yarı resmiler daha fazlaydı. Ne yazık ki bu konu üzerinde hiç durulmamıştır. Biz Sismi'de bilgi sahibiydik ve bildiklerimizi de daha yukarı kademelere iletmiştik. Fakat bu bilgiler orada bir yerde saklı tutulmuştu. Polonyalı Papa'ya düzenlenmiş olan suikastı 'Kötülükler İmparatorluğu' Sovyetler Birliği'nin üzerine yıkabilmek için herkes sıkı sıkıya o 'Bulgar tezi'ne sarılmıştı. İşin içinde olan bizler ise Papa suikastı ile bir sinyal verilmek istenmiş olduğunu biliyorduk. Ve bu sinyal Doğudan gelmemişti!"

Fakat Papa II. Jean Paul suikastının nedenini sadece Doğu ile Batı arasındaki politik çatışmada aramak doğru olur mu?

Dokuzuncu Bölüm

Beyazlar giymiş bir piskopos

13 Mayıs 2000. Lizbon'un 70 kilometre kuzeyinde, uçsuz bucaksız toprakların ıssızlığında, çiçeklerle süslenmiş bir kaidenin üzerinde Beyaz Meryem Ana heykeli yükseliyor. Çevresini sarmış insan denizi göz alabildiğine, tâ ufuğa kadar uzanıyor. Altı yüz bin dindar gelmiş Meryem Ana heykeline. Birçoğu bütün geceyi burada geçirmiş, battaniyelere sarınmış, küçük çadırlara sığınmış... Hâlâ gelenler var, akın akın. Birçoğu son yüz, yüz elli metreyi dizlerinin üzerinde geride bırakıyor. Uzak ve yakından gelenlerin dışında sayısız Fatima inanırı tâ İtalya'dan, bütün Avrupa'dan, Latin Amerika'dan, hatta Japonya'dan buralara ulaşmış. İnsanlar hep birlikte kutsal şarkılar söylüyor, sırtlarında haçlar taşıyor...

Portekiz'in bu ıssız köşesinde, Fatima köyünde çobanlık yapan Lucia (9), Jacinta (7) ve Francisco (11) adlı üç küçük çocuğa Azize İren Mağarası'nın (Cova di İrinia) girişinde 13 Mayıs 1917 günü Meryem Ana'nın göründüğü söylenir. O günden sonra da altı ay boyunca, her ayın on üçünde o ilâhî ziyaretçi çocuklara görünmüş. Küçük çobanların yakınlarına anlattığına göre Meryem Ana onlara üç sır vermiş. Çocuklardan ikisi kısa süre sonra bir grip salgınında yaşamını yitirmişti. Sadece Lucia dos Santos yaşamını sürdürmüş ve on altı yaşına basınca girdiği Coimbra manastırında inzivaya çekilmişti. Üç sırrı 1938 yılına kadar hiç kimseye söylememişti.

O yıl yarım milyon insanın karşısına çıkan genç rahibe üç sırdan ilk ikisini insanlığa açıklamıştı. Lucia dos Santos'un anlattığına göre birinci sır şu idi: Üç küçük çocuk cehennemi ve oradan yükselen alevleri görmüş, ızdırap çeken günahkarların çığlıklarını duymuşlardı. İkinci sır ise şu idi: Meryem Ana onlara dünyanın durumundan söz etmiş, politik bir mesaj vermişti. Savaşın sonu çok yakındı. Fakat dindarlar o gün gelene kadar daha çok kötülüğe dayanmak zorundaydı. Meryem Ana, Rusya dinden uzaklaştığı için de çok öfkeliydi. Ülke çarlardan kurtulup Katolik inanca kavuşunca kendini mutlu hissedecekti...

Meryem Ana'nın üçüncü sırrını ise rahibe kendine saklamıştı. 1941 yılına gelindiğinde, "Tanrı'nın yeryüzündeki temsilcileri" sayılan Vatikan, Lucia dos Santos'u üçüncü sırrı yazmasının ve Roma'ya göndermesinin doğru olacağına inandırmıştı. Rahibe bu isteği yerine getirmiş, ancak yazmış olduklarını ilerde sadece görevdeki Papa'nın okuyabileceği koşulunu öne sürmüştü. Fakat görevdeki Papa'nın yakın çevresinin bu koşula her zaman pek uymadığı bilinmektedir.

Mektubun Vatikan'a varmasının ardından Fatima'nın önemine inanan Papa XII. Pius 1941 yılının ekim ayında Portekiz'e gitmiş ve o yıllarda faşist bir rejimle yönetilen ülkenin Katolikleri'ni, Fatima'nın ikinci sırrındaki mesajın yerine gelmesi, Rusya'da Katolikliğin başarıya ulaşması için dua etmeye çağırmıştı. Hitler'in orduları 1941 yılında Leningrad'ı kuşattığında Papa XII. Pius bundan çok mutlu olduğunu bir dini tören sırasında açıklamış, Meryem Ana'nın Fatima'daki isteği olan, dinsiz Rusya'nın savaşı yitirmesinin gerçekleşmek üzere olduğunu söylemişti. Ardından da bütün din kardeşlerini, Rusya'nın Katolikliği kabullenmesi için Tanrı'ya duaya çağırmıştı.

Böylece "Fatima'nın üç sırrı" efsanesinin politik ve dini amaçlı yönlendirilme süreci başlamıştı. Koyu bir Katolik olan

İspanya diktatörü general Franko, Fatima çocukları uğruna ve Vatikan'dan gelen rica üzerine 17.000 askerden oluşan Mavi Tümeni'ni Rus cephesine yollamıştı. İspanyol askerleri orada yıpranmış ve yok olmuştu. En derin acıları ise Rus insanı yaşamış, en çok kaybı onlar vermişti. İkinci Dünya Savaşı'nın ardından Katoliklik bu ülkede bir adım bile ilerlememişti. Göreve geldiğinde rahibe Lucia dos Santos'un mektubunu açıp, yazanlardan pek etkilenmeyen ve hiçbir açıklamada bulunmadan zarfı yine kapatıp, Vatikan arşivine kaldırtan ilk Papa'nın XXIII. Jean olduğu bilinir.

Papa VI. Paul ise 1967 yılında Fatima'yı ziyaret etmiş ve yaptığı "Hiroşima'nın ardından Fatima'yı daha iyi anlıyoruz" açıklaması ile dindarların kafasını karıştırmıştı. Kısa süre sonra da insanlar esrarengiz beklentiler içine girmiş, özellikle aşırı dindarlar üçüncü sırrın içeriğinin bir nükleer facianın dünyanın sonunu getireceği olduğuna inanmışlardı.

I. Jean Paul'ün sadece 33 gün süren Papalığının ardından göreve gelen, Meryem Ana'ya çok inanan Papa II. Jean Paul Portekiz'den gelmiş olan o zarfı hemen açıp, yazanları okuyabilirdi. Fakat üstlendiği zor ve karmaşık görevlerin altında ezilen, Polonya'da olup bitenlere üzülen yeni Papa Portekizli çoban çocukların 'Beyaz Meryem Ana'dan işittiklerine o yıllarda ilgi göstermemişti. İlerde, suikasttan birkaç gün sonra kardinallerinden biri, bu Casaroli olabilir, o gizemli zarfı ağır yaralı Papa'ya getirmiş ve Fatima'nın üçüncü sırrını kendisine açıklamıştı. Bir süre sonra II. Jean Paul: "Kurşunu bir el sıktı, Meryem Ana'nın eli onu tuttu" diye bir açıklama yapmıştı. Ancak bunu söylerken Fatima'daki Meryem Ana'yı kastetmemiş olabilirdi.

1982 yılına gelindiğinde Fatima yorumları yeniden yaşama geçirilmişti. Papa II. Jean Paul, Ağca'nın Sen Piyer alanında sıkmış olduğu ve jipine saplanmış kurşunu Meryen Ana'ya armağan etmek için Portekiz'de Fatima'yı ziyaret etmişti. Papa

bazilikaya girmiş, altara varmıştı. Tam o anda genç bir rahip, elinde kırk santim uzunluğunda bir hançer, II. Jean Paul'ün üzerine atılmıştı. Papa'yı öldürmek isteyen saldırganın: "Bu Papa zorla Sen Piyer'in tahtına el koydu, o bir 'Karşıt Papa', kilisenin kriz geçirmesinden o sorumludur!" diye haykırdığı söylenir." Ancak Juan Fernandez Krohn adındaki adamın Papa'yı bıçaklaması son anda önlenmiş, Papa da hiçbir şey olmamış gibi duasına başlamıştı.

Ertesi gün açık havada düzenlenen dini törene katılan II. Jean Paul oldukça yorgun ve hüzünlüydü. Bu arada Krohn'un özgeçmişi üzerine kapsamlı bilgiler elde edilmişti. Papa'ya suikast düzenlemek isteyen bu kişi de "meczup" değildi, akli durumu yerindeydi. Krohn'u yakından tanıyanlar onun zeki ve soğukkanlı biri olduğunu söylüyorlardı. Portekiz'de Teknik Üniversite'ye devam ederken aniden yüksek öğrenimine son vermiş ve 1970'de Vatikan'dan kopan Fransız başpiskopos Lefèbvre'nin İsviçre'deki seminerlerine devam etmeye başlamıştı. Daha üniversite yıllarında, kaynağı Latin Amerika'da olan aşırı dinci FPT tarikatına (Famiglia, Proprietà, Tradizione) bağlanmıştı.

Hıristiyan cemaatlerinin ortaçağın din görüşü ile yönlendirilmesini talep eden, 1960 yılında Brezilya'da kurulmuş olan FPT tarikatı ülkeye yine Brangança sülalesinin hükmetmesini de arzular. Tarikatın üyeleri sadece erkeklerdir, toplantılara Haçlı Seferleri'ne giden askerlerin giysileri içinde katılırlar. Toplantı salonunun duvarları da "dinsizler" ile yapılmış savaşların resimleriyle süslüdür. FPT kendini "gizli loca" olarak kabul etse de din üzerine görüşleri Vatikan'dan uzaklaşmış olan başpiskopos Lefevbre'nin görüşleriyle uyuşmaktadır. Fatima'nın Meryem Ana'sı onlar için bir azizedir.

Vatikan'ın içindeki bazı güvenilir kaynaklara göre, adları açıklanmasa da, bu tarikatın yandaşlarının Papa'nın çevresine de sızmış olduğu iddia edilmektedir. Papa II. Jean Paul'ün

1984 yılında Venezüella'ya yaptığı ziyaret öncesinde, yeni bir suikasttan korkulduğu için FPT tarikatının üyeleri yurtdışına çıkarılmıştı. Silahla talim yaptıkları ve II. Jean Paul'ün bir portresini hedef tahtası olarak kullandıkları da o günlerde tespit edilmişti.

Papa'yı öldürme girişiminden Krohn altı yıl hapise cezasına çarptırılmıştı. İşlediği suçun ağırlığına karşın bu ceza oldukça hafifti. Üç yıl yattıktan sonra da serbest bırakılmıştı. Papa II. Jean Paul 13 Mayıs 2000 günü Fatima'yı tekrar ziyaret etmek için Portekiz'e giderken Krohn'un yaşamakta olduğu Brüksel'de aniden kaybolduğu haberi ortalığı karıştırmış, güvenlik güçlerini alarma geçirmişti. Papa'yı Fatima'da korumak için 1500 polis görevlendirilmişti. Ancak o gün olaysız geçmişti.

II. Jean Paul, 1978'in ekiminde papalığa seçildiği gün Polonyalı kardinal Wyszynski'nin kendisine armağan etmiş olduğu yüzüğü parmağından çıkarmış ve Meryem Ana heykelinin dibine bırakmıştı. Onu yakından tanıyanlar Papa'nın bu davranışını bir görevden çekilme, II. Jean Paul papalığının sonu olarak yorumlamışlardı. Fatima'da toplanmış ve üçüncü sırrın ne olduğunu o gün Papa'nın ağzından duyacaklarını ümit etmiş olan 600 bin dindar insan ise hayal kırıklığına uğramıştı. Verdiği kısa vaızda II. Jean Paul Fatima'nın üçüncü sırrından söz etmemişti. Kendisinden sonra ayağa kalkan ve bir konuşma yapan Vatikanlı kardinal Angelo Sodano da konuya çok dikkatli yaklaşmıştı. O konuşurken II. Jean Paul bakışlarını boşluğa dikmiş, sessizce oturmuştu. Sodano'nun söylediklerinden memnun kalmamış gibiydi?

"Fatima'nın üçüncü sırrının," diye konuşmuştu kardinal, "bundan on dokuz yıl önce Papa'ya yapılmış olan suikastle bağlantılı olduğu kanısı vardır. Bu sır 'beyazlar giymiş bir piskopos'dan, yani bir Papa'dan söz eder, 'ateşli bir silahla vurulup ölü gibi yere yuvarlanır' der." Kardinal Sodano'ya göre böylece sırdaki gelecek gerçekleşmişti. Ancak Vatikanlı kar-

dinal bunların kelimesi kelimesine yorumunu yaparken dikkatli olunması gerektiğini de vurgulamıştı: "Metin daha çok İncil'de geçen bazı belirtileri andırır şekilde kaleme alınmıştır. Geleceğin olaylarını bir fotoğrafçının gözünden görür gibi yazılmamıştır..."

Kardinal Sodano'nun bu sözleri üzerine Fatima'ya toplanmış olan yüz binler iç geçirmiş, uğultuyla mırıldanmıştı. İçlerinde birçoğu sanki tüyler ürpertici bir mesaj beklemiş gibiydi. Bazıları ise sessizce alkışlamıştı. Ertesi gün Papa'nın Fatima ziyaretini haber yapan *New York Times*'da şu satırlar çıkmıştı: "Fatima'nın üçüncü sırrı yıllar sonra açıklığa kavuştu... Sanki FBI Elvis'in gerçekten ölmüş olduğunu açıklamıştı." *New York Times*'a haberi geçen muhabir Alexandra Stanley şuna da dikkati çekmişti: "Fatima'daki belirtinin doğrudan Papa ile bağlantılı olduğuna inanan Vatikanlı 'uzmanlar', üçüncü sırda sözü edilen kişinin 24 Mart 1980 günü San Salvador'da dini bir ayin sırasında aşırı sağcı ölüm komandoları tarafından vurulan, beyazlar giymiş piskopos Oscar Ranulfo Romero da olabileceğini ağızlarına almamıştı."

Papa ve yanındakiler Portekiz'den Vatikan'a dönerken basın temsilcisi Navarro-Valls gazetecilere, üçüncü sırrın tam metninin birkaç gün içinde, en geç de bir hafta sonra açıklanacağı sözünü vermişti. Fakat bu söz yerine getirilmemişti. Papalığın arşivlerinde onlarca yıldır duran, Portekizli rahibenin titrek el yazısı ile kaleme almış olduğu on üç satırdan oluşan metni açıklamadan önce Vatikanlı uzmanlar uzun süre tartışmıştı. M. Ali Ağca'nın suç ortağı, 13 Mayıs 1981 günü Sen Piyer alanında, elinde bir tabanca fotoğraflanmış olan Oral Çelik ise 2000 yılındaki Fatima şovundan çok önce, 1994'de Rosario Priore'ye verdiği ifadede o sırdan söz etmişti...

İtalyan yargısının temsilcisi Priore'nin soruşturmalarının sonucunda yaptığı yoruma göre, Papa'yı öldürme girişiminin hasıraltı edilmek istenmesinde iki suçlu vardır: Fransa ve

Vatikan. Fransa konusuna değinirken, bu ülke gizli servisinin uzun yıllar şefliğini yapan, mesleği boyunca kimi şüpheli girişimlerde bulunmuş olduğu bilinen Comte Alexandre de Marenches'in, birçok Avrupa ülkesinin Papa suikastıyla ilgili araştırmaları hasıraltı etme çabalarındaki rolünden söz etmemek olmaz. Sovyetler'in suçlu olduğu tezinin doksanlı yılların başında yeniden gündeme gelmesinde de rolü büyüktü. 1970 ile 1981 yılları arasında Fransız Gizli Servisi SDECE'yi yönetmiş olan ateşli aristokrat de Marenches ülkesinin o yıllardaki, emrinde görev yaptığı hükümetleri gibi tutucu biriydi. Aynı zamanda karşı terörü ve 'covert operations'ı benimsemişti.

Ronald Reagan'ın 1980 yılında ülkesinin başkanlığına aday olduğu günlerde Fransız kontu ABD'nin yeni yöneticisine, Ayetullah Humeyni'yi kaçırarak İran'la olan rehine krizine son vermesini önermişti. Sovyetler'in Afganistan'ı işgaline son vermek için de ilginç önerileri olmuştu. Comte Alexandre de Marenches'e göre Amerikan Uyuşturucu Dairesi DEA'nın depolarındaki eroin işgalci Sovyet birliklerine el altından dağıtılarak askerler bağımlı yapılacak ve savaşamayacak duruma gelmeleri sağlanacaktı. Fransız kontun bu önerileri, 'komünist yiyicisi' olarak tanınan CIA şefi Bill Casey'i bile ürkütmüştü.

Papa suikastı üzerine yapılan yeni araştırmalarda de Marenches sayısız engelleme ve örtbas çabalarında bulunmuştu. Sosyalist Mitterand'ın cumhurbaşkanlığına seçilmesiyle 1981 yılında görevinden ayrılmış da olsa etkisi devam etmişti. İtalyan yargısının suikast soruşturmalarında Fransa'dan istediği desteğin reddedilmesinde önemli bir rol oynamıştı. Fransızlar neyi saklamak istiyordu? Artık bir emekli yaşamı sürdürmekte olan de Marenches, yanlış bilgilendirmeye hâlâ çok önem veren, yanlış izler bırakan biriydi. 1992 yılında yayınlanan *Dans le Sécrèts des Princes* adlı anılar kitabında, Papa suikastından daha altı ay önce Vatikan'a "Moskova Papa'yı öldürmeye karar verdi" mesajını yollamış olduğunu iddia etmektedir.

Fransız kadın gazeteci Christine Ockrent'e de Moskova'nın Papa'nın ölümünü niçin istemiş olduğunu şu sözlerle açıklamıştı: "İlk nedenlerden biri, bu kişinin öteki taraftan gelmiş olmasıydı. Doğu Avrupa insanının yaşamını ve zihniyetini yakından tanıyordu. Komünistler yöntemlerini çok iyi bilenleri hiç sevmez. Melek olan cehennemi nasıl anlasın? Aziz Peder, şeytanın ipleri elinde bulundurduğu yerden geliyordu... Onları çok iyi tanıyor, dalaverelerini Batılı bir Papa'nın hiçbir zaman kavrayamayacağı kadar iyi biliyordu. Bu insandan kurtulmak istemelerinin ikinci nedeni ise, yeni Papa'nın çalkantılı bir dönem geçiren Katolik kilisesini yine sağlam bir temele oturtmayı kendine görev edinmiş olmasıydı. Bu kilisede Marksizmin çağrılarının peşinden giden birçok rahip vardı. Üçüncü nedene gelince, Papa'nın ölümünün ardından mutlaka yine bir İtalyan Vatikan'a seçilecekti. Bu kişi de 'soğuktan gelen' Papa kadar komünizmle pek uğraşmayacaktı!"

Kontun görüşleri böyleydi. Fakat bu bilge görüşlerinin Vatikan'da gerekli kişilere niçin ulaşmamış olduğunu ise röportajda pek açıklayamamıştı. Kont de Marenches belki yanlış yolu seçmişti, mesajını götürmesi için kimseyi görevlendirmemiş olabilirdi. Vatikan'da yakın ilişki içinde olduğu kişinin adını Monsignore Calmes olarak vermişti. Ancak gazeteci Ockrent'in kendisiyle röportaj yaptığı günlerde, kontun "yakın dostum" dediği bu Calmes artık yaşamıyordu. Fransız Gizli Servisi'nin eski şefine göre o konuları Calmes'le konuşmakla doğru bir şey yapmıştı. Çünkü Monsignore'nin Vatikan'da kardinal Casaroli veya kardinal Sodani gibi çok önemli kişilerle arası iyi idi. Fakat bu arada bildiklerimizi gözden geçirince, Polonyalı Papa'ya planlanmış bir cinayeti bu iki kişinin önlemeye pek meraklı olmadığını görürüz.

İlerki yıllarda İtalyan yargısı uzun süre, Fransız "baş casusu"nun yollamış olduğu böylesine önemli bir bilginin Vatikan'da nereye takılı kalmış olabileceğini araştırmışsa da

aydınlatıcı bir sonuca hiçbir zaman ulaşamamıştır. Ancak bu konuda şöyle bir yorum yapmak mümkündür: Kilise devletinin kilit noktalarında oturan kişiler, Sovyet tezini yeniden canlandırmak isteyen Kont de Marenches'in kendilerine bir şeyler 'yutturmak' istediğini de düşünmüş olabilirlerdi. Aralarında çok yüksek görevlerde bulunan bazı kişiler suikastın kaynağının nerede olduğunu zaten biliyordu...

Comte de Marenches, yeni cumhurbaşkanı François Mitterrand ile suikast üzerine kapsamlı bir görüşme yapmış gibiydi. Bir zaman sonra suikastle ilgili bütün bilgilerin devlet sırrı olduğunu açıklayan Fransa'nın sosyalist cumhurbaşkanı, İtalyan yargısının ülkesinde daha fazla araştırma yapmasını böylece önlemişti.

Bunun sonucu olarak da suikastın ardından Fransa'da yaşamaya başlamış olan Oral Çelik bu ülkede devlet koruması altına alınmıştı. Fransız makamları onun İtalya'ya teslim edilmesini engelledikleri gibi, verdikleri yeni kimlikle başka bir ad altında uzun yıllar ülkelerinde yaşamasını da sağlamışlardı. Oral Çelik Fransa'da yaşadığı yıllarda Asala ile mücadelede görev almış, rahatlıkla uyuşturucu ticaretine de devam etmişti.

Ancak Çelik doksanlı yılların başında Fransa'da eroin ticaretinden iki yıllığına hapis cezasına çarptırılmış, ayrıca yaklaşık 250 bin Mark ödemeye de mahkûm edilmişti. Eğer bu parayı ödemezse hapis cezasına iki yıl daha eklenecekti. Son anda İsviçreli bir avukat, Fransız makamlarının bir süre sonra nedense 30 bin Marka düşürdüğü para cezasını Çelik adına havale etmişti. Hapisten çıktıktan sonra İtalya'nın yaptığı ilk müracaat reddedilmiş, Çelik İtalyanlara verilmemişti. Fransız yargısı Oral Çelik'in nerede olduğunu bilmediğini açıklamıştı. İtalyan yargısı yaptığı ikinci müracaata bir yıl süreyle yanıt bile alamamıştı. Sonunda üçüncü bir girişim olumlu karşılanmış ve bu "değerli" kişi 1993 yılının ekim ayında İtalyan makamlarına teslim edilmişti. "Böylece Fransa'ya yapmış olduğumuz ilk

müracaattan tam üç yıl ve yedi ay, dosyaların gönderilmesinden de iki yıldan fazla bir zaman geçtikten sonra konu kapanmıştı..." notunu düşmüş yargıç Priore dosyaya.

Oral Çelik İtalya'da verdiği ilk ifadeyle sorguyu yapanları şaşırtmıştı: "Kendime Bedri Ateş adını veren ben değildim. Bana bu adı Fransız makamları vermişti." Başka bir sorguda da: "Fransızlar çok şey biliyor," demişti. "Benim Oral Çelik olduğumdan daha ilk günden haberdardılar. Beni önce siyasi mülteci olarak kabul ettiler, dosyama da, PKK üyesidir, diye yazdılar. O sıralar Papa suikastı nedeniyle aranmakta olduğum için bana hemen yeni bir ad verdiler..." Oral Çelik'in söylediğine göre Fransa polisi ona iki hafta içinde bir siyası mülteci kimliği temin etmişti.

Fransız polisi Çelik'in rahatı için neredeyse elinden gelen her şeyi yapmıştı. Oturma izni sona ermeden kısa süre önce evine gelen bir polis memuru, uzatma için yeni müracaat yapmayı unutmamasını ona anımsatmıştı. Bir defasında da Paris'teki Fransız Gizli Servisi merkezine götürülen Çelik'e suikastla ilgili sorular sorulmuştu. Ondan bilgi isteyen memurların en çok merak ettiği şu olmuştu: Vatikan içindeki Papa karşıtları üzerine ne biliyordu?

Fransız makamlarının, Papa suikastının en önemli Türk tanığı sayılan Oral Çelik'e davranışları üzerine Rosario Priore dosyaya şu notu düşmüş: "Böyle davranmalarının nedenini ve amacını anlamak pek kolay değildir. Fakat yaptıkları Makyavelizmi andırıyor, amaca ulaşmak için her türlü yolu deniyorlar gibi. İki ülke arasındaki ilişkiler ve hukuk kuralları düşünüldüğünde çok rahatsız edici bir durum..."

1994 yılı başlarındaki bir sorguda Oral Çelik yepyeni bir bomba patlatmıştı! "Fransa'da tutuklanmadan önce bana Bulgarları suçlamamı söylemişlerdi. Bunu yaparsam çok para vereceklerdi. Ancak aramızdaki anlaşmada İtalya'ya gönderileceğim ve hapse atılacağım diye bir şey yoktu. Tekrar ediyorum,

böyle anlaşmamıştık! Benden Bulgarları suçlamamı isteyen kişiler, yap bunu, ne de olsa hepimiz komünizme karşıyız, demişti. Fransa'da hapishaneye girmeden önce bana bu önerilmişti. Konuşacağım, fakat yine özgürlüğüme kavuştuktan sonra."

Priore, Çelik'in bu sözlerini şöyle yorumlamıştı: "Tutuklunun çok önemli verilere sahip olduğu anlaşılmakta. Çelik'in bazı anlaşmalara ve organizasyonlara bağımlı olduğu da çok belli. Yaptığı açıklamalarla karşısındaki sorgu memurlarıyla değil, başkalarıyla konuşmak istediği mesajını veriyor."

İtalya'da tutuklu kaldığının altıncı ayında Oral Çelik ülke yargısını ağır şekilde suçlayan açıklamalar yapmıştı. Bulgar tezine dayandırılmış temyiz davasının politik yönlendirme ile açılmış olduğunu iddia eden Çelik şöyle konuşmuştu: "Bu adliye binasının içinde gerçeğin ortaya çıkmasını engellemek isteyenler var!" O günlerdeki ifadelerinden birinde de soruşturma hakimi İlario Martella'nın adını vermişti. İddianamesini sadece Ağca'nın içi doldurulmuş açıklamalarına dayandıran Martella'nın dikkatsiz ve kusurlu çalışmış olduğunu, Türk Bozkurt'unun pek haksız olmadığını zaman gösterecekti.

Çelik'e göre, Martella Batıdaki bazı politik güçlerin etkisinde kaldığı, onlarca yönlendirildiği için Bulgar tezine hâlâ ağırlık vermekteydi. Çelik ayrıca, bu komploda bir sürü insanın ortaklığı olduğunu da iddia etmişti: "Bu kişilerin arasında İtalyanlar, İsviçreliler ve başka Batı ülkesi insanları da vardır. Ağca sadece kurşun sıkmış olan bir kukla idi. Komploya ortak olanlarla yanlış ifade vermesi için Ağca'yı yüreklendirmiş olanlar aynı kişilerdir. Bu komplonun arkasındakilerin tümü de aynı içerikli uluslararası kuruluşların adamlarıdır..."

Oral Çelik'in şikayetleri giderek artmaya başlamıştı. Kendisiyle daha önce yapılmış anlaşmalara uyulmadığından sık sık söz ediyordu: "Bana söz vermişlerdi, İtalya'da olsa olsa ev hapsi verirler, demişlerdi." Bir eve yerleştirileceği, eşinin ve dostlarının kendisini ziyaret edebileceği söylenmişti. Ancak

Çelik o zaman Papa'ya suikast üzerine bütün verileri masaya koyacak ve "İtalyan, Fransız, Alman ve İsviçre Gizli Servislerinin komplodaki rollerini anlatacaktı..."

Ve sonunda, 29 Haziran 1994 günü Oral Çelik, Papa'ya düzenlenen komploda Vatikan'ın oynamış olduğu rol üzerine bildiklerini açıklamıştı. Çelik'in söylediğine göre M. Ali Ağca, suikasttan önce, İtalyan Gizli Servisi tarafından Vatikan'da iki kardinalin huzuruna çıkarılmıştı.

Oral Çelik bu konuda şunları anlatmıştır: "Bu kişiler onu önce takdis etmişlerdi. Buluşmanın video kayıtları vardır. Papa II. Jean Paul suikastı konusunda Ağca'yı en çok yüreklendirmiş olan kişi o yıllarda Vatikan'ın dış politikasından sorumlu sayılan bir kardinaldır." Ağca'nın olduğu gibi Çelik'in de ifadelerini dikkatle yorumlamak gerekir. Sözünü ettiği video kaydı da hiçbir zaman ortaya çıkmamıştır. Böyle bir kayıt olsaydı, tabii ki ortaya çıkarılmazdı. Ağca'nın bu buluşmayı anımsamaması da olağandır! Ancak Papa'nın San Tommaso di Aquino cemaatini ziyareti sırasında çekilmiş olan o fotoğraf Ağca ile Vatikan arasında suikastten önce bir bağlantı olduğunu kanıtlamaktadır. Ağca'nın o gün oraya gittiğini bilen Çelik sözü edilen fotoğrafı görmemiş olmasına karşın: "Ağca ziyaretçiler arasında birinci, ya da ikinci sırada duruyordu," demiştir.

Roma'daki başka bir ifadesinde Çelik'in ağzından çıkmış olan kimi sözlerin anlamını o gün belki kendisi de bilmiyordu. Sorguyu yapan kişi de Çelik'in açıklamasına pek önem vermemiş olabilirdi. Ancak o gün söylenenlerin önemi 2000 yılında Fatima'daki olayın ardından anlaşılmıştı. 1994'de bu gibi açıklamalar için "Binbir gece masalı" deniyordu. Ne de olsa Papa suikastına bulaşmış Türkler'in aklına ikide bir yeni şeyler geliyordu! Bu nedenle Priore de o günlerde Çelik'in ifadesindeki açıklamanın pek üzerinde durmamıştı. Fakat ikibinli yıllara girildiğinde ve Papa suikastı Fatima'nın üçüncü sırrı ile yorumlandığında Vatikan'ın komplodaki rolü gün ışığına çıkıyor gibi.

Çelik 1994'de ifadesinde şunları söylemişti: "Ağca'nın o gün konuşmuş olduğu kardinallerden biri seksen yıl önceki bir kehanetten söz etmişti. Kardinal, o kehanetin habercisinin kendisi olduğunu da söylemişti." Çelik'in belirttiğine göre kardinal, Ağca'nın misyonunun bu kehanetin yerine gelmesi olduğunu da eklemişti.

Oral Çelik bu açıklamayı 1994 yılında yapmıştı. O gün söylemiş olduklarını ise 1980/1981 kışında M. Ali Ağca'dan duymuştu. O sıralar Çelik, Çatlı ve Ağca, Viyana, Jheringgasse 33a adresinde birlikte kalıyorlardı. Ağca daha o günlerde yandaşlarına Vatikan'a yapmış olduğu bir ziyaretten söz etmişti. Suikastın ardından Çatlı ve Ağca kimi inanılmaz ve de kafa karıştıran açıklamalarda bulunmuşlardı. Oral Çelik'in İtalya'daki ifadesi ise vermiş olduğu isimler, mekanlar ve tarihler nedeniyle kesin olduğu için daha inandırıcıydı.

M. Ali Ağca 1985 yılında ikinci davanın ilk celsesinde Fatima'nın üçüncü sırrının açıklanmasını talep ettiği konuşmasıyla herkesi şaşırtırken, Vatikan'a da bir mesaj yollamıştı. Piskoposlara vermiş oldukları sözü anımsatmak istemişti. Daha ilk davada, Vatikan'da yargılanıp, cezalandırılması gerektiğini talep ederken de aynı şeyi anımsatmıştı onlara. M. Ali Ağca kendisine böyle bir sözün verilmiş olduğunu bu kitabın yazarına da 2000 yılında tekrarlamıştır.

Çoğu kimsenin iddia ettiği gibi Ağca, Fatima'nın sırrından Papa II. Jean Paul onu 23 Aralık 1983 tarihinde hücresinde ziyaret ettiğinde haberdar olmamıştı. Çoban çocukların Meryem Ana vizyonunu M. Ali Ağca Papa suikastından altı ay önce duymuştu. Üçüncü sırrın ne anlama geldiği ona Vatikan'da anlatılmıştı. Kilise devletinde Papa'ya komployu düzenlemiş olanlar öldürme girişimini çoban çocuklara görünmüş olan Meryem Ana'nın sırrı ile biraz daha güçlendirmek istemişlerdi. Oral Çelik 1994 yılında Fransız gazetecilere yaptığı bir öneri ile ortalığı karıştırmıştı. Papa suikastı olayında gerçeği anlatması

karşılığı 500 milyon dolar talep etmişti. Çelik sonra 'gerçeğin fiyatını' 50 milyon dolara düşürmüş, fakat yine de 'alıcı' bulamamıştı.

26 Haziran 2000. Kardinal Ratzinger (şimdiki Papa), Fatima'nın üçüncü sırrını resmen açıklamak için gazetecileri Vatikan Basın Dairesi'nin büyük salonuna davet etmişti. Zevksiz döşenmiş salon o gün çeşitli bitkiler ve çiçeklerle süslenmişti. Kocaman eğrelti otları saksılar içinde salonun köşelerine yerleştirilmişti. Kardinal Ratzinger'in konuşmasını yapacağı uzun masanın üzerinde de, Fatima efsanesinin yaşandığı yöreyi anımsatan sarı-pembe ve beyaz küçük güller göze çarpıyordu. Kardinal Ratzinger elindeki kâğıdı okumaya başladığında salonda hiç kimse nefes almıyordu. Rahibe Lucia dos Santos, 1941 yılında Vatikan'ın talebi üzerine üçüncü sırrı kaleme almış ve şunları yazmıştı:

"Meryem Ana'nın görünmesinden az sonra aniden solumuzda, ondan biraz daha yüksekte, sol elinde ateşten bir kılıç tutan bir melek belirdi. Kılıçtan fışkıran alevler sanki o anda bütün dünyayı ateşe verecekti. Fakat elini ona doğru uzatan Aziz Ana'mızın saçtığı parıltı alevleri söndürdü. Melek sağ eliyle yeri gösterdi ve seslendi: 'Tövbe et! Tövbe et! Tövbe et!' Sonra sonsuz bir ışık oluştu, aynada görünen bir insan gibi ışığın derinlerinde beyazlar giymiş bir piskopos belirdi. (Bizim için o Papa idi.) Sonra başka piskoposlar, papazlar, rahipler, rahibeler göründü... Hep birlikte yürüdüler, dik bir dağa çıktılar. Doruğuna mantar ağacının gövdesinden koskocaman bir haç dikilmişti. Aziz Peder oraya varmadan önce titrek adımlarla, ağrılar ve dertler dolu, yarısı yıkılmış, yarısı yıkılmakta olan bir kentten geçti. Yol kenarında yatan ölülerinin ruhlarına dua etti. Doruğa vardı, haçın önünde dizleri üzerine çöktü. Aynı anda ellerinde ateşli silahlar ve oklarla üstüne saldıran askerler onu öldürdü. Peşinden gelen piskoposlar, papazlar, rahipler, rahibeler ve daha birçok insan da, erkek ve kadın, aynı şekilde

öldürüldüler. Haçın iki yanında, ellerinde kristalden kaplar duran iki melek şehitlerin kanlarını topladı ve Tanrı'ya ulaşmakta olan ruhlarının üzerine serpti..."

Rahibenin yazdıkları bir hayalin (vizyon) oldukça etkileyici anlatımıydı. Hatta esrarengiz, dehşet doluydu. Apokalipsi andırıyordu. Ancak burada şunu sormak gerekiyor: Cahil büyümüş, çocukluğunda çobanlık yapmış, gençliğinde manastıra girmiş ve ancak 38 yaşına geldiğinde okuma-yazma öğrenmiş bir insanın böyle edebiyatçı bir anlatımla bu düşü kaleme alması biraz düşündürücü değil miydi? Fakat salondaki gazetecileri o anda ilgilendiren başka bir şey vardı. Çoban çocukların anlatımında diz çökmüş dua eden bir piskopos öldürülüyor. Öyle ise Vatikan ilk açıklamada niçin "Papa olduğu yere yıkıldı" demişti? Ayrıca çocukların anlatımındaki gibi Papa'dan başka bütün kilise monarşisi ve insanlığın da öldürülmüş olduğu da niçin açıklanmamıştı? O gün salonda birçok soru havada uçuşmuştu.

Kardinal Ratzinger bunun üzerine dudaklarında her zamanki 'her şeyi bilir' gülümsemesi gazetecilere şunu açıklamıştı: "Bu vizyon değişmeyecek bir geleceğin filmi değildir... Bu vizyon bir tehdidin habercisidir ve aynı zamanda faciayı önleyecek güçleri harekete geçirmek istemektedir." Konuşmasının sonunda Ratzinger şunu da söylemişti: "Papa Gemelli hastanesinde yattığı günlerde bu satırları okumuş ve vizyonda anlatılan kişinin kendisi olduğuna inanmıştı."

Bu demek oluyordu ki, II. Jean Paul üçüncü sırrı daha önce bilmiyordu. Ona suikastı düzenleyen ise altı ay önceden sırdan haberdardı. Sen Piyer alanında atılan kurşunların ardından hastahanede ağır yaralı yatmakta olan Papa'ya Portekizli rahibenin yazısını okuyanlar Fatima'da görünen Meryem Ana'nın suikast sırasında onu nasıl korumuş olduğu mucizesine inandırmak istemişlerdi. Rahibe Lucia dos Santos da vizyonda sözü edilen piskoposun Papa II. Jean Paul olduğuna inandırılmıştı.

Kardinal Ratzinger'in basın toplantısında yaptığı açıklamaya göre 2000 yılının nisanında yardımcısı, başpiskopos Tarcisio Bertone 92 yaşındaki rahibe ile konuşmak için Portekiz'e gitmişti. Mektupta parantez içine alınmış "Bizim için o Papa idi" cümlesi Bertone'nin rahibeyle yapmış olduğu görüşmeden sonra eklenmişti.

Suikastın Fatima'nın üçüncü sırrıyla bağlantılı olduğunu resmen açıklayan kilise devleti, belgelenmemiş, kanıtlanmamış ve İtalyan yargısının dosyasını sessizce kapatmış olduğu "Bulgar tezi"ne yeniden dönmüştü. Papa II. Jean Paul ise Bulgarların, daha doğrusu KGB'nin suçluluğuna hiçbir zaman inanmamıştı. O, komplonun kaynağının sadece Vatikan'da aranması gerektiği düşüncesindeydi. Vatikan'ı çok iyi tanıyanlardan biri olan İngiliz araştırmacı Peter Nichols, 1982 yılında Aziz Peder'in Sicilya'yı ziyaretinden kısa süre önce bir Sicilya radyo istasyonuna yaptığı açıklamada, Papa'nın komplonun Vatikan içinden kaynaklandığından şüphelendiğini belirtmişti. Nichols'a göre Aziz Peder Ruhbanlar Meclisi'nin bazı üyeleri ile yapmış olduğu sohbetlerde suikastten söz açıldığında hep 1584 yılında piskoposlar tarafından öldürülmüş olan kardinal Carlo Borromeo'ya değinmişti.

2001 yılında imzasız yayınlanmış olan "Gerçeğin Havarileri" ruhbanlarının bir mektubunda Papa'nın suikasttan sonra görevde kaldığı uzun yıllardardaki ruhsal durumundan da söz ediliyordu: "Aziz Peder'in suikastın ardından her insan gibi korku içinde Papalık sarayında yaşamış olduğunu kabul etmek gerekir..."

14 Haziran 2000. Vatikan'ın isteği üzerine İtalya Cumhurbaşkanı Carlo Azeglio Ciampi suikastçı Mehmet Ali Ağca'yı affediyor. On dokuzluk yıllık hapisliğin ardından Ağca bir İtalyan askeri uçağı ile Türkiye'ye gönderiliyor. Ağca'nın son yıllarını geçirmiş olduğu Ancona hapishanenin önünde bekleyen gazeteciler onu birkaç saniyeliğine görüyorlar. Kolunun al-

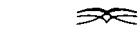
tında taşıdığı birkaç kitaptan başka eşyası olmayan zayıfça bir adam kendisini beklemekte olan otomobile biniyor.

Türkiye'ye yollanan Ağca yine Kartal Askeri Cezaevi'ne konuyor. *Milliyet* Genel Yayın Müdürü Abdi İpekçi'yi öldürmekten yedi yıl daha hapis yatması gerekmektedir. Cezasının bir bölümü kısa süre önce çıkmış olan af sayesinde indirilmişti. M. Ali Ağca, eski bir gasp olayı nedeniyle mahkemeye götürülünce, bundan hemen yararlanıyor. Bir kâğıda yazmış olduğu açıklamasını, yargıç sözünü kesene kadar okuyor: "Vatikan şeytanın merkezidir, Tanrı'ya ve insanlığa karşı birçok günah ve suç burada işlenmiştir! Papa'ya suikastı da Vatikan düzenlemiştir! Vatikan, Fatima'nın bazı sırlarını değiştirdi. Çünkü o sırlar şöyle diyordu: Vatikan şeytanı izleyecek. Gerçek dinden uzaklaşıp, siyasi ve ekonomik iktidar olacak, kardinaller birbirleriyle savaşacaklar...."

Ağca'nın dünya Katoliklerine de bir mesajı vardır: "Sevgili Katolikler, ben sizi seviyorum. Sizlere bir öğüdüm var: Uzaklaşın kendi Papa'sını öldürmek istemiş olan bu Vatikan'dan!"

Artık sağlığı bozulmuş, çok yaşlı II. Jean Paul'e de bir öğüdü vardır suikastçısının: "Sen iyi bir adamsın, fakat hemen istifa et, geç olmadan!" Birçok gazete M. Ali Ağca'nın bu şovunu(!) çok tuhaf bulmuş, bazıları da söyledikleri için "saçma sapan konuştu" diye yazmıştı. O günlerde İtalyan televizyonunun ikinci kanalında kendisiyle yapılan bir röportajda savcı Rosario Priore ise sorulan soruya kısaca şunu yanıtı vermişti: "Ağca'nın söylemiş oldukları, hazırlık soruşturması sırasında benim de ortaya çıkardığım Vatikan kuramıyla çakışıyor."

Sondeyiş

Senaryo korkutucu ve tiksindirici. Katolik kilisesinin en yüce adamına yapılan bir suikast, sağlığını ve yaşama gücünü yitirmiş bir Papa... 1980 yılında, Ronald Reagan'ın başkan olmasından önce Batı dünyasının gizli servis adamlarının ortaya attığı tezlerle esinlendirdiği, ardından koruduğu, Vatikan'daki bir 'Vampirler Birliği'nin desteklediği eylemcilerce uygulanmış bir cinayet girişimi, seksenli yılların ortasına kadar araştırma ve soruşturmaları yanlış yönlendiren politikacılar ve gerçeğin karanlıkta kalmasını sağlayan İtalyan yargısı...

Papa suikastı, kapitalist ve komünist dünya arasındaki propaganda savaşında Batının çevirmiş olduğu dolaplardan en kötüsü, Batılı güçlerin Soğuk Savaş'ta uyguladığı "covert operation"ların en cüretkârca olanıydı. Bu suikastla suçun büyük bir bölümünü Bulgarlar ile KGB'ye yükleyip, Sovyetler Birliği'ni "Kötülüğün İmparatorluğu" olarak damgalamak, onu uygar ülkeler listesinden silmek, iki kutup arasında başlamış olan yumuşamayı göz ardı etmek, Polonya'daki istikrarsızlığı daha da arttırmak, hatta Sovyetler'in bu ülkeyi işgalini kışkırtmak amaçlanıyordu. Bu çok şeytanca bir plandı.

Olaya karışmış kişiler arasındaki ilişkileri bir daha gözden geçirelim. M. Ali Ağca ve yandaşları, daha doğrusu şefleri Abdullah Çatlı ve Oral Çelik sadece birer Bozkurt değildi. Onlar birçok Batı ülkesinde görülen gizli organizasyonun üyesiydi de. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra olası bir Rus saldı-

rısında cephe gerisinde "Stay Behind" güçleri olarak suikastlar ve sabotajlar düzenleyip, düşmanla mücadele etmek için yaşama geçirilmişlerdi. Gizli depolardaki NATO silahları ve patlayıcı maddelerini kullandılar. Önceleri Amerikan ordusunun elemanları tarafından eğitildiler, sonra da Amerikalıların eğitim kitaplarından yararlandılar. Batı Almanya'nın 1977'de kurduğu antiterör timi GSG9 de bilgilerini sağcı teröristler ile paylaştı. Örneğin Abdullah Çatlı Batı Almanya'da sekiz haftalık bir eğitim kursuna katıldı.

M. Ali Ağca'nın Roma'da tutuklanmasının ardından Oral Çelik ve Çatlı Fransız Gizli Servisi'nin koruması altında bu ülkede yaşamlarını sürdürdü. Hatta Fransız resmi makamları Çelik'e yeni bir kimlik verdi, İtalyan yargısının "teslim istemi"ni sürekli engelledi. İsviçre Gizli Servisi ile CIA'nın Ankara'da konuşlanmış elemanları Çatlı'nın, tutuklanmış olduğu İsviçre'de yine özgürlüğüne kavuşmasını sağladılar. Türkiyeli sağcı terörist, aranmakta olan İtalyan teröristi Stefano delle Chiaie'nin eşliğinde Amerika Birleşik Devletleri'ne elini kolunu sallayarak giriş çıkış yaptı.

Ağca'ya suikast görevini başkalarının adına veren, Batının gizli servisleriyle arası iyi sayılan, Bozkurtlar'ın 'yüklenicisi' kabul edilen, silah ve uyuşturucu tüccarı Bekir Çelenk idi. Bulgaristan'a gelen İtalyan Gizli Servisi Sismi'nin bir elemanı ona yönergeler verdi. Tanınmış bir neofaşist olan Avusturyalı silah tüccarı Horst Grillmayer de silahları temin etti. Avusturya polisi onu bir gün aracında silahlarla tutukladı, fakat serbest bırakmak zorunda kaldı. Çünkü Horst Grillmayer Batı Alman Haberalma Servisi (BND) adına görevdeydi!

Papa'ya suikastla komplonun gerçek kaynağı Amerika Birleşik Devletleri'ndedir. CIA'nın, uzaktan da olsa olayla ilişkisi vardı. Komplonun içindeki kişilerin isimleri sadece tahmin edilebilir. "Büyük Birader" Batılı müttefiklerini amacının ne olduğu üzerine her zaman bilgilendirmemiştir. Emekli bir

Sismi ajanının kaleme aldığı ve hiçbir zaman yayınlanmamış olan anıları bu kitabın yazarının arşivindedir. Anılarda bütün gerçek gözler önüne serilmektedir: Batının gizli servisleri, bu inanılmaz suikastta kurşunları Ağca'nın sıkmış olduğuna inanmalıydı. Gerçekte ise o sırada Sen Piyer alanında bulunan Amerikalı iki keskin nişancı Ağca tabancasını havaya kaldırdığı anda Papa'ya ateş ederek onu öldürecekti.

Ancak bu plandan son dakikada vazgeçilmişti. "Papa'yı öldürmek için ona ateş edecek olan kişiler Sen Piyer alanına gelmemiş, kaldıkları otelden ayrılıp, Amerika'ya dönmek üzere doğru havaalanına gitmişti..." Eski Sismi ajanının anıları şöyle devam ediyor: "Vatikan'daki en üst düzey görevliler planlanan her şeyden her zaman olmasa bile çoğu kez haberdar edilmişti. Ancak bu kimseler Vatikan'daki güç dengesinin bozulmasını engellemek için bildiklerini hep kendilerine saklamışlardı..."

Bu anılarda sözü edilen tüm olaylar ve isimler çok dikkatli bir kontrolden geçmiştir. Yüzde yüz gerçek olduklarına şüphe yoktur. Eski ajanın yazdıkları araştırma ve soruşturmalardaki tüm veriler ve olgularla örtüşmektedir. Suikastta Batı gizli servisleri arasında bağlantılar olduğu –çeşitli kaynaklarca kanıtlanmış– savı da Sismi ajanının anılarıyla bir kez daha desteklenmektedir.

Son yirmi yıl içinde yapılan tüm araştırmalar Papa suikastını gerçekleştirmiş olanlarla Doğu bloku gizli servisleri arasında bir ilişki olduğu konusunda tek bir kanıta bile ulaşamamıştır. 'Bulgar tezi' kanıtsız kalmıştır. Doksanlı yılların başında 'Papa Eylemi' yepyeni bir propaganda ile canlandırılmak istenmişti. "Watergate Skandalı"nın ardından heyecanlandırıcı bir şey yazmamış olan Amerikalı gazeteci Carl Bernstein 1992 yılında *Times* için kaleme aldığı uzun bir yazıda, komünizmin çökertilmesi amacıyla Ronald Reagan ile Karol Wojtyla arasında "Kutsal İttifak" olduğu iddiasını ortaya atmıştı. Uydurmalar ve yalanlarla dolu bu yazı özellikle Polonya'da, Dayanışma hare-

ketine gönül vermiş insanlar arasında büyük öfke uyandırmış, Papa'yı da çok üzmüştü.

Papa II. Jean Paul yıllar boyu akıllıca uyguladığı karşılıklı görüşüp uzlaşma ve tarafları yatıştırma politikasıyla Sovyet Rusya ile Polonya'nın arasının bozulmamasında, ülkesindeki gelişmelerin kanlı bir trajediye dönüşmemesinde çok önemli bir rol oynamıştı. Karol Wojtyla'nın Ronald Reagan'ın Beyaz Saray'ındaki çılgın Soğuk Savaşçılar ile "Kutsal İttifak" yapmasına hiç gereksimi yoktu. Mihail Gorbaçov gibi karizmatik bir insanın ortaya çıkması Soğuk Savaş'ı sonuçlandırmaya yetmişti. Ronald Reagan'ın Gorbaçov'u Washington'da: "Hello, Mike, my name is Ron!" sözleriyle karşılamasıyla iki güç arasında yeni bir dönem başlamıştı...

Papa'ya suikastta rol oynamış çevrelerin bir devleti andıran iç yapıları, Vatikan mensuplarının elinden her türlü hakkı almıştı. Konuşmaları, düşüncelerini açıklamaları, telefon etmeleri, mektup yazmaları kesinlikle yasaklanmıştı. Erkeklerin yanında kadınların rolü neredeyse sıfırdı. Bu diktatörce yapı Vatikan'da kimi çevrelerin bugün bile dışa açılmasını imkansız kılar. Kilise devletindeki otorite değişimleri, günümüz gerçeklerini kabullenmeyi engelliyor.

II. Jean Paul Vatikan'a seçildiğinde yüzyılın en tutucu papalarından biri olmaya adaydı! Eğer cinayet girişimi olmasaydı geleceği nasıl olurdu, görevinde nasıl bir gelişme gösterirdi, bilemeyiz. Ne de olsa M. Ali Ağca ona ateş ettiğinde henüz 60 yaşındaydı. Dünyevi başlamış bir geçmişi vardı. Ülkesinde Nazi rejimine politik direnç gösteren gruplarda görev almış, işçi olarak çalışmış, gençliğinde aşık da olmuştu.

Ölümden zor ve ağır yaralı kurtulmuş olduğu suikastın ardından Papa II. Jean Paul Vatikan'ı yöneten ruhban sınıfı kardinallerinin "tutuklusu" olmuştu. Ve o bunu biliyordu. Vatikan'da istenmediğinin bilincindeydi. Böylece "hep seyahat eden bir Papa" oldu. Televizyonlarda iyi görünmesini başarma-

sıyla, kendini büyük topluluklara sunmasını güzel becermesiyle Karol Wojtyla milyonları, Katolik kilisesinde sadece onun sözü geçtiğine hep inandırmıştı.

Öldürme girişiminden sonra Wojtyla, Vatikan'daki hükümranlığın sadece bir "televizyon görünümü" olmuştu. Kilise devleti Vatikan'ın duvarları ardında artık sözü geçenler hüküm sürmeye başlamıştı. Kimi zaman II. Jean Paul onlara karşı çıkmayı denemişti. Fakat böyle anlarda dudakları arasından: "Şimdi düşündüğümü söylersem şeflerim pek mutlu olmaz..." gibi sözler çıkmıştı. Bir milyardan fazla dindarı yönlendiren kişinin kendini böyle bağımlı kabullenmesi kimi zaman düşmanlarını bile korkutuyordu.

Aradan geçen yıllarda Vatikan'daki bir 'iç savaş'ı sadece dosyalardaki belgeler kanıtlamıyor, o günleri yaşamış olan giderek daha çok tanık da kilise devletindeki değişikliklerden söz ediyor. Suikastın Vatikan içinden niçin destek görmüş olduğu tezini bazı tanıklar şöyle açıklamakta: Vatikan'da Papa'dan güçlü olan piskoposlar meclisi, Opus Dei'nin daha yüksek görevlere gelmesini her ne olursa olsun önlemek istiyordu.

Vatikan'daki İsviçre Muhafız Kıtası komutanı Alois Esterman, eşi Gladys ve genç asker Cédric Tornay'ın 1998 yılının mayısında öldürülmesi olayının bu iki karşıt grup arasındaki düşmanlıktan kaynaklandığını gösteren açık belirtiler vardır. Bu trajedide Vatikan'ın olay çok önemsiz bir şeymiş gibi gerçekleri saptırması, su bendinin yıkılmasını önleyen son taşın da yuvarlanıp gitmesine neden olmuştu.

Katolik kilisesinin kendi yalanlarının altında her geçen gün daha çok ezildiği artık gözle görülmekte. Eğer yetenekli din adamları başa getirilmezse Vatikan günün birinde büyük dini törenleri süsleyen insan figürlerinden öteye gitmeyecek. Katolik kilisesinde kadın papazlara yer olmamasının nedeni de İncil'le açıklanamaz. Papalığın kadınlar üzerine güzel sözlerine karşın Vatikan'ın içinde yaşanan kadın aşağılanması ürper-

ticidir. Tümü de en alt görevlerde olan az sayıda kadın eleman, kendilerine üçüncü sınıf insanmış gibi davranan şeflerinin çok üst perdeden olduğundan şikayet ederler.

Katolik kilisesinin papazlara getirdiği seks yasağını da insan benliğini çökerten bir güç olarak görmek gerekir. Günümüzde Vatikan'daki papazların yüzde ellisinin eşcinsel bir yaşam sürdürmekte olduğu bilinmektedir. Bu insanlar büyük bir ruhsal baskı altında ezilmektedir. Çünkü mensubu oldukları kilisenin eşcinselliğin en büyük karşıtı olduğunun bilincindedirler. İtalyan papazlarla cinsel ilişkiye giren genç kadınların dünyaya getirdiği çocuklar için Vatikan, Roma'da bir yurt açmıştır. Tabii bu kuruluş gizlidir ve orada kalanlar susmakla yükümlüdür. Anne ve çocukların babalarıyla görüşmesi de yasaklanmıştır. Dünyaya karşı aile değerlerinin her şeyin üzerinde olduğunu açıklayan bir kilise için bu çok utandırıcı bir ikiyüzlülüktür!

Katolik Kilisesi'nin kendi kurmuş olduğu bu 'yalanlar binası'ndan çıkıp, tarihi gerçekleri kabullenmesi tabii beklenemez. Vatikan önce Martin Luther ve Protestanlık karşısında saygıyla eğilmiş, birkaç yıl sonra ise kardinal Ratzinger'in yayınladığı bir kararnameyle, insanı mutluluğa kavuşturan tek kilisenin Katolik Kilisesi olduğunu açıklamıştı.

Papalığın oluşturduğu komisyonlar Katolik Kilisesi'ndeki antisemitizmi dogmalarından inanarak ve sonsuza dek kurtarmak için yıllarca uğraşmış, fakat bir türlü başaramamıştır. Hitler dönemindeki Yahudi soykırımını rahipler ve piskoposların dolaylı olarak desteklemesini açıklığa kavuşturmak konusunda da Vatikan'ın başarılı olduğu söylenemez.

Gerçekler karşısında gözlerini böylesine kapayan bir kilise Portekizli çoban çocukların vizyonunu doğru yorumlayabilir miydi? Suikast dosyalarındaki belgeler, M. Ali Ağca'nın olaydan önceki bir Vatikan ziyaretinde Fatima'nın üçüncü sırrının içeriği konusunda –Papa'dan altı ay önce– bilgilendirilmiş olduğunu kanıtlamaktadır. Bu örnek bile, Vatikan duvarları ar-

dında suikastı desteklemiş ve yönlendirmiş, suç işlemeye yatkın birilerinin varlığının kanıtıdır.

Vatikan'ın 2000 yılında büyük bir şov düzenleyerek, üçüncü sırda "beyazlar giymiş piskopos"tan söz edilmesinin Papa suikastının kehaneti olduğunu açıklaması da bir aldatmaca idi. Ratzinger ve peşinden gidenler üçüncü sırrı anlatan metni doğru dürüst okumamış mıydı? Portekizli rahibenin yazdığına göre askerler sadece "beyazlar giymiş piskopos"u öldürmemişti. "Peşinden gelen piskoposlar, papazlar, rahipler, rahibeler ve daha birçok insan da, erkek ve kadın, aynı şekilde öldürüldüler."

Bu vizyonunun Papa II. Jean Paul'ü öldürme girişiminin kehaneti olduğunu iddia etmek çok basit bir yorumlamadır. Belki onu iyice okumak ve doğru yorumlamak gerekirdi. Çünkü orada: "Piskoposlar, papazlar, rahipler, rahibeler ve daha birçok insan da öldürüldü" denmektedir.

Vizyonda Katolik Kilisesi'nin sonundan söz edilmektedir. Vatikan'ın bugünkü yapısı ile bu kehanet doğru olabilir.

Sondeyiş'e Ek

Papa'ya Komplo kitabımın piyasaya çıktığı 2001 yılından bu yana araştırmalarımda elde ettiğim sonuçlarda değişen pek bir şey olmadı. M. Ali Ağca'nın 2000 yılında İtalya'dan ayrılırken söylediği şu sözler hâlâ geçerliğini korumaktadır:

"Sevgili Katolikler, ben sizi seviyorum. Sizlere bir öğüdüm var: Uzaklaşın kendi Papa'sını öldürmek istemiş olan bu Vatikan'dan!" Böyle konuşmuştu kendisini Türkiye'ye götürecek olan askeri uçağa binmeden önce.

Ağca'nın sözleri ağırdı. Ancak 2007 yılının eylül ayında Berlinli belgesel film yapımcısı 'Prounen' için hazırladığım bir filmde konuşmuş olan yargıç Rosario Priore Türk suikastçının

sözlerini şöyle yorumlamıştı: "Ağca'nın o sözleri, hazırlık soruşturmalarını sonucu varmış olduğum Vatikan tezimi doğrulamaktadır."

Oral Çelik'in Temmuz 2002'de piyasaya çıkan ve şu sıralar Türkiye'de mevcudu bulunmayan *Sır'rın Sırrı* adlı kitabı da Papa suikastı ile ilgili önemli ve bugüne kadar bilinmeyen bazı ayrıntılar içermektedir. Çelik'in bu kitapta anlattığına göre suikasttan bir gün önce, akşam geç saatlerde Roma'da bir Katolik kilisesinde Ağca ile *Kaplan* ve *Sansar* kod adlı iki Türk, kardinal 'Pecci' ve İtalyan gizli servisi Sismi'nin üç elemanıyla buluşmuştu. Ancak o yıllarda Vatikan'da 'Pecci' adında bir kardinal yoktu, fakat kardinal Poggi vardı. Yirmi yıl önceki anılarından söz eden Çelik burada yanılmış olabilir. Vatikan'da Papa XII. Leo'nun döneminde, 19. yüzyıl sonu ile 20. yüzyıl başında çok tutucu bir kardinal Pecci görev yapmıştı. Kardinal Poggi buluşma sırasında kendini bilerek yanlış bir adla tanıtmış da olabilir. Yine de *Sır'rın Sırrı*'ndaki birçok ayrıntı Rosario Priore'nin soruşturmaları sonucu ortaya çıkarmış oldukları ile örtüştüğü için Çelik'in kitabı Papa suikastı üzerine araştırma yapanlar için çok ilginç bir kaynak kabul edilmelidir.

Oral Çelik'in anlattığına göre Roma'daki kilisede gerçekleştirilen buluşmada Sismi elemanlarından 'Brocconetti' şöyle konuşuyor:

"Her şey hazır. Alandaki güvenlikten tutun, kaçma yollarına kadar her şeyi A'dan Z'ye ayarladık. Kafanızda herhangi bir soru işareti varsa, benden öğrenebilirsiniz."

Sözü kardinal 'Pecci' tamamladı: "Yapacağınız işle ilgili tüm planlar bu üç kutsal şahsiyettedir." Brocconetti'ye dönüp: "Evladım bu işi başarırsan, bunu başaracaksın, mükafatın İtalyan istihbaratının başına şef olarak geçmek olacak," diye ekledi. Sonra da odadakilere dönüp: "Biliyor musunuz, bugün ayın kaçı?" diye sordu.

"12 Mayıs," diye yanıtladılar.

"Hayır, sevgili dostlarım, bugün 13 Mayıs 1981."

Herkes saatine baktı. Gece yarısı 12'yi geçiyordu. Gerçekten artık 13 Mayıs 1981'teydiler.

Kardinal 'Pecci' konuşmasını sürdürdü: "Bütün tahsilim süresince, 13 ve 9 sayılarının Vatikan için uğursuz olduğuna kanaat getirmiştim. Bu aslında, tüm Hıristiyanlık aleminde de yaygın bir kanaattir. Bu sefer temennim, 13 sayısının uğurlu gelmesidir. Sizlere yapacağınız bu kutsal görevde kolaylıklar dilerim."

Kardinal 'Pecci' sözlerini tamamladıktan hemen sonra, kimsenin yüzüne bakmadan, geldiği gibi perdeyi aralayarak kilisenin karanlık mahfillerinde kaybolup gitti.

Oral Çelik kitabında, suikastın ardından Sismi'nin çok yetkili bir kişisinin Fransız kardinal (başpiskopos!) Lefèbvre ile bir telefon görüşmesi yaptığını da yazmaktadır. Lefébvre, 1963 yılında toplanan 2. Vatikan Konsili'ne karşı çıkmış olan, Katolik kökten dinci bir başpiskoposdu. Vatikan'da hüküm süren Papa II. Jean Paul'ü da komünistlerle ortak çalışmakla suçlamıştı. O günlerde M. Ali Ağca'yı "Bulgar tezi"ne hazırlıyorlardı! Ağca, hapisten, yandaşları Çelik ile Çatlı'ya şöyle bir mektup yazmıştı: "Kusura bakmayın. Sizlere epeyi sıkıntı verdiğimin farkındayım. Sizden hem komünistlere zarar vermenizi, bana da iyilik yapmanızı istiyorum. Sadece beni tasdik edeceksiniz. Buna mecburum. Selamlar."

Suikastı başka türlü yorumlayarak, nedenlerini saptırarak Vatikan içindeki kimi güçlerin oynamış olduğu rolü önemsiz göstermek için çeşitli yollar denenmişti. Gerek Amerikan Gizli Servisi CIA'nın, gerekse İtalyan gizli servisleri Sismi ve Digos'un suikast öncesi ve sonrasındaki rolleri de bugüne kadar bir sis perdesi ardında kalmıştır.

Az önce sözünü ettiğim belgesel filmin çekimi sırasında, bugün Roma Sapienza Üniversitesi'ne bağlı adli tıp kurumundan sorumlu profesör Francesco Bruno'yla da görüşmüştüm. Kendisine suikast sırasında çekilmiş olduğu iddia edilen birçok

fotoğrafın kaynağını sormuştum. Profesör Bruno'nun ilk yanıtı şöyle olmuştu: "Suikast 1978 yılındaydı, öyle değil mi? Ben o yıl henüz Sismi'ye girmemiştim ki!"

Ben hemen sözünü kesmiş ve "Bir saniye sayın profesör," demiştim, "siz o gün ağır yaralı Papa'yı muayene etmiştiniz. Kurşunların 1978'de değil, 13 Mayıs 1981'de sıkılmış olduğunu nasıl unutursunuz?"

"Ah, evet. Affedersiniz..."

"1981 yılında siz Sismi'de görevliydiniz."

"Evet, bu doğru."

"Öyle ise o bir sürü fotoğraf nereden geçmişti elinize?"

Profesör Bruno'nun yanıtı şöyle olmuştu: "CIA'dan."

Polonyalı Papa'ya yapılmış olan suikast, eldeki en son verileri de değerlendirdiğimizde, Vatikan içindeki güçlerle Batının politik çıkarlarından oluşmuş *lezzetsiz bir yemeği* andırmaya devam ediyor. İşin ilginç yanı, suikastta *başrol* oynamışların, o günkü gibi günümüzde de inanılmaz ve saçma sapan verilerle dünya kamuoyunu kandırmaya çalışmayı sürdürmeleri...

Papa'ya Komplo kitabımın çevirmeni Ahmet Arpad'a çalışmaları ve Oral Çelik'in kitabını özenle gözden geçirdiği, en önemli bölümlerini de bana çevirdiği için burada çok teşekkür etmek isterim. Ayrıca belgesel film projesinin yardımcı senaristi Moritz Enders'e de çok teşekkür borçluyum. Kendisi büyük bir sabırla yapmış olduğu araştırmalar sonucu, Çelik'in hiçbir yerde bulunamayan *Sır'rın Sırrı* kitabını, uluslararası ilişkileri olan Federal Almanya Merkez Kütüphanesi'nin arşivlerinde bulup ortaya çıkarmıştır.

1 Ocak 2008

Kaynakça

Aarons, Mark/Loftus, John: *Ratlines*. Roma, 1993

Aarons, Mark/Loftus, John: *Unholy Trinity. The Vatican, the Nazis and the Swiss Banks*. New York, 1991

Ağca, Mehmet Ali/Turi, Anna Maria: *La mia Verità. Il sorprendente Memoriale del uomo che ha sconvolto il mondo*. Milano, 1994

Andreotti, Giulio: *L'Unione Sovietica vista da vicino*. Roma, 1988

Andronov, Ion: *On the Wolves' Track*. Sofya, 1983

Benz, Hartmut: *Finanzen und Finanzpolitik des Heiligen Stuhls*. Stuttgart, 1993

Bernstein, Carl/Politi, Marco: *Seine Heiligkeit Johannes Paul II. Macht und Menschlichkeit des Papstes*. Münih, 1996

Blondiau, Herbert/Dumpel, Udo: *Der Vatikan heiligt die Mittel. Mord am Bankier Gottes*. Düsseldorf, 1999

Brodhead Frank/Herman, Edward: *The Rise and Fall of the Bulgarian Connection*. New York, 1984

Brozzu-Gentile, Jean-Franqois: *L'Affaire Gladio. Les reseaux secrets americains au cœur du terrorism en Europe*. Paris, 1992

Calderoni, Pietro (Haz.): *Servizi Segreti. Tutte le deviazioni dal piano »Solo« al golpe Borghese, dalla »P« alla strage di Bologna, dal trio Cirillo al super Sismi*. Napoli, 1986

Çelik, Selahattin: *Verbrecher Staat. Der »Susurluk-Zwischenfall« und die Verflechtung von Staat, Unterwelt und Konterguerilla in der Tiirkei*. Frankfurt, 1998

Coen, Leonardo/Sisti, Leo: Il *Caso Marcinkus. Le vie del denaro sono infinite*. Milano, 1992

Corn, David: *Blond Ghost. Ted Shackley and the CIA's Crusades*. New York, 1994

De Angeli, Floriano (Haz.): *Le Guide di Mafia Connection*. Milano, 1992

Denzler, Georg: *Das Papsttum. Geschichte und Gegenwart*. Münih, 1997

Discepoli di Verità: *All'ombra del Papa infermo*. Roma, 2001

Discepoli di Verità: *Bugie di Sangue in Vaticano. Il triplice delitto della Guardia Svizzera*. Milano, 1999

Doménech Matillo, Rossend: *Marcinkus, L'Avventura delle Finance Vaticane*. Napoli, 1987

Early, Pete: *Confessions of a Spy. The Real Story of Aldrich Ames*. New York, 1997

Fabiani, Roberto: *I Massoni in Italia*. Roma, 1979

Fitzgerald, Frances: *Way out There in the Blue. Reagan, Star Wars and the End of the Cold War*. New York, 2000

Flamigni, Sergio: *Trame Transatlantiche. Storia della Loggia Segreta P2*. Roma, 1996

Giovanni Paolo II: *Nelle spire della nomenclatura vaticana*. Milano, 2001

Guarini, Mario: *I Mercanti del Vaticano. Affari e scandali: industria delle anime*. Milano, 1998

Guarini, Mario: *L'Italia della Vergogna*. Milano, 1995

Hammer, Richard: *The Vatican Connection*. New York, 1982

Hebblethwaite, Peter: *In the Vatican*. Bethesda, 1986

Hebblethwaite, Peter: *Pope John Paul II and the Church*. Kansas City, 1995

Henze, Paul: *The Plot to Kill the Pope*. New York, 1984

Herman, Edward S.: *The Real Terror Network. Terrorism in Fact and Propaganda*. Boston, 1982

Hertel, Peter: *Geheimnisse des Opus Dei. Geheimdokumente - Hintergründe - Strategien*. Freiburg, 1995

Hutchison, Robert: *Their Kingdom Come. Inside the Secret World of Opus Dei*. New York, 1997

I Millenari: *Via col Vento in Vaticano*. Roma, 1999

Knopp, Guido: *Vatikan - die Macht der Paepste.* Münih, 1997
Konstantinow, Dimiter: *Paul Henze - Mastermind of the Bulgarian Connection.* Sofya, 1985
Kwitny, Jonathan: *Man of the Century. The Life and Times of Pope John Paul II.* New York, 1997
Marino, Guiseppe Carlo: *Storia della Mafia.* Roma, 1998
Mumcu, Uğur: *Papa, Mafya, Ağca.* İstanbul, 1984
Özbudun, Ergun: *Turkish Politics, Challenges to Democratic Consolidation.* Londra, 2000
Oschwald, Hanspeter: *Vatikan - Die Firma Gottes.* Münih, 1998
Palermo, Carlo: *L'Attentato.* Trento, 1992
Parry, Robert: *Trick or Treason.* New York, 1993
Pazienza, Francesco: *Il Disubbidiente.* Milano. 1999
Peterlini, Hans Karl: *Bomben aus zweiter Hand.* Bozen. 1992
Poulton, Hugh: *Top Hat, Grey Wolf and Crescent.* New York, 1997
Prados, John: *President's Secret Wars. CIA and Pentagon Covert Operation from World War II through Persian Gulf.* Chicago, 1996
Raugei, Fedora: *Bologna, 1980. Vent'anni per la verità. Il più grave attentato della storia italiana nella ricostruzione processuale.* Roma, 2000
Raw, Charles: *La Grande Truffa. Il Caso Calvi e il crack del Banco Ambrosiano.* Milano, 1993
Reese, Thomas J.: *Inside the Vatican. The Politics and Organization of the Catholic Church.* Cambridge, 1996
Santini, Alceste: *Agostino Casaroli, uomo del dialogo.* Milano, 1993
Sebastian, Peter: *I Servizi Segreti Speciali Britannici (1940- 1945).* Napoli, 1986
Sisti, Leo: *Per Conto del Vaticano.* Napoli, 1989
Stehle, Hansjakob: *Geheimdiplomatie im Vatikan. Die Papeste und die Kommunisten.* Zürich, 1993
Stehle, Hansjakob: *Graue Eminenzen - dunkle Existenzen. Geheimgeschichten aus vatikanischen und anderen Hinterhöfen.* Düsseldorf, 1998
Sterling, Claire: *The Time of Assassins.* New York, 1983
Stoerkel, Jean-Marie: *Les Loups de St. Pierre.* Paris, 1996
Struffi, Maurizio/Sardi, Luigi: *Fermate quel giudice. Carlo Palermo, i trafficanti di droga mercanti di armi, gli errori, i servizi segreti e i "fulmine" di Craxi.* Trento, 1989
Szulc, Tad: *Papst Paul Johannes II. Die Biographie.* Stuttgart, 1996
Westerfield, H. Bradford (Hrg.): *Inside CIA's Private World.* New Haven, 1995
Wills, Gary: *Papal Sins. Structures of Sin.* New York, *2000*
Yalçın, Soner/Yurdakul, Doğan: *Bay Pipo.* İstanbul, 1999
Yalçın, Soner/Yurdakul, Doğan: *Reis. Gladio'nun Türk Tetikçisi.* İstanbul, 1992
Yallop. David *A.: In Namen Gottes? Der mysteriöse Tod des 33-Tage Papstes Johannes Paul I.* Münih, 1984

Arşiv ve Belgeler

National Security Archive, Washington, ABD.
Archiv des Tribunale di Rome. [Roma Yüksek Mahkemesi arşivi]
Behörde für die Unterlagen des Staatssicherheitsdienstes der ehemaligen DDR [Stasi belgeleri] (Gauck-Behorde)
Public Information Research, San Antonio, Texas, ABD.
Akten der Susurluk-Kommission des türkischen Parlaments [TBMM Susurluk Komisyonu dosyaları]. Dow Jones Interactive Library, New York, USA.
Documentazione elettronica dell'*Ansa*. [İtal. *Ansa*'nın elektronik arşivi]
Globnet (Milano'daki *Corriere della Serra* gazetesinin elektronik arşivi)

İsim Dizini

A

Abate, Antonio Germano 40
Adrian VI. [Papa] 52
Ağca, Mehmet Ali 7, 8, 14, 16, 18-20, 22-4, 27, 28, 31-47, 83, 102, 103, 105, 106, 108, 111, 114, 115, 118, 119, 121-128, 130, 131, 132, 135-158, 160-164, 168, 170, 173, 177, 179, 182, 184, 186, 188, 189, 193, 196, 201-203, 206, 207, 209-212, 214,-217, 219, 220
Aivazov, Todor S. 125, 128, 143-145, 149-151
Albano, Antonio 148, 153
Allende, Salvador 183
Altaylı, Enver 38
Amato, Niccolo 40, 42, 43
Ambrosoli, Giorgio 85
Andreotti, Giulio 30, 84, 171, 180, 188, 219
Andropov, Yuri 119, 146, 172
Antonov, Anna 107, 108, 145
Antonov, İvan 16
Antonov, Rositza 107, 145, 146
Antonov, Sergey 107, 108, 109, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 149, 151, 154, 173
Arendt, Hannah 187
Arzan, Henri 149

B

Backis, Andryas 70
Bağcı, Ömer 149, 151
Baudat, Muguette 99, 101
Baum, Gerhard 37
Benelli, Giovanni 52
Bernstein, Carl 60, 61, 69, 211, 219
Bertone, Tarciscio [başpiskopos] 206
Birand, Mehmet Ali 110, 178
Blondiau, Heribert 86, 219
Bonarelli, Raoul 102, 104
Borchgrave, Arnaud de 143
Borromeo, Carlo [Kardinal] 206
Brandt, Daniel 9
Brejnev, Leonid 64, 65, 71
Brodhead, Frank 16, 131, 132, 167, 168, 219
Bruno, Francesco 88, 188, 189, 217, 218
Brzezinski, Zbigniew 121, 169
Bucak, Sedat 176
Burgiba, Habib 42

C

Calò, Pipo 89
Calvi, Anna 88
Calvi, Roberto 59, 73, 78, 79, 81, 82, 85-89, 92, 220
Carboni, Flavio 72, 87, 89
Carter, Billy 183
Carter, Jimmy 17, 54, 110, 111, 159, 169, 178, 183, 184
Caruso, Enrico 151
Casaroli, Agostino [Kardinal] 60, 61, 66, 67, 73- 75, 79, 88, 89, 92, 139, 140, 193, 198, 220
Casey, William ("Bill") 143, 169, 170, 197
Cassisa, Salvatore 95
Casson, Felice 179, 180
Cavallo, Luigi 173
Celata, Luigi 75, 76
Chiaie, Stefano Delle 162, 210
Ciampi, Carlo Azeglio 206
Cirillo, Ciro 27, 28, 135, 219
Corn, David 93, 184, 185, 219
Cornwell, John 93
Cowey, Ross 171
Craxi, Bettino 26, 27, 165, 220
Curran [Peder] 56
Cutolo, Raffaele 28, 44, 133-136, 138, 140
Çatlı, Abdullah 8, 19, 20, 155, 156, 160, 162, 163, 175, 176-179, 181, 203, 209, 210, 217
Çatlı, Meral 161
Çelebi, Musa Serdar 124, 148, 149, 151
Çelenk, Bekir 19, 109, 124-126, 143, 144, 149, 163, 164, 166, 210

Çelik, Oral 18, 19, 20, 126, 127, 153, 155, 161-163, 179, 196, 199, 200-204, 209, 210, 216-219
Çiller, Tansu 176

D

Dell'Ossa, Pierluigi 88
Deskur, Andrzej Maria [Kardinal] 13, 50, 51
Dobbs, Michael 150, 156
Donçev, İvan 144
Duft, Peter 77, 78
Dziwisz, Stanislaw 13, 23, 25

E

Ecevit, Bülent 112, 178, 180, 181
Escrivá Balaguer, Josemaria de 96
Esterman, Alois 98, 100, 101, 102, 213
Esterman, Gladys 98, 100, 102
Etchegaray, Roger [Kardinal] 98
Evren, Kenan 38

F

Felice, Pericle [Kardinal] 59, 179, 180
Forlani, Arnaldo 26
Frossard, Andre 26

G

Gallula, David 176
Galuzzi, Achille 33, 36
Gates, Robert 169, 170, 171
Gelb, Leslie 121
Gelli, Licio 27, 58, 85, 92
Gierek, Edward 29, 62, 64, 65, 70, 71
Gomulka, Wladislaw 64
Goodman, Melvin 170
Gorbaçov, Mihail 171, 212
Gregori, Mirella 83, 103, 104
Gromiko, Andrey 62, 63, 64
Gugel, Angelo 21, 47
Gugel, Raffaela 47
Guisi, Giannino 138
Gümpel, Udo 86
Güneş, Hasan Fehmi 112, 113, 162

H

Haig, Alexander 120, 154, 182
Hebblethwaite, Peter 219
Henze, Paul 15, 16, 19, 109, 110, 111, 112, 116, 121, 122, 131, 154, 167, 168, 169, 173, 178, 219, 220
Herman, Edward 131, 132, 167, 168, 219
Hersh, Seymour 159
Hnilica, Pawel 89, 90
Hoyos, Castrillon [Kardinal] 98
Humeyni, [Ayetullah] 16, 197

I

Imposinato (İtal. yargıç) 144
Iotti, Nilde 26, 27
İnfelisi, Luciano 36, 39
İpekçi, Abdi 19, 31, 32, 38, 41, 42, 119, 155, 207

J

Jablonski, Henryk 62, 65, 67
Jean Paul I [Papa] 49, 55, 93
Jean Paul II [Papa] 7, 8, 10, 11, 13-15, 21, 26, 29-31, 43, 49-52, 54-59, 70-74, 77, 78, 81, 82, 84, 90, 91, 93, 94, 96, 97, 102, 104, 108, 111, 141, 156, 172, 181, 188, 190, 193, 194, 195, 202, 203, 205, 206, 207, 211-213, 215, 217
Jean XXIII. [Papa] 97, 193

K

Kaddafi, Muammer 158
Kalb, Marvin 116, 117, 142
Kania, Stanislaw 71
Kannapin, Dr. 38
Kara, Hakan 9
Kengerli, Mehmet 38
Kent, Michael [dük] 93
Kerim, Hamoud 135, 141, 142
Kissinger, Henry 121, 142
Klemens XII [Papa] 92
Kocadağ, Hüseyin 176
Koestler, Arthur 187
Kolev, Sotir 125, 126, 128, 149,
Kolev, Vassiliev 125, 150, 151
Komisar, Lucy 181
Krohn, Juan Fernandez 194, 195
Krol, John [Kardinal] 51, 52, 61
Küng, Hans 56
Kwitny, Jonathan 61, 220

L

Laghi, Pio [Kardinal] 74
Larussa [Romalı Avukat] 145
Lazzarini, Alfredo 32
Ledeen, Michael 109, 117, 120, 154, 182, 183, 184, 186, 187, 188
Lefèbvre [başpiskopos] 194, 217
Levi, Virgilio 74, 92
Luns, Joseph 141

M

Malraux, Andre 187
Mandalari, Pino 94
Mannoia, Francesco 89
Manyon, Julian 111
Marcinkus, Paul Kasimir 59, 73-79, 81, 82, 85, 86, 87, 90, 91, 92, 219
Marenches, Alexandre de 197, 198, 199
Mariano [rahip] 134, 135, 138, 139
Marini, Antonio 151
Marrone, Gianluigi 99
Martella, Illario 140, 142, 143, 145, 147, 148, 152, 201
Mazzola, Francesco 114
Mennini, Luigi 91
Meza Romero, Gladys 98
Mielke, Erich 8, 172
Mintoff, Dom 42
Mitterrand, François 199
Moreira Neves, Lucas [Kardinal] 98
Morlion, Felix A. 154
Moro, Aldo 43, 135
Mucha, Josef 49
Mulcahy, Kevin P. 158
Mumcu, Uğur 153, 181, 220
Mun, San Myung 143
Mussolini, Benito 83, 150
Mustafaeoff 42, 111, 114, 122, 123, 142
Musumeci, Pietro 136, 137

N

Navarro-Valls, Joaquin 13, 98, 196
Nazar, Rudi 167
Nichols, Peter 206
Nociarnola [İtal. Sismi generali] 90
Nogara, Bernardino 83
North, Oliver 160

O

Occorsio, Vittorio 40
Ockrent, Chistine 198
Oddi, Silvio [Kardinal] 15, 59, 138, 139
Ogidio, Gennaro 104
Orlandi [ailesi] 104, 105
Orlandi, Emanuela 15, 46, 83, 102, 103
Orlandi, Ercole 46, 47
Orlando, Leoluca 95
Ortolani, Umberto 85, 94
Orwell, George 187
Osnos, Peter 186
Öymen, Örsan 138
Özbey, Yalçın 155, 156, 161

P

Palermo, Carlo 35, 56, 83, 94, 95, 143, 163, 165, 166, 220
Pandico, Giovanni 136
Pappalardo, Salvatore 95
Paul VI [Papa]
Pazienza, Francesco 28, 75, 78, 79, 182, 183, 220
Pecorelli, Mino 92, 95
Pertini, Sandro 26
Petrocelli, Daniele 45, 46
Petrocelli, Roberta 45
Petrov, Hristo 165
Petrov, Sotir 125, 126,
Pintacuda, Ennio 56
Pius XI [Papa] 83
Pius XII [Papa] 192
Podgorni, Nikolay 62
Politi, Marco 60, 61, 69, 219
Popkresteva, Silva 129
Priore, Rosario 7, 8, 15, 41, 44-47, 105, 121, 122, 135-137, 140, 144, 145, 154, 173, 188, 189, 196, 200-202, 207, 215, 216

R

Rakowski, Mieczyslaw 68
Rando, Adele 15, 104, 105
Ratzinger, Joseph [Kardinal] 13, 15, 95, 97, 98, 204-206, 214, 215

Raw, Charles 85, 86, 220
Reagan, Ronald 17, 60, 61, 72, 109, 111, 120, 154, 160, 167, 169, 182, 184, 187, 197, 209, 211, 212, 219
Riina, Toto 94
Ritter, Don 117, 118, 120
Romero, Oscar Ranulfo 98, 196
Roulette, Christian 16, 173

S

Samoré, Antonio [Kardinal] 74
Sancar, Semih 180
San Myung Mun s. Mun, San Myung 143
Santiapichi, Severino 40, 41, 43, 138, 151-153, 156
Santini, Mariano 134, 220
Santos, Lucia dos 191-193, 204, 205
Santovito [General] 75, 76, 184
Schillebeeckx, Edward 56
Schlitter, Horst 42
Schöler, Andreas von 37
Scotti, Luigi 8
Scriciolo, Luigi 144
Shackley, Theodore 166, 167, 183-186, 219
Sica, Domenico 33
Siclari, Bruno 88
Silone, Ignazio 187
Silvestrini, Achille [Kardinal] 60, 74
Sindona, Michele 72, 83-85, 89, 92
Siri, Giuseppe [Kardinal] 52
Slavov, Atanov 117
Sodano, Angelo [Kardinal] 15, 195, 196
Somalo, Eduardo Martinez [Kardinal] 98
Sontag, Susan 187
Sorge, Bartolomeo 56
Stanley, Alexandra 196
Stehle, Hansjakob 60, 61, 67, 220
Sterling, Claire 15, 16, 19, 106, 109, 112-124, 131, 132, 142, 148, 154, 156, 167, 169, 172, 220
Stoyanov [Bulg. İçişleri Bakanı] 172
Strobel, Pellegrino di 90, 91
Sürfüler, Salih 164, 165
Szulc, Tad 51, 220
Şener, Mehmet 161
Şeymov, Viktor 172

T

Taşkın, Hasan 36
Taşkın, Yasemin 9
Terpil, Frank E. 157-159, 184
Thorne, Juan Luis Cipriani 97
Thüsing, Klaus 37
Topuz, Süleyman Necati 113, 114
Tornay, Cedric 213
Trujillo, Lopez [Kardinal] 98
Turi, Anna Maria 20, 219
Turner, Stansfield 169, 183, 184
Türkeş, Alparslan 31, 38, 44, 143, 161, 168
Tymieniecka, Anna Teresa 69

U

Uğurlu, Abuzer 113, 114, 115
Us, Gonca 176

V

Vagnozzi, Egidio [Kardinal] 77
Valesa, Leh 71, 144
Vassilev, Jelio 125, 145, 150, 151
Veil, Simone 141
Villot, Jean [Kardinal] 92
Vinciguerra, Vincenzo 179

W

Walters, Vernon 61
Wilson, Edwin E. 157, 158, 159, 183, 184
Wojtyla, Karol s. *bkz.* Jean Paul II
Wyszynski, Stefan [Kardinal] 63, 69, 71

Y

Yallop, David 93, 220

Z

Zagladin, Wadim 72
Zimmerer, Ludwig 29

Abdi Ipekçi'nin katili Mehmet Ali Ağca'nın 13 Mayıs 1981 günü Roma'nın Sen Piyer alanında Papa II. Jean Paul'e düzenlediği suikastın üzerinden uzun yıllar geçti. Ağca yakalanmış olsa da olay gizemini korudu. Bir milyar Katoliğin ruhani liderine, Vatikan'ın en yetkili kişisine neden suikast düzenlenmişti? Ağca'yı kimler yönlendirmişti, başka suç ortakları var mıydı, olaya hangi gizli servislerin parmağı karışmıştı?..

Dünya kamuoyu, suikastın Sovyetler Birliği Gizli Servisi KGB'nin başı altından çıkmış olduğuna inandırılmak istenmişti. Batı'nın propagandasına göre Bulgar Gizli Servisi, Sovyetler'in kuklasıydı; aşırı sağcı Türk terörist Ağca da olayda maşa olarak kullanılmıştı. Ne var ki, Batı'nın dört elle sarıldığı bu teze dayanan yargılama tam bir fiyaskoyla sonuçlanmıştı. Peki o zaman gerçeği nerede aramalı? Suikastçinin ipleri nerelere uzanıyor? Uzunca bir dönem Alman Der Spiegel dergisinin Roma muhabirliğini yapan Valeska von Roques, yıllar süren titiz bir araştırmayla gerçeğin kapısını aralamayı başardı. Yazar, Batılı ülkelerin resmi tezi olan "Bulgar izi"ni CIA'nın Türkiye masası şefi Paul Henze'nin gazeteci ortağı Claire Sterling'le birlikte ürettiğini ve bunun hiçbir temeli olmadığını kesin bir şekilde ispatlamakla kalmıyor, CIA'ya, Batılı istihbarat örgütlerine, Vatikan'a uzanan güçlü işaretleri ortaya seriyor. Bir gerilim romanı akıcılığına sahip kitapta Türk gladyosunun esrarengiz figürleri de sık sık karşımıza çıkıyor.

12 YTL. KDV DAHİL

ISBN 978-9944-122-27-6

9 789944 122276

Yordam Kitap